

กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชัยภร
แสงกระจ่าง

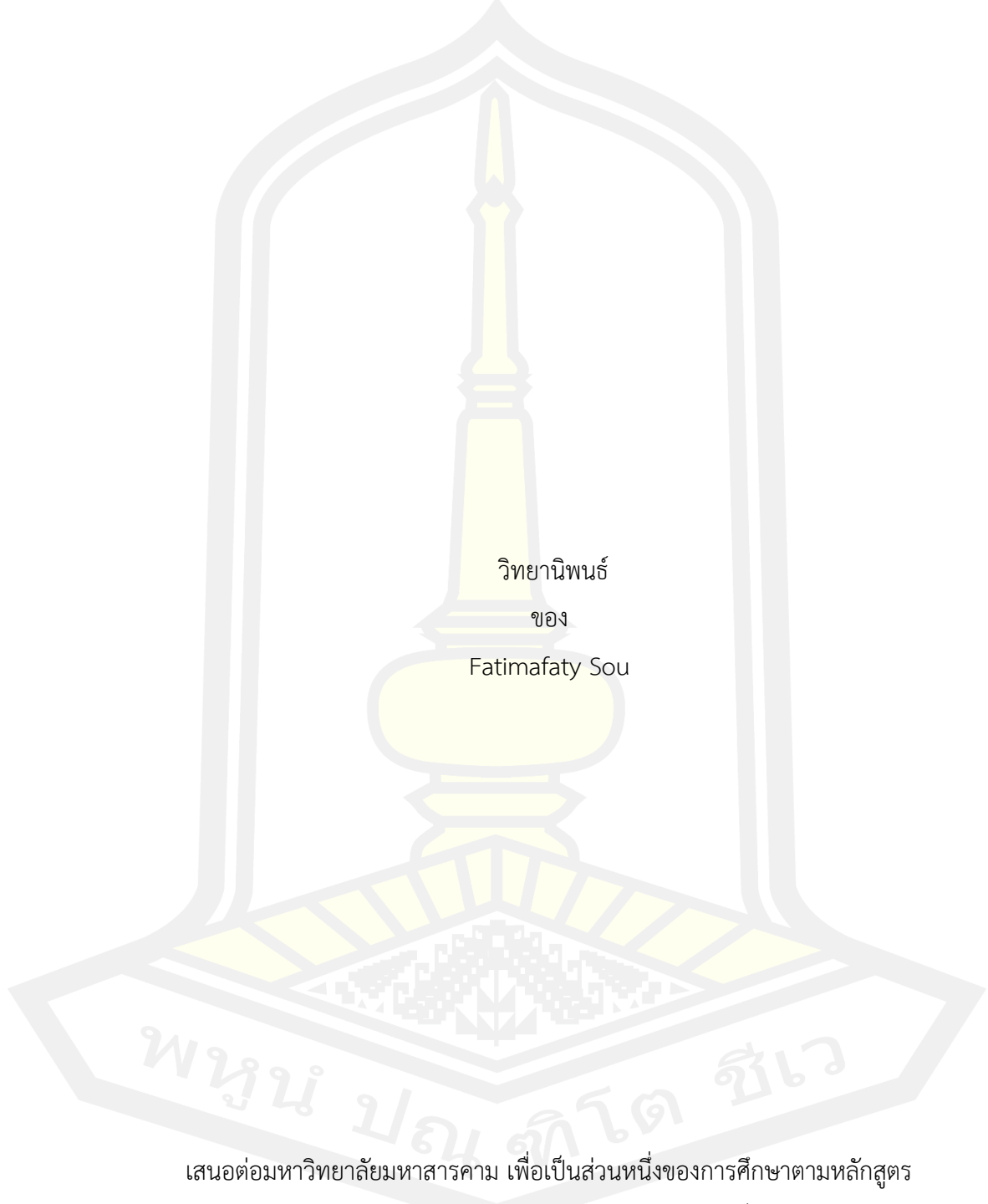
วิทยานิพนธ์
ของ
Fatimafaty Sou

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

กุมภาพันธ์ 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร
แสงกระจ่าง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

กุมภาพันธ์ 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Strategies for Using Language and Social Reflections in Youth Literature Genre
Fiction of Chamaiporn Saengkrachang

Fatimafaty Sou

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Arts (Thai)

February 2023

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของMs.Fatimafaty Sou แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร. กীরติ ณะไชย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. นิตยา วรรณกิตร์)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. ราชนัย นิลวรรณภา)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. มารศรี สอทิพย์)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....

(รศ. ดร. นิตยา วรรณกิตร์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

.....

(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภท บันเทิงคดีของخمัยกร แสงกระจ่าง		
ผู้วิจัย	Fatimafaty Sou		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. นิตยา วรรณกิตร์		
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	ภาษาไทย
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมซึ่ง
ศึกษาวิจัยวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของخمัยกร แสงกระจ่าง จำนวน 10 เล่ม และผู้วิจัย
นำเสนอข้อมูลโดยพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของخمัยกร
กร แสงกระจ่าง ได้พบการใช้คำ 8 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำซ้ำ การใช้คำซ้อน การใช้คำแสดงอารมณ์
การใช้คำย่อ การใช้คำประสม การใช้คำลงท้าย การใช้คำเรียกญาติ และการใช้คำภาษาต่างประเทศ
ส่วนการใช้ประโยคมี 4 ลักษณะ พบการใช้ประโยคสั้น การใช้ประโยคยาว ใช้ประโยคคำถามที่ไม่
ต้องการคำตอบ และการใช้ประโยคขัดความ ด้านการใช้สำนวน พบการใช้สำนวนมีจำนวน 7 สำนวน
พบการใช้ภาพพจน์มี 6 ลักษณะ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลวัต สัญลักษณ์ อติพจน์ ปฏิทรรศน์
และพบกลวิธีการตั้งชื่อมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การตั้งชื่อเรื่อง และการตั้งชื่อตัวละคร ส่วนภาพสะท้อน
ทางสังคม พบการใช้ภาพสะท้อน 4 ลักษณะ ได้แก่ ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ ภาพสะท้อนด้าน
การศึกษา ภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม และภาพสะท้อนด้านครอบครัว

คำสำคัญ : กลวิธีการใช้ภาษา, ภาพสะท้อนทางสังคม, วรรณกรรมเยาวชนบันเทิงคดี

TITLE	The Strategies for Using Language and Social Reflections in Youth Literature Genre Fiction of Chamaiporn Saengkrachang		
AUTHOR	Fatimafaty Sou		
ADVISORS	Associate Professor Nittaya Wannakit , Ph.D.		
DEGREE	Master of Arts	MAJOR	Thai
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2023

ABSTRACT

The purpose of this research was to study language strategies and social reflections in youth literature by Chamaiporn Saengkrajang. The data used in this research is the youth literature in the genre of fiction by Chamaiporn Saengkrajang, there are 10 volumes in total. The researcher used data from the work of Chamaiporn Saengkrachang and presented the data using a descriptive analytical model.

The results showed that Objective One, the strategies of Language usage in youth literature in the genre of fiction by Chamaiporn Saengkrajang, there are 8 types of word usage, i.e. reduplication word, double word, expressions emotion words, abbreviations word, compound word suffixes words relative words, and word in foreign languages. As for the use of sentences there were 4 types Short sentences, long sentences, rhetorical question sentences and contradictory sentences. The use of language in idioms found the use of original Thai idioms The researcher has selected 7 idioms to study in this research. There were 6 types of figures of speech i.e. Simile, metaphor, metaphor, personification, symbol, hyperbole and paradox. The strategies of naming. The second purpose, the social reflection. Four types of social reflections were found, namely economic reflections, education reflection, moral and cultural reflections, and reflections on family.

Keyword : The techniques of language usage, Social as reflected, youth literature in the genre of fiction

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาเมตตาช่วยเหลือ ดูแลที่เต็มเปี่ยม สละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีของรองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา วรรณกิตร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นอาจารย์ที่มีความเมตตากรุณาอย่างดีที่สุด ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความเมตตากรุณาของท่านอาจารย์อย่างยี่งต่อผู้วิจัยในการทำงานวิจัยฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ ธนไชย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ราชันย์ นิลวรรณภา เป็นอาจารย์บัณฑิตประจำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารศรี สอทิพย์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้กรุณาเมตตาถ่ายทอดความรู้ ชี้แนะแนวทาง ตรวจสอบแก้ไขด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี และให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยเพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี งานพร้อมการสละเวลาเป็นอันดีมีค่าอย่างยิ่งให้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคามในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านชัยภร แสงกระจ่าง ผู้เขียนวรรณกรรมเยาวชนที่ได้ให้คุณค่าทั้งด้านเนื้อหา ด้านความรู้ และด้านภาษาให้ผู้วิจัยได้อ่าน ศึกษาค้นคว้าและเลือกมาเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณกระทรวงศึกษาธิการของรัฐบาลกัมพูชา และอธิการบดีที่อนุญาตให้โอกาสหลายปีมาเข้าร่วมศึกษาภาษาไทยในประเทศไทยเพื่อนำความรู้วิชาภาษาไทยไปใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยพระตะบอง จังหวัดพระตะบอง ราชอาณาจักรกัมพูชา การศึกษาในครั้งนี้เป็นอันมีค่าอย่างสูงเพราะว่า โครงการนี้เป็นการที่นำความรู้เกี่ยวกับวิชาภาษาไทยไปสอนแก่นิสิตที่มีเป้าหมายอยากมีความรู้วิชาภาษาไทย โดยประเทศกัมพูชามีเขตแดนใกล้ชิดกับประเทศไทย มีการลงทุนร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันและกัน

ขอกราบขอบพระคุณโครงการของ TICA (Thailand International Cooperation Agency) ที่ได้สนับสนุนให้ทุนศึกษาหลายครั้ง โดยครั้งที่หนึ่งเริ่มในวันที่ 23 เดือนสิงหาคม-วันที่ 30 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 ครั้งที่สองได้สนับสนุนทุนการศึกษาสองปี พ.ศ. 2560- พ.ศ.2561 เป็นการเรียนเตรียมก่อนเข้าเรียนปริญญาโท และครั้งสุดท้ายได้สนับสนุนทุนการศึกษาปริญญาโท สามปีครั้ง โดยเริ่มตั้งแต่วันที่18 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 - วันที่31 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้เป็นห่วงใย ส่งเสริมและให้โอกาสการศึกษา รวมถึงให้กำลังใจลูกตลอดมา อีกทั้งขอขอบพระคุณญาติทุกท่านที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยอยู่เสมอตลอดมา

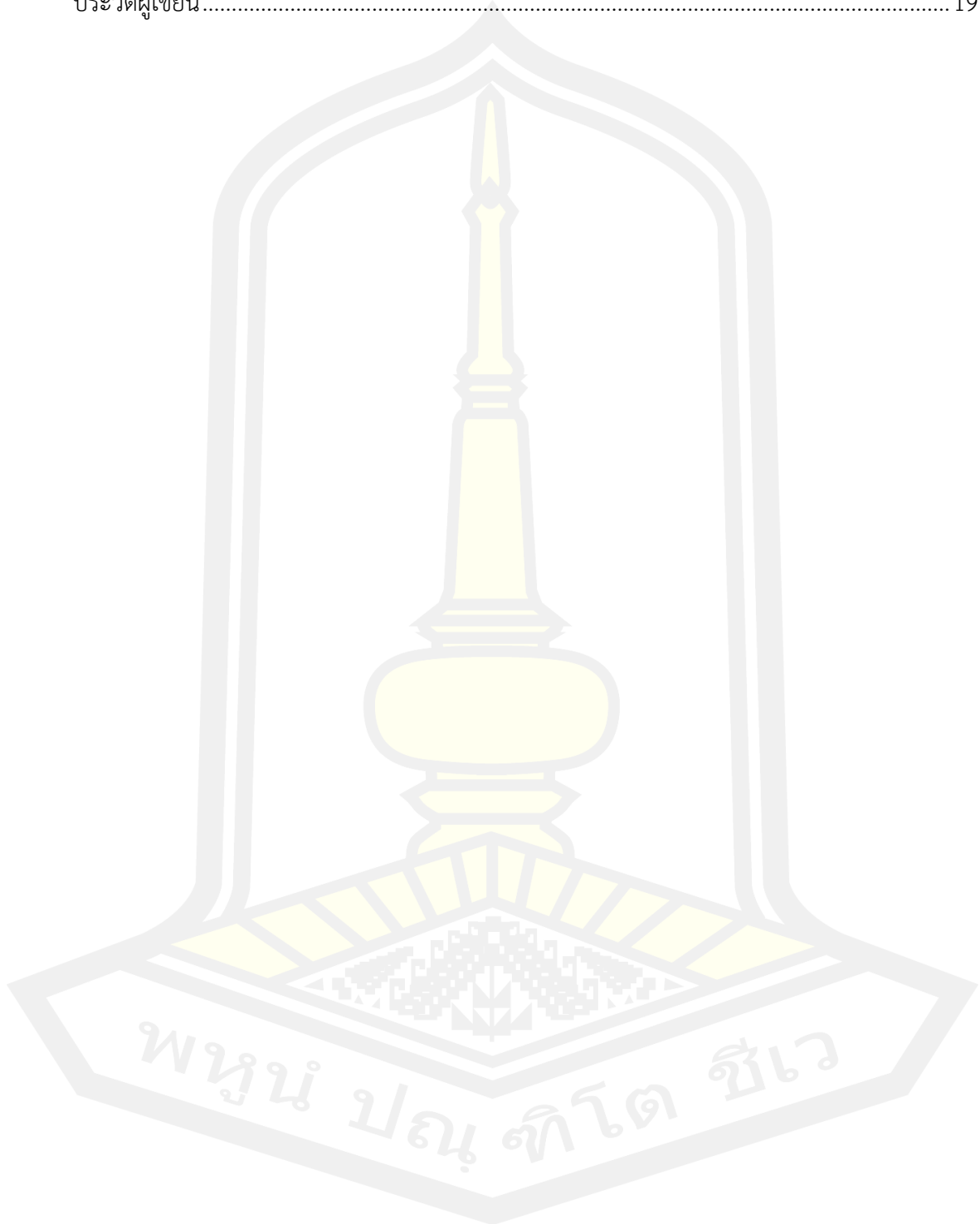
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง.....	1
1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
1.3 คำถามหลักของการวิจัย	4
1.4 ความสำคัญของการวิจัย.....	4
1.5 ขอบเขตการวิจัย	4
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.8 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
1.9 กรอบแนวคิดหลักของการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรม	10
2.1.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษา.....	10
2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษา	22
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรม	26

2.2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคม	26
2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคม	35
2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน.....	38
2.3.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน	38
2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน	39
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของสมัยกร แสงกระจ่าง.....	41
3.1 กลวิธีการใช้คำ	43
3.2 กลวิธีการใช้ประโยค.....	92
3.2.1 การใช้ประโยคสั้น	93
3.2.2 การใช้ประโยคยาว.....	97
3.2.3 การใช้ประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ	100
3.2.4 การใช้ประโยคขัดความ.....	102
3.3 กลวิธีการใช้สำนวน	105
3.4 กลวิธีการใช้ภาพพจน์.....	110
3.4.1 อุปมา.....	110
3.4.2 อุปลักษณ์	114
3.4.3 บุคคลวัต หรือ บุคลาธิษฐาน.....	115
3.4.4 สัญลักษณ์.....	117
3.4.5 อติพจน์ หรือ อธิพจน์ หรือ อวพจน์.....	118
3.4.6 ปฏิทรรศน์ หรือ ปฏิพากษ์.....	119
3.5 กลวิธีการตั้งชื่อ	120
3.5.1 การตั้งชื่อเรื่อง	120
3.5.1.1 การตั้งชื่อเรื่องโดยใช้ชื่อตัวละครหลัก	120
3.5.1.2 การตั้งชื่อเรื่องตามแนวคิดสำคัญของเรื่อง	122

3.5.1.3 การตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่.....	122
3.5.2 การตั้งชื่อตัวละคร.....	123
บทที่ 4 ภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของ ชัยภัทร แสงกระจ่าง.....	124
4.1 ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ	124
4.2 ภาพสะท้อนด้านการศึกษา.....	127
4.3 ภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม	131
4.4 ภาพสะท้อนด้านครอบครัว.....	136
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และนำเสนอโดยใช้รูปแบบพรรณนาวิเคราะห์	139
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	139
5.2 อภิปรายผล	139
5.3 ข้อเสนอแนะ	142
บรรณานุกรม.....	143
ภาคผนวก.....	150
ภาคผนวก ก ประวัติชัยภัทร แสงกระจ่าง	151
ภาคผนวก ข วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชัยภัทร แสงกระจ่าง	154
ภาคผนวก ค เรื่องย่อ บ้านนี้มีรัก	158
ภาคผนวก ง เรื่องย่อ คุณปู่แวนดาโต.....	161
ภาคผนวก จ เรื่องย่อ ป่าจำ ไก่ ดีดี น๊ะจ๋า	165
ภาคผนวก ฉ เรื่องย่อ สวีสวี.....ข้างถนน	168
ภาคผนวก ช เรื่องย่อ เด็กหญิงแห่งกลางคืน	172
ภาคผนวก ซ เรื่องย่อ คุณยายหวานชาส์ส์ส์	176
ภาคผนวก ฌ เรื่องย่อ ขวัญสงฆ์.....	180
ภาคผนวก ญ เรื่องย่อ แสงดาวกลางเมือง	183
ภาคผนวก ฎ เรื่องย่อ คุณปู่แวนดาแตก.....	188

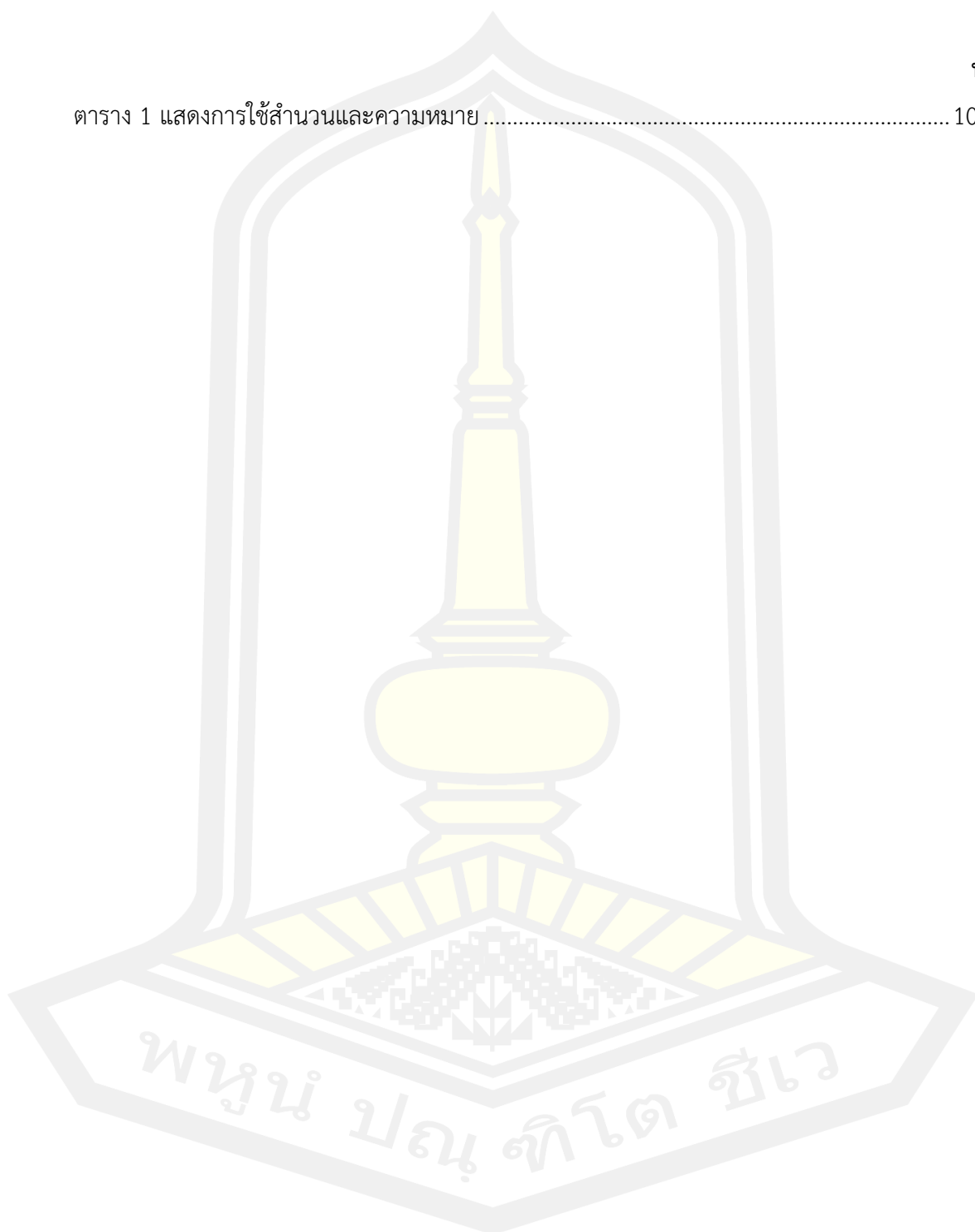
ภาคผนวก ฎ เรื่องย่อ อาม่าบนคอนโด.....	192
ประวัติผู้เขียน.....	197

สารบัญตาราง

หน้า

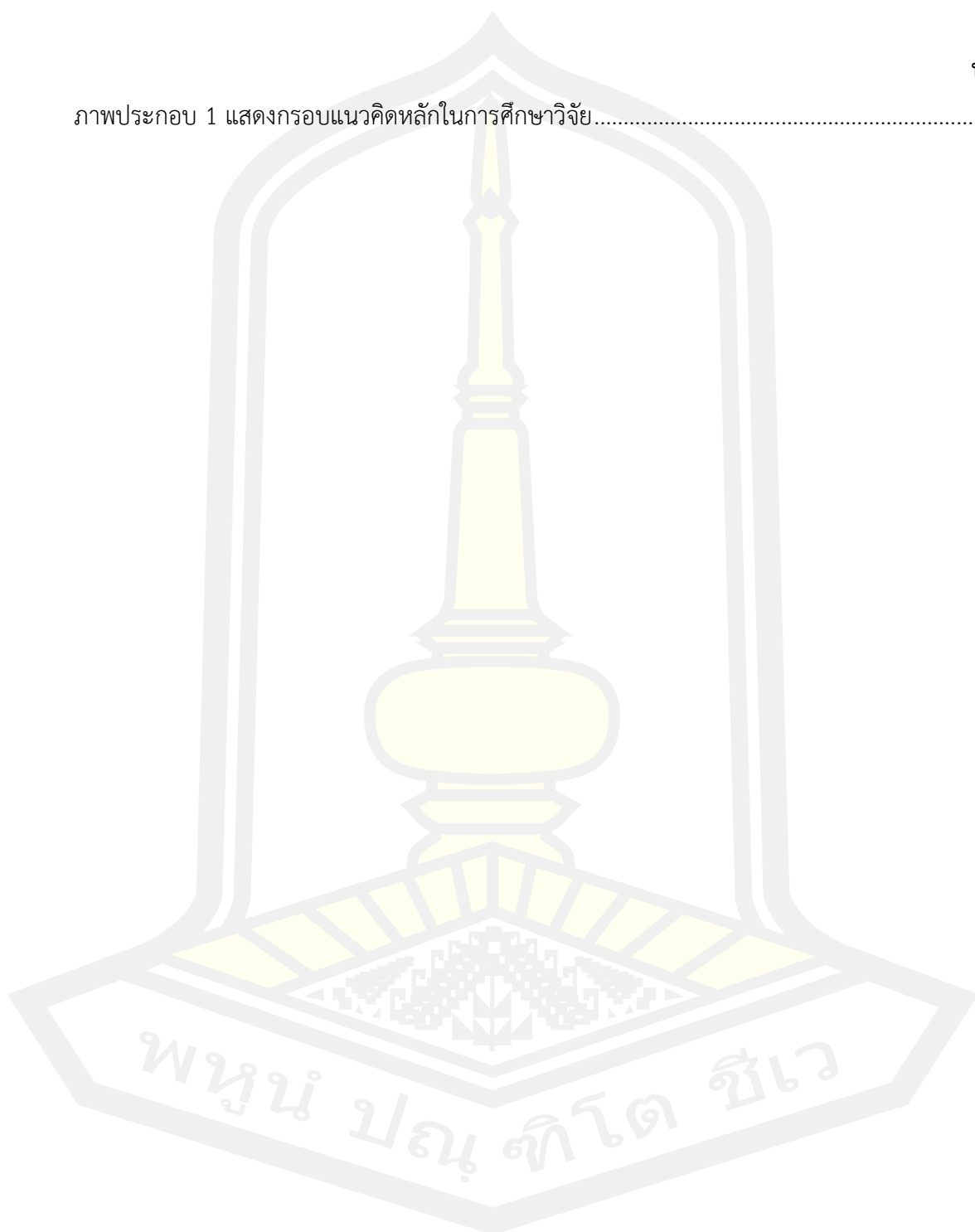
ตาราง 1 แสดงการใช้สำนวนและความหมาย	106
--	-----

สารบัญภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดหลักในการศึกษาวิจัย.....	9
--	---

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง

วรรณกรรมเป็นสิ่งที่ผูกพันกับสังคมและเป็นสมบัติร่วมของมนุษย์ในสังคมทุกยุคทุกสมัย การศึกษาวรรณกรรมจึงต้องควบคู่กับสังคม วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคม ด้วยการสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัย ไม่ว่านักเขียนจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม นักวิจารณ์บางคนจึงกล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคั่นฉ่องแห่งยุคสมัย เนื่องจากได้ทำหน้าที่ถ่ายทอดวิถีชีวิตของสังคม เกศินี จุฑาวิจิตร (2550: 10-11) ได้นำเสนอแนวคิดที่ว่า วรรณกรรมคือผลผลิตทางสังคมและวัฒนธรรม ที่เป็น “ภาพสะท้อน” ของสังคม จากความคิดและจินตนาการของนักเขียนภายใต้แนวคิดหรือกรอบของคุณค่าแบบหนึ่งที่เราเรียกว่า “โลกทัศน์” ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หากผู้ศึกษาให้ความสนใจกับโลกทัศน์ในวรรณกรรม ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2542: 4-9) กล่าวว่าวรรณกรรมเป็นภาพชีวิตที่มีลักษณะ “เหมือนจริง” ซึ่งสะท้อนผ่านโลกทัศน์ของนักเขียนแต่ละคนไม่ใช่ภาพชีวิตจากประสบการณ์โดยตรง

วรรณกรรมเยาวชนของสมัยกร แสงกระจ่าง นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเยาวชนเพราะช่วยนำเสนอให้เห็นว่า เยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม ดังนั้น การผลิตหนังสือสำหรับเยาวชน จึงเป็นงานของกระทรวงศึกษาธิการที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจโลกใบนี้ให้กว้างขึ้น วรรณกรรมเยาวชนแต่ละเรื่องสอดแทรกคุณธรรม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และเรื่องราวของสังคม รวมถึงการแสดงแนวคิด ผ่านประสบการณ์ของผู้ประพันธ์ โดยนับว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อมของผู้อ่าน ดังนั้นการอ่าน จึงเป็นการเปิดโลกใหม่ ๆ ซึ่งอาจเปรียบได้กับยานพาหนะที่นำพาผู้อ่านไปยังจุดมุ่งหมายสำคัญต่างๆ ได้ วรรณกรรมเยาวชน จึงเป็นเครื่องมือที่จะช่วยเชื่อมโยงเยาวชนเข้ากับสังคม

สนั่น มีชั้นหมาก (2537) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเยาวชนไว้ว่า เป็นเครื่องมือสื่อสารอันทรงประสิทธิภาพในการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดศิลปวิทยาการต่าง ๆ ช่วย กระตุ้น ปลอบอารมณ์ ปลุกฝังแนวคิดจิตสำนึกที่ขอบธรรมของสังคมให้แก่เยาวชนผู้เป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งและสูงสุดของสังคมชาติ วรรณกรรมเยาวชนเป็นเสมือนภาพจำลองที่เด็กเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาชีวิตเรียนรู้ความจริงในโลกรอบ ๆ ตัว เกิดประสบการณ์กว้างขวาง และเจริญก้าวหน้าในการค้นหาความหมายต่าง ๆ ของชีวิตที่สำคัญคือ เยาวชนได้สนุกและวรรณกรรมจะช่วยให้เรียนรู้วิธีตัดสินใจว่า การกระทำอย่างไรที่สังคมยอมรับในเชิงศึกษาศาสตร์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่องนี้ในงาน สัปดาห์ห้องสมุดครั้งที่ 1 พ.ศ. 2529 ว่า “เด็ก ๆ ส่วนใหญ่สนใจที่จะทราบเรื่องราวต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณภาพทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่าน เขาจะได้ทั้งความรู้และความบันเทิง เด็กจะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ รอบรู้ มีคุณธรรมประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความปรารถนาจะทำประโยชน์ควร” (สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ารัตนเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2519)

ความสำคัญของวรรณกรรมเยาวชนของชัยภร แสงกระจ่าง ได้นำเสนอให้เห็นกลวิธีการใช้ ภาษาและภาพสะท้อนในด้านต่าง ๆ หลากหลายอย่าง เช่น

“ใครชอบอ่านหนังสือบ้าง ... ยกมือ” คุณปู่ถาม เด็กๆ สบตากัน แต่ไม่มีใครตอบคุณปู่ ในที่สุดน้ำแข็งกตก็แก้สถานการณ์อย่างชาญฉลาด โดยย้อน คุณปู่ว่า “หนังสืออะไรเล่าคะ”
 คุณปู่ร้อง “อุ๊ยะ” ใส่หน้าน้ำแข็งกตก่อนตอบว่า “หนังสืออะไรก็ได้”
 คราวนี้เด็กๆ ยกมือขึ้นพร้อมกัน และมีเสียงตอบสวนขึ้นมาทันที “หนังสือการ์ตูน”
 คุณปู่ร้อง “อ้าว” แล้วก็นั่งหงายไปข้างหลังอย่างแรงจนหนูเขียดกลัวคุณปู่ จะหงายท้องลงไปจึงหลับตาปี
 “ก็ดี อ่านหนังสือ...เอ้อ...การ์ตูนก็ดี แต่คนเราต้องอ่านหนังสืออื่นด้วย”
 (คุณปู่แว่นตาโต, 2544: 38)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เป็นการสะท้อนเรื่องการอ่านหนังสือ โดยผู้เขียนเขียน สอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเยาวชน และอยากนำเสนอให้ผู้อ่านเห็นว่า การอ่านหนังสือเป็นเรื่องที่ สำคัญในการศึกษา เป็นการเพิ่มความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ แล้วนำมาคิดวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่ได้ อ่าน สามารถนำไปสู่การแสดงความคิดเห็น การสังเคราะห์ การสร้างสรรค์ และนำไปแก้ปัญหาในเรื่อง ต่างๆ ได้ ในชีวิตประจำวัน

ชัยภร แสงกระจ่าง เป็นศิลปินแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2557 เป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงใน การเขียนหลายประเภททั้งบันเทิงคดีและสารคดี ได้แก่ เรื่องสั้น นวนิยาย กวีนิพนธ์ วรรณกรรม เยาวชนและบทวิจารณ์ โดยเริ่มเขียนหนังสือในช่วง พ.ศ. 2534 และมีผลงานตีพิมพ์ โดยใช้ 4 นามปากกา ได้แก่ ไพลิน รุ่งรัตน์, บัวแพน นันทพิลัย, ชมจันทร์ และบุณชริกา ผลงานที่สร้างสรรค์ใน ช่วงเวลา 4 ทศวรรษมีกว่า 80 เรื่อง ในจำนวนนี้มีเรื่องที่ได้รับรางวัลระดับชาติ 22 เรื่อง หลายเรื่องได้รับ การสร้างเป็นละครโทรทัศน์ วรรณกรรมเยาวชนหลายเรื่องได้รับการประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการให้

เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา นวนิยายบางเรื่อง ได้รับการคัดเลือกจากมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายแห่งให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา ผลงานที่ได้รับรางวัลระดับชาติ อาทิ

“คุณปู่แว่นตาโต” ได้รับรางวัลดีเด่น ประเภทหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2544

“สวัสดี...ข้างถนน” ได้รับรางวัลชมเชย หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดี ประจำปี พ.ศ. 2547 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

“คุณยายหวานซ่าส์ส์” ได้รับรางวัลชมเชย หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น อายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดี ประจำปี 2550 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

“อาม่าบนคอนโด” ได้รับรางวัลดีเด่น ประเภทหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2557

วรรณกรรมเยาวชนของชัยภร แสงกระจ่าง ดังกล่าวข้างต้นมีบางเรื่องที่มีเนื้อหา และกลวิธีการใช้ภาษาในการแต่งขึ้น เพื่อนำเสนอภาพสะท้อนให้เห็นความคิด ความเป็นอยู่ในอดีตที่น่าสนใจ เช่น เรื่อง **คุณปู่แว่นตาโต** เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่เกี่ยวกับสาระความรู้ได้อย่างดีที่ผู้ประพันธ์ใช้ภาษาน่าสนใจกับเหตุการณ์และตัวละคร ตัวละครเป็นศาสตราจารย์วัยเกษียณอายุกับเด็กวัยรุ่นนุบาลและเด็กประถมน่ารักจำนวนห้าคนและได้ประพันธ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งได้รับรางวัลดีเด่น ฯลฯ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาวิธีการใช้ภาษา และภาพสะท้อนสังคมในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม และด้านครอบครัว ในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชัยภร แสงกระจ่าง ผลงานจากการศึกษาค้นคว้านี้ จึงจะทำให้มองเห็นภาพสะท้อนสังคม แนวคิด วิถีชีวิตและพฤติกรรมผู้คนในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดี ที่จะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาด้านอื่นๆ และกระตุ้นจิตสำนึก การสร้างสรรค์สังคมให้เกิดแก่เยาวชนต่อไป

1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง

1.2.2 เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง

1.3 คำถามหลักของการวิจัย

1.3.1 พฤติกรรมการใช้ภาษาในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง เป็นอย่างไร

1.3.2 ภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง มีอะไรบ้าง

1.4 ความสำคัญของการวิจัย

1.4.1 ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้ภาษาในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง และสามารถนำไปใช้ในงานอื่น ๆ ได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

1.4.2 ทำให้ทราบถึงภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง

1.4.3 ทำให้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่จะนำไปเป็นประโยชน์ในการแก้ไข หรือพัฒนาส่วนต่าง ๆ ช่วยกระตุ้นบุคคลให้มีเหตุผลรู้จักคิด และค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่างที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น และรางวัลชมเชยซึ่งจัดขึ้นในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติมาวิเคราะห์ระหว่าง พ.ศ. 2542 - พ.ศ. 2557 มีจำนวน 10 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. บ้านนี้มีรัก	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1	พ.ศ. 2542	สำนักพิมพ์คมบาง
2. คุณปู่แวนดาโต	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2	พ.ศ. 2544	สำนักพิมพ์คมบาง
3. ป้าจำ ไก่ ดีดี น่ะจ๊ะ	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1	พ.ศ. 2544	สำนักพิมพ์คมบาง
4. สวีตตี้...ข้างถนน	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1	พ.ศ. 2547	สำนักพิมพ์คมบาง
5. เด็กหญิงแห่งกลางคืน	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1	พ.ศ. 2548	สำนักพิมพ์คมบาง

6. คุณยายหวานชาส์สัส	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1	พ.ศ.2549	สำนักพิมพ์คมบาง
7. ขวัญสงฆ์	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1	พ.ศ. 2551	สำนักพิมพ์คมบาง
8. แสงดาวกลางเมือง	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1	พ.ศ. 2553	สำนักพิมพ์คมบาง
9. คุณปู่แว่นตาแตก	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1	พ.ศ. 2554	สำนักพิมพ์คมบาง
10. อาม่าบนคอนโด	ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1	พ.ศ. 2557	สำนักพิมพ์คมบาง

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากลวิธีการใช้ภาษา และภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง ครึ่งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีวิจัยเอกสารโดยดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 สืบหาข้อมูลวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่างที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นและรางวัลชมเชยที่จะนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาจำนวน 10 เรื่อง ตามที่กำหนดในขอบเขตของการศึกษา

1.2 สืบหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาและภาพสะท้อนที่จะนำมาศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียด

2. ขั้นทบทวนวรรณกรรมตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมเยาวชนของชมัยกร แสงกระจ่าง

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนของชมัยกร แสงกระจ่าง

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง

3.2 การวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง

4. ขั้นสรุป อภิปรายผลการวิจัย และนำเสนอโดยใช้รูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดี หมายถึง งานเขียนวรรณกรรมของชมัยภร แสงกระจ่างที่ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีสาระอันเต็มไปด้วยคุณค่าของการเรียนรู้ และการอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเมตตาอาทรของบุคคลทุกวัยในครอบครัว ซึ่งในงานวิจัยนี้จะใช้จำนวน 10 เรื่อง

กลวิธีการใช้ภาษา หมายถึง ความเชี่ยวชาญหรือความสามารถของผู้เขียนในการเลือกสรร กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในการประพันธ์เพื่อให้งานของตนน่าสนใจ กลวิธีการใช้ภาษาประกอบด้วย กลวิธีการใช้คำ กลวิธีการใช้ประโยค กลวิธีการใช้สำนวน และกลวิธีการใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยภร แสงกระจ่าง ในงานวิจัยนี้จำนวน 10 เรื่อง

ภาพสะท้อนสังคม หมายถึง ปรัชญาการณในสังคมด้านต่าง ๆ ที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยภร แสงกระจ่าง ประกอบด้วยด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม และด้านครอบครัวที่ผู้เขียนได้นำเสนอออกมาให้ผู้อ่านได้รับอ่านเนื้อหาวรรณกรรม

1.8 ข้อตกลงเบื้องต้น

การอ้างอิงเนื้อความจากตัวบทนวนิยายในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะบอกรายละเอียดของชื่อเรื่อง นวนิยาย ปีที่พิมพ์ และเลขหน้า ในลักษณะดังต่อไปนี้

1. คุณปู่แว่นตาแตก (2554) การอ้างอิง (คุณปู่แว่นตาแตก, 2554)
2. อาม่าบนคอนโด (2557) การอ้างอิง (อาม่าบนคอนโด, 2557)

ตัวอย่างเช่น

“ฉันเราต้องทำยังไงละครับ” เด็กชายผู้ลึกลับซึ่งถามแบบพร้อมจะเปิดรับนัยน์ตาของเขาและเด็กคนอื่น ๆ มองมาที่คุณอย่างสนใจใคร่รู้ รังสีแห่งความไร้เดียงสาแผ่ครอบคลุมห้อง คุณรู้สึกปีติในความรวมใจของผู้เยาว์จนสะท้อนเข้าไปในอก ครุ่นคิดอยู่ในใจว่า เมื่อเด็กเปิดรับจนถึงขนาดนี้แล้ว ถ้าผู้ใหญ่ยังมองไม่เห็นและไม่ให้เขาอีกก็ต้องถือว่า เป็นวิบากกรรมของแผ่นดินแม่

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 40)

คุณน้ายิ้มปลอมทำท่าเหมือนเซ็ดฟัน อยากพูดแต่ไม่อยากพูดด้วยพร้อมกัน ในที่สุดก็หลุด ออกมาว่า “นั่นสิลูกหลานก็ต้องมีมั่งละทำไมถึงไม่มาดูกัน โชคดีที่แกเป็นคนมีเงิน นี่ก็เท่ากับกินบุญเก่าไป”

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 27)

1.9 กรอบแนวคิดหลักของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกการใช้กรอบแนวคิดหลักบางส่วน ซึ่งจะนำมาเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ในการศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง ที่มีรายละเอียดตามลำดับขั้นดังนี้

1. กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษา
2. กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคม

1.9.1 กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษา

พรทิพย์ วนรัฐกุล (2553: 1-42) ได้กล่าวถึงศิลปะการใช้ภาษาไว้ว่า การใช้ภาษาที่ดีเป็นการสร้างสรรค์ถ้อยคำด้วยศิลปะการเขียน ผู้เขียนต้องรู้จักการเลือกสรรคำที่เหมาะสมมาเรียบเรียง และสื่อความหมายให้สอดคล้องกับความคิดของผู้เขียนที่ต้องการถ่ายทอดสู่ผู้อ่าน หากผู้เขียนเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาย่อมทำให้เกิดงานเขียนที่ดี ศิลปะการใช้ภาษาแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ศิลปะการใช้คำ เลือกใช้คำให้ถูกต้อง เลือกใช้คำให้ตรงความหมาย ใช้คำถูกต้องตามระดับภาษา และใช้คำที่สื่อความหมายได้อย่างชัดเจน
2. ศิลปะการใช้ประโยค เรียบเรียงประโยคให้ถูกต้อง วางส่วนขยายให้ถูกต้อง
3. ศิลปะการใช้สำนวน ควรใช้สำนวนให้ถูกต้องและตรงตามความหมาย
4. ศิลปะการใช้ภาพพจน์ ควรใช้โวหารภาพพจน์ให้เหมาะกับงานเขียน

ภาพพจน์ที่ปรากฏในงานเขียนส่วนใหญ่ คือการใช้อุปมาอุปไมย อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ บุคลาธิษฐาน การกล่าวเกินจริง การใช้คำขัดแย้งกัน การเล่นคำ และการเลียนเสียงธรรมชาติ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการศึกษเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษา คือ ศิลปะการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านได้เห็นภาพชัดเจนและพร้อมมีความเข้าใจได้ง่ายของผู้เขียนมากยิ่งขึ้น

1.9.2 กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคม

นอกจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษา คือ กลวิธีการใช้คำ กลวิธีการใช้ประโยค กลวิธีการใช้สำนวน และกลวิธีการใช้ภาพพจน์ ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมไทยผ่านวรรณกรรมเยาวชนทั้ง 4 ด้าน เช่น ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ ภาพสะท้อนด้านการศึกษา ภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม และภาพสะท้อนด้านครอบครัว ของทับทิม วงศ์ประยูร และ พรทิพย์ คำพอ (2545: 3) อมรวิรัช นาคทรพร (2552) ธิดารัตน์ รักประยูร (2545: 9) ประภาศรี สีหอำไพ (2540: 21) และธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2545: 10) ในการวิเคราะห์ข้อมวลภาพสะท้อนทั้ง 4 ด้าน ที่ได้กล่าวข้างต้น มีดังต่อไปนี้

1. ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจ คือสภาพเศรษฐกิจในยุคสมัยนั้นๆ ที่ผู้เขียนเขียนสอดแทรกไว้ในเนื้อหาบางส่วนในวรรณกรรมเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพความเป็นไปในสังคม ผู้เขียนอาจนำเสนอภาพสะท้อนสังคมด้านต่าง ๆ ตามแต่เจตนาของผู้เขียนที่ต้องการจะสะท้อนเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยงานเขียนของตน

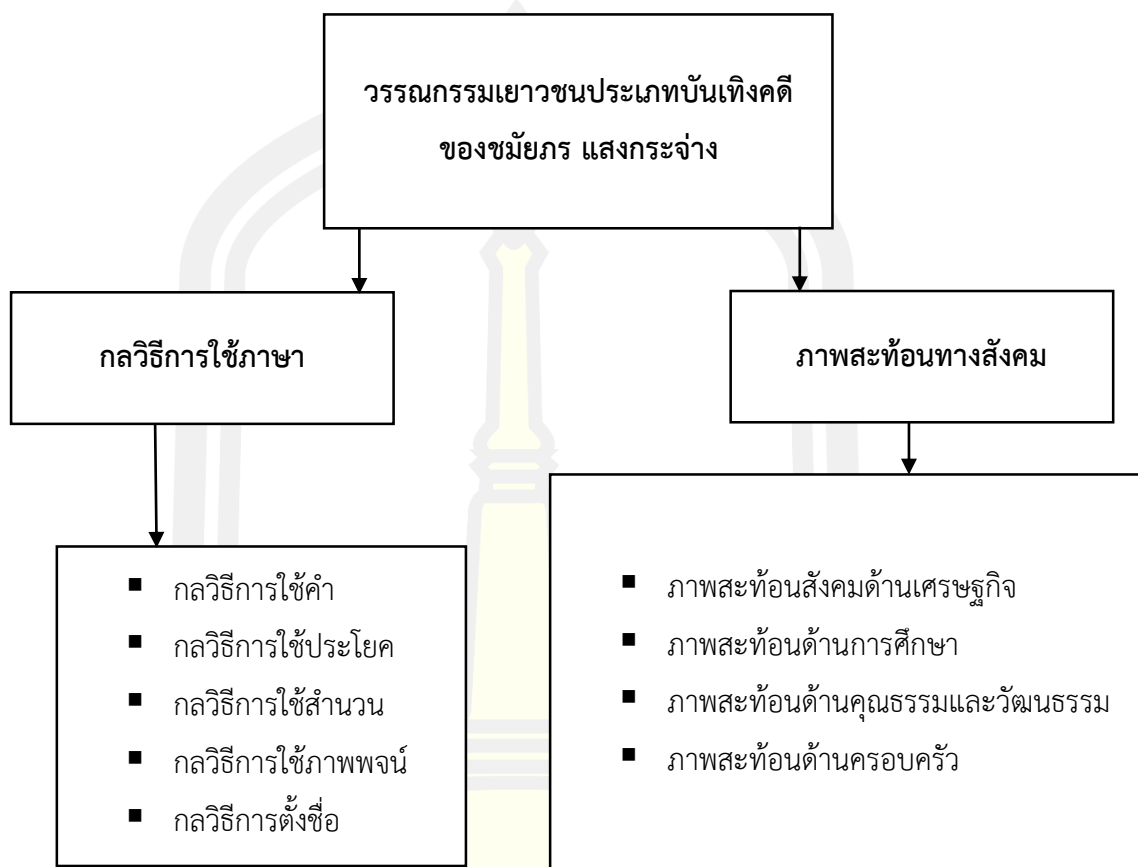
2. ภาพสะท้อนสังคมด้านการศึกษาที่ปรากฏในวรรณกรรม เป็นสภาพหรือกระแสสะท้อนภาพสังคมในด้านการศึกษา ผู้วิจารณ์จะวิเคราะห์ให้เห็นภาพสะท้อนในแง่มุมต่างๆ โดยพิจารณาจากเนื้อหาของวรรณกรรมตลอดจนการตีความ

3. ภาพสะท้อนสังคมด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม ภาพสะท้อนด้านคุณธรรม คือสภาพคุณธรรมที่ผู้เขียนเขียนสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเพื่อสะท้อนให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวหลักธรรมที่สร้างความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์อันเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขยินดีการกระทำที่ดีย่อมมีผลผลิตของความดี คือ ความชื่นชม ยกย่อง การเป็นผู้มีคุณธรรม คือ การปฏิบัติตนอยู่ในกรอบที่ดีงาม และส่วนภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม คือผู้เขียนเขียนสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเพื่อสะท้อนรากฐานจากผลผลิตและพื้นฐานการปรับตัวของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมที่มีการสั่งสมประสบการณ์ของคนหลายชั่วอายุซึ่งในขณะเดียวกันวัฒนธรรมก็ได้รับใช้ขั้นตอนการดำรงชีวิตของมนุษย์ด้วยวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและต้องเปลี่ยนแปลงไป เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการบริโภคและวัฒนธรรมด้านภาษา เป็นต้น

4. ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว คือการสะท้อนถึงปัญหาครอบครัวที่ผู้นำในครอบครัวหรือสมาชิกครอบครัวประพฤติตัวเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม และการนำครอบครัวไปทางไหน มีการรับผิดชอบหรือไม่ ผู้เขียนเขียนสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเพื่อนำมาสะท้อนในยุคสมัยหลัง ๆ และมีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวในสมัยก่อนเกิดขึ้นอย่างไรบ้าง

กรอบแนวคิดหลักของการศึกษาวิจัย

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดหลักในการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาเบื้องต้น แสดงให้เห็นว่างานวิจัยนี้มีกรอบแนวคิดหลักเป็นแนวทางที่สำคัญสำหรับผู้วิจัยสามารถเลือกเอามาวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายของงานวิจัยทั้งสองข้อ 1. กลวิธีการใช้ภาษา ได้แก่ กลวิธีการใช้คำ กลวิธีการใช้ประโยค กลวิธีการใช้สำนวน กลวิธีการใช้ภาพพจน์ และกลวิธีการตั้งชื่อ และ 2. ภาพสะท้อนทางสังคม ได้แก่ ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ ภาพสะท้อนด้านการศึกษา ภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม และภาพสะท้อนด้านครอบครัว ในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชัยภร แสงกระจ่าง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษากลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรม

2.1.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษา

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษา

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรม

2.2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคม

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคม

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน

2.3.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน

2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของชมัยกร แสงกระจ่าง

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรม

การศึกษากลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ของตัวบทในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง ดังต่อไปนี้

2.1.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษา

ภาษาเป็นเครื่องมือของมนุษย์ในการสื่อสารติดต่อกันในสังคม มนุษย์ติดต่อกันได้ด้วยอาศัยภาษาเป็นเครื่องช่วยที่ดีที่สุด ถ้ามนุษย์อยากแสดงออกมาทางวัฒนธรรมหรือการทำงานต่าง ๆ มนุษย์ต้องเลือกการใช้ถ้อยคำให้เหมาะสม ถูกต้องและชัดเจนกับกาลเทศะ เหตุการณ์ บุคคลหรืองานเขียนส่วนใดส่วนหนึ่ง หรืองานเขียนวรรณกรรม หรือวรรณคดี ฯลฯ ให้มีประสิทธิภาพและมีประโยชน์หรือน่าสนใจต่อผู้อ่านการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในงานเขียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษากลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของ ชมัยกร แสงกระจ่าง ดังต่อไปนี้

หรรษา นิธิเชียร (2557: 201) ได้กล่าวว่า ภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญช่วยส่งเสริมมนุษย์ให้ใช้ในการสื่อสาร ระหว่างกันด้วยวิธีการหลายรูปแบบซึ่งวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ การพูดและการเขียนซึ่งพัฒนาดังกล่าวช่วยให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น ภาษาใช้เป็นการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นประสบการณ์และความรู้สึกให้ผู้อื่นเข้าใจ ความสำคัญของภาษา คนทุกคนที่เกิดมาต้องรู้จักพูดจากการสื่อความหมายและใช้ภาษาของตนให้ถูกต้องทั้งทางตรง และทางอ้อม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (2556: 868) อธิบายความหมายของ “ภาษา” ว่า “ภาษา หมายถึงถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อสื่อความของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน หรือเพื่อสื่อความเฉพาะวงการ เช่น ภาษากฎหมาย ภาษาราชการ ภาษาธรรม ตัวหนังสือ เสียง หรือกิริยาอาการที่สื่อความได้เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง ภาษามือ โดยปริยายหมายความว่า สาระ, เรื่องราว, เนื้อความที่เข้าใจกัน เช่น ตกใจจนพูดไม่เป็นภาษาทำงานไม่เป็นภาษา”

วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2551: 2) ได้กล่าวว่า “ภาษาประกอบขึ้นด้วยเสียง และความหมายมีพลังในการเจริญงอกงามและเปลี่ยนแปลงอันมีรูจสืบ และเป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ร่วมกันของหมู่ชน แต่ภาษาต่างกันในระยะเยียดหรือในส่วนย่อยของระบบ คือเลือกใช้สัญลักษณ์เสียงแทนความหมายต่างกัน ระบบการเรียงคำต่างกัน ฯลฯ” ภาษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยเพิ่มความรู้ให้มนุษย์ ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความรู้สึก ความรู้สึกสูกันและกันได้อย่างดี และภาษามีความสำคัญมากในชีวิตประจำวัน

ปิยลักษณ์ อัครรัตน์ (2554: 17) ได้กล่าวว่า ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่ง และจำเป็นสำหรับมนุษย์ ทุกคนเป็นสิ่งช่วยยึดให้มนุษย์มีความผูกพันต่อกันได้ เป็นรากแรกของเด็กในการเรียนรู้ เด็กสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารและบอกถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวเองให้ผู้อื่นได้รวมทั้งมีการรับรู้พัฒนาการด้านภาษาของเด็กเกิดขึ้นแบบรวดเร็ว มีการพัฒนาตามขั้นตอนซึ่งเริ่มตั้งแต่เด็กสามารถจำคำพูดคำแรกออกมาได้ ภาษาของเด็กเกิดจากกระบวนการ ความคิด โดยเลือกและนำคำมาผสมผสานตามกฎกติกาของภาษาให้เกิดความหมายและสื่อสารกับผู้อื่นได้

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การใช้ภาษาในงานต่าง ๆ ผู้เขียนควรเลือกการใช้ภาษาให้ง่าย ๆ พร้อมกับการสื่อความหมายให้ชัดเจน การเลือกใช้ถ้อยคำ การเรียบเรียงประโยคให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ไม่กำกวมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมาย และให้มีความหมายน่าสนใจในการอ่าน

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้คำ

หม่อมหลวงจรัสวิไล จรูญโรจน์ (2560: 98) ได้กล่าวว่า “คำ” หรือ word คือหน่วยอิสระที่เล็กที่สุดที่มีความหมาย คำจะต้องมีคุณสมบัติครบทั้ง 3 ประการคือ 1. อยู่เป็นอิสระได้ 2. เล็กที่สุด แบ่งแยกให้เป็นหน่วยอิสระไม่ได้ 3. มีความหมาย

สุนันท์ อัญชลีสกุล (2556:24-116) ได้กล่าวว่า “คำ” ตามแนวภาษาศาสตร์ เป็นส่วนที่เล็กที่สุดที่มีความหมายปรากฏตามลำพังได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556: 58) ให้คำนิยามของคำว่าหมายถึง “เสียงพูดเสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ เสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นเพื่อแสดงความคิด โดยปรกติถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดซึ่งมีความหมายในตัว”

สถาบันภาษาไทย (2549: 1) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า “คำ” หมายถึง หน่วยย่อยที่สุดในภาษาที่เจ้าของภาษารู้จักและใช้ในการพูดและเขียน คำเป็นหน่วยภาษาที่สามารถใช้ตามลำพังเพื่อสื่อสารได้ การเรียนรู้คำเป็นรากฐานในการเรียนรู้ภาษาทั้งระบบต่อไป

ศิวกันท ปทุมสุติ (2548: 45) กล่าวถึงศิลปะการใช้ภาษาสรุปได้ ดังนี้

1. การใช้คำเป็นศิลปะที่ต้องฝึกฝน จนสามารถควบคุมกำกับภาษาให้รับใช้ความหมายที่ต้องการสื่อสารในงานเขียนให้ได้ดังที่คิดตลอดเวลา

1.1 การใช้คำในที่เหมาะ คำแต่ละคำเกิดขึ้นอย่างมีความหมายในตัวเองตราบใดที่คำ คำนั้นถูกใช้เพื่อบอกความหมายหนึ่งความหมายโดยอยู่ในคำคำนั้นก็ยังมีคุณค่าต่อการดำรงอยู่ไม่ว่าคำ คำนั้นจะเป็นคำหายาหรือคำสุภาพก็ตาม เพียงแต่ให้ผู้เลือกใช้คำให้เหมาะสมกับเนื้อความ

1.2 การใช้คำมีชีวิตงานเขียนที่มุ่งอธิบายความรู้ หรือความคิดที่ปราศจากอารมณ์ความรู้สึกงานเขียนนั้นย่อมไม่มีชีวิตขาดเสน่ห์ ดังนั้น งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ดีจะสามารถตรึงใจผู้อ่านให้มีความสุขและความเพลิดเพลินปัจจัยที่สำคัญ คือถ้อยคำ

1.3 การเล่นคำ ศิลปะการเล่นคำเป็นศิลปะที่ทำให้งานเขียนมีสีสันแห่งท่วงทำนองแต่งให้ชวนอ่าน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544: 4) ได้ให้ความหมายของคำวิจารณ์ว่า ปัญญาที่สามารถรู้หรือให้เหตุผลที่ถูกต้องโดยวิจารณ์งานนั้น เกิดจากการคิดพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้งจนเกิดความเข้าใจโดยไม่จำเป็นต้องมีการโต้แย้งในลักษณะเดียวกับการวิพากษ์

ศิธร แสงธนู และคิด พงศทัต (2541: 35-41) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า คำศัพท์คือกลุ่มเสียงกลุ่มหนึ่งซึ่งมีทั้งความหมายให้รู้ว่า เป็นคน สิ่งของ อาการ หรือลักษณะอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง คำศัพท์เป็นส่วนหนึ่งของภาษา

จงชัย เจนหัตถการกิจ (2551: 73) ได้ให้ความหมายของคำ ว่าคำเป็นกลุ่มของเสียงประกอบไปด้วยเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ที่เปล่งออกมาหรือเขียน ก่อให้เกิดความหมายเพื่อใช้ในการสื่อสารกัน โดยการถ่ายทอดการพูด การเขียนตัวอักษรเป็นสื่อ ถ้อยคำที่เป็นตัวอักษรจะประกอบไปด้วยรูปพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ ตัวสะกดและตัวการันต์

พระยาอุปทิศศิลปสาร (2548: 59) ได้ให้ความหมายคำหมายถึง เสียงที่เปล่งออกได้ ความหมายตามความต้องการของผู้พูด ไม่ว่าจะมียักพยางค์เรียกว่า หนึ่งคำ

กำชัย ทองหล่อ (2543: 210) ได้กล่าวถึงคำว่า คำที่ประสมออกมาแล้วเป็นเสียงเดียวกัน ประกอบไปด้วยสระหนึ่งตัว เรียงพยางค์ พยางค์ที่เปล่งออกมาจะเป็นหนึ่งพยางค์ หลายพยางค์ รวมกันเรียกว่า คำหรือถ้อยคำ หรือเปล่งออกมาเป็นเสียงพูด เรียกว่า คำพูด ถ้าเขียนเป็นตัวหนังสือ เรียกว่า คำเขียน

บรรจบ พันธุเมธา (2532: 227) ได้กล่าวเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำสรุปได้ว่า เราจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องการใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องตามกาลเทศะและฐานะของบุคคลเพราะเป็นความสำคัญอย่างหนึ่งของภาษาไทยเนื่องจากสังคมไทยนับถืออาวุโส ต้องมีความเคารพเกรงใจผู้ที่เหนือกว่าทั้งชาติวุฒิวิญญู และคุณวุฒิ การใช้ถ้อยคำ คำในทำนองนี้เราเรียกว่า ราชาศัพท์ที่หมายถึงภาษาที่กำหนดขึ้นใช้สำหรับ พระราชาแต่กินความรวมไปถึงภาษาสุภาพอีกด้วย นอกจากการใช้ถ้อยคำดังกล่าวยังมีถ้อยคำของ บุคคลแต่ละอาชีพซึ่งจะต้องมีถ้อยคำ สำนวนและศัพท์เฉพาะภาษาไม่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน ดังนั้น ถ้อยคำ สำนวนก็เป็นเรื่องสำคัญในการใช้ถ้อยคำอีกเรื่องหนึ่ง

ประทีป วาทิกทินกร (2535: 10-20) ได้กล่าวถึงการใช้คำในการเขียนว่า ผู้เขียนที่ดี จะต้องรู้จักเลือกคำมาใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมตามกาลเทศะ ต้องรู้จักความหมายของคำ และ นำมาใช้ให้ถูกที่ และควรจดจำการใช้คำเพื่อเป็นหลักในการเขียน ดังต่อไปนี้

1. การใช้คำให้ถูกต้องและตรงความหมายมีสิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจ คือ

- 1.1 การใช้คำที่มีความหมายหลายอย่าง
- 1.2 การใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน
- 1.3 การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย
- 1.4 การใช้ลักษณะนาม
- 1.5 การใช้คำบุพบท
- 1.6 การใช้คำอาการนาม
- 1.7 การใช้คำพ้อง

2. การใช้คำให้เหมาะสมมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ

- 2.1 ใช้คำให้เหมาะกับกาลเทศะ
- 2.2 ใช้คำให้เหมาะกับบุคคล
- 2.3 ใช้คำให้เหมาะกับข้อความ

3. การใช้คำให้ชัดเจน ได้แก่ การเลือกใช้คำต่อไปนี้

- 3.1 คำที่รู้จักกันดีแล้ว คือ พยายามใช้คำที่คนส่วนมากเข้าใจกันเป็นอย่างดี
- 3.2 คำที่เป็นสื่อสร้างความเข้าใจ ได้แก่ คำที่แสดงภาพ คำที่แสดงอาการ

3.3 คำที่หมดจด คือ ใช้แล้วให้ความที่สมบูรณ์

4. การใช้คำให้น้ำหนักอาจจะกระทำได้โดย

4.1 ใช้คำเท่าที่จำเป็น คือ ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย

4.2 ใช้คำเปรียบเทียบ คำพังเพยและภาษิต

4.3 ใช้คำซ้ำ ๆ กัน คือใช้คำคำเดียวกันหลาย ๆ ครั้งใน ข้อความเพื่อบ่ง

น้ำหนัก

ดังนี้ การเลือกสรรคำต่าง ๆ มาใช้ในการเขียน เป็นกลวิธีการใช้คำ นี้แสดงให้เห็นว่า ภาษามีความสำคัญอย่างมากมาต่อนมนุษย์ เพราะเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร เป็นแห่งความรู้และ เป็นการพัฒนาความคิดของมนุษย์และเป็นเครื่องมือถ่ายทอดและความสำคัญอย่างยิ่งกว่านี้ คือภาษา ช่วยสร้างเสริมความสามัคคีเป็นการช่วยจำลองการเรียนรู้จากคนต่อคน เพราะภาษาเป็นถ้อยคำที่ใช้ ในการสื่อสารสร้างความเข้าใจกันในสังคม

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ประโยค

นอกจากการใช้ถ้อยคำแล้ว อีกประการหนึ่งที่ต้องมีความระมัดระวัง เช่นกันในการถ่ายทอดงานเขียนก็คือ การใช้ประโยค ผู้เขียนในฐานะผู้ส่งสารต้องมีความตระหนักในการใช้ ประโยคจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับประโยค เช่น หลักไวยากรณ์ความชัดเจน เป็นต้น แล้วจึงตัดสินใจเลือกใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม มีนักวิชาการหลายท่านให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยคไว้ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2556: 711) ให้คำนิยามของประโยคว่าหมายถึง “คำพูดหรือ ข้อความที่ได้ความบริบูรณ์ตอนหนึ่ง ๆ เช่น ประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม”

สถาบันภาษาไทย (2552: 91) ได้กล่าวถึงความหมายของประโยคว่า ประโยค คือ หน่วยทางภาษาที่ประกอบด้วยคำหรือคำหลายคำเรียงต่อกัน กรณีที่เป็นคำหลายคำเรียงต่อกัน คำเหล่านั้นต้องมีความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์กันอย่างใดอย่างหนึ่ง ประโยคเป็นหน่วยทางภาษาที่สามารถสื่อความได้ว่าเกิดอะไรขึ้น หรืออะไรมีสภาพเป็นอย่างไร โดยทั่วไปประโยคประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ นามวลี กับ กริยาวลี ประโยคอาจมีเพียงกริยาวลีก็ได้ แต่จะมีเพียงนามวลีไม่ได้

สมเกียรติ รักษมณี (2551: 42-48) ได้กล่าวถึงประโยคทางวรรณศิลป์ ไว้สอดคล้องกันสรุปได้ว่าประโยคที่เกิดขึ้นในการสื่อสารด้วยภาษาไทยนี้ ในทางหลักภาษาจำแนกไว้ 3 ชนิด คือ ประโยคความเดียว ประโยคความรวม และประโยคความซ้อน การพิจารณาภาษาทางวรรณศิลป์นั้น นอกจากประโยคตามหลักภาษาแล้ว ยังต้องพิจารณาประโยคที่ใช้สื่อสารในทางการประพันธ์ ดังนี้

1. ประโยคสั้น (Attic Sentence) ได้แก่ประโยคที่สั้น ง่าย ไม่ซับซ้อน ประโยคชนิดนี้จะใช้ถ้อยคำที่กะทัดรัด ตรงไปตรงมา เข้าใจง่าย จบความโดยเร็ว ไม่มีการขยายความต่อเนื่อง หาก

ต้องการขยายความด้วยประโยคแบบนี้ ผู้เขียนมักใช้ประโยคขนาดสั้นหลายๆ ประโยคมาเรียงติดต่อกัน เพื่อขยายความหรือเล่าเรื่องให้จบความ ทั้งนี้ประโยคที่นำมาเรียงติดต่อกัน นั้นมิได้รวมเป็นประโยคเดียวกัน

2. ประโยคยาว (Isocratic Sentence) ได้แก่ประโยคที่มีการขยายความต่อเนื่องกันออกไปให้มีลักษณะเป็นประโยคความรวมหรือความซ้อน สามารถจำแนกลักษณะได้ดังนี้

2.1 ประโยคขยายความ ได้แก่ประโยคความรวมหรือความซ้อนซึ่งมีการขยายความต่อเนื่องให้ยาวออกไป ทั้งนี้เพื่อความชัดเจนของภาษา และความไพเราะสละสลวยของภาษา

2.2 ประโยคขนานความ ได้แก่ประโยคที่มีเนื้อความเข้าคู่กัน สังเกตได้ง่ายจากการใช้สันธานคู่ เช่น “พอ...ก็”, “เมื่อ...จึง”, “ฉันใด...ฉันนั้น” ฯลฯ ทำให้เห็นว่าประโยคมีเนื้อความ 2 ตอนขนานกัน

2.3 ประโยคสมดุลในเนื้อความ ได้แก่ประโยคที่มีเนื้อความ 2 ตอนที่สมดุลกัน มีน้ำหนักเท่า ๆ กัน อย่างสมเหตุสมผล หากตัดตอนใดตอนหนึ่งออกประโยคก็จะขาดความสมดุล

2.4 ประโยคขัดความ เป็นประโยคยาวที่มีเนื้อความ ขัดแย้งกันเป็นคู่ ๆ หรือเป็นประโยคต่อประโยค

3. ประโยคยาวโวหาร (Ciceronian) ได้แก่ประโยคที่มีความต่อเนื่องกันอย่างมีศิลปะ ต้องอ่านให้จบเนื้อความทั้งหมดจึงจะเข้าใจ มีดังนี้

3.1 ประโยครวมเนื้อความ ได้แก่ประโยคที่มีความต่อเนื่องกัน เป็นการรวมเนื้อความทั้งหมดไว้ด้วยกัน

3.2 ประโยคจำแนกแล้วสรุปความ ได้แก่ประโยคที่แจกแจงรายละเอียดแล้วสรุปความตอนท้าย

3.3 ประโยคที่พูดให้ตีความ เป็นประโยคที่มีได้มีเนื้อความตรงตามที่กล่าว ต้องตีความจึงจะเข้าใจ

3.4 ประโยคคำถามที่รู้คำตอบอยู่แล้ว เป็นประโยคที่ใช้คำถามเพื่อที่จะเน้นหรือย้ำความ มิได้ถามเพื่อต้องการคำตอบ

4. ประโยคที่มีลักษณะแปลกออกไปจากธรรมดา (Baroque Sentence) ได้แก่ประโยคที่มีลักษณะแตกต่างจากประโยคที่ใช้สื่อสารโดยทั่วไป เช่น อาจเป็นประโยคสั้น ยาว หรือสั้นบ้างยาวบ้างก็ได้ มีการเลือกใช้คำขยายแปลก ๆ มีการผูกคำ หรือประโยคที่ผิดไปจากแบบแผนทางไวยากรณ์หรือหลักภาษา ทั้งนี้เพื่อมุ่งให้กระตือรือร้นใจผู้อ่านเป็นสำคัญ มุ่งการสื่อสารพอให้เข้าใจได้

วีรวัดน อินทรพร (2545: 36) ได้อธิบายเกี่ยวกับการใช้ประโยคในงานเขียน ว่า หากผู้เขียนไม่สามารถใช้ประโยคได้ถูกต้อง ก็จะทำให้การสื่อสารความคิดนั้นบกพร่อง และได้แบ่งประโยคเป็น 3 ชนิด ได้แก่

1. ประโยคความเดียวเป็นประโยคง่าย ไม่ซับซ้อน ประกอบด้วยภาคประธานและภาคแสดง

2. ประโยคความรวม คือ ประโยคความเดียว 2 ประโยค ที่รวมกันเป็นประโยคเดียว โดยมีคำเชื่อมที่แสดงความสอดคล้องคล้อยตามแสดงความขัดแย้ง แสดงความเป็นเหตุเป็นผล และการให้เลือก

3. ประโยคความซ้อน คือ ประโยคที่ประกอบด้วยประโยคความเดียว 2 ประโยคโดยมีประโยคหนึ่งเป็นประโยคหลักและอีกประโยคหนึ่งเป็นประโยคขยาย

กุหลาบ มลลิกะมาส (2548: 132-134) ได้อธิบายท่วงทำนองที่เกี่ยวกับการสร้างประโยค (Syntax) ไว้ 4 แบบใหญ่ สรุปได้ดังนี้

1. ประโยคสั้น (Attic Sentence) นักเขียนใช้ประโยคเอกัตถประโยค เป็นส่วนใหญ่
2. ประโยคยาวขึ้น (Isocratic Sentence) เป็นประโยคอนุภาคตลประโยค หรือสังกรประโยค เป็นประโยคที่ขยายความให้แก่กันในกลุ่มประโยคที่เขียนขึ้นมา

3. ประโยคยาวแบบโวหาร (Ciceronian Sentence) เป็นประโยคที่ต้องกล่าวรายละเอียด แต่ละอย่างๆ ไปจนจบ จึงจะมีเนื้อความที่สมบูรณ์เป็นที่เข้าใจ หรือประโยคคำถามแบบ Rhetoric Question หรือเป็นประโยคที่พูดให้ตีความหมายเสียก่อน ไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา เช่น ประโยคของ น.ม.ส. ว่า “คนที่เปิ่นทาสแพ้นั้น แม้พระราชบัญญัติเลิกทาสก็ช่วยไม่ได้”

4. ประโยคบาโรก (Baroque Sentence) มีโครงสร้างประโยคที่ขาดดุล หรือลักษณะคู่ขนาน (Parallelism) อาจเพิ่มพูนทวีขึ้น ๆ คล้ายคลึงเนื้อความจากประโยคหนึ่งขยายไปสู่อีกประโยคหนึ่ง หรืออาจเป็นประโยคสั้น มีคำเดียว โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องทางไวยากรณ์ เช่น “หลับไปตัวรสนเอร์ธของกัญชา” “ผมไม่อยากตื่นเช้าโวย คุณอย่ามาปลุกกูให้ยากเลยครับ”

สมพร มนต์สูตร แห่งพิพัฒน์ (2540: 47) กล่าวถึงประโยคที่ดีว่าจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. มีความชัดเจน แจ่มแจ้ง และถูกต้อง
2. กระชับ ไม่ยาวน่าเบื่อ ให้แนวคิดไม่วกวนสับสน
3. ใช้ภาษาง่าย ไม่มีคำฟุ่มเฟือย ตัดความไม่จำเป็นออกเสีย
4. อัดความคิดไว้ในประโยคนั้น ๆ ให้เต็มเรียกว่า ประโยคทรงพลัง
5. ใช้ถ้อยคำมีน้ำหนักเพื่อความสละสลวย

ดังนั้น จึงได้สรุปว่าการศึกษาศึกษาเอกสารเบื้องต้น สามารถสรุปเกี่ยวกับการใช้ภาษาได้ คือ การใช้ภาษาในงานเขียน ควรเป็นภาษาที่อ่านง่าย ๆ สนใจอ่าน สื่อความหมายชัดเจน การเลือกใช้ถ้อยคำควรให้เหมาะกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการนำเสนอ เรียบเรียงประโยคให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ผู้เขียนควรเลี่ยงคำศัพท์ยาก ๆ หรือประโยคยาว ๆ เพื่อให้งานเขียนมีความน่าสนใจ อ่านไม่น่าเบื่อ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้สำนวน

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริและวีรวัฒน์ อินทรพร (2556: 92-100) ได้กล่าวถึง สำนวนเป็น ถ้อยคำที่คมคาย มีความลึกซึ้ง การพูดให้ผู้ฟัง ได้เกิดความคิด จิตใจและอารมณ์ใช้คำสั้น ๆ แต่กิน ความหมาย ดังนั้น สำนวนมีความนัยแฝง กล่าวคือ ใช้สั่งสอน ให้ข้อคิดหรือเตือนสติหรือเพื่อ เปรียบเทียบ เปรียบเปรยหรือแสดงความหมายอื่น ๆ แฝง เช่น ชื่นชม ตำหนิ ว่ากล่าวดังนี้

1. ใช้เพื่อสั่งสอนหรือเตือนสติ เช่น น้ำเชียวอย่าขวางเรื่อรกว่าให้ผู้รักลูกให้ตี คบ คนให้ดูหน้าซื่อผิวดำให้ดูเนื้อเป็นต้น
2. ใช้เพื่อเปรียบเทียบ เช่น พายเรือคนละ เข็นครกขึ้นภูเขา เป็นต้น
3. ใช้เพื่อเปรียบเปรย ประชดประชัน เช่น ตัวดี สีขอให้ควายฟัง เป็นต้น
4. ใช้เพื่อแสดงความชื่นชม เช่น กิ่งทองใบหยก เสน่ห์ปลายจวัก เป็นต้น
5. ใช้เพื่อตำหนิ ว่ากล่าว เช่น มีตาไม่มีแวว กิ่งก่าได้ทอง เป็นต้น
6. ใช้เพื่อล้อเลียน เช่น (ไฮโซ) ไฮซ้อ ไฮซั่ม เป็นต้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2552: 512) กล่าวถึงความหมายของสำนวนว่า “ถ้อยคำ หรือ ข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตัว หรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ อาจเป็น โวหารที่ใช้คำเด่นเป็นพิเศษเกินความเป็นจริง เป็นการพูดที่เฉียบแหลม คมคาย ใช้คำน้อยกินความ มาก”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556: 1184) ได้ให้ความหมายของคำว่า จำนวน ไว้ว่าถ้อยคำที่เรียบเรียง โวหาร บางทีก็ใช้คำว่า สำนวนโวหารเช่น สารคดีเรื่องนี้ สำนวนโวหารดี ความเรียงเรื่องนี้ สำนวนโวหารสู้ ๆ ตอน ๆ

ชนิษฐา จิตชินะกุล (2545: 62) ได้กล่าวถึงสำนวนไว้ว่าสำนวนสุภาพและคำพังเพย เป็นคำกล่าวที่มีความไพเราะคมคายการใช้ถ้อยคำที่สั้นกะทัดรัด แต่ให้ความหมายลึกซึ้งกินใจเพื่อเป็น การสั่งสอนคติสอนใจในเชิงเปรียบเทียบ

วรวรรณ คงมานุสรณ์ (2545: 17) ได้ให้ความหมายของสำนวน หมายถึง คำที่กล่าวหรือ ถ้อยคำ คมคายสั้น ๆ เป็นกลุ่มคำที่มีความหมาย กระชับรัดกุมแต่ความหมายเป็นนัยมีความหมาย ลึกซึ้งในเชิงอุปมาเปรียบเทียบ โดยแบ่งออกเป็นสำนวน สุภาพและคำพังเพย

กิตติชัย พินโน, อมรชัย คหกิจโกศล, อรุณี อัตตนาถวงษ์ และอาภา โสมฉายแสง-จันทร์ (2554: 60-66) ได้กล่าวถึงสำนวนเป็นศิลปะในการใช้ภาษาที่ทำให้ผู้อ่านนำไปใช้ได้หลากหลาย สละสลวย เกิดความคิดกว้างขวางและลึกซึ้งและการใช้สำนวนในการสื่อสาร นอกจากผู้ส่งสาร มีความรู้ความ เข้าใจอย่างดีเรื่องความหมายที่ของสำนวนแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมแล้ว ยังเป็นการเพิ่ม ความสละสลวยให้แก่ข้อความที่สื่อสารออกไปแล้วเป็นการแสดงถึงศักยภาพการใช้ภาษาของผู้ส่งสาร หากเราใช้สำนวนเกินความพอดีทำให้ผู้รับสารสับสนซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งและ

ผู้รับ เช่น ปัญหาความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพราะจำนวนคนที่เสนอตั้งทำงานเพื่อส่วนรวม จำพวก วัวเหินแก่หญ้า ชี้อาเหินแก่กิน มีมากขึ้นเรื่อย ๆ คนจำพวกนี้ มีอุดมการณ์เหมือนไม้หลักปักเลน มีกิจวัตรประจำใจในการละเลงขนมเบี้งด้วยปาก เดินลอยชายไปมาและสวมหน้ากากเข้าหากันไปวัน ๆ ประกอบกับคอยหาช่องทางสร้างวิมานในอากาศขายฝันให้กับคนทั่วไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน เป็นต้น ดังนั้น สำนวนยังมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. สำนวนที่สืบทอดต่อกันมา คือ สำนวนเป็นถ้อยคำที่มีความหมายไม่ตรงตัวมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น น้ำพริกละลายแม่น้ำ ไม่ได้หมายถึง ให้ดำน้ำพริกแล้วเทลงแม่น้ำ แต่มีความหมายให้ว่าการ ใช้จ่ายทรัพย์มาก ไร้ประโยชน์ สำนวนนี้เป็นการเตือนการใช้จ่ายไม่คิดถึงประโยชน์เป็นการถ่ายทอดข้อคิด คติสอนใจ ชี้แนะให้รู้จักประพฤติปฏิบัติเป็นคนดีเป็นต้น

2. สำนวนที่มีลักษณะเป็นบันทึก คือ การสะท้อนร่องรอยทางประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรมและสภาพวิถีของคนในอดีต เช่น ผู้ที่จะเดินตรอก ชี้ออกจะเดินถนนหมายถึงคนดีจะตกอับอยู่อย่างหลบซ่อน ส่วนคนชั่วจะรุ่งเรืองอยู่อย่างสง่าผ่าเผย เป็นต้น

3. สำนวนเป็นข้อความสั้น ๆ แต่มีความหมายแฝงนัย มักใช้ในการพูดหรือการเขียนเพื่อย่อข้อความ บางครั้งใช้เพื่อขยายหรือเน้นให้เกิดความเข้าใจเพื่อความสละสลวยของถ้อยคำสื่อสาร

ทิพย์สุภา นัยทรัพย์ (2535: 133) กล่าวถึงความหมายของสำนวนว่า “สำนวน คือ ถ้อยคำที่มีวิธีการเรียบเรียงเป็นพิเศษ ไม่พูดตรงๆ แต่ก็มีมีความหมายเป็นที่เข้าใจกันได้ เพราะใช้พูดกันแพร่ หลายทั่วไป จนเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง”

สุจิต เพียรชอบ (2539: 149) กล่าวถึงความหมายของสำนวนว่า “สำนวนไทย หมายถึง ถ้อยคำในภาษาไทยที่ใช้พูดจาสื่อสารกันโดยมีความหมายเป็นนัย กินความกว้างลึกซึ้ง มิได้แปลความหมายตรงตัว แต่เป็นความหมายเชิงอุปมาเปรียบเทียบ หมายรวมไปถึงคำคม คำพังเพย สุภาษิต และอาวธรรมถึงโวหารต่าง ๆ ด้วยก็ได้”

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่คมคายหรือเป็นถ้อยคำที่ใช้พูดการสื่อสาร ใช้เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นภาพพจน์อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น แทนในการพูดยาวๆ ใช้แสดงความบันเทิง เล่นเกมในกิจกรรมต่างๆ อีกอย่างหนึ่งใช้แสดงภูมิปัญญาภูมิรู้ของคน หรือแสดงถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยไม่ได้แปลความหมายตรงตัว แต่เป็นความหมายเชิงเปรียบเทียบ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาพพจน์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556: 867) ได้ให้ความหมายของภาพพจน์ หมายถึง ถ้อยคำสำนวนโวหารทำให้นึกเห็นภาพถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างมีชั้นเชิงเป็นโวหาร มีเจตนาให้มีประสิทธิภาพต่อความคิดและความเข้าใจ ให้จินตนาการและถ่ายทอดอารมณ์ได้กว้างขวางลึกซึ้งมากกว่าการบอกเล่าที่ตรงไปตรงมา

พินิจ สิริสุรศักดิ์ และคณะ (2554: 66) ได้ให้ความหมายของภาพพจน์ไว้ว่า การใช้ภาพพจน์ หมายถึง ถ้อยคำ ที่เรียบเรียงโดยไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ผู้ประพันธ์มีเจตนาสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและประทับใจมากกว่าการใช้คำบอกเล่าธรรมดา

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และวีรวัฒน์ อินทรพร (2556: 68-74) ได้กล่าวถึงการสร้างภาพพจน์ไว้ดังนี้ การเขียนที่ต้องการให้ผู้อ่านเกิดภาพขึ้นในจินตนาการซึ่งโดยทั่วไปมีวิธีเขียนดังต่อไปนี้

1. อุปมา (Simile) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งโดยธรรมชาติมีสภาพที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกัน การเปรียบเทียบมักใช้คำที่มีความหมายว่า เหมือนคล้ายดุจ แม้ ประหนึ่ง เช่น

1.1 ผู้หญิงคนนั้นดูเหมือนแม่เสือ

1.2 ผิวขาวดุจสาลี

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) คือการเปรียบเทียบ โดยกล่าวของสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ให้ความหมายลึกซึ้งว่าอุปมา ที่มักเปรียบเทียบใช้คำว่า “เป็น” หรือ “คือ” ในการเปรียบเทียบเช่น

2.1 ภาษาต่างประเทศเป็นสะพานที่จะทอดพาราไปสู่ขุมทรัพย์ทางปัญญาได้ไม่รู้จัก

2.2 ความเพียรคือหนทางสู่ความสำเร็จ

3. สัญลักษณ์ (Symbol) คือ การเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้คำอื่นแทนคำที่ใช้เรียกนั้น การใช้สัญลักษณ์นี้เกิดจากการเปรียบเทียบและมีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป เช่น

3.1 นกพิราบเป็นสัญลักษณ์ของสันติภาพ

3.2 ดอกกุหลาบเป็นสัญลักษณ์ของความรัก

3.3 การพนมมือเป็นสัญลักษณ์ของการอ้อนวอนเคารพนบ

4. นามนัย (Metonymy) คือการใช้คำหรือวลีซึ่งบอกลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด เช่น

4.1 ตราครุฑ หมายถึง พระราชอำนาจของกษัตริย์ไทย

4.2 มือขวา หมายถึง คนสนิทที่ไว้วางใจ

5. อติพจน์ (Hyperbole) คือ การกล่าวภาพพจน์เปรียบเทียบเกินความเป็นจริงซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมายให้ผู้ฟังหนักแน่นจริงจัง เช่น

5.1 รักคุณเท่าฟ้า รอชาติหน้าตอนบ่าย ๆ เอะ

5.2 ฉันทอ้มจะตายอยู่แล้ว กินอะไรไม่ลงท้อง

6. บุคคลวัตหรือบุคลาธิษฐาน (Personification) คือ การสมมติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิดหรือสิ่งที่เป็นนามธรรมและสัตว์กลายเป็นผู้มีสติปัญญาโดยที่สามารถมีอารมณ์และแสดง กิริยาอาการเหมือนอย่างมนุษย์ได้ เช่น

6.1 พระจันทร์บอกปูเมฆโดยมีดวงตาวงมองอยู่ด้วยความอิจฉา

6.2 แม่ฮ่องสอนเป็นเมืองที่ถูกกอดรัดด้วยขุนเขาและไอหมอก

7. ปฏิทรรศน์ (Paradox) คือ การใช้ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายตรงข้าม หรือขัดแย้งกันให้เกิดความหมายที่ชัดเจน เช่น ชนศึก แพ้สงคราม ยิ่งถึกก็ยิ่งซ้ำ เป็นต้น

8. ปฏิพจน์ (Oxymoron) คือ การใช้คำที่ไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกันมารวมไว้ด้วยกัน เพื่อให้มีความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้งและเพิ่มน้ำหนักให้แก่ความหมายของคำแรก ภาพพจน์นี้มักใช้เป็นชื่อเรียกที่เร้าใจความสนใจ เช่น น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย เป็นต้น

9. คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question) คือ การตั้งคำถามแต่ไม่ได้หวัง คำตอบหรือมีคำตอบที่ผู้ถามและผู้ตอบรู้อยู่แล้ว เพื่อเร้าอารมณ์ผู้อ่านหรือสื่อความหมายและข้อคิดที่ต้องการ ตัวอย่างเช่น ในพระราชนิพนธ์บทละครดึกดำบรรพ์เรื่อง ท้าวแสนปม ดังนี้

"เห็นแก้วแวววับจับจิต โยไม่คิดอาจเอื้อมให้เต็มที
เมื่อไม่เอื้อมจะได้อย่างไรมิ อันมณีฤาจะโลดไปถึงมือ"
(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)

10. การเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia) คือ การใช้คำที่เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงร้องของสัตว์หรือการเลียนเสียงกิริยาอาการต่าง ๆ ของคนที่ทำให้เหมือนได้ยิน เสียงนั้นจริงเช่น

10.1 นกร้องจิบ ๆ อยู่บนต้นไม้ใหญ่หน้าบ้าน (เลียนเสียงนกร้อง)

10.2 ฟาผาดังเปรี้ยง ทำเอาฉันทกใจสะดุ้งโหยง (เลียนเสียงฟ้าผ่า)

11. สัมพจน์ (Synecdoche) คือการกล่าวถึงส่วนย่อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ต้องการ ให้มีความหมายเต็มหรือทั้งหมด เช่น

11.1 ยายกินหมากเป็นต้น หมากเป็นส่วนประกอบหนึ่งใช้แทนทั้งหมากพลและปูน

11.2 ทุกหลังคาเรือนมีไฟฟ้าใช้ หมายถึง หลังคาเรือนเป็นส่วนประกอบหนึ่งของ บ้านใช้แทนบ้านทั้งหลัง ๆ

12. การกล่าวอ้างอิง (Allusion) คือการกล่าวเ้าความหมายถึงการกล่าวอ้างถึง บุคคล สถานที่ เหตุการณ์ในวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ หรือการกล่าวอ้างถึงข้อความตอนหนึ่งตอนใดจาก วรรณคดีเรื่องนั้น ๆ เช่น

12.1 นี้เวลาเจ้านายสั่งงานก็ทำเท่าที่ท่านสั่งสิ่งจะทำตัวเหมือนกับหนุมานทำเป็นคำสั่งพระรามไม่ได้นะ (อ้างถึงตัวละครในวรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์)

สมเกียรติ รักษ์มณี (2551: 71-72) กล่าวถึงจุดประสงค์ของการใช้ภาพพจน์ สรุปได้ดังนี้

1. ภาพพจน์ให้ความสำเร็จอารมณ์ หมายถึงภาพพจน์บันดลให้ผู้อ่านผู้ฟังได้ใช้ความคิดและจินตนาการ ซึ่งอาจเปรียบได้กับการที่เราได้ก้าวออกจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง มีความเคลื่อนไหวตื่นตัว ไม่เฉยชาซึมเซาในระหว่างที่ติดตามอ่าน ได้สังเกตพิจารณาเห็นสิ่งที่เหมือนกันและสิ่งที่ต่างกัน ดังเช่นเราตั้งชื่อสิ่งต่าง ๆ ด้วยการเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนหรือสิ่งที่ต่าง โดยใช้การสังเกตความคิด และจินตนาการเทียบเคียง

2. ภาพพจน์ทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น การใช้ภาพพจน์เป็นการช่วยให้ผู้อ่านนึกเห็นเป็นภาพได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าทำให้วรรณคดีเข้าสู่ประสาทสัมผัสและการรับรู้โดยตรง อาจจะโดยการได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส ฯลฯ ได้ร่วมมีประสบการณ์ จึงทำให้เข้าถึงและเข้าใจวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

3. ภาพพจน์ให้ความเข้มข้นทางอารมณ์มากขึ้น ด้วยการให้ความแตกต่างความขัดแย้ง ความเหมือน ความผสาน และทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

4. ภาพพจน์ช่วยให้กล่าวคำน้อยแต่ได้ความมาก ทั้งนี้ด้วยลักษณะการบังคับทางฉันทลักษณ์ที่กำหนดจำนวนคำสัมผัส หรือครุ-ลหุ ดังนั้นกวีจึงต้องสรรคำมาใช้ให้สามารถจัดวางลงในตำแหน่งนั้นอย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันก็ต้องได้อรรถหรือความหมายตามที่ต้องการด้วย เพื่อให้สามารถสื่อความและสื่ออารมณ์ได้

เปลื้อง ณ นคร (2535: 73) ได้กล่าวว่า คำพูดเป็นสิ่งมีรส แต่ถ้าเราพูดกันตรงไปตรงมา บ่อย ๆ มักชินหู เลยทำให้ความที่พูดนั้นจืดชืด นักประพันธ์ย่อมประดิษฐ์ พูดให้ผิดแปลกออกให้หลายอย่าง การพูดโดยวิธีนี้เรียกว่า “โวหาร” ในภาษาอังกฤษเรียกว่า ฟิกเกอร์ ออฟ เรเตอร์ิค (Figure of Rhetoric) หรือ ฟิกเกอร์ ออฟ สปีช (Figure of Speech) บางคนเรียกตามภาษาอังกฤษว่า “ภาพพจน์”

สุจริต เพียรชอบ (2539: 84) ได้ให้ความหมายของภาพพจน์ว่า ภาพพจน์เป็นคำที่นักวรรณกรรมตั้งขึ้นเพื่อให้ตรงกับคำว่า Figure of Speech คือคำที่ทำให้เกิดภาพหรือเห็นภาพ ภาพพจน์จึงหมายถึงคำหรือสำนวนโวหารที่กวีหรือผู้ประพันธ์ใช้เพื่อสร้างมโนภาพให้เกิดขึ้นในจิตใจของผู้อ่านหรือผู้ฟังบทกวีนั้น ภาพพจน์เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเห็นภาพได้กระจ่างชัด เข้าใจความหมาย เข้าถึงความคิดและความรู้สึกของผู้ประพันธ์ และสามารถถ่ายทอดความรู้สึกและความคิดเหล่านั้นมาเป็นของผู้อ่านเอง จนเกิดความซาบซึ้งในวรรณกรรม

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการเขียนให้มีภาพพจน์หรือการเขียนงานให้น่าสนใจอยากอ่าน นักเขียนต้องใช้สำนวนโวหารประกอบในการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพที่เรียกว่า “ภาพพจน์” เป็น

วิธีการเขียนหนึ่งที่กระชับ กระทัดรัด เป็นกลวิธีการเขียนที่พยายามโยงข้อความหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านทราบความหมายง่าย

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษา

ภาษาเป็นเครื่องมือการสื่อสารและมีความสำคัญอย่างยิ่งของมนุษย์ในสังคม ภาษาเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้มนุษย์ติดต่อกันได้และเข้าใจกันได้ก็ด้วยการอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุด เมื่อมนุษย์พูดภาษาออกมาเป็นการแสดงทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ดังนั้น การใช้ภาษาในงานเขียนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้เขียนต้องระมัดระวัง ใ้ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ เหตุการณ์ และบุคคล นอกจากนั้น การใช้ภาษาได้ดีและเกิดประสิทธิภาพนั้นจะต้องรู้จักการเลือกคำมาใช้ให้ถูกต้องกับบริบทและมีความเหมาะสมด้วย

กนกวรรณ วิธกุล (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาลีลาการใช้ภาษาไทยในงานเขียนของบินหลา สันกาลาศีร์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาการใช้ภาษาไทย กลวิธีการแต่ง และแนวคิดที่ปรากฏในงานเขียนของบินหลา สันกาลาศีร์ โดยแบ่งเป็นงานเขียนประเภทบันเทิงคดีและสารคดี ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการใช้ภาษา พบว่ามีการใช้คำ 12 ประเภท คือ คำมูล, คำประสม, คำซ้อน, คำซ้ำ, คำยืมภาษาต่างประเทศ, คำเสริม, คำเรียก, คำสุภาพ, คำเลียนเสียง, คำวิเศษณ์, คำบุพบท และคำอุทาน การใช้สำนวนพบการใช้สำนวนเดิมทั้งในงานเขียนประเภทบันเทิงคดีและสารคดี ส่วนสำนวนใหม่พบในงานเขียนประเภทสารคดีเท่านั้น การใช้ภาพพจน์พบ 9 ประเภทคือ อุปมา, อุปลักษณ์, บุคลาธิษฐาน, อติพจน์, นามนัย, ปฏิภาคพจน์, สัทพจน์, อาวัตพากย์ และปฏิพจน์

2. ด้านกลวิธีการแต่ง พบว่างานเขียนประเภทบันเทิงคดีมีการเปิดเรื่อง 4 แบบ คือ เปิดเรื่องโดยนาฏการหรือการกระทำของตัวละคร เปิดเรื่องด้วยการพรรณนาบุคลิกลักษณะตัวละครเอกหรือบรรยายฉากหรือบรรยายบุคลิกลักษณะตัวละครผสมผสานไปกับฉาก เปิดเรื่องโดยใช้บทสนทนา และเปิดเรื่องด้วยการใช้คำโปรยชวนติดตาม ส่วนการดำเนินเรื่องพบ 3 แบบ คือ ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง ผู้เขียนเป็นผู้เล่า และเล่าเรื่องโดยใช้กลวิธีผสม ส่วนการปิดเรื่อง พบว่ามี 2 แบบ คือ จบแบบธรรมดา และจบแบบพลิกความคาดหมาย ผลการศึกษากลวิธีการแต่งงานเขียนประเภทสารคดีพบว่าส่วนนำเรื่องมี 7 แบบ คือ แบบสรุปเนื้อหา เปิดเรื่องด้วยเหตุการณ์สำคัญ เปิดเรื่องโดยยกสุภาษิตหรือคำคม เปิดเรื่องโดยใช้ประโยคสำคัญ เปิดเรื่องโดยใช้คำถาม ปิดเรื่องโดยยกเหตุการณ์เปรียบเทียบ และปิดเรื่องด้วยการพรรณนา ส่วนเนื้อเรื่อง พบว่ามีการใช้ย่อหน้า 2 แบบ คือ ประโยคใจความสำคัญ ได้แก่ประโยคใจความสำคัญอยู่ตอนต้นย่อหน้าและอยู่ท้ายย่อหน้า และประโยคขยายความ ได้แก่การใช้เหตุผล การให้รายละเอียด การใช้คำจำกัดความ และการยกตัวอย่าง

ส่วนสรุปพบว่ามี 2 แบบ คือ สรุปให้เห็นความสำคัญของเนื้อเรื่องที่นำเสนอ และสรุปเพื่อให้เกิดความตระหนัก

3. ด้านแนวคิดในงานเขียนพบว่ามี 4 แนวคิด คือ แนวคิดแสดงทัศนะ แนวคิดแสดงอารมณ์ แนวคิดแสดงพฤติกรรม และแนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์

เนตรทราย คงอนุวัฒน์ (2550) ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาศิลปะการใช้ภาษาด้านจินตภาพ และเพื่อศึกษาศิลปะการใช้ภาษาด้านภาพพจน์ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ด้านจินตภาพ พบว่า วัฒน์ วรรลยางกูร นำจินตภาพมาใช้เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพได้อย่างเหมาะสม โดยใช้คำช่วยสื่อให้เห็นรายละเอียดของ สี แสง กลิ่น รส อารมณ์ การเคลื่อนไหว อารมณ์ ความรู้สึก และสัมผัส โดยแสดงจินตภาพเกี่ยวกับสีได้เด่นชัดเป็นพิเศษ

2. ด้านภาพพจน์ พบว่า วัฒน์ วรรลยางกูร ใช้ภาพพจน์ประกอบด้วย อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลวัต อติพจน์ อธิพจน์ นามนัย สมพจน์ย ปฏิภาคพจน์ ปฏิปุจฉา ประชดและเหน็บแนม สัทพจน์ ปฏิรูปพจน์ อาวัตพากย์ ปฏิวาหะและ อุทาหรณ์

เพ็ญศรี คงสืบ (2550) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายและเรื่องสั้นของหยก บุรพา โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อวิเคราะห์การใช้คำ การใช้โวหาร และ การใช้โวหารภาพพจน์ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการใช้คำ คือใช้คำที่มีความหมายโดยนัย คำแสดงอารมณ์ คำสแลง คำเฉพาะ กลุ่ม คำภาษาตลาด คำภาษาต่างประเทศ และคำเลียนเสียงธรรมชาติ

2. ด้านการใช้โวหาร พบว่าผู้แต่งนิยมการใช้บรรยายโวหารมากที่สุด

3. ด้านการใช้โวหารภาพพจน์ พบว่าส่วนใหญ่ เป็นโวหารภาพพจน์ประเภทอุปมาอุปลักษณ์ คำพังเพยที่ให้คิดและข้อคิดที่ง่ายต่อการตีความ

วิลาสินี ต้นติวัฒน์กุล (2550) ศึกษาเรื่อง การใช้ภาษาในกระดานข่าวทางอินเทอร์เน็ตระหว่าง เมษายน พ.ศ. 2547 ถึง เมษายน พ.ศ. 2549 เพื่อศึกษาลักษณะการใช้คำภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในข้อความกระดานข่าวทางอินเทอร์เน็ต โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลกระดานข่าวทางอินเทอร์เน็ตใน www.sanook.com และ www.manager.com ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. 2547 ถึงเมษายน พ.ศ. 2549 จากนั้นได้สุ่มเก็บข้อมูลเดือนกุมภาพันธ์ เมษายน มิถุนายน สิงหาคม ตุลาคม ธันวาคม รวมทั้งสิ้น 3,640 ข้อความ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะภาษาไทยที่ใช้ในกระดานข่าวทางอินเทอร์เน็ตมีการใช้การละมากที่สุดรองลงมาคือการพิมพ์ซ้ำ การใช้คำสะกดที่แตกต่างไปจากปกติ การใช้คำบอกมาลา การตัดคำให้สั้นลงการใช้อักษรย่อ การใช้รูปและเครื่องหมาย การใช้คำสแลง และ การใช้คำอุทานตามลำดับ ส่วนลักษณะการใช้คำ ภาษาอังกฤษในกระดานข่าวทางอินเทอร์เน็ตมีการใช้คำนาม มากที่สุด รองลงมาคือการใช้คำกริยา คำคุณศัพท์ คำอุทานและ

คำสันธาน ตามลำดับ โดยมีลักษณะการสร้างคำ ภาษาอังกฤษขึ้นใช้ในกระดานข่าวด้วยการสร้างคำ ประสม รองลงมาคือ การสร้างคำ ประสาน ในการใช้คำ และวลีภาษาอังกฤษที่ปรากฏใช้ในตำแหน่ง ต่างๆ ในประโยค พบว่าปรากฏอยู่ในตำแหน่งของกริยามากที่สุด รองลงมาคือ ตำแหน่งของส่วนขยาย ตำแหน่งของประธาน และตำแหน่งของกรรม ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าคำและวลีภาษาอังกฤษ ที่นำมาใช้ในกระดานข่าว ทางอินเทอร์เน็ตมีการเรียงคำและวลีในประโยคตามโครงสร้างของ ภาษาไทย

กานติมา วรพงศ์ (2548) ศึกษาเรื่อง การใช้ภาษาในเว็บบอร์ดของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษา เพื่อรวบรวมและจำแนกลักษณะภาษาที่นักเรียนมัธยมศึกษาใช้ในเว็บบอร์ดและเพื่อ วิเคราะห์ลักษณะภาษาที่นักเรียนมัธยมศึกษาใช้ในเว็บบอร์ด โดยการศึกษาลักษณะภาษานี้มุ่งศึกษา ในระดับคำเท่านั้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเว็บบอร์ดของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 102 โรงเรียนได้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,708 กระทั่ง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนระดับมัศึกษามีลักษณะการใช้ คำในเว็บบอร์ด 11 ลักษณะ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของคำ การสะกดคำ ผิดไปจากเดิม การใช้คำ ภาษาต่างประเทศ การใช้คำเลียนเสียงต่างๆ การตัดคำ การซ้ำคำ การใช้คำที่ให้ความหมายไม่ตรง ตามตัวอักษร การใช้คำ หรือสำนวนของวัยรุ่น การย่อคำ การเล่นคำ การใช้คำ ภาษาไทยถิ่นเมื่อ พิจารณาลักษณะภาษาที่นักเรียนใช้ในเว็บบอร์ดพบว่า มีลักษณะของภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษา อินเทอร์เน็ตและภาษาวัยรุ่นปนกัน

ดลหทัย พิมพ์โนทัย (2547) ได้ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์ลีลาการเขียนบทความของแม่ลูก จันทรในคอลัมน์สำนักข่าวหัวเขียวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการใช้ภาษามีการ ใช้คำ 11 ประเภท ได้แก่ คำซ้อน คำสร้อย คำสแลง กลุ่มคำกริยา คำภาษาปาก คำสมญานาม คำย่อ และอักษรย่อ คำภาษาต่างประเทศ คำหยาบ คำภาษาถิ่น และ คำพวน ตามลำดับ มีการใช้ประโยค 4 ลักษณะ คือ ใช้เพื่อบอกเล่า ถามขอร้อง และแนะนำศิลปะการเรียบเรียงประโยคมี 4 ชนิด คือ ประโยคขัดความ ประโยคซ้ำความ ประโยคเงื่อนไข และประโยคสรุปความ มีการใช้สำนวน 2 ลักษณะ คือสำนวนที่คงรูปและความหมายตามเดิมและสำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและ ความหมายมีการใช้โวหารภาพพจน์ 3 ชนิด คืออุปลักษณ์ อุปมา และอติพจน์ มีการใช้น้ำเสียง 6 แบบ คือ ดำหนักอย่างรุนแรง ประชดประชัน หดหู่ ห่วงใย เห็นใจ และชื่นชม

ญาดานุช เตมียศิริปิน (2546) ศึกษาเรื่อง “ภาษาที่ใช้ในห้องสนทนา” โดยการศึกษาวิเคราะห์ ลักษณะภาษาที่ใช้ในห้องสนทนาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเปรียบเทียบลักษณะภาษาในห้อง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะภาษาที่ศึกษา ได้แก่ การเปิดสนทนา การปิดสนทนา การเปลี่ยน หัวข้อสนทนา ลักษณะภาษาเฉพาะ ชนิดของประโยค จำนวนประโยค และจำนวนคำต่อหนึ่งข้อความ รวมทั้งจำนวนคำต่อหนึ่งประโยค โดยผู้ศึกษาเก็บข้อมูลการสนทนาภาษาไทย 50 บท และบทสนทนา ภาษาอังกฤษ 50 บท จากการสุ่มในห้องสนทนาของ www.pantip.com ผลการศึกษาพบว่า

ลักษณะภาษาไทยในห้องสนทนาไทยและภาษาอังกฤษมีความ คล้ายคลึงกันในการเปิดการสนทนา พบว่า มีการใช้การทักทายมากที่สุดและมีการปิดการสนทนาด้วยการอำลา โดยมีการใช้ประโยค คำถามในการเปลี่ยนหัวข้อสนทนาเป็นจำนวนมาก สำหรับการพิมพ์ซ้ำจะปรากฏมากที่สุดในห้อง สนทนาภาษาไทย ส่วนในห้องสนทนาภาษาอังกฤษจะปรากฏการแทนเสียงมากที่สุดในห้องสนทนาทั้งสองห้องนี้มีการสนทนาโดยใช้ประโยคความเดียวเป็นส่วนใหญ่ของการสนทนาทั้งหมด

ศิริพร ปัญญาเมธิกุล (2546) ศึกษาเรื่อง “ความต่อเนื่องของปฏิสัมพันธ์ในห้องสนทนา ไทย การส่งผลกระทบต่อกระหว่างการเชื่อมโยงความ การมอบผลัด และความเกี่ยวข้องของเรื่องสนทนา” เป็นการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความต่อเนื่องของปฏิสัมพันธ์ในห้องสนทนาไทย โดย ปัจจัยที่นำมาพิจารณาคือ การเชื่อมโยงความ การมอบผลัด และความเกี่ยวข้องของเรื่องที่สนทนา ผลการศึกษาพบว่า กลไกการเชื่อมโยงความที่พบมากที่สุด คือการใช้สรรพนามรู้รูปและ การเรียกชื่อ ตามลำดับ ส่วนแรกของข้อความระหว่างการสนทนาไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนชนิดของการ เชื่อมโยงความ สำหรับในการมอบผลัดพบว่า กลวิธีที่พบในการมอบผลัดมากที่สุด คือการเรียกชื่อและ การถาม การศึกษาเรื่องความเกี่ยวข้องของเรื่องที่สนทนาพบว่าผู้ร่วมสนทนาจะใช้วิธีการรักษากฎของการสนทนามากที่สุด รองลงมา คือ การทำกฎ การละเมิดกฎโดยจงใจตามลำดับ แม้ว่าผู้ร่วมสนทนา จะมีอิสระในการพูดแต่ก็ยังมีการรักษากฎในการสนทนาคือ ตอบเรื่องที่ตรงประเด็นแสดงให้เห็นว่า ความต่อเนื่องของการสนทนาในห้องสนทนาเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงความ การมอบผลัดและความ เกี่ยวข้องของเรื่องที่กำลังสนทนา

ชัชวดี ศรลัมพ์ (2547) ศึกษาเรื่อง “ลักษณะภาษาไทยใน ‘ห้องคุย’ ทางอินเทอร์เน็ต” เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในห้องสนทนา (chat) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก www.pantip.com และ www.thaimail.com เป็นเวลา 60 วัน ได้ฐานข้อมูลการสนทนาประมาณ 1,000 เรื่อง ผล การศึกษาพบว่าลักษณะการใช้ภาษาในห้องสนทนามี 6 ลักษณะ ได้แก่ การเปิดและการปิดการ สนทนาซึ่งเป็นการเปิดโดยการใช้คำเรียกขานในกรณีที่คุณสนทนา รู้จักกันเป็นอย่างดี และเป็นการพูด แบบเผชิญหน้ากัน สำหรับการปิดการสนทนาจะประกอบด้วยสองส่วน คือ ส่วนก่อนการปิดสนทนามี ลักษณะภาษาที่แสดงให้เห็นว่าคุณสนทนาเริ่มจบการสนทนาและส่วนการปิดการสนทนาเป็นลักษณะ ภาษาที่แสดงการจบสนทนาโดยสมบูรณ์ ลักษณะอื่นๆ ที่พบในห้องสนทนาได้แก่ การใช้ส่วนค้นคำพูด การเปลี่ยนหัวข้อในการสนทนา การเปลี่ยนการสะกดคำ เพื่อแสดงความสุภาพ การแสดงความรู้สึก โดยการใช้สัญลักษณ์อารมณ์ การพิมพ์ลักษณะพิเศษ และการใช้อักษรย่อเพื่อความสะดวกรวดเร็วใน การพิมพ์

ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าภาษากับวรรณกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะว่าวรรณกรรม เยาวชนได้สะท้อนประสบการณ์ของสังคมที่ผ่านมาให้ผู้คนเห็นและสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมที่ไม่มี ความก้าวหน้าให้เป็นสังคมที่มีความรุ่งเรืองได้ และอีกอย่างหนึ่งภาษาก็คือเครื่องมือที่สำคัญในการ

ติดต่อสื่อสารที่ดีที่สุดของมนุษย์ เป็นสิ่งช่วยยึดให้มนุษย์มีความผูกพันต่อกันและกัน ภาษาทำให้มนุษย์มีระเบียบวินัยในสังคม ภาษาช่วยให้มนุษย์พัฒนาสังคมให้มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรม

2.2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคม

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแนวคิดภาพสะท้อนสังคม

วรรณกรรมเป็นสิ่งและเป็นผลงานที่ได้สร้างขึ้นมาจากความคิด ความพิจารณา ทุกมุมมองของนักเขียนที่มีประสบการณ์ของตนเองในสังคมแต่ละยุคสมัยที่ผ่านมา วรรณกรรมไม่เพียงแต่สำหรับให้ผู้อ่านเท่านั้น แต่เป็นกระจกสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ในสังคม วรรณกรรมยังเป็นภาพสะท้อนทางสังคมที่สามารถทำให้มนุษย์มีความรู้สึกนึกคิดเรื่องราวที่ผ่านมาของสังคม นักเขียนหลากหลายท่านได้ให้ความคิดหรือทัศนะสอดแทรกในวรรณกรรมเพราะว่าวรรณกรรมสามารถสะท้อนภาพของสังคมได้ง่ายกว่า

อิงอร สุพันธุ์วนิช (2547) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันหลายลักษณะ คือ วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เรารับรู้เกิดสิ่งใดๆ ขึ้นในสังคมขณะนั้นในขณะที่สังคมอาจมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมได้และวรรณกรรมก็อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้เช่นกันแต่ส่วนใหญ่แล้ววรรณกรรมจะเป็นเครื่องสะท้อนสังคมได้ดีในที่นี้ผู้เขียนเลือกตัวอย่างจากนวนิยายเพราะมีขนาดยาวพอที่จะสะท้อนเรื่องได้มากมาย

ตรีศิลป์ บุญขจร (2547: 5-6) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรมหมายถึงเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรมหมายถึงค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็นการตอบสนองทั้งทางด้านการกระทำ และความคิดของมนุษย์ต่อสังคม นักเขียนบางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง เขาจะสะท้อนความปรารถนาที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น วรรณกรรมของเขาฉายให้เห็นสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ ดังนั้น การพิจารณาวรรณกรรมในฐานะเป็นภาพสะท้อนของสังคมจึงควรให้ความสำคัญกับตัววรรณกรรมและกลวิธีในการเสนออุดมการณ์ที่อาจปรากฏในวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ ด้วยวรรณกรรมกับชีวิต และวรรณคดีกับสังคม เป็นต้น

กาญจนา วิชญาปกรณ์ (2534: 72-74) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของแนวคิดว่า คือ การสะท้อนภาพชีวิตไปตามทัศนะของผู้แต่งผ่านตัวละคร ซึ่งผู้อ่านไม่จำเป็นต้องยอมรับว่าแนวคิดนั้นถูกต้องเสมอไปแต่ควรพิจารณาว่าอำนาจประโยชน์หลากหลายแก่ตนคือได้รับประสบการณ์โดยอ้อม และได้ข้อคิดเพื่อเป็น แนวทางในการดำเนินชีวิตหรือใช้สำหรับเป็นวิจารณ์ญาณในเรื่องต่าง ๆ หาก

ต้องพบกับสถานการณ์ที่เคยอ่านโดยบังเอิญการพิจารณาแนวคิดให้พิจารณาถึงความสมจริง ความชัดเจน และคุณค่าทางปัญญาที่ผู้แต่งแสดงไว้ ผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ตัวละคร ฉาก การเล่าเรื่อง เป็นต้น

รัฐจวน อินทรกำแหง (2539: 28-33) ยังได้ แสดงความคิดเห็นว่า ศิลปะวรรณกรรมและสังคมมีความสัมพันธ์กัน โดยวรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสะท้อนถึงชีวิตมนุษย์ในสังคม วรรณคดีจึงไม่ใช่สิ่งที่ล่องลอยอยู่กลางเวหา แต่เป็นสิ่งที่ต้องสัมพันธ์กับชีวิตสะท้อนชีวิตและสรุปบทเรียนให้กับชีวิตที่มีส่วนหนุนช่วยเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีขึ้นของชีวิตมนุษย์ วรรณคดีจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคมตามความเป็นจริงสำแดงออก ซึ่งความเป็นจริงและบันทึกความเป็นจริง

ดังนั้น สรุปได้ว่าวรรณกรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคนต้องเรียนรู้จากวรรณกรรมกับสังคม มันมีความสัมพันธ์กันอย่างยั้งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงกันได้ วรรณกรรมมีอิทธิพลทั้งในด้านภาษา รูปแบบ การประพันธ์ เพราะนักเขียนเป็นผู้คนหนึ่งของสังคมที่ได้นำประสบการณ์ความรู้จากสังคมมาเรียบเรียงเป็นวรรณกรรม วรรณกรรมจึงสามารถสะท้อนความเป็นอยู่ของชีวิตของมนุษย์ทุกคนในสังคม วรรณกรรมเป็นผลผลิตเป็นการสร้างสรรค์ของนักเขียนเก็บไว้เป็นประโยชน์สำหรับมนุษย์ทุกคนในสังคม

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ

ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ เป็นภาพสะท้อนที่ทำให้มนุษย์ทุกคนทุกด้านมองเห็นถึงสถานะสำคัญๆ สำหรับดำรงอยู่ในสังคมนั้นๆ นักวิชาการหลายท่านมีทัศนะต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

บุญชู โรจนเสถียร (2546: 15-17) ให้ความเห็นเกี่ยวกับภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจว่าเป็นกระจกคันฉ่องแห่งยุคสมัยของสังคมไทยที่ปรากฏในภาพเป็นการสื่อสารความหมาย และเป็นการช่วยแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตด้านเศรษฐกิจบ้านเมือง หรือสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่มีในอดีตที่ผู้เขียนวรรณกรรมได้เขียนสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเพื่อให้ผู้อ่านรุ่นหลังมีความรู้สึก ความเข้าใจ

สุนิตย์ แปนนาบอน (2542: 255-259) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยว่า การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่หนึ่งจนถึงฉบับปัจจุบันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ ระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ คือ รัฐบาลสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่ มากกว่าการพัฒนาเกษตรกรรมในชนบททั้ง ที่ประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะแรงงานเกือบร้อยละ 60 ยังคงอยู่ในภาคเกษตรกรรม เมื่อภาคเกษตรกรรมไม่ได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพในการผลิตรายได้ของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

จึงต่ำกว่าผู้ประกอบการอาชีพอื่น ๆ และเมื่อพิจารณาความแตกต่างของรายได้ตามภาคภูมิศาสตร์ก็ปรากฏว่า ประชากรในกรุงเทพฯ มีรายได้สูงกว่าประชากรในภาคอื่น ๆ เป็นอย่างมาก

นพพร ด้านสกุล (2549: 25) ได้กล่าวถึงลักษณะภาพสะท้อนของเศรษฐกิจที่ปรากฏในสังคมไทย ดังนี้

1. สภาพเศรษฐกิจ ปัญหาด้านเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์ยากขัดสนในการ ดำเนินชีวิตขาดแคลนเครื่องอุปโภคอันเป็นปัจจัยที่สำคัญของมนุษย์ เช่น ภาวะความยากจน ปัญหาการใช้จ่ายเงิน

2. การใช้สอยเครื่องอุปโภคบริโภค เป็นหลักฐานสำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น ลักษณะการนิยมนั่งรถตามแพ้น้ำการใช้สอยเครื่องอุปโภคดั้งเดิมและการใช้สอยเครื่องอุปโภคที่เป็นเทคโนโลยี

3. การประกอบอาชีพ กิจกรรมการทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นสิ่งที่สามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพทางเศรษฐกิจได้อย่างชัดเจนประการหนึ่งในสังคมมีการประกอบอาชีพหลายลักษณะอาชีพที่เคยมีความนิยมและยังมีความนิยมตลอดจนอาชีพที่มักจะมีปัญหาต่าง ๆ ที่สะท้อนภาวะทางเศรษฐกิจ เช่น อาชีพเกษตรกร ศิลปินและกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

นิสาร์ตน์ ศิลปะเดช (2539: 105) ให้ความหมายภาพสะท้อนของเศรษฐกิจไว้ว่า เศรษฐกิจเป็นเรื่องของการจัดปัจจัยขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ชีวิตอยู่รอดและปัจจัยเสริมอื่น ๆ ที่จะทำให้ชีวิตอยู่ดีมีคุณภาพสมกับความเป็นมนุษย์

ดังนั้น สรุปได้ว่าภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจเป็นการจำแนกที่ทำให้มนุษย์มีความรู้สึกนึกคิดถึงการประกอบอาชีพการหาเงินประจำวันการประกอบอาชีพ ความเป็นอยู่ของคนแต่ละสังคม ความเป็นอยู่ต้องอาศัยปัจจัยในส่วนต่าง ๆ เป็นการช่วยให้ชีวิตอยู่รอดได้ตลอดถึงปัจจุบัน

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนด้านการศึกษา

พิชัยยุทธ์ สยามพันธกิจ (2553: 51-85) กล่าวถึงภาพสะท้อนปัญหาการศึกษาในสังคมไทย ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาหลักสูตรการศึกษา การกำหนดหลักสูตรหนึ่งๆ แม้จะเป็นประโยชน์คือมีมาตรฐานกลางคอยรองรับคุณภาพในขั้นต้น แต่มีข้อด้อยจากการที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวไปในทุก ๆ วันอย่างรวดเร็ว จนหลักสูตรตามไม่ทันและไม่สามารถสะท้อนความเป็นจริงของสภาพสังคม

2. การปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบท่องจำนั้นก็มีความจำเป็นในระดับหนึ่งซึ่งเป็นเนื้อหาพื้นฐาน แต่จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล แม้ว่าความคิดนั้นอาจจะกับข้อมูลจากหนังสือบ้างก็ตาม

3. คุณภาพของผู้สอนในสังคมไทย คนที่เก่งหรือมีความสามารถกลับไม่ปรารถนาที่จะเข้ามาประกอบอาชีพครู อาจารย์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเรื่องรายได้หรือค่าตอบแทนที่ค่อนข้างน้อย จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพของครู อาจารย์

4. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ครูไม่ใช่คิดและทำอะไรแล้วถูกทั้งหมด ผู้เรียนก็ไม่ใช่ทาสหรือนักโทษ ทั้งสองฝ่ายจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความรู้ในเชิงวิชาการย่อมสามารถโต้แย้งกันได้ภายใต้เหตุผลไม่ใช่อยู่ภายใต้อารมณ์หรือสถานะทางสังคมเท่านั้น

5. ปัญหาเรื่องภูมิปัญญาแห่งชาติ หลักสูตรวิชาการโดยส่วนมากมักจะลอกเลียนแบบมาจากสังคมอื่น โดยเฉพาะสังคมตะวันตก โดยไม่มีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับสังคมไทย จึงไม่ได้ตอบสนองภูมิปัญญาและวิถีชีวิตแท้จริงของผู้คน

6. งบประมาณด้านการศึกษาจากรัฐ อาจมีปัญหาในเรื่องการจัดการและการทุจริต จนทำให้ไม่ได้นำไปใช้พัฒนาระบบการศึกษาของชาติอย่างที่ควรจะเป็น เช่น รัฐบาลมีนโยบายเรื่องการเรียนฟรีมาหลายยุคหลายสมัย แต่ก็ยังมีจุดบกพร่องเรื่องค่าใช้จ่ายแอบแฝงอื่นๆ เพิ่มเข้ามาจนกลายเป็นภาระแก่ประชาชน

7. ปัญหาคุณภาพของการวิจัยเชิงวิชาการ ปัญหาใหญ่คือเรื่องของงบประมาณ เพราะต้องมีการลงทุนสูง เมื่องานวิจัยทางวิชาการขาดคุณภาพหรือมีจำนวนน้อยก็ทำให้ ภูมิปัญญาของชาติไม่ถูกผลิตออกมาอย่างต่อเนื่อง จึงต้องนำเข้าความรู้มาจากต่างประเทศ ซึ่งมักจะมีปัญหาจากบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน

8. ระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัย เด็กจำนวนมากต้องชวนขายเรียนรู้เฉพาะวิชาที่ใช้สอบแข่งขัน โดยละทิ้งการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ที่มีคุณค่า ก่อให้เกิดช่องว่างและเป็นการเรียนรู้ที่ไม่สมดุล

9. ค่านิยมของปริญญาบัตรกับคุณภาพแท้จริง การเข้าเรียนในสถาบันการศึกษากลายเป็นเพียงค่านิยมในสังคมไทย ความรู้กลายเป็นเรื่องรองลงไปจากประกาศนียบัตร เพื่อใช้สมัครงาน, รับราชการ, ปรับอัตราเงินเดือน ฯลฯ แต่ขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดจิตสำนึกในการร่วมพัฒนาสังคม

10. ปัญหาอัตราค่าเล่าเรียน สังคมไทยปรารถนาจะให้ประชาชนมีคุณภาพโดยการศึกษาแต่ค่าใช้จ่ายกลับกลายเป็นอุปสรรคสำคัญของคนจำนวนมาก แม้ภาครัฐจะพยายามช่วยเหลือ แต่ก็ยังมีช่องว่างอยู่เป็นจำนวนมาก

11. โรงเรียนกวดวิชาสะท้อนความล้มเหลวของการศึกษาในระบบ การเข้าสู่โรงเรียนกวดวิชาอาจไม่ได้มีเหตุเพียงเพราะความใฝ่รู้ แต่อาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ปัญหาจึงไม่ได้อยู่ที่โรงเรียนกวดวิชาเท่านั้น หากแต่อยู่ที่โรงเรียนขาดประสิทธิภาพในการสอนภายในเวลาตามปกติด้วย

อมรวิชช์ นาครทรรพ (2552) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาในสังคมไทยว่า “การศึกษาและพัฒนาเยาวชนเริ่มตั้งแต่เด็กเล็กที่ต้องพัฒนาร่างกาย จิตใจ และสมอง จากครอบครัว โรงเรียนอนุบาลหรือศูนย์เด็กเล็ก จนถึงวัยการศึกษาในระดับประถม มัธยมศึกษา เน้นความใฝ่รู้ ช่างคิด มากกว่าเนื้อหาความรู้อย่างเดียว เมื่อโตขึ้นมาอีกก็มีทั้งระบบอาชีวศึกษาเพื่อการมีงานทำ หรือเรียนต่อระดับปริญญา และท้ายที่สุดเมื่อออกจากระบบการศึกษาแล้วก็ต้องไม่ทิ้งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและหน้าที่การงานได้อย่างสม่ำเสมอ”

อิงอร สุพันธุ์วณิช (2551: 9) กล่าวถึงการใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือศึกษาภาพสะท้อนสังคมว่า “วรรณกรรมจะมีบทบาทเป็นเพียงเครื่องสะท้อนความคิด หรือเป็นเครื่องมือทางการเมือง หรือเพื่อชี้นำความคิดของคนในสังคมก็ตาม วรรณกรรมนั้นๆ ก็ต้องเกี่ยวข้องกับสังคมอยู่ตลอดเวลา ถ้าคนสมัยหลังต้องการจะศึกษาความคิดหรือภาพสะท้อนของยุคสมัยก็ต้องย้อนกลับไปศึกษาผลงานเก่า ๆ ที่นักเขียนเคยเขียนไว้”

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539: 137) ได้กล่าวถึงภาพสะท้อนสังคมว่า “การศึกษาภาพสะท้อนที่ปรากฏในวรรณกรรม จะยึดหลักว่าวรรณกรรมคือกระจกเงาสะท้อนภาพทางสังคมด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ผู้วิจารณ์จะวิเคราะห์ให้เห็นภาพสะท้อนในแง่มุมต่างๆ โดยพิจารณาจากเนื้อหา โครงเรื่อง การบรรยายฉากสถานที่ ตลอดจนการตีความ”

รวีวรรณ ชินะตระกูล และ เตือนจิตต์ จิตต์อารี (2538: 30) กล่าวถึงความหมายของการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาคือกระบวนการวิธีแห่งการเสริมสร้างความเจริญงอกงามทางด้านสติปัญญาของบุคคล
2. การศึกษาคือการสร้างความดีหรือคุณธรรมให้เกิดในตัวบุคคล และความดีหรือคุณธรรมนั้น ย่อมหมายถึงความดีหรือคุณธรรมตามแบบอย่างที่ได้กำหนดไว้แล้ว
3. การศึกษาคือการพัฒนาบุคคล ให้มีความสามารถควบคุมตนเอง โดยอาศัยความสามารถในการใช้เหตุผลเป็นเครื่องมือ
4. การศึกษาคือกระบวนการวิธีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม

อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 1-4) ยกคำกล่าวของ ประเวศ วะสี กล่าวถึงการศึกษาไทยว่า หากระบบการศึกษาอยู่ในสภาวะวิกฤต วิกฤตนั้นจะกลายเป็นวิกฤตของสังคมเช่นเดียวกัน โดยวิกฤตในระบบการศึกษาไทยนั้นมีอยู่ 5 ประการ คือ

1. ด้านโอกาสและการเข้ารับการศึกษ
2. ด้านคุณภาพการศึกษา
3. ด้านความเสมอภาคในสิทธิทางการศึกษา
4. ด้านการพัฒนา เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้

5. ด้านความสามารถในการแข่งขัน

ดังนั้น จึงในทุกประเทศต้องมีการจัดการศึกษาขึ้นเพราะเป็นความสำคัญมาก การศึกษาเรียนรู้จะทำให้มนุษย์ได้รับความรู้ต่าง ๆ อยู่ในตัว การศึกษาการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการ ควรมีกันทุกคนเพราะเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญมากในชีวิตประจำวันของคน การเรียนรู้ของคนนั้นเริ่มตั้งแต่เกิดมา แต่การศึกษาและเรียนรู้จริง ๆ นั้น จะเริ่มเมื่อคนนั้นมีวัยที่ถูกกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ ถ้ามนุษย์ถึงวัยศึกษาก็ต้องเข้าศึกษา บุคคลใดก็ตามต้องมีความรู้ ความรู้นี้สามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้การมีอาชีพประจำตัว

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม

กนกวรรณ วิวัฒนธนะ (2545: 9) ได้กล่าวถึงสภาพของคุณธรรมไว้ว่า เป็นลักษณะนิสัยที่ดีของอุปนิสัย เป็นคุณภาพหรือนิสัยของมนุษย์ซึ่งคนทั่วไปชมเชยและเห็นคุณค่า เป็นการจัดระเบียบของแรงกระตุ้นทางจิตใจ เป็นเจตคติหรือรูปแบบการแสดงออกซึ่งคุณค่า ความดีทางศีลธรรม

ประภาศรี สีหอำไพ (2540: 21) ได้อธิบายสภาพของคุณธรรมว่า หลักธรรมที่สร้างความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์ อันเต็ม เปี่ยมไปด้วยความสุขยินดีการกระทำที่ดีย่อมมีผลผลิตของความดี คือความชื่นชม ยกย่อง การเป็นผู้มีคุณธรรม คือการปฏิบัติตนอยู่ในกรอบที่ดีงาม

เจริญ ไวรวัจนกุล (2531: 144) ได้อธิบายภาพสะท้อนของคุณธรรมไว้ว่า คือ สภาพมโนธรรมอันเป็นสำนึกแห่งความดี หรือความดีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละคน เกิดจากการไตร่ตรองด้วยเหตุผล จนสามารถตัดสินใจได้ว่า สิ่งใดดีสิ่งใดงามแล้วมุ่งมั่นอยู่กับสิ่งที่ดีงามจนเคยชิน เป็นคนที่มีคุณธรรมเป็นกิจนิสัยและลักษณะนิสัย มีความสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุวรรณ วชิรปราการสกุล (2533: 9) ได้สรุปความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณสมบัติที่เกี่ยวกับคุณงามความดีที่เกิดจากการกระทำของบุคคล ที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจโดยมีเป้าหมาย ว่า เป็นการทำความดีและเป็นพฤติกรรมที่ยอมรับของสังคม

อคิน รพีพัฒน์ (2551: 72) ได้กล่าวถึงภาพสะท้อนของวัฒนธรรม คือองค์รวมที่ซับซ้อนซึ่งรวมถึงความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลปกรรม กฎหมาย ประเพณี ความสามารถและลักษณะนิสัยอื่น ๆ ที่คนได้รับมาในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่ง of สังคม

นิยพรณ วรณศิริ (2550: 45) กล่าวถึงสภาพวัฒนธรรมว่า คือพฤติกรรมของมนุษย์ที่ได้รับการจัดสรรขึ้นมาด้วยความจงใจ ความหมายของวัฒนธรรมมี 2 ความหมายคือความหมายในเชิงมนุษยศาสตร์ วัฒนธรรม เป็นความดีงามไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมของคน สัตว์ สิ่งของ จะต้องแสดงออกถึงความดีงามจึงจะเป็นวัฒนธรรมและความหมายในเชิงสังคมศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 ความหมาย คือการให้ความหมายในเชิงสังคมวิทยา (Sociology) นักสังคมวิทยาให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการ

อบรม ปลุกฝังสั่งสอน เรียนรู้ถึงการดำรงชีวิตที่เป็นรูปแบบเดียวกัน แล้วเก็บไว้เป็นมรดกตกทอดส่งต่อให้สมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมต่อไปและการให้ความหมายในเชิงมานุษยวิทยา (Anthropology) ว่า วัฒนธรรม เป็นพฤติกรรมที่กลั่นกรองมาจากความคิดที่จะหาวิธีการมาตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ อันได้แก่การตอบสนองความจำเป็นที่มนุษย์จะยืนหยัดในการอยู่รอดเป็นคนได้ในสังคม เช่น การหาอาหารและการกินอาหารเพื่อให้ร่างกายคงอยู่และเจริญเติบโตตามวัย การจัดกลุ่มอยู่ร่วมกันของมนุษย์ การเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ การสื่อสารความคิดต่อกัน การมีจิตใจที่ดีที่มั่นคง ไม่หวั่นไหว หวาดกลัวภัยอันตราย และการขับถ่ายทางเพศที่จะไม่เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่น

จุฑาพันธ์ ผดุงชีวิต (2550: 5) กล่าวว่า วัฒนธรรม เป็นสภาพชีวิตทั้งหมดซึ่งกลุ่มชนหนึ่งได้ได้ประพฤติปฏิบัติกันมาจนเป็นวิวัฒนาการสืบต่อกันไปเป็นชั่วคนและหัวใจของวัฒนธรรมคือภาษา อันเป็นพาหนะที่สำคัญทางวัฒนธรรม บางครั้งภาษาได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาศักดิ์สิทธิ์ทั้งที่คนในสังคมนั้นอาจมีความรู้เกี่ยวกับภาษานั้นๆ น้อยมาก เช่น ภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการบันทึกพระไตรปิฎก สะท้อนให้เห็นความจริงบางประการ เช่น ระบบความคิด ความเชื่อต่างๆของผู้คนในสังคมนั้น ๆ

दनัย ไชโยธธา (2546: 45) ได้กล่าวถึงสภาพของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นคำที่ถอดมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า culture ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า culture ในภาษาละติน แปลว่าการเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง แต่คำว่า วัฒนธรรมในภาษาไทยเป็นคำสมาส รวมคำว่า วัฒนธรรมแปลว่า ความเจริญงอกงามและคำว่า ธรรม แปลว่า ระเบียบ ข้อปฏิบัติ

วรารคม ที่สุกะ (2544: 63-72) ได้กล่าวถึงพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 ว่า ในพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้นิยามคำว่า วัฒนธรรมไว้ว่าวัฒนธรรม ได้แก่ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงามความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชนโดยแยกลักษณะของวัฒนธรรมเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามของวิถีชีวิตส่วนรวม
2. วิถีชีวิตส่วนรวมที่ได้ถ่ายทอดและเอาอย่างกัน
3. สิ่งที่เป็นผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อกันเป็นประเพณี

4. ความคิดเห็น ความรู้สึก พฤติกรรม กิริยาอาการของมนุษย์โดยส่วนรวมที่แสดงออกในรูปของภาษา ศิลปะ ความเชื่อ ประเพณี ระเบียบวัฒนธรรมเป็นเรื่องของมนุษย์เป็นเรื่องของสังคม เป็นเรื่องของการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาและกลับเป็นตัวกำหนด ชัดเจนสร้างสรรค์มนุษย์อย่างเป็นชีวิตที่วัฒนธรรมเป็นต้นแบบของการกระทำ คำพูด ความคิดของมนุษย์ซึ่งหลอมรวมเป็นบุคลิกภาพ

พัทยา สายหู (2544: 27) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นแบบอย่างการดำรงชีวิตที่กลุ่มคน (หรือสังคม) กำหนดขึ้นและยึดถือร่วมกัน อันประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ไม้สอย ระเบียบกฎเกณฑ์ แบบแผนวิธีการ ความคิดและความเชื่อ เป็นต้น

กรมศิลปากร (2542: 20) วัฒนธรรม คือวิถีชีวิตทุกด้านของคนทั้งมวลในสังคมซึ่งหมายถึงวิถีการทำสิ่งต่างๆ ทุกอย่างนับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิธีสื่อความหมาย วิถีจราจรและขนส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ตลอดจนวิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต ทั้งเครื่องมือเครื่องไม้หรือวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่นำมาใช้เพื่อการเหล่านั้น ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ไม่ว่าสิ่งของเหล่านั้นจะเป็นสิ่งที่นำมาจากธรรมชาติหรือคิดค้นประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ก็ตาม

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้งและคณะ (2546: 25) กล่าวว่าวัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้นมิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้หรืออาจเป็นการกำหนด พฤติกรรม ความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ดังนั้นวัฒนธรรมก็คือระบบในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้น มิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัญชาตญาณ

กฤษณา วงษาสันต์ และคณะ (2542: 82) กล่าวว่า วัฒนธรรมคือรูปแบบหรือแบบแผนในการดำรงชีวิตของบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมมองใน 2 ลักษณะคือลักษณะที่เป็นภาวะ คือมองวัฒนธรรมในแง่กฎเกณฑ์กลาง ๆ เพื่อเปรียบเทียบว่าคนไหนมีวัฒนธรรมหรือไม่อีกลักษณะหนึ่งหมายถึง การกระทำคือการนำเอารูปแบบมาถือปฏิบัติในการดำรงชีวิต โดยที่วัฒนธรรมเป็นรูปแบบแห่งพฤติกรรม ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมยึดถือปฏิบัติตนการดำเนินชีวิต ไม่ว่าในด้านความคิด ความเชื่อ หรือการกระทำและได้มีการสืบทอดต่อกันมาเป็นทอด ๆ

มะลิ ควรคะนิง (2545) กล่าวว่า วัฒนธรรม เป็นคุณลักษณะที่เกิดจากการเรียนรู้และการปลูกฝังทางกระบวนการทางสังคม ซึ่งสามารถเลือกสรรความเชื่อความคิดถ่ายทอดทางสังคมโดยอาศัยสัญลักษณ์หรือเป็นแบบของความเชื่อและสิ่งที่คาดหวังต่างๆ ที่มีอยู่ร่วมกันในบรรดาสมาชิกขององค์การและความเชื่อจะกลายเป็นกฎระเบียบของพฤติกรรมการปฏิบัติเรียกว่าบรรทัดฐาน วัฒนธรรมจึงเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

เสถียร โกเศศ (2532: 125-126) ได้กล่าวถึงชนบประเพณีและธรรมเนียมประเพณีว่า ชนบประเพณีคือประเพณีที่วางเป็นระเบียบแบบแผนไว้แน่ชัดหรือเป็นที่รู้จักกันเองว่าควรปฏิบัติอย่างไร ส่วนธรรมเนียมประเพณีหมายถึงประเพณีที่เป็นเรื่องสามัญ เป็นเรื่องที่นิยมและยึดถือกันในกลุ่มคณะ เช่นเรื่องกิริยามารยาท การพูดจา การกิน การแต่งตัว เป็นต้น

รัชนิกร เศรษฐ (2532: 120-128) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและปรับปรุงจากธรรมชาติของมนุษย์ที่เรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน วัฒนธรรมจึงเป็นมรดกทางสังคมที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งคนอีกรุ่นหนึ่ง มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเมื่อบุคคลในสังคมสามารถค้นพบสิ่งใหม่ๆ

และเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้นๆ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง อิทธิพลของชาติตะวันตกต่อวัฒนธรรมไทยไว้ว่า วัฒนธรรมไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกเป็นอย่างมากโดยเฉพาะด้านการศึกษากการเมือง เศรษฐกิจ ทำให้วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของคนไทยถูกกำหนดโดยวัฒนธรรมต่างชาติ แต่เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยดั้งเดิมให้ดีขึ้นหรือให้คงอยู่โดยไม่ถูกทำลายอย่างสิ้นเชิง

จากการศึกษาความหมายของคำว่า คุณธรรมและวัฒนธรรม ข้างต้นเราจะได้เห็นวาคำทั้งสองคำที่มีความหมายอองงาม กล่าวคือ เป็นสภาพความดีงามที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล เป็นความรู้สึกนึกคิดที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามแสดงออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม และเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว

จำนง อภิวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2552: 79) ได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัว คือการที่คนสองคนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน โดยมีความสัมพันธ์กันด้วยการแต่งงานหรือมีความผูกพันกันทางสายโลหิตหรือด้วยการนับเป็นบุตรบุญธรรมและอาศัยอยู่ภายในครัวเรือนเดียวกันและครอบครัวจะเป็นครอบครัวโดยสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อมีลูกเท่านั้น

คณะกรรมการบริหารวิชาบูรณาการ (2545: 91) ได้กล่าวถึงสภาพครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้วัฒนธรรมและค่านิยมแก่สมาชิกของครอบครัว รวมทั้งกล่อมเกลากิจกรรมหรือบุคลิกภาพให้เป็นไปตามบทบาทและความคาดหวังของสังคม โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เพราะบ้านเป็นศูนย์กลางของการขัดเกลาทางสังคม โดยมีบิดามารดาเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้

ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2545: 10) กล่าวถึงความหมายของครอบครัวว่า ครอบครัว เป็นผู้ที่ร่วมครัวเรือนให้ความอบอุ่นระหว่างสามีภรรยาและบุตร โดยสามีภรรยาอยู่ร่วมกันโดยการสมรส จะมีลูกหรือไม่ก็ได้ มีทายาทสืบสายเลือดก็ได้ มีการรับผิดชอบและความรู้ต่อลูกๆ และการอยู่ร่วมกันมิใช่เพียงแต่ต่างคนต่างอยู่ แต่ต่างคนต่างจะต้องมีปฏิภิริยาโต้ตอบสัมพันธ์กัน เป็นต้นว่าการเอาใจใส่ต่อกัน รักกัน จิตใจผูกพันกัน เห็นอกเห็นใจกัน อบรมสั่งสอนกัน

โสภา ขปิลมันน์, สมบัติ สุพนัตชัย และประกายรัตน์ สุขุมลชาติ (2534: 210-211) กล่าวถึงสภาพที่สำคัญของครอบครัวไทย ดังนี้

1. เป็นครอบครัวขยายหรือครอบครัวใหญ่ มากกว่าครอบครัวแบบอื่น ๆ โดยเฉพาะในชนบท ซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า (หรือ ตา ยาย) รวมทั้งพี่น้องของฝ่ายสามีหรือภรรยา
- 2.ให้อ่านาผู้ขายหรือสามีเป็นผู้นำครอบครัว โดยภรรยาต้องใช้นามสกุลของสามี มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู ให้ความจนเจือในทางเศรษฐกิจ แต่ในปัจจุบันนี้ ฝ่ายภรรยาเริ่มมีบทบาทมากขึ้น เพราะต้องช่วยกันหาเงินทองมาช่วยยยฐานะของครอบครัว

3. ลูก คือโซ่ทองคล้องใจพ่อแม่ รวมไปถึงปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา ด้วยจะเห็นเมื่อเวลามีเด็กเล็กในครอบครัว ผู้ใหญ่ทุกคนมักมุ่งความสนใจไปที่ตัวเด็ก

4. ความผูกพันทางสายโลหิตของทุกคนในครอบครัวมีมาก พ่อแม่เมื่อเลี้ยงลูกโตจนกระทั่งไปมีครอบครัว ก็ยังมีความเป็นห่วงเป็นใยคอยเป็นธุระในเรื่องต่าง ๆ ให้ลูกหลานของตน

5. มีความเคารพเชื่อฟังกันตามลำดับอาวุโสของสมาชิกในครอบครัว

6. ลูกผู้ชายได้รับการยกย่องให้เป็นผู้สืบสกุล นั่นคือ จะต้องคอยระมัดระวังความประพฤติให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม ถ้ามีความประพฤติเสียหาย ก็เท่ากับทำลายสกุลวงศ์

7. ลูกๆ จะต้องแสดงความกตัญญูทวดเวทต่อบิดามารดา กล่าวคือ ต้องคอย อุปการะเลี้ยงดูท่านเมื่อท่านอยู่ในวัยชรา

8. ภรรยา ถึงแม้จะไม่ใช่นำครอบครัว แต่ก็มิบทบาทอย่างมาก โดยมีอิทธิพลเหนือฝ่ายชายในการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา การใช้จ่ายในครอบครัวตลอดจนการดูแลบ้านเรือน

บุญลือ วันทายนต์ (2530: 153) ได้กล่าวถึงภาพสะท้อนของครอบครัวว่า เป็นองค์กรหรือหน่วยงาน (Unit) ทางสังคมขนาดย่อย อันเกิดจากการที่ชายหญิงมีความสัมพันธ์ทางเพศต่อกัน นานพอที่จะให้กำเนิดบุตรและสามารถเลี้ยงดูบุตรนั้นให้อยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้

ภาวินี เพ็งสาสตร์(2531: 249) ได้คำจำกัดความของครอบครัวว่า หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มารวมกัน โดยการสมรส โดยทางสายโลหิตหรือโดยการรับการเลี้ยงดู (คือเป็นบุตรบุญธรรม) ปกติแล้วหมายรวมถึงครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีและภรรยามีลูกของตนเองหรือไม่ก็ได้ มีการก่อตั้งขึ้นเป็นครอบครัวมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในฐานะที่เป็นสามีภรรยาเป็นพ่อและแม่ เป็น ลูกชายลูกสาว เป็นพี่ เป็นน้อง โดยมีการรักษาวินัยธรรมเดิมและอาจมีการสร้างวัฒนธรรมใหม่เพิ่มเติมก็ได้

ดังนั้น สรุปได้ว่าภาพสะท้อนของครอบครัวมีความสำคัญเป็นแห่งในการรวมตัวของบุคคลทุกคนซึ่งเป็นสมาชิก ครอบครัวเป็นแห่งที่มีความรักมีความสงบสุขใจ มีความผูกพันกัน ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานแรกที่สุดของมนุษย์ และเป็นสังคมที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญ เพราะครอบครัวเป็นรณรงและเย็น มีความอบอุ่น ครอบครัวเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่ดีสุดของสังคมชาติ

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคม

ชฎาภา ประเสริฐทรงปัญญา (2555: 17) จากผลการศึกษาสาเหตุการนอกใจเกิดจากความรักและมีโอกาสใกล้ชิดกัน ความต้องการทางเพศและการชดเชยสิ่งที่คู่สมรสไม่มีการได้รับผลประโยชน์ และการชักจูงจากกลุ่มเพื่อน การนอกใจ พบว่าผู้หญิงจะมีสาเหตุหลักมาจากความรักและมีโอกาสใกล้ชิดกัน ส่วนสาเหตุรองลงมา คือ เพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศ อาจเนื่องจากผู้หญิงจะไม่ได้รับการยอมรับหากจะพูดเรื่องความต้องการทางเพศกับสามี หรือการตอบสนองทางเพศของสามี มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ถ้าไม่มีความต้องการทางเพศจะไม่สามารถมีเพศสัมพันธ์ได้

หรือมีความต้องการทางเพศลดน้อยลงจากการรับประทานยา เป็นต้น และเหตุการณ์นอกใจของผู้ชาย พบว่ามีปัญหาสัมพันธภาพกับคู่สมรส เช่น ไม่ได้รับการยอมรับจากคู่สมรส ไม่พึงพอใจในเพศสัมพันธ์กับคู่สมรสและคิดถึงแต่ความสุขของตนเองและเผชิญกับสิ่งล่อใจ

พิเชษฐ คงโต (2546: 168-170) ได้ศึกษาแนวความคิดและภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นของประชาคม ลุนาชัย พบว่า ในส่วนของภาพสะท้อนสังคมนั้น ประชาคม ลุนาชัยได้สะท้อนสภาพสังคมในแง่มุมต่าง ๆ กัน เช่น ด้านสังคมที่เสื่อมทรามเนื่องจากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของสังคมเมืองทำให้ความมีน้ำใจเกื้อกูลกันขาดหายไป ด้านปัญหาสังคมสะท้อนให้เห็นการหลงละเมิดทางเพศ การไขว่ขว้างงานดีก็อย่างไม่เป็นธรรมชาติ ปัญหาความยากจน ด้านเศรษฐกิจสะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของมนุษย์ที่นิยมวัตถุมากขึ้นภาพสะท้อนสังคมในมุมมองของประชาคม ลุนาชัย เป็นภาพสะท้อนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ก็สามารถคลี่คลาย ปัญหาด้วยความรัก ความเข้าใจ และการให้อภัยกัน

ประไพ ศรีสุข (2541: 257) ได้ศึกษาภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นและนวนิยายของชาติ กอบจิตติ พบว่า นวนิยายของชาติ กอบจิตติ เป็นเรื่องราวของคนธรรมดาสามัญที่มีความด้อยทางเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้เกิดความยากจนและก่อให้เกิดปัญหาอีกหลายอย่างเช่น ปัญหาการเอาตัวเอาเปรียบปัญหายาเสพติด ขอส่งเกตที่ค้นพบในเรื่องสั้นและนวนิยายของชาติ กอบจิตติอีกประการคือ ผู้เขียนสะท้อนภาพปัญหาสังคมแต่ไม่เสนอทางออกให้กับตัวละครเพราะทางออกของปัญหามีอยู่หลากหลายวิธี ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหาและลักษณะของบุคคลนั้น

เบญญา สุชาติพิทยพันธ์ (2540: 207-208) ได้วิเคราะห์นวนิยายชีวิตครอบครัว ชวง พ.ศ. 2475-2488 ในส่วนความสัมพันธ์ของสภาพสังคม นวนิยายชีวิตครอบครัว พบว่าสภาพสังคมยอมรับ สง ผลต่อผู้เขียน ซึ่งเป็นสมาชิก สวนหนึ่งของสังคม ดังนั้น นักเขียนจะสะท้อนความคิด ความรู้สึกที่มีต่อ สภาพสังคมในช่วงนั้นผ่านตัวละครในนวนิยายของตน สภาพสังคมที่สะท้อนออกมาในรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันความเป็นอยู่ของคนในสมัยนั้นและมักจะเป็นเรื่องราวของกลุ่มชนชั้นสูงในสังคมยุคนั้นอาจเป็นเพราะนักเขียนส่วนใหญ่จัดอยู่ในสังคมชั้นสูงเช่นกัน

อนันต์ เลียงเพ็ชร (2535) ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากวารสารสยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ช่วงปี พ.ศ. 2520 - พ.ศ. 2524 ผลการศึกษาพบว่านักเขียนได้ให้ความสนใจสภาพปัญหาทางสังคมไทยที่เกิดขึ้นและได้เสนอปัญหา ดังกล่าวสอดแทรกเอาไว้ในเรื่องสั้น ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลโดยตรง เพราะอิทธิพลของอำนาจคณะปฏิวัติฉบับที่ 42 ซึ่งเป็นอำนาจที่ใช้ควบคุมหนังสือพิมพ์อยู่สะท้อนปัญหาสังคมไทยในช่วงนี้จึงปรากฏทุกด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านศาสนาและความเชื่อ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีส่วนด้านอื่นๆ ปัญหาที่พบเป็นปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม

สาวตรี สิงห์ใหม่ (2549) ทำการวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนการศึกษาไทยในวรรณกรรมของ ถวัลย์ มาศจรัส โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนการศึกษาไทยใน

วรรณกรรมของ ถวัลย์ ภาสจรัส และ เพื่อวิเคราะห์ทัศนะของถวัลย์ ภาสจรัส ที่ปรากฏวรรณกรรม ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ผลการวิเคราะห์ภาพสะท้อนการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน พบ ภาพสะท้อนการเรียนการสอนแบบใหม่ คือ การเรียนการสอนที่ไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียนหรือตำราเรียน และการเรียนการสอนแบบเก่า คือ การเรียนการสอนที่ครูเป็นผู้ให้ความรู้โดยบรรยายหน้าชั้นเท่านั้นด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พบภาพสะท้อนครูที่มีพฤติกรรมดี ภาพสะท้อนครูที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ภาพสะท้อนโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน ภาพสะท้อนความเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียน ภาพสะท้อนผู้ปกครองที่เห็นความสำคัญของการศึกษา ภาพสะท้อนผู้ปกครองที่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ภาพสะท้อนเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษามีพฤติกรรมทุจริต

รศ.สุคนธ์ โชติดำรง (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาด้านคุณธรรมในหนังสือสำหรับเด็ก ประเภทบันเทิงคดีฉบับการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติตั้งแต่ ป. พ.ศ. 2525-2545 ผลการศึกษาพบว่า การปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมในหนังสือสำหรับเด็ก ผู้แต่งมุ่งปลูกฝังลักษณะที่สังคมพึงประสงค์โดยสอดแทรกแนวคิดด้านคุณธรรมซึ่งเป็นกลวิธีที่แยบยลในการช่วยพัฒนาเยาวชนของชาติ ให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพตามที่สังคม สอนใหญ่ ต้องการ โดยใช้หนังสือสำหรับเด็ก เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมให้แก่เด็ก ได้ตระหนักถึงการกระทำและไม่ดีได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น

โชคชัย บัณฑิตศิลปะศักดิ์ (2542) ศึกษาการวิเคราะห์สังคมไทยจากเรื่องสั้นในนิตยสาร “ซอการะเกด” ช่วง พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2539 ผลการศึกษาพบว่าเรื่องสั้นในนิตยสารซอการะเกดได้ทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมในด้านต่างๆ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ภาพสะท้อนทางด้านชีวิตความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไป สะท้อนให้เห็นชีวิตชาวชนบทที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมเมืองด้านครอบครัว สะท้อนปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว ด้านการเมือง การปกครอง สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของนักการเมืองและข้าราชการที่ในใจแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ของตน ด้านเศรษฐกิจ สะท้อนปัญหาการใช้ที่ดิน ด้านการศึกษาสะท้อนเจตคติ ด้านลบบต่อระบบการศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนพฤติกรรมของครูอาจารย์ทั้งด้านบวกและลบด้านศาสนาวัฒนธรรมและประเพณี สะท้อนบทบาทของพระสงฆ์ในด้านที่ไม่เหมาะสมภาพสะท้อนที่ปรากฏในเรื่องสั้นนับได้ว่า มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะพิจารณาจากภาพรวมของปรากฏการณ์ในสังคมหรือพิจารณาเฉพาะเรื่องเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2539

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าภาพสะท้อนสังคมเป็นกระจกส่องกลับมาให้เห็นเรื่องราวในอดีตที่ผ่านมา มีอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในอดีต เรื่องราวใดบางดีและเรื่องใดบางไม่ดี ทั้งนี้เป็นประสบการณ์ที่ดีสำหรับมนุษย์ทุกคนเอาไปเป็นความรู้ เป็นปรับปรุงของตนเองและสำหรับสังคม

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน

2.3.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของคำว่า เยาวชนไว้ว่า “บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่ผู้บรรลุนิติภาวะแล้วจากการจดทะเบียนสมรสในทางกฎหมายก็ถือว่าบุคคลที่มีอายุระหว่างนี้เป็นเยาวชนและหากต้องระวางโทษก็จะพิจารณาโทษแตกต่างจากผู้ใหญ่”

ตรีศิลป์ บุญขจร (2547: 5-6) ได้อธิบายว่าเป็นภาพสะท้อนของสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรมหมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของผู้คนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็นการตอบสนองทั้งทางด้านการกระทำและความคิดของมนุษย์ต่อสังคมนักเขียนบางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง เขาจะสะท้อนความปรารถนาที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น วรรณกรรมของเขาฉายให้เห็นสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ ดังนั้น การพิจารณาวรรณกรรมในฐานะเป็นภาพสะท้อนของสังคมจึงควรให้ความสำคัญกับตัววรรณกรรมและกลวิธีในการเสนออุดมการณ์ที่อาจปรากฏในวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ ด้วยวรรณกรรมกับชีวิต วรรณคดีกับสังคม

โกศล วงศ์สวรรค์ และสถิต วงศ์สวรรค์ (2546: 216-220) ได้กล่าวถึงเยาวชนไทยว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาพบว่า เยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและมีแนวโน้มการกระทำผิดเพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมเบี่ยงเบนนี้เป็นผลเกี่ยวเนื่องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศตามแนวคิดแบบตะวันตกที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นหลักก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ปัญหาค่านิยมทางวัตถุนิยมทั้งปัญหาเยาวชนด้วย ส่วนสาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviance) มาจากปัจจัย 3 ประการคือ

1. เยาวชนเลียนแบบพฤติกรรมที่เลวร้ายของบิดามารดา
2. ความแตกร้างหรือความไม่สงบสุขในครอบครัว อันมีเหตุมาจากความตายของบิดาหรือมารดาการหย่าร้างก่อให้เกิดปัญหาเด็กขาดระเบียบวินัย
3. เยาวชนหนีออกจากบ้านเพราะถูกทารุณกรรม

กุลวรา ชูพงศ์ ไพโรจน์ (2542: 21) กล่าวถึงธรรมชาติของเยาวชนวัย 12-14 ปี ว่ามีความสนใจหลากหลายแตกต่างจากวัยเด็กเล็ก

พัชรีย์ จำปา (2559: 1) ได้กล่าวว่าวรรณกรรมเยาวชนมีลักษณะเฉพาะตัวที่มีการแตกต่างกับวรรณกรรมสำหรับวัยอื่น กล่าวคือตัวละครหลักของวรรณกรรมเยาวชนมักเป็นวัยรุ่น มีส่วนน้อยที่ใช้ตัวละครเอกเป็นผู้ใหญ่หรือเด็กเล็ก เนื้อหามักเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เยาวชนต้องประสบหรือเผชิญกับชีวิตในช่วงวัยดังกล่าว วรรณกรรมเยาวชนจะมีเงื่อนไขของปัญหาในเรื่อง ไม่ค่อยซับซ้อน ใช้

ภาษาง่าย ๆ นำเสนออย่างตรงไปตรงมา และทำให้เกิดความสนุกสนาน ตัวละครส่วนใหญ่เป็นตัวละครแบบลักษณะเดียว คือตัวละครที่มีลักษณะและพฤติกรรมด้านเดียว วรรณกรรมเยาวชนยังมีลักษณะพื้นฐานเช่นเดียวกับนวนิยายประเภทอื่น ๆ ทั้งเรื่องของตัวละคร แก่นเรื่องฉากและวิธีการเล่าเรื่อง วรรณกรรมเยาวชนไม่เพียงแต่อ่านแล้วได้รับความรื่นรมย์เท่านั้น แต่เนื้อหาของวรรณกรรมเยาวชนยังมีความรู้และเปิดประสบการณ์ให้แก่เยาวชนได้ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากหนังสือเป็นเสมือนชุมคลังความรู้อันยิ่งใหญ่ที่จะเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้แก่เยาวชนทำให้โลกทัศน์กว้างไกลได้เรียนรู้และเข้าใจชีวิตจากหนังสือที่อ่าน นอกจากนี้ยังสอดแทรกคุณธรรมเพื่อปลูกฝังและกล่อมเกลาจิตใจได้โดยอ้อม

ดังนี้ จึงสรุปได้ว่าเยาวชนเป็นทรัพยากรสำคัญของชาติเป็นคนหนุ่มสาวที่มีพลังอันสำคัญที่จะสามารถช่วยกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต ดังนั้น เยาวชนที่ดีควรตระหนักในคุณค่าของตนเองและร่วมแรงร่วมใจ สามัคคีและเสียสละเพื่อส่วนรวม

2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชน

ทิพวัลย์ ชันธะมะ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิเคราะห์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544” พบว่าด้านเนื้อหาเป็นเรื่องครอบครัวมากที่สุด และมีแนวคิดเกี่ยวกับความเมตตากรุณา ด้านตัวละครหนังสือบันเทิงคดี ส่วนใหญ่มีตัวละครเป็นคน อายุ 12-14 ปี ฉากส่วนใหญ่อยู่ในชนบทของไทยโดยเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดด้านการนำเสนอเรื่อง ส่วนใหญ่มีโครงเรื่องที่มีเอกภาพ มีแนวสมจริงและมีวิธีการนำเสนอเป็นเรื่องเล่า ด้านสำนวนภาษามีการใช้คำจากภาษาต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีการใช้สุภาษิต คำพังเพย และภาษาถิ่น

กฤษตยา ณ หนองคาย (2544) ได้วิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการประพันธ์ที่ปรากฏในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ชนะเลิศคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2542

น้ำค้าง ระวิงทอง (2542) วิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2530-2536 จำนวน 27 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่าผู้เขียนนำเสนอโครงเรื่องที่ตัวละครมาจากครอบครัวที่อบอุ่นและทำให้ตัวละครรู้จักรับผิดชอบและแก้ปัญหาได้ดี

หฤทัย รามสูต (2542) ศึกษาภาพรวมด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอภาพเยาวชนในวรรณกรรมสำหรับเยาวชนอายุระหว่าง 14-18 ปี ซึ่งพิมพ์จำหน่ายในประเทศไทยระหว่าง ปี พ.ศ. 2539 - พ.ศ. 2541 เปรียบเทียบการเสนอภาพของเยาวชนในวรรณกรรมเยาวชนของไทยกับวรรณกรรมเยาวชนที่แปลจากภาษาต่างประเทศ

ถวัลย์ พึ่งเงิน (2537) ได้ศึกษาวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 26 เรื่อง สรุปได้ว่าปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน เป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์ คือ ปัญหาป่าไม้ ปัญหาสัตว์ป่าและสัตว์น้ำ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาอากาศเป็นพิษ ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมจากสารพิษและการทิ้งขยะในที่สาธารณะ ในด้านกลวิธีการประพันธ์โครงเรื่อง ส่วนใหญ่สร้างและคลี่คลายปัญหาได้อย่างน่าสนใจ ตัวละครสมจริง ตัวละครในอุดมคติ และตัวละครแบบบุคลาธิษฐาน ฉากเป็นฉากที่เกิดขึ้นจริง ฉากที่สมมุติขึ้นเป็นฉากในอุดมคติ ส่วนบทบาทของวรรณกรรมที่มีต่อเยาวชน ผู้เขียนต้องการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนแสดงทัศนะในเชิงแนะนำ ตักเตือนสั่งสอน ให้เยาวชนตระหนักในสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และชี้ให้เห็นเป็นแบบอย่างที่ดีของการอนุรักษ์เพื่อให้เยาวชนปฏิบัติ

จิราพร จิรบุญดิลก (2531) วิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติจากหนังสือเด็กที่ชนะการประกวดเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของตัวละครที่มีบทบาทเด่นจากหนังสือสำหรับเด็กที่มีอายุ 11-14 ปี

ชูศักดิ์ ศุภรันทน์ (2533) ได้ศึกษาวิเคราะห์บทร้อยกรองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนจากวารสารในช่วงปี พ.ศ. 2528-2530 จำนวน 208 ชิ้น พบว่าแนวคิดในการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สำคัญเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1. การให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กและเยาวชน 2. การให้ความสำคัญแก่เด็กและเยาวชน 3. การเสนอปัญหาความอดอยากยากจนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหา 4. การจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชน 5. การเสนอปัญหาการว่างงานเพื่อกระตุ้นให้เกิดการแก้ไข 6. ความต้องการให้มีผู้นำในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง 7. ความต้องการความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชนทุกด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านสติปัญญา ด้านอาชีพ ด้านสังคม จริยธรรมและวัฒนธรรม

สุนทรี มีพร้อม (2522) ได้ศึกษาวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับชนะการประกวด ผลจากการศึกษาพบว่า หนังสือประเภทสารคดีสอนให้รู้จักการปฏิบัติตนในสังคมและสอนให้ เข้าใจถึงวัฒนธรรมในสมัยก่อน ส่วนหนังสือประเภทบันเทิงคดีนั้นสอนให้เชื่อฟังคำสั่งสอนและมีความกตัญญูรู้คุณบิดามารดาครูอาจารย์ สอนเรื่องความสามัคคี ความซื่อตรง ความกล้าหาญและความอดทน รวมทั้งให้มีความเมตตากรุณาและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและสอนให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสำหรับเยาวชนสามารถสรุปได้ว่า เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งหลาย ในกรณีนี้พิเศษพ่อแม่ครูบาอาจารย์หรือผู้ใหญ่ทุกคนในสังคมต้องเอาความร่วมมือ และเอาใจใส่ช่วยดูแล สั่งสอนให้ให้ความที่ดี ๆ ยิ่งถึงเยาวชนให้กลายเป็นคนดี กระทำดี มีจิตใจที่ดี ซื่อสัตย์ต่อประเทศชาติเพราะว่า เยาวชนเป็นทรัพยากรของสังคมในอนาคต

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของขมัยกร แสงกระจ่าง

จักรเพชร วรสินธ์ (2557) ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของขมัยกร แสงกระจ่าง จำนวน 11 เรื่อง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนจากวรรณกรรมเยาวชนหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2540-2552 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับแผนนันทนาการแห่งชาติกับวรรณกรรมเยาวชน และศึกษาแนวทางการนันทนาการที่นำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยศึกษาจากวรรณกรรมเยาวชนที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2555 ผลการวิจัยวรรณกรรมเยาวชนพบว่า 1) ภาพสะท้อนการนันทนาการจากวรรณกรรมเยาวชนหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540 มีกิจกรรมนันทนาการบางประเภทคือนันทนาการฝึกทักษะและการเรียนรู้ นันทนาการการท่องเที่ยวและทัศนศึกษา นันทนาการโรงเรียน นันทนาการดนตรี นันทนาการภาษาและวรรณกรรม 2) ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับแผนนันทนาการแห่งชาติที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน คือ แผนการจัดการศึกษาแห่งชาติและแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แผนงานการส่งเสริมการอ่านความสัมพันธ์ดังกล่าวปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนผ่านฉากบทสนทนา 3) การพัฒนาและแก้ไขปัญหาการศึกษา การพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และการพัฒนาและแก้ไขปัญหาวัฒนธรรม

ขวัญวิภา บุญยงค์ (2552) ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของขมัยกร แสงกระจ่าง หนึ่งเรื่อง “ขวัญสงฆ์” มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอข้อแนะนำสำหรับการอ่านวรรณกรรมเยาวชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและนำเสนอตัวอย่างบทวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชน “ขวัญสงฆ์” ในด้านคุณค่าสาระที่มีต่อผู้อ่าน คุณค่าทางอารมณ์ และคุณค่าทางสติปัญญา ผลการศึกษาวิจัยวรรณกรรมเยาวชนของขมัยกร แสงกระจ่าง ได้แสดงให้เห็นว่าการอ่านให้ได้รับคุณค่าทางวรรณกรรมอย่างสูงสุดมี 2 ประการ คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และ ครูอาจารย์ในสถานศึกษา ควรจะต้องมีส่วนช่วยอธิบายขยายความเรื่องราว และช่วยจัดอุปสรรคความยุ่งยากบางประการ และหลักคุณธรรม จริยธรรมบางประการที่ผู้แต่งสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเยาวชน หลักคุณธรรมที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรปฏิบัติ คือ พ่อแม่ที่ดีต้องให้ความรักและเมตตาแก่ลูก ในวรรณกรรมเรื่องนี้แม้ขวัญสงฆ์จะเป็นเด็กกำพร้าแต่ก็เติบโตขึ้นมาได้ด้วยความรู้ของหลวงตาที่ให้ความอนุเคราะห์เก็บมาเลี้ยงหลวงตารัก เมตตา และหวังดีต่อ ขวัญสงฆ์และมีความปรารถนาจะให้ขวัญสงฆ์เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม ทุกคำสอนล้วนเป็นไปเพื่อให้หลานเป็นผู้ที่งดงามพร้อมทั้งทางกาย วาจาและใจ ผู้แต่งก็ได้สร้างตัวละครครูสุตาและ ครูสมเดชให้เป็นภาพตรงข้ามแม่ในตอนแรกครูสุตาจะทำหน้าที่แม่บุญธรรมของขวัญสงฆ์ได้ดี แต่เพียงไม่นานเมื่อครูสุตาแต่งงานและมีลูกเป็นของตัวเอง ขวัญสงฆ์ก็กลายเป็นคนอื่น เป็นเด็กที่ผิดในสายตาพ่อกับแม่ตลอดเวลา จนในที่สุดขวัญสงฆ์ก็ต้องออกจากบ้านไปด้วยความรู้สึกเจ็บปวด และสำหรับหลักคุณธรรมที่ครูบาอาจารย์ทุกท่านได้ทราบกันอยู่แล้วว่า สถาบันการศึกษา

เป็นสถาบันที่สำคัญ มีหน้าที่ในการอบรมให้การศึกษาแก่สมาชิกใหม่ของสังคม ครูจึงต้องมีความพร้อมในการถ่ายทอดวิชาความรู้ และไม่ลืมที่จะปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมพร้อมไปด้วย

สวี ไห้เซ่ง (2557) ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของชมัยภร แสงกระจ่าง จำนวน 8 เรื่อง ซึ่งมี มุ่งศึกษาปัญหาเด็กและเยาวชนของชมัยภรแสงกระจ่าง ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายของ ชมัยภรแสงกระจ่างได้สะท้อนถึงปัญหาเด็กและเยาวชนไว้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ที่แรกคือ ปัญหาที่เกิดจากตัวเด็กและเยาวชนเอง และที่สอง คือปัญหาจากภายนอกส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนโดยปัญหาในกลุ่มแรกตัวละครเป็นเยาวชน อายุ 12-16 ปี ส่วนปัญหาในกลุ่มที่สองตัวละครเป็นเด็ก อายุ 8-11 ปี ทั้งสองกลุ่ม ชมัยภรได้สะท้อนปัญหาทั้งของเด็กและเยาวชนชายและหญิงซึ่งลักษณะปัญหามีความแตกต่างกันตามเพศและปัญหาที่เกิดขึ้นสอดคล้องสัมพันธ์กับสังคมที่ตัวละครดำเนินชีวิตอยู่ในนวนิยาย ชมัยภรไม่ได้เสนอทางออกหรือวิธีแก้ปัญหามาโดยตรง แต่เนื้อเรื่องได้ครอบคลุมถึงการคลี่คลายของปัญหาไว้ด้วยทั้งนี้ประเด็นที่น่าสนใจคือ ชมัยภรได้สะท้อนผ่านเนื้อเรื่องของนวนิยายว่า ปัญหาเด็กและเยาวชนไม่ใช่เป็นเพียงปัญหาระดับครอบครัว แต่เป็นปัญหาส่วนรวมของสังคมและประเทศการแก้ไขปัญหามันทุกคนที่เกี่ยวข้องหรือรับรู้ควรช่วยเหลือร่วมมือกันแก้ไขให้ปัญหาคคลี่คลายไปช่วยกันประคับประคองให้เด็กและเยาวชนเติบโตดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยตนเองได้

อุภาวัฒน์ นามศิริ (2562) ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของชมัยภร แสงกระจ่าง จำนวน 5 เรื่อง ผลการศึกษาวิจัยวรรณกรรมเยาวชนพบว่าได้สะท้อนมุมมองตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้ ด้านความคิดและพฤติกรรม พบว่า ผู้เขียนนำเสนอตัวละครที่มีวัยแตกต่างกัน ทั้งลักษณะทางกายภาพ ความคิด พฤติกรรม รวมไปถึงพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจ เนื่องจากวัยของตัวละครแตกต่างกัน ตัวละครผู้สูงอายุผู้ผ่านโลกและเข้าใจชีวิต ทำหน้าที่แนะนำสั่งสอนตัวละครเด็กหรือเยาวชน ให้มีทัศนคติความคิดและพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น และด้านตอบสนองสังคม ปรากฏประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น คือ ชีวิตและธรรมะ ความแตกต่างระหว่างวัยและทัศนคติการมองโลก การใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยี การศึกษาและการเรียนรู้ ผลการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่เป็นกรณีศึกษาแสดงความคิด พฤติกรรม การตอบสนองสังคมของเยาวชนไทย ส่งผลต่อความเข้าใจชีวิตและสภาพสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากวรรณกรรมเป็นกระจกสะท้อนสังคม วรรณกรรมเยาวชนที่เป็นกรณีศึกษาล้วนกระตุ้นเตือนให้ผู้อ่านพิจารณาตนเอง สังคมใกล้ตัว และรู้เท่าทันภาวะการณ์แห่งสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ดังนั้น สรุปได้ว่าเนื้อหาส่วนใหญ่ในงานวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรม เป็นเครื่องมือให้ความรู้ความเข้าใจแก่นมนุษย์ทั้งหลาย วรรณกรรมเป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึกนึกคิดถ่ายทอดจินตนาการและนำเสนอออกซึ่งศิลปะอันประณีตงดงาม วรรณกรรมแต่ละเรื่องทำให้ผู้อ่านมองเห็นหรือสะท้อนภาพสังคมด้านเศรษฐกิจ คุณธรรมและวัฒนธรรม ครอบครัว และการศึกษา ให้เห็นถึงความจริงอยู่ในสังคมที่ผู้เขียนได้สะท้อนต่อผู้อ่านและตนเอง

บทที่ 3

กลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดี ของخمัยกร แสงกระจ่าง

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการสื่อสารของมนุษย์ทั่วไป มนุษย์ในฐานะใดก็ตามจำเป็นต้องการใช้ภาษา นับตั้งแต่ผู้ส่งสารและผู้รับสาร ผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภาษาให้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของภาษาหรือความสามารถในการใช้ภาษา ถ้าผู้ใช้ภาษาใช้ได้อย่างดีภาษาจะช่วยมนุษย์ให้มีการพัฒนาหรือถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ ต่อๆ กันมาและจะช่วยขยายเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้มากยิ่งขึ้น ดังที่ ھرรษา นิลวิเชียร (2557: 201) ได้กล่าวว่า ภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญช่วยส่งเสริมมนุษย์ให้ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันด้วยวิธีการหลายรูปแบบซึ่งวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การพูดและการเขียนซึ่งพัฒนาดังกล่าวช่วยให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น ภาษาใช้เป็นการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ประสบการณ์และความรู้สึกให้ผู้อื่นเข้าใจ คนทุกคนที่เกิดมาต้องรู้จักการพูด การสื่อความหมาย และการใช้ภาษาของตนให้ถูกต้องทั้งทางตรง และทางอ้อม

การวิจัยเรื่อง กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของخمัยกร แสงกระจ่าง ผู้วิจัยได้ศึกษาและแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาเป็น 4 ประเด็นของกรอบแนวคิดตามลำดับต่อไปนี้

- 3.1 กลวิธีการใช้คำ
- 3.2 กลวิธีการใช้ประโยค
- 3.3 กลวิธีการใช้สำนวน
- 3.4 กลวิธีการใช้ภาพพจน์
- 3.5 กลวิธีการตั้งชื่อ

3.1 กลวิธีการใช้คำ

การรู้จักการเลือกสรรของการใช้ถ้อยคำได้เหมาะสมและถูกต้องเป็นความจำเป็น เพราะว่าการใช้ถ้อยคำที่ถูกต้องจะนำมาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การเขียนประโยคสั้นหรือประโยคยาวได้ถูกต้องก็อาศัยด้วยการเลือกสรรการใช้ถ้อยคำได้เหมาะสมและถูกต้องตามความหมาย บางทีคำบางคำอาจมีได้หลายความหมาย เช่น เมื่ออยู่ในประโยคหนึ่ง คำบางคำอาจมีความแตกต่างไปจากเมื่ออยู่ในอีกประโยคหนึ่ง ดังที่ กาญจนา นาคสกุล และคณะ (2524: 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การใช้คำเป็นเรื่องสำคัญมากเรื่องหนึ่ง เพราะอาจทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านมีความรู้สึกได้ต่างๆ กัน เช่น อาจทำให้

รู้สึกเฉยๆ ก็ได้ พอใจก็ได้ รักก็ได้ โกรธก็ได้ ผู้เลือกสรรใช้ภาษาทุกคนจึงควรระลึกอยู่เสมอว่า คำทุกคำมีความสำคัญและมีค่า ถ้ารู้จักเลือกสรรใช้อย่างระมัดระวังหรือถูกต้อง ก็จะทำให้คำพูดหรือข้อเขียนมีค่า แต่ถ้าไม่รู้จักการเลือกสรรใช้คำก็จะได้ผลตรงข้าม

การใช้คำให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ คือให้มีระเบียบวิธีการประกอบรูปคำให้เป็นประโยคชนิดของคำแบ่งออกเป็น 7 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธานและคำอุทาน และเฉพาะการที่ต้องการการเขียนสะกดการันต์ให้ถูกต้อง

ดังนั้น ผู้วิจัยพบว่า ชмыกร แสงกระจ่าง ได้เลือกสรรการใช้คำของงานเขียนวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของท่านได้เหมาะสมและสื่อความหมาย เพื่อนำเสนอเนื้อหาของวรรณกรรมเยาวชนไปยังถึงกลุ่มผู้อ่านได้ชัดเจน โดยแบ่งเป็นหัวข้อการใช้คำ ดังต่อไปนี้

3.1.1 การใช้คำซ้ำ

คำซ้ำ คือการสร้างคำขึ้นใหม่มาจากคำมูล โดยนำคำมูลคำเดียวกันมากล่าว 2 ครั้ง หรือซ้ำกัน โดยใช้เครื่องหมายไม้มก (๑) มีความหมายเน้นหนักขึ้นหรือบางทีเบาลง หรือบางทีมีความหมายเปลี่ยนแปลงไปอย่างอื่น ถือว่าเป็นการสร้างคำใหม่ มีความหมายใหม่ เช่น เด็กๆ เพื่อนๆ เล็กๆ เล่นๆ ฯลฯ บรรจบ พันธเมธา (2549: 76-79) จึงได้กล่าวไว้ว่า การใช้คำซ้ำ คือ การนำคำคำเดียวกันมากล่าวซ้ำ 2 ครั้ง โดยมีเครื่องหมายไม้มก (๑) ควบคุมในการกล่าวซ้ำด้วย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ในการเขียนวรรณกรรมมีการใช้คำซ้ำเป็นการสร้างสรรค์คำเพื่อสื่อความหมายให้ชัดเจนขึ้น และจากการศึกษางานเขียนของชмыกร แสงกระจ่าง พบว่ามีการใช้คำซ้ำเป็นจำนวนมาก โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำซ้ำที่ซ้ำคำเดียว และการใช้คำซ้ำที่ซ้ำกันหลายคำ ดังต่อไปนี้

3.1.1.1 การใช้คำซ้ำที่ซ้ำคำเดียว

การใช้คำซ้ำที่ซ้ำคำเดียวเป็นการนำคำคำเดียวหรือคำหนึ่งเท่านั้นมาซ้ำกันสองครั้ง โดยคำที่หนึ่งเป็นคำตั้ง ส่วนคำที่สองใช้ไม้มกเพื่อการกล่าวสองครั้งหรือกล่าวซ้ำ การซ้ำสองครั้งเป็นการทำให้คำนั้นมีความหมายเพิ่มมากขึ้น การซ้ำคำอาจจะเป็นคำนาม คำสรรพนาม คำกริยาและคำวิเศษณ์ ดังต่อไปนี้

1) ความหมายเพิ่มปริมาณขึ้น

คำซ้ำที่เพิ่มปริมาณขึ้น หมายถึง เป็นการนำคำเดียวมาซ้ำกันสองครั้ง เพื่อทำให้ความหมายเพิ่มมากขึ้นหรือความหมายของคำนั้นเพิ่มขึ้นน้ำหนักและชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“พอใช้ได้ค่ะ” เธอตอบแล้วหันไปทักคุณย่านิจ “วันนี้อาจารย์มาด้วยนะคะ พาหลาน ๆ มาด้วย”

(คุณปู่แวนตาโต, 2544: 137)

จากตัวอย่างข้างต้นได้พบว่า การใช้คำคำเดียว โดยนำมากล่าวสองครั้ง เพื่อให้
ความหมายมีน้ำหนักมากขึ้นและชัดเจน ในข้อความนี้ คำว่า “หลาน ” น.หมายถึง ลูกของลูก หรือลูก
ของพี่ หรือลูกของน้อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1315) คำว่า “หลานๆ” ไม่ใช่หลานคนเดียวเป็น
หลานสองคนขึ้นไป เมื่อนำไม่ยมมาใช้กับคำว่า หลาน ทำให้ความหมายมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นและ
ชัดเจน

โก้มได้ไปไหนหรือกะ ไปแอบอยู่ใต้ต้นมะขาม พอคะเนว่าเขาขึ้นเรือนกัน
หมดแล้ว ก็ก็ออกมาจากที่ซ่อน ตั้งใจเป็นเด็ดขาดเลยว่าอย่างไรเสียโก้มก็ต้องเอาแม่นันทากับลูกๆ
ชุดใหม่ไว้กับโก้มให้ได้ และวิธีเดียวที่จะทำได้ก็คือพรางแม่นันทาย้ายไปเสีย

(ป้าจ๋า โก้ม ดีดี นะจ๊ะ, 2544: 24)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า การใช้คำซ้ำ คือ “ลูกๆ” คำว่า “ลูก” น. หมายถึง ผู้มี
กำเนิดจากพ่อแม่ หรือโดยปริยายถือว่าเป็นฐานะเหมือนลูก, คำที่พ่อแม่เรียกลูกโดยตรง หรือเรียกเด็ก
อื่นหรือผู้เยาว์กว่าผู้พูดหลายปีด้วยความรู้สึกรักและเอ็นดู เช่น ลูกกินยาเสียชิ, คำที่ลูกใช้แทนชื่อตน
เวลาพูดกับพ่อแม่ด้วยความรักและเคารพ เช่น ลูกยังไม่่วงนอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1067)
เมื่อนำไม่ยมมาใช้กับคำ “ลูก” กลายเป็นคำว่า “ลูกๆ” ทำให้คำนี้มีการเพิ่มความหมายมากขึ้น
“ลูกๆ” เป็นลูกสองคนขึ้นไป

.....อยู่พักเดียวแหละครับ พวกพี่ๆ น้อง ๆ ของผมก็กะปลกกะเปลี่ยกลับมาเป็น
แถว.....

(สวัสดี....ข้างถนน, 2547: 21)

จากข้อความข้างต้นนี้การใช้คำซ้ำ “น้อง ๆ” โดย คำว่า “น้อง” น. หมายถึง
ผู้ร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันและเกิดทีหลัง, ลูกของอาหรือของน้า, เรียกคนที่มียุคราวน้อง
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 611) เป็นคำที่มีลักษณะนามใช้นับอายุไม่จำพวกไม้ไผ่ เช่น ไม่น้องเดียว คือ
ไม้ที่มีอายุ 2 ปี ไม้ 2 น้อง คือ ไม้ที่มีอายุ 3 ปี

เด็กหญิงรำพึงตื่นขึ้นเต็มตา หัวเราะคิกข่วนว่า “พี่ ๆ” ยายเขาไม่ว่าแล้วนะ...ยายเขาให้
อยู่”

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 123)

จากข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้คำซ้ำ คำว่า “ พี่ๆ ” โดยคำว่า “พี่” น.
หมายถึง ผู้ร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันและเกิดก่อน, อาจเป็นหญิง หรือชายก็ได้, ผู้ที่มีศักดิ์เสมอพี่

เช่นลูกของลุง เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 839) เป็นคำที่ใช้แนะนำหรือคนที่มีอายุคราวพี่ หรือ มีศักดิ์เสมอพี่ เช่น " พี่คนนั้น "

พอถึงวันเสาร์ก็เดือดร้อนแม่หนูกับพ่อหนู (อาทิตยนี้พ่อมาแล้ว) ต้องขับรถไปรับพวก **เพื่อน ๆ** ที่ยืนคอยอยู่ที่หน้าตลาดอันเป็นจุดนัดหมาย ก่อนไปรับแม่แฉะซื้อขนมหลายอย่าง รวมทั้ง ของสดที่จะเอาไปทำให้พวกหนูกินกันตอนกลางวัน พอถึงบ้านสวน พวก**เพื่อน ๆ** ก็รีดกรีดกับหมา ทั้งสิบสามตัวเป็นอันดับแรก

(คุณยายหวานซ่าส์ส์, 2549: 127)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า มีการใช้คำซ้ำ คือคำ “**เพื่อน ๆ**” เพราะผู้เขียนมีเป้าหมาย ให้นักอ่านเห็นภาพชัดยิ่งขึ้นและส่งผลให้นักภาพได้ชัดเจน โดยใช้เครื่องหมาย (ๆ) เพื่อเน้นย้ำ ความหมายให้ชัดยิ่งขึ้น คำว่า “**เพื่อน**” หมายถึง ผู้ชอบพอรักใคร่กัน, ผู้สนิทสนมคุ้นเคยกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 849) การนำเครื่องหมาย (ๆ) มาวางข้างหน้าคำว่า “**เพื่อน**” นำให้ได้ คำว่า “**เพื่อน ๆ**” คำนี้แสดงความหมายว่ามีเพื่อนหลายคน ที่เพิ่มน้ำหนักยิ่งขึ้นและชัดเจน

เด็ก ๆ ทำปากยื่นปากยาว “หนูต้องไปแล้วหรือคะ” เด็กหญิงเอ็กประท้วง “ยังไม่ได้ดูแผล คุณเลย” ตาจ้องอยู่ที่ผ้าก๊อชที่ปิดตั้งจุมูก

(คุณปู่แวนตาแตก, 2554: 118)

จากตัวอย่างมีการใช้คำซ้ำ “**เด็ก ๆ**” โดยคำว่า “เด็ก” น. หมายถึง คนที่มีอายุน้อย, ยังเล็ก, อ่อนวัยกว่า ในคำว่า เด็กกว่า, เป็นคำนำหน้าชื่อเด็กผู้ชายหรือเด็กหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีลงมา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 442) คำว่า “เด็ก ๆ” เริ่มตั้งแต่เด็กสองคนขึ้นไป

2) ความหมายลดลงปริมาณ

คำซ้ำที่มีความหมายลดลงปริมาณ คือ คำเดียวที่นำมาซ้ำกันสองครั้งหรือการนำ ไม่ยมกมาใช้แล้วทำให้ความหมายของคำนั้นมีน้ำหนักน้อยลงหรือทำให้คำนั้นมีความหมายน้อยลงกว่าที่มีอยู่ (บรรจบ พันธเมธา, 2549: 62-77) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เสียงของคุณแข่งกร้าวแบบโกธรร หนูเขียดอ่านสีหน้า คุณปู่อกในนาที่นั่น เธอร้องให้ขึ้นมาทันที “แง แง แง แง” หนูนาจึงเริ่มตา**แดง ๆ** ตามด้วยประสิทธิ์ศักดิ์ปรี๊ดหายไปแอบอยู่หลังโต๊ะกลางห้อง น้ำแข็งกดยืนอ้าปากค้าง คำอธิบายเรื่องวรรณคดีหายไปอยู่ในคอ ส่วนน้อง หมวยยืนจ้องหน้าคุณปู่เขม็ง

(คุณปู่แวนตาโต, 2544: 40)

จากตัวอย่างของการใช้คำซ้ำ คำว่า “แดงๆ” โดยคำแรกเป็นคำตั้ง ส่วนคำต่อมาใช้ไม่บ่อยเป็นการกล่าวสองครั้งทำให้คำนั้นมีความหมายน้อยลงไป คำว่า “แดง” ว. หมายถึง สีอย่างสีแดงสด, ใช้ประกอบสิ่งต่าง ๆ บางอย่างโดยอนุโลมตามลักษณะสี เป็นชื่อเรียกเฉพาะ เช่น มดแดง ผีแดง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 447) คำว่า “แดงๆ” ถ้านำไม่บ่อยมาใช้ทำให้ความหมายน้อยลงกว่าเดิม

เสียงคุณย่านิจหัวเราะออกมาเบาๆ นั่นแหละคุณปู่จึงรู้ว่า สิ่งที่ถูกตอกออกไปนั้นมันยากเกินไปเสียแล้ว พอหันมาดูหน้าเด็กๆ คุณปู่ก็ยิ่งเสียใจ เพราะทุกคนทำหน้าฉงนฉงาย นัยน์ตาของทุกคนดูจะเต็มไปด้วยคำถาม

(คุณปู่แว่นตาโต, 2544: 78)

ข้อความนี้มีการใช้คำซ้ำ “เบาๆ” โดยคำว่า “เบา” ก. หมายถึง มีน้ำหนักน้อย, ตรงข้ามกับหนัก, เช่น เสียงเบา เดินเบาๆ, ที่ให้ผลเร็ว เช่น ข้าวเบา, เบาใจ, เบาปัญญา, ทำเบาๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 683) เมื่อใช้ไม่บ่อยกับคำว่า “เบาๆ” ทำให้คำนั้นมีน้ำหนักลดลงไป

เจ้ากางกับเจ้ากุดผู้พี่น้องที่กลายเป็นอริกันเพราะผู้หญิงป่าๆ มันเริ่มทำร้ายกันโดยการส่งเสียงทะเลาะขึ้นกันไปขึ้นกันมา น่ารำคาญเป็นที่สุด จากนั้นก็ทำเป็นเซๆ เข้าหากัน พอเราโยนข้าวเปลือกให้ที่ไรก็เป็นอันต้องแพ่ด ๆ เข้าหากันทุกที เจ้ากุดมันมารยาทดี หรือมันยังไม่พร้อมก็ไม่รู้ มันจะหนีไปห่างๆ ก่อน

(ป่าจำ ไก่ ดีดตี ณะจ๊ะ, 2544: 96)

จากตัวอย่างนี้พบว่ามีการใช้คำซ้ำคำว่า “ห่างๆ” โดยคำว่า “ห่าง” ว. หมายถึง ไกล เช่น ห่างหูห่างตา บ้านอยู่ห่างถนนมาก, บาวที่ใช้เข้าคู่กันเป็น ห่างไกล, จากกันไปได้ดีติดต่อกัน เช่น เราห่างกันไปนาน, ตรงข้ามกับใกล้ เช่น บ้านอยู่ห่างจากที่ทำงานมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1332) คำว่า “ห่าง” เมื่อนำไม่บ่อยมาใช้กับ คำว่า “ห่าง” กลายเป็น “ห่างๆ” น้ำหนักของคำนั้นมีความหมายน้อยลงไป

เด็กหญิงจุดไฟด้วยไม้สองสามท่อนที่เก็บมา เธอหยิบเอาเศษกระดาษหนังสือพิมพ์เก่า ๆ มาขยำสุ่มอย่างชำนาญ ไม้ขีดกล่องเก่า ๆ ถูกเขย่าก่อนหยิบก้านที่เหลือเพียงไม่กี่ก้านออกมา แสงไฟลุกสว่างขึ้น เสียงเธอบ่นกับตัวเอง “สว่างแล้วก็มืด สว่างแล้วก็มืด”

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 28)

จากข้อความนี้พบว่ามีการใช้คำซ้ำ คำว่า “เก่าๆ” โดยคำว่า “เก่า” ว. หมายถึง ก่อน เช่น ครูคนเก่า กรรมเก่า, ไม่ใหม่ เช่น ผ้าเก่า ของเก่า, คำนี้เมื่อใช้ประกอบกับคำอื่น ๆ มีความหมายต่าง ๆ กัน แล้วแต่คำที่นำมาประกอบ เช่น มือเก่า หมายถึง ชำนาญ, หัวเก่า หมายถึง ครีไม่ทันสมัย, รถเก่า หมายถึง รถที่ใช้แล้ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 147) การใช้คำซ้ำนี้ เมื่อนำมามากเข้าไปใช้กับคำว่า “เก่า” กลายเป็นคำว่า “เก่าๆ” ความหมายของคำนี้น้อยลงไป

ผมยายก็เป็นสีน้ำตาลทองอ่อนๆ ไม่มีเส้นใดเป็นสีขาโพลนเช่นคนอายุ แปดสิบ เวลาหนูลามว่ายายไปเยี่ยมผมร้านไหน ยายก็จะยิ้มอย่างภาคภูมิใจ และบอกว่า

“ยายใช้มอแกน ”

(คุณยายหวานซ่าส์ส์, 2549: 09-10)

ข้อความนี้พบว่า มีการใช้คำซ้ำ คำว่า “อ่อนๆ” โดยคำว่า “อ่อน” ว. หมายถึง ไม่กระด้าง เช่น ลินอ่อน, หย่อน เช่น อ่อนเค็ม, น้อย เช่น เหลืองอ่อน, ไม่แรง เช่น ไฟอ่อน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1386) เมื่อนำคำนี้ไปใช้กับไม้ยมก คำว่า “อ่อน” ใช้ไม้ยมกเข้าไปกลายเป็นคำว่า “อ่อนๆ” ความหมายของคำนี้น้อยลงไปทันที

พออายุห้าขวบกำลังชน เดินตามพระลูกกลดักหลังหน้า หลวงตาร้อง " เบา ๆ วิ่ง ซ้ำ ๆ ใจหนูเอ๋ยมีเวลาอีกมากนัก "

(ขวัญสงฆ์, 2551: 17)

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า มีการใช้คำซ้ำ คำว่า “ซ้ำๆ” โดยคำว่า “ซ้ำ” ว. หมายถึง ค่อยๆ เคลื่อนไป, ไม่เร็ว, ไม่ไว, เช่น เดินซ้ำ วิ่งซ้ำ, ไม่ทันเวลาที่กำหนด เช่น มาช้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 372) เมื่อนำไม้ยมกมาใช้กับคำว่า “ซ้ำ” กลายเป็นคำว่า “ซ้ำๆ” จะทำให้ความหมายของคำนี้มีน้ำหนักน้อยลงไปเป็นต้น

“ได้สิ...” หมอหันไปบอกเจ้าหน้าที่ให้ค้นหาเบอร์โทรศัพท์บ้านทองสายให้นักเขียน แถมยังบอกด้วยว่า "ความจริงก็อยู่ไม่ไกลจากนี้เท่าไรหรอกค่ะ ตรงใกล้ ๆ ศูนย์การค้าใหญ่ ติดกับสวนเย็นที่มีต้นไม้ ใหญ่ ๆ เยอะ ๆ นั่นแหละค่ะ "

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 102)

ข้อความนี้พบว่า มีการใช้คำซ้ำ คำว่า “ใหญ่ ๆ” “เยอะ ๆ” โดยคำว่า “ใหญ่” ว. โด เช่น พี่คนใหญ่, คนโต เช่น เขยใหญ่, มีขนาดโต กว่า หรือสำคัญกว่าเป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบกับ เช่น ข้าวใหญ่ สงครามใหญ่, มีขนาดไม่เล็ก เช่น บ้านหลังใหญ่, รุนแรงมาก, ทะเลาะกันใหญ่

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1358) คำว่า “เยอะ ” ว. หมายถึง มากเหลือหลาย, ถมไป, เช่น อาหารมีเยอะ ข้าวของเยอะแยะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 961) คำว่า “ใหญ่ ” กับ “เยอะ ” เมื่อใช้ไม่มกกับคำว่า “ใหญ่ ” กลายเป็นคำว่า “ใหญ่ ๆ” และคำว่า “เยอะ” กลายเป็น คำว่า “เยอะ ๆ” คำทั้งสองนี้จะเป็นคำที่มีความหมายน้อยลงลงไป

ไม่กันั้นที่ต่อมาก็เต็มไปด้วยคนที่ “อิน” กับทุกเรื่องที่ผมเขียนมีทั้งที่เอ่ยถึงเรื่องโรงพยาบาล เรื่องประสบอุบัติเหตุ เรื่องพยาบาล เรื่องคนไข้ในห้องเดียวกัน จนแม้กระทั่งเรื่องข้าวผัดกะเพราไข่ดาวและสุกี้แห้ง แน่นอนที่สุด ที่ขาดไม่ได้คือคำชมผมว่า “อาต๋ ลือสุดยอด ” ส่วนพี่สาวผม นั้นแสดงความเห็นสั้น ๆ ว่า “เดี๋ยวกูยกันที่บ้าน” เพื่อนคนหนึ่งเลยเข้ามาล้อผมว่า “แม่เรียงมาแล้ว”

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 100)

จากตัวอย่างพบว่า การใช้คำซ้ำคำว่า “สั้นๆ” โดยคำว่า “สั้น” ว. หมายถึง ลักษณะส่วนหนึ่งของสิ่งใด ๆ มีกำหนดระยะยึดหรือยื่นเป็นเส้นตรงจากจุดหนึ่งน้อยกว่าอีกสิ่งหนึ่ง เมื่อมีการเปรียบเทียบกัน เช่น เสื้อแขนสั้น กระโปรงสั้น ถนนสายนี้สั้นกว่าถนนสายอื่นๆ มีระยะเวลานานน้อยกว่าอีกช่วงเวลาหนึ่ง เมื่อมีการเปรียบเทียบกัน เช่น หน้าหนาวกลางวันสั้นกว่ากลางวัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1206) เมื่อนำมาเป็นคำซ้ำ ทำให้ความหมายของคำนั้นเพิ่มน้ำหนักน้อยลงไป

3) ความหมายไม่เฉพาะเจาะจง

คำซ้ำที่มีลักษณะนี้คือการซ้ำคำเดียว โดยคำแรกเป็นคำตั้ง ส่วนคำที่สองใช้ไม่มก เมื่อใช้ไม่มกเข้าไปกับคำนั้นๆ ความหมายของคำนั้นๆ มีน้ำหนักไม่เฉพาะเจาะจงหรือความหมายไม่ชัดเจน (บรรจบ พันธุเมธา, 2549: 62-77) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“มนุษย์สัมพันธ์มนุษย์ พวกหนูจะเติบโตต่อไปเป็นคนรุ่นใหม่ของสังคม หนูอาจจะไปเรียนในสาขาวิชาต่างๆ กัน ไปประกอบอาชีพต่างๆ กัน ไปเรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่ เทคโนโลยีใหม่ๆ ถึงตอนนั้นถ้าหนูไม่มีพื้นฐานของวิชาดัดดานวิทยา หนูก็จะพาชีวิตเดินไปอย่างยากลำบาก”

(คุณปู่แว่นตาโต, 2544: 296)

จากตัวอย่างนี้พบว่า มีการใช้คำซ้ำ “ต่างๆ” โดยคำว่า “ต่าง” ส. หมายถึง คำใช้แทนนามหลายฝ่ายให้แยกออกเป็นส่วน ๆ เช่น คนทั้งหลายต่างก็ทำหน้าที่ของตน, ในบทกลอนใช้ว่าต่าง ก็มี, อื่น เช่น ต่างประเทศ, ผิดแผก, ไม่เหมือน, เช่น สีต่างกัน รูปร่างต่างกัน, แทน เช่น ว่าต่างแกัต่าง ดูต่างหน้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 492) คำประเภทนี้เมื่อใช้ไม่มก คำว่า “ต่าง” เปลี่ยนไป คำว่า “ต่างๆ” ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไม่เฉพาะเจาะจง

โก้ยพยายามตั้งตัวให้ได้ โดยหันไปทำหน้าที่ไม่รู้ไม่ชี้ ยกมือไหว้ป่าจำที่หนึ่งแบบไม่ค่อยตั้งใจเท่าไร แถมด้วยการขายตาไปมองยายคนที่ใส่เสื้อสีแดง นุ่งกางเกงยีนส์เอี๊ยมอยู่ข้างๆ ป่าจำด้วย

(ป่าจำ โก้ ตัดดี นะจ๊ะ, 2544: 23)

ตัวอย่างนี้มีการใช้คำซ้ำ “ข้างๆ” โดยคำว่า “ข้าง” น. หมายถึง ฝ่าย เช่น ข้างไหน ข้างนี้, ส่วน เช่น ข้างหัว ข้างท้าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 188) คำนี้เมื่อใช้ ไม่ยมก กับคำว่า “ข้าง” คำนี้เปลี่ยนเป็น “ข้าง ๆ ” ความหมายของของคำนั้นก็เปลี่ยนไป ทำให้คำนี้มีความหมายไม่เฉพาะเจาะจง

เมื่อลืมหืมตาโล่งแล้ว ผมก็เหนื่อยสาหัสกับการเฝ้ามองและการเฝ้ากลัว เพราะโลกที่ผมมองเห็นมันไม่ได้อ่อนนุ่ม หอมหวานและอร่อยเหมือนตอนที่ผมยังไม่ลืมหืมตา บริเวณที่ผมอยู่นั้นมีความแตกต่างหลายประการ ช่างเป็นโลกที่ผมเลือกแล้วว่าเหมาะสมสำหรับพวกเรา เพราะ **รอบๆ** ตัวพวกเรานั้นเป็นพุ่มพง ต้นไม้ใบหญ้า แม่ขุดดินลงไปเป็นแอ่ง ทำเป็นห้องนอน มีหลังคาสี่เหลี่ยมของต้นไม้สลับสายสีฟ้าของท้องฟ้า

(สวัสดี.....ข้างถนน, 2547: 12)

จากตัวอย่างข้างต้น พบคำว่ามีการใช้คำซ้ำ คำว่า “**รอบ ๆ**” โดยคำว่า “รอบ” น. หมายถึง การบรรจบถึงกัน, การเวียนไปบรรจบถึงกัน, ช่วง เช่น ภาพยนตร์รอบเช้า รอบบ่าย, วาระ เช่น รอบสุดท้าย รอบชิงชนะเลิศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 976) แต่เมื่อนำไม่ยมกมาใช้กับคำว่า “รอบ” กลายเป็น คำว่า “รอบ ๆ ” ความหมายของคำนี้จะมีลักษณะไม่เฉพาะเจาะจง

ในใจนึกว่า ออกเป็นออก ถึงอย่างไรเสียที่ศูนย์ก็คงไม่ถึงกับไล่เลขออกจากงานหรอก อย่างเก่งก็แค่เปลี่ยนบ้าน เพราะเลขเป็นคนที่ **ใคร ๆ** ก็บอกว่ามีคุณภาพ

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 80)

จากตัวอย่างนี้ คำว่า “ใคร” ส. หมายถึง คนไหน, ผู้ใด, ใช้เป็นคำถาม เช่น ใครมา เขาไปกับใคร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 282) จากตัวอย่างนี้ ถ้าหากกล่าวคำว่า “ใคร” จะเป็น คนไหน อาจจะเป็นคนเดียว เมื่อนำไม่ยมกมาใช้ “ใคร ๆ ” คำนี้จะสื่อความไปไม่เจาะจงเฉพาะใคร ไม่ใช่มีคนเดียว อาจจะมี 2 คนขึ้นไป

.....หนูก็เมียงมองอยู่แต่**แถว ๆ** พวกเครื่องทาทน้า ทาผิวอะไรพวกนี้ พอได้โอกาสหนูก็จะสะกิดแม่ แม่เป็นคนง่าย ๆ อยู่แล้ว เวลาหนูเออะไรมาใส่ตะกร้าไว้แม่ไม่เคยว่าเลยตรงกันข้ามกับยาย ถ้าหนูเอามาไว้ที่บ้านยาย หนูว่ายายจะถามตั้งแต่นาทีแรกเลยทีเดียว

(คุณยายหวานซัสส์สส์, 2549: 84)

“แถว ๆ” น. แถว, บริเวณ, เช่น คนแถวอยุธยา แถวนี้อาหารอร่อย, คนหรือสิ่งที่เรียงเป็นเส้นเป็นแนว เช่น แถวทหาร ต้นไม้ขึ้นเป็นแถว, ลักษณะนามใช้เรียกคนหรือสิ่งที่เรียงเป็นเส้นเป็นแนว เช่น นักเรียนเข้าแถวเป็น 2 แถว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 537) จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าคำว่า **“แถว”** เมื่อนำมาใช้บ่อยครั้ง เป็นคำซ้ำ คำว่า **“แถว ๆ”** เปลี่ยนเป็นความหมายไม่เฉพาะเจาะจง

“ผมจะกลับแล้ว” ว่าแล้วผมก็ลุกขึ้นยืน รอนิดหนึ่งให้แก่พูดถึงที่แกต้องการ เมื่อไม่มีเสียง **ใด ๆ** จากแก ผมก็ยกมือไหว้อีกพรวดหนึ่ง แล้วก็เดินออกมาจากห้องนั้นมาโดยไม่เหลียวหลัง อาจจะเพราะกลัวแกเรียกผมกลับไปสั่งให้ยาวความ หยุตเล็กน้อยตรงหน้าห้องเพื่อจะดูเวลาเยี่ยม ปรากฏว่า เขาให้เยี่ยมตั้งแต่สิบโมงเช้าถึงสองทุ่ม ซึ่งเป็นเวลาที่พี่สาวของผมไม่มีโอกาสเลย

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 100)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้พบว่า มีการใช้คำซ้ำ **“ใด ๆ”** โดยคำว่า **“ใด”** ว. หมายถึงใช้ประกอบคำอื่นแสดงความไม่เจาะจงหรือเป็นคำถาม เช่น คนใด เมื่อใด ...ใด...หนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 448) เมื่อนำมาเป็นคำซ้ำ **“ใด ๆ”** คำนั้นสื่อความหมายไม่เฉพาะเจาะจงและน้ำหนักของคำนั้นก็ลดลงไปด้วย

3.1.1.2 การใช้คำซ้ำที่ซ้ำกันหลายคำ

คำซ้ำที่ซ้ำกันหลายคำเป็นการนำคำมาตั้งแต่ 1 คำขึ้นไปมาซ้ำกัน โดยกล่าวคำนั้น ๆ 2 ครั้ง พร้อมมีการใช้ไวยากรณ์ข้างหลังคำทั้งนั้น คำซ้ำนี้จะเน้นความและน้ำหนักมากยิ่งขึ้น หรือน้ำหนักอาจจะอ่อนลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ลูกหมา ๆ” มีเสียงร้องดังขึ้น แล้วกลิ่นของคนโชยก็มาเข้าจมูกอีก คราวนี้ผมจำได้ เป็นกลิ่นของเด็กสองคนที่เคยซื้อขนมให้ดูผมกับพี่สาวมาก่อน หน้านั้นนั่นเอง เด็กคนหนึ่งจอต้วนหน้ากับขามาติดกันอีกแล้ว พร้อมกับส่งเสียงเรียกผม

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 227)

จากข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้คำซ้ำ คำว่า “**ลูกหมาๆ**” ที่เป็นคำซ้ำที่เกิดจากการนำคำซ้ำ 2 คำมาซ้ำกัน กลายเป็นคำซ้ำหลายคำ เมื่อนำมาใช้ในข้อความ คำซ้ำเหล่านี้จะช่วยให้ความหมายมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นและสื่อความ ทำให้ผู้อ่านอยากอ่านเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

“**อาบเลย ะ**” เด็กหญิงกระโดด วิ่งตรงไปที่ก๊อกน้ำตรงลานซักล้างหลังบ้าน “หนูจะอาบตรง
นี้”

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 125)

จากตัวอย่างข้างต้นได้พบว่ามีการใช้คำซ้ำ “**อาบเลยๆ**” ผู้เขียนได้นำคำซ้ำ 2 คำนี้มาใช้ โดยผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนว่า เพื่อช่วยเพิ่มความหมายให้มีน้ำหนักมากขึ้นและนำผู้อ่านให้อ่านใจในการอ่านซึ่งช่วยเพิ่มความรู้ ความเข้าใจในการอ่าน

“เออ...” คุณรื่องออกมาเหมือนเธอ “มีสิ...แผ่นดินแม่**ที่ไหน** ะ ก็มี แต่ไม่ใช่ทุกที่เป็นแผ่นดินแม่ เราจึงมีหน้าที่ต้องค้นหาแผ่นดินแม่ของเรา...”

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 74)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำซ้ำ คำว่า “**ที่ไหน ะ**” ที่เป็นคำซ้ำที่เกิดจากการนำคำซ้ำ 2 คำมาซ้ำกัน กลายเป็นคำซ้ำหลายคำ เมื่อนำมาใช้ในข้อความคำซ้ำเหล่านี้จะช่วยสื่อความหมายให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

“ลงไม่ล่าย...” แกตอบ ยิ้มอายๆ ปรากฏขึ้นบนใบหน้า ไม่น่าเชื่อเลยว่า อาม่าแกจะสามารถ**ยิ้มอาย ะ**ได้ด้วย ใบหน้าที่เคยบึ้งเคืองอดูสว่างขึ้นมาในฉับพลัน “อ้าวกกลิปต์ไม่เปง”

(คุณปู่แว่นตาโต, 2557: 62)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำซ้ำ คำว่า “**ยิ้มอาย ะ**” ที่เป็นคำซ้ำที่เกิดจากการนำคำซ้ำ 2 คำมาซ้ำกัน กลายเป็นคำซ้ำหลายคำ คำซ้ำนี้นำมาใช้ในประโยคหรือข้อความเพื่อช่วยเพิ่มความหมายให้ชัดเจนและช่วยทำให้ข้อความมีความสละสลวยยิ่งขึ้น

ดังนั้น สรุปได้ว่า การใช้คำ เป็นการสร้างคำขึ้นใหม่จากคำมูล โดยการนำคำมูลคำเดียวกันมากล่าวซ้ำ ความหมายของคำซ้ำอาจเหมือนคำมูลเดิม หรืออาจมีน้ำหนักมากขึ้นหรือเบาลง โดยใช้เครื่องหมาย ไม้ยมก (๑) เช่น เพื่อนๆ

3.1.2 การใช้คำซ้อน

คำซ้อน หมายถึง การนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน เป็นคำประเภทย่อยกันหรือตรงข้ามกัน มาสร้างหรือเรียงต่อกัน แล้วทำให้เกิดคำใหม่ขึ้นที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำเดิม คำใหม่ที่ได้ซ้อนนั้นมีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น ดังที่ บรรจบ พันธุเมธา (2549: 62) ได้กล่าวไว้ว่า คำซ้อน คือ การนำคำที่มีคำเดียวสองคำ ที่มีความหมายเหมือนกัน หรือเสียงใกล้เคียงกัน หรือมีทำนองเดียวกัน หรือเขียนด้วยกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้น แม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก คำซ้อนส่วนใหญ่ที่ปรากฏในงานเขียนของ ชมัยกร แสงกระจ่าง มีคำซ้อนหลากหลาย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำซ้อนเพื่อความหมาย และการใช้คำซ้อนเพื่อเสียง ดังต่อไปนี้

3.1.2.1 การใช้คำซ้อนเพื่อความหมาย

คำซ้อนเพื่อความหมาย คือ การนำคำมาโดยคำนั้นเป็นคำมูลมีความหมายสมบูรณ์มาซ้อนเข้าคู่กันกับคำมูล คำเหล่านั้นต้องมีความหมายใกล้เคียงกัน เหมือนกัน หรือตรงข้ามกัน โดยมุ่งเน้นที่ความหมายของคำเป็นสำคัญ เมื่อซ้อนกันแล้วคำนั้นจะมีความหมายใหม่ ไม่เปลี่ยนจากความหมายเดิมมากนัก หรือน้อยแตกต่างกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ต้นรู้สีกว่า **แท้จริง**แล้วเด็กหญิงแสงจันทร์อยากให้เขาเป็น เขาจึงพยักหน้า “อยากๆ” เพื่อนหญิงของเขายิ้มอย่างดีใจ

(บ้านนี้มีรัก, 2542: 90)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนใช้คำว่า “**แท้จริง**” ว. หมายถึง จริงแน่นอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 586) ซึ่งเกิดจากการซ้อนกันของคำว่า “**แท้**” ว. หมายถึง ล้วน ๆ ไม่มีอะไรเจือปน, เช่น นาฬิกาเรือนนี้ของแท้ กระเป๋าหนังแท้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 586) กับ คำว่า “**จริง**” ว. หมายความว่า แท้, ไม่ปลอม, เช่น ของจริงไม่ใช่ของเทียม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 303)

“เฮ้...ใครชอบบ้าง” คุณปู่ถาม ปรากฏว่าเด็กผู้หญิงยกมือหมดทุกคน ทำให้คุณปู่เกาหัวด้วยความแปลกใจ “**ประสิทธิ์ศักดิ์ละ**” เด็กชายเงยหน้าขึ้นมองคุณปู่ **นัยน์ตา**คู่ นั้นมีแววแน่วแน้อย่างไม่น่าเชื่อ แล้วเขาก็ตอบยืนยันเหมือนเดิม “ผมจะเขียน”

(คุณปู่แว่นตาโต, 2544: 150)

ตัวอย่างข้างต้นพบว่า ผู้เขียนใช้คำว่า “**นัยน์**” น. หมายถึง ดวงตา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 616) ส่วนคำว่า “**ตา**” น. หมายถึง ส่วนหนึ่งของร่างกายคนและสัตว์ ทำที่ดู (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 489) เมื่อนำมาซ้อนกันกลายเป็น คำว่า “**นัยน์ตา**” น. หมายถึง ดวงตา (ราชบัณฑิตยสถาน,

2554: 616) เพื่อให้ความหมายของคำว่ามีน้ำหนักขึ้นไป และชัดเจน แสดงให้เห็นว่าจุดประสงค์ของเรื่องคุณปู่แว่นตาโดน่าสนใจติดตามการอ่าน

เขาบอกว่าเมื่อก่อน**เจ้านาย**ของมันเป็นผู้หญิง เจ้าของบ้านหลังใหญ่ตรงสุดซอยที่ถูกธนาคารยึดไปเมื่อปีที่แล้ว เจ้าของชอบแต่งชุดสีชมพู แล้วจึงมันออกมาวิ่ง บางทีมันก็ชุกคอกอยู่ในรถ แต่ต่อมาเจ้านายมันหายออกไปจากบ้านเฉย ๆ ย้ายไปอยู่ที่ไหนไม่มีใครรู้ รู้แต่ว่าไม่ได้เอามาไปด้วย

(สวัสดิ...ข้างถนน, 2548: 127)

ตัวอย่างข้างต้นมีการใช้คำซ้อน 2 พยางค์ คือ “**เจ้านาย**” ซึ่งเกิดมาจาก คำว่า “เจ้า” น. ผู้เป็นใหญ่, ผู้เป็นหัวหน้า, เช่น เจ้านคร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 334) มาซ้อนกับ คำว่า “**นาย**” น. หมายถึง ผู้เป็นใหญ่, ผู้เป็นหัวหน้า, ผู้จ้าง, เช่น เขาเป็นนาย, นายไม่อยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 622) คำว่า “**เจ้านาย**” น. หมายถึง ผู้บังคับบัญชา, เจ้าขุนมูลนาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 335) เมื่อนำมาซ้อนกันทำให้คำนี้สื่อความหมายชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กะปอมคอดแดงพาหนูพินมาสู่สถานที่อันตรายเป็นโดยไม่รู้ตัว หนูพินยืนมอง บ้านร้าง สองจิตสองใจ อยากได้กะปอมกับกล้วยฝี ะไรจะมีสิทธิพลโน้มน้าวใจได้มากกว่ากัน หนูพิน**ตัดสินใจ**ด้วยแสงสว่างแห่งกลางวัน “ผิมนักล้นพระอาทิตย์ ” เธอให้**เหตุผล**ก่อนทำการ

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 39)

ข้อความข้างต้น ผู้เขียนใช้คำว่า “**ตัดสินใจ**” ที่มาจากคำว่า “**ตัด**” ก. หมายถึง ทำให้ขาดด้วยของมีคม เช่น ตัดกระดาษ ตัดผ้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 484) เมื่อนำมาซ้อนกับคำว่า “**สิน**” ก. หมายถึง ตัด, ฟันให้ขาด, เช่น สินมือสินเท้า, ใช้ของมีคมตัดและแต่งให้เรียบร้อย เช่น สินหัวไม้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1233) กลายเป็นซ้อน คำว่า “**ตัดสินใจ**” ก. หมายความว่า ลงความเห็นชี้ขาด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 485) เพื่อนำมาใช้สื่อความหมายให้มีน้ำหนักและชัดเจน ส่วนคำซ้อน 2 พยางค์

คำว่า “**เหตุผล**” มาจากการซ้อน คำว่า “**เหตุ**” น. หมายถึง สิ่งหรือ เรื่องที่ทำให้ผล, เค้ามวล, ข้อพิสูจน์ให้เห็นจริง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1343) กับคำว่า “**ผล**” น. หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการกระทำ เช่น ผลแห่งการทำดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 772) คำว่า “**เหตุผล**” น. เหตุ, เหตุและผล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1343) การนำคำซ้อน 2 พยางค์นี้มาใช้ในข้อความข้างต้นจะช่วยให้เพิ่มน้ำหนักคำให้ชัดเจนและช่วยให้ข้อความเกิดความไพเราะ นำให้ผู้อ่านสนใจและติดตามการอ่าน

หนูกับยายก็เหมือนคนที่แต่งงานกันไม่มีผิด และเป็นคู่แต่งงานที่คิดผิด จนเรือนทะเลาะแบบที่ครูภาษาไทยว่า เพราะตั้งแต่อยู่ด้วยกันมา ไม่มีวันไหนเลยที่เราคนใดคนหนึ่งจะมีความสุข ความจริงแรก ๆ หนูก็ว่า ยายเขาคงมีความสุขมากที่ได้ “บ่น ๆ ๆ ๆ ” หนูทุกวันอย่างมันปาก แต่พอดูๆ ไปแล้ว หนูว่าเขาก็กาลบากเหมือนกัน เพราะแต่ละวันเขาต้องคิดหาวิธีมากมายที่จะทำให้หนูเป็นอย่างที่เขาต้องการ

(คุณยายหวานซ่าส์ส์, 2549: 40)

ตัวอย่างข้างต้นพบการใช้คำว่า “แต่งงาน” ก. หมายถึง ทำพิธีเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินเป็นผัวเมียกันตามประเพณี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554:516) มาจากการนำคำ 2 คำมาซ้อนกัน คำว่า “แต่ง” ก. หมายความว่า จัดให้งาน เช่น แต่งร้าน แต่งบ้าน, ทำให้ดี เช่น แต่งต้นไม้ แต่งผม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 516) กับคำว่า “งาน” น. หมายถึง สิ่งหรือกิจกรรมที่ทำ, มักใช้เข้าคู่กับคำการ เช่น การงาน เป็นการเป็นงาน ได้การได้งาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 290) คำว่า “แต่งงาน” เป็นคำซ้อนที่นำมาใช้ในข้อความข้างต้นเพื่อช่วยทำให้ความหมายชัดเจนและเพิ่มน้ำหนักของคำให้มากยิ่งขึ้น

“ฉันจะเลี้ยงเด็กคนนี้นะยายตา แต่ทว่าจิตใจฉันเป็นพระ จึงฝากยายเลี้ยงไว้ก่อนให้สอนสั่ง แต่ข้าวปลา คับคั่งมาเถิดหนะ...จะวันไหนวันไหนไม่เลยละ เขิญมาเอาข้าวบาตรพระไปเลี้ยงมัน...”

(ขวัญสงฆ์, 2551: 9)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “ข้าวปลา” มาจากการนำคำ 2 คำมาซ้อนกัน คำว่า “ข้าว” น. หมายถึง ชื่อไม้ล้มลุกหลายชนิดหลายสกุล ในวงศ์ Gramineae โดยเฉพาะชนิด *Oryza sativa* เมล็ดใช้เป็นอาหารหลัก มีหลายพันธุ์ คือ ข้าวเจ้า และข้าวเหนียว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 191) กับคำว่า “ปลา” น. หมายถึง ชื่อสัตว์น้ำเลือดเย็นมีกระดูกสันหลัง ร่างกายประกอบด้วยส่วนหัว ลำตัว และหาง หายใจด้วยเหงือกยกเว้น ปลามีปอด มีครีบใช้ช่วยในการเคลื่อนไหวและทรงตัว บางชนิดมีเกล็ด บางชนิดไม่มี รูปร่างลักษณะ ขนาด และพฤติกรรมแตกต่างกันมากมาย กินทั้งพืชและสัตว์ พบในแหล่งน้ำทั่วไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 724) เป็นคำซ้อน คำว่า “ข้าวปลา” น. หมายความว่า เป็นคำพูดในชีวิตประจำวันว่าข้าวปลา, กินข้าวกินปลา หมายถึงข้าวอย่างหนึ่ง กับปลาอีกอย่างหนึ่ง

ห้องด้านหลังเป็นห้องโถงโล่งกว้างใหญ่ ปูกเดินไปเปิดตู้ไม้แล้วหยิบเสื้อผ้าวางบนโต๊ะ

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 48)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำซ้อน 2 พยางค์ คำว่า “เสื่อผ้า” น. หมายถึง เครื่องแต่งกาย เป็นสิ่งที่มนุษย์สวมใส่เพื่อปกป้องร่างกาย เป็นเครื่องนุ่งห่ม จากสภาวะอากาศ สภาพแวดล้อม เป็นสิ่งที่ทำให้มีความปลอดภัย ความสะดวกสบาย เป็นสิ่งที่สำคัญสะท้อนถึง สังคม ศาสนา และวัฒนธรรมด้วย คำซ้อนนี้ คำว่า “เสื่อผ้า” เกิดจากการนำคำ 2 พยางค์มาซ้อนกัน คำว่า “เสื่อ” น. หมายความว่า เครื่องสวมกายท่อนบนทำด้วยผ้าเป็นต้น เรียกชื่อต่างๆ กัน เช่น เสื่อกก เสื่อเจ็ด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1268) กับคำว่า “ผ้า” น. หมายถึง สิ่งที่ทำด้วยเยื่อใย เช่น ผ้ายไหม ขนสัตว์ โดยวิธีทอ หรืออัดให้เป็นผืน, มักเรียกตามลักษณะของสิ่งที่ทำ เช่น ผ้าไหม ผ้าขนสัตว์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 777) ผู้เขียนนำคำซ้อนมาใช้ในข้อความข้างต้นนี้เพื่อสื่อความหมายให้ละเอียดชัดเจน และคำซ้อนนั้นสามารถกลายเป็นคำมีน้ำหนัก อีกทั้งมีความสละสลวยในด้านเสียงทำให้ผู้อ่านมีความสนใจติดตามการอ่าน

เด็ก ๆ ฟังแล้วหันไปกระซิบกระซาบกัน “คุณปู่เสริมตั้ง....” แล้วก็หัวเราะกันคิกคัก ก่อนเดินตามหลังอาจารย์สายจันทรออกจากห้องไป นายวนอกเป็นคนสุดท้าย เขาตะเบ๊ะแล้วตะเบ๊ะอีกแล้วว่า “กระผมขออวยพรให้ท่านหายเร็ว ๆ นะขอรับ ขอท่านสยามเทวาธิราชช่วยดูแลท่านด้วย ให้ผ้าตัดออกมาแล้วตั้งสวย ๆ นะขอรับ”

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 119)

ข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้คำซ้อน 2 พยางค์ คำว่า “ดู” ก. หมายถึง ใช้สายตา เพื่อให้เห็น เช่น ดูภาพ ดูละคร, ระวัง รักษา เช่น ดูบ้านให้ด้วย ดูให้ดี ไม่มีคนดูเด็ก, พินิจพิจารณา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 441) มาซ้อนกับคำว่า “แล” ก. หมายถึง ดู, มอง, เช่น สองตาก็ก็น้อยากแล เหลียวซ้ายแลขวา, ทอดตาเพื่อดูเพื่อให้รู้ให้เห็น, มักใช้เข้ากับคำ ดู หรือ เห็น เป็น แลดู แลเห็น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1087) คำ 2 คำที่นำมาซ้อนกันในข้อความนี้ คำว่า “ดูแล” น. หมายถึง เอาใจใส่ให้เป็นไปด้วยดี เช่น พ่อแม่ดูแลลูก พยาบาลดูแลคนไข้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 441) กลายเป็นคำซ้อน 2 พยางค์ ใช้เพื่อทำให้คำมีน้ำหนักและทำให้มีความหมายสละสลวยมากยิ่งขึ้น

“ทำไมแกต้องมาอยู่ที่นี่ด้วยหว่า” ผมบ่นพึมพำ แต่คงดังไปหน่อย เพราะคุณน้ายิ้มปริ่มตอบทันทีว่า “บ้านของแกอยู่ทางบางบัวทอง น้ำท่วมไม่มีเหลือ แกก็เลยมาอยู่คอนโดที่แกผ่อนไว้ อามาแกเป็นสาวโสด ดูเหมือนว่าไม่มีญาติพี่น้อง หรือมีน้องชาย อยู่เมื่องนอกอะไรทำนองนี้...”

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 26)

จากข้อความข้างต้นมีการใช้คำซ้อน 2 พยางค์ คำว่า “พี่” น. หมายถึง ผู้ร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน และเกิดก่อน, ผู้ที่มีศักดิ์เสมอพี่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 839) มาซ้อนกับคำว่า

“น้อง” น. หมายถึง ผู้ร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันและเกิดทีหลัง, ลูกของอาหรือของนา, เรียกคนที่มียุคราวน้อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 611) คำ 2 คำที่นำมาซ้อนกันในข้อความนี้ คำว่า “พี่น้อง” น. หมายถึง ผู้ร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน หรือร่วมบิดาเดียวกันหรือมารดาเดียวกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 839) กลายเป็นคำซ้อน 2 คำซึ่งสื่อความหมายทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกอยากติดตามการอ่านเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในสังคมเพราะว่า ผู้เขียนได้สอดแทรกความรู้ในวรรณกรรมหลายชนิด

3.1.2.2 การใช้คำซ้อนเพื่อเสียง

คำซ้อนเพื่อเสียง คือ มุ่งเน้นที่เสียงมากกว่า ความหมาย เกิดจากการนำคำพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันมาซ้อนกัน คำที่นำมาซ้อนกันอาจมีความหมายที่พยางค์ใดพยางค์หนึ่ง หรือไม่มีความหมายเลยก็ได้ เช่น โล กับ เล หรือมีความหมายเพียงคำใดคำเดียว เช่น มอม กับ แมม มอมมีความหมาย แต่ แมม ไม่มีความหมาย บางทีแต่ละคำมีความหมายแต่ความหมายไม่เนื่องกับความหมายใหม่เลย เช่น งอแง งอ มีความหมายว่า คดเคี้ยว แต่ แ่ง หมายถึง เสียงร้องของเด็ก ส่วน งอแง หมายความว่า ซ้ำอ้อน เอาใจยากมักใช้แก่เด็ก วิธีการสร้างคำซ้อนเพื่อเสียง จึงต่างจากคำซ้อนเพื่อความหมาย โดยจะนำคำที่เสียงมีที่เกิระดับเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน ซ้อนเข้ากัน เมื่อซ้อนแล้วจะเกิดความหมายใหม่ ซึ่งโดยมากเนื่องกับความหมายของคำเดียวแต่ละคำ แต่ที่มีความหมายเนื่องกันก็มี (บรรจบ พันธุเมธา, 2544: 69)

ในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชัยภร แสงกระจ่าง ผู้เขียนได้เขียนนำเสนอเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษามาใช้ในวรรณกรรมเป็นจำนวนมาก เช่น กลวิธีการใช้คำซ้ำ คำซ้ำที่ซ้ำคำเดียว คำซ้ำที่ซ้ำกันหลายคำ คำซ้อนเพื่อความหมาย คำซ้อนเพื่อเสียง คำประสม คำสำนวน คำภาพพจน์ ฯลฯ โดยผู้เขียนมีความมุ่งหมายให้ผู้อ่าน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนให้มีความสนใจประทับใจในการอ่าน อยากติดตามการอ่านมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แต่แล้ววันหนึ่งผมก็ทำให้แดนเสียใจ ลูกค้าคนหนึ่งเดินเข้ามาใช้บริการเขามีกลิ่นแห่งความตายที่น่าสยดสยอง ผมเชื่อว่าเขาเป็นเพศฆาตหมาแน่อนอน มีกลิ่นบางอย่างที่โชยออกมาจากตัวเขา เป็นกลิ่นตัวของพวกเผ่าพันธุ์ของผม เขากินพวกผมด้วยอย่างแน่อนอน ผมแยกเขี้ยวใส่เขาด้วยความเกลียดชัง ไอ้คนพันธุ์โหด ผมนึกด่าอยู่ในใจ

“ฮืมมมม” ผมร้องครางด้วยความเคียดแค้นชิงชิงในสิ่งที่เขาได้ก่อไว้

คนคนนี้ได้หันมาทางผมเลยแม้แต่น้อย เขายืนพูดอยู่กับแดน “ไปสถานีรถไฟ” เขาบอกแล้วก้าวขึ้นนั่งคร่อมมอเตอร์ไซด์ของแดน ผมยังร้อง “ฮืมมมม” ค้างอยู่ และดินของแดนก็วาดมาที่ปากของผม

(สวัสดี...ข้างถนน, 2547: 131)

ตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำซ้อนเพื่อเสียง คือคำว่า “เคียดแค้นชิงชัง” เกิดมาคำ ว่า “เคียดแค้น” รวมกับคำว่า “ชิงชัง” ผู้เขียนนำคำซ้อนสองคำมาซ้อนกับคำซ้อนสองคำอีก

คำว่า “เคียด” ก. หมายถึง เคือง, โกรธ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 274) มาซ้อน กับคำว่า “แค้น” ก. โกรธเจ็บใจอยู่ไม่หาย เช่น แค้นใจ แค้นเคือง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 276) กลายเป็นคำว่า “เคียดแค้น” ก. หมายถึง โกรธแค้น, เคืองแค้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 274) และคำว่า “ชิง” ก. หมายถึง แข่ง, แข่งขัน. เช่น ชิงรางวัล ชิงทุน, แย่ง เช่น ชิงอำนาจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 380) มาซ้อนกับคำว่า “ชัง” ก. หมายถึง เกลียด, ไม่ชอบ, ไม่รัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 369) เป็นคำว่า “ชิงชัง” เกลียดชัง, เกลียดมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 380)

คำว่า “เคียดแค้นชิงชัง” หมายความว่า โกรธแค้นเจ็บใจและเกลียดชัง ข้อความ ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มีความเจ็บป่วยอย่างยิ่งมากเหลือเกิน

เสียงใครคนหนึ่งทักขึ้น เมื่อผ้าคลุมหัวของเด็กหญิงเริ่มเลื่อนลงมือของหญิงชราเอื้อมมาดึง ผ้าขึ้นอย่างรวดเร็ว “นั่นดี ๆ” เสียงนั้นดู และจริงจังมาก เธอเคยถูกทำโทษให้อวดอาหารมาแล้วเพียง เพราะทำผ้าคลุมหัวเลื่อนตก

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 22)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำซ้อนเพื่อเสียง คำว่า “จริงจัง” ว. หมายถึง แน่ แท้ เช่น เชื้อถืออย่างจริงจัง, ไม่เป็นการเล่น เช่น ทำงานอย่างจริงจัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 303) และคำว่า “จริงจัง” เกิดมาจาก คำว่า “จริง” ว. แท้, ไม่ปลอม, เช่น ของจริงไม่ใช่ของเทียม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 303) นำมาซ้อนกับ คำว่า “จัง” ว. หมายถึง เต็มที่, เต็มแรง, เช่น ชนกัน เข้าอย่างจัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 309) ผู้เขียนนำคำซ้อนประเภทนี้มาใช้เพื่อช่วยให้ข้อความมี น้ำหนัก สวยงามมากยิ่งขึ้น และช่วยทำให้ผู้อ่านมีความสนใจในการอ่านวรรณกรรมเยาวชน และให้ความรู้และความเข้าใจทางสังคม

เจ้าดำหยิกสงสารเจ้าหัวจุก กระซิกกระซุกเยื้องโย้ทำไผ่ผลุบ ครูตวาด “ ยืนดีดี เดี่ยวมี ทุบ”

(ขวัญสงฆ์, 2551: 75)

ข้อความข้างต้นพบว่ามีการใช้คำซ้อนเพื่อเสียง คำว่า “กระซิกกระซุก” ซึ่งเกิดมา จาก คำว่า “กระซิก” ก. ค่อยเบียดเข้าไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 29) มาซ้อนกับ คำว่า

“กระซุก” คำสุดท้ายนี้ไม่มีความหมาย แต่ถ้านำ คำว่า “กระซิก” มาซ้อนกับ คำว่า “กระซุก” ทำให้เกิดความหมายไพเราะ จึงคำทั้งสองคำนี้แยกแต่พยางค์ออกมาไม่มีความหมายเช่นกัน

คำว่า “เยื้อโย” คำว่า “เยื้อ” ก. หมายถึง ยาวนาน, ไม่ใคร่จะจบสิ้น, มักใช้ว่า ยืดเยื้อ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 962) มาซ้อนกับ คำว่า “โย” ซึ่งคำนี้ไม่มีความหมาย แต่หากนำ คำว่า “เยื้อ” มาซ้อนกับ คำว่า “โย” ทำให้คำทั้งสองคำนี้กลายเป็นคำซ้อนเพื่อเสียง ซึ่งมีความหมาย สละสลวยมากยิ่งขึ้น

ข้อความข้างต้นนี้ผู้เขียนได้นำคำซ้อนเพื่อเสียงมาใช้เพื่อมีความประสงค์นำผู้อ่านให้มี จิตใจมีความรู้สึกอยากติดตามการอ่าน เพราะว่า การอ่านวรรณกรรมเยาวชนหรือการอ่านหนังสือ อื่นๆ เป็นความจำเป็นในชีวิตความเป็นอยู่

“เอาอย่างนี้ดีไหมคะ...ดิฉันจะรับเขาไปอยู่ด้วย ให้เขาได้เห็นเวลาที่ดีฉันทำงานนั้น ทำ อย่งไรจินตนาการมาจากไหน และเรื่องที่แต่งล้วนมาจากในหัวของดิฉันทั้งสิ้น “นักเขียนเอาจริงเอา จัง” ดิฉันก็อยากรู้ด้วยว่าเขาเป็นใครกันแน่...ทำไมจึงมาทักท้วงเอาว่าเป็นตัวละครของดิฉัน ทำอย่าง กับเรื่องกลับชาติมาเกิดเป็นตัวละคร..”

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 109)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำซ้อนเพื่อเสียง คือ คำว่า “เอาจริงเอาจัง” ว. หมายถึง ตั้งใจทำอย่างจริงจัง, ถือเอาเป็นแน่นอน, ไม่ล้อเล่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1435) คำว่า “เอาจริงเอาจัง” เกิดมาจากการนำคำว่า “เอาจริง” มาร่วมกันกับคำว่า “เอาจัง” ซึ่งทั้งสองคำนี้แยก ออกแต่ละพยางค์ไม่ได้ โดยคำว่า “เอาจัง” คำสุดท้ายนี้ไม่มีความหมาย

ผู้เขียนนำคำซ้อน คำว่า “เอาจริงเอาจัง” มาใช้เพื่อช่วยเพิ่มน้ำหนักคำและให้มี ความหมายสวยงามและมีจุดประสงค์ผูกพันผู้อ่านให้ติดใจของการอ่านวรรณกรรมเยาวชน

เด็กชายแบบมูเป็นคนแรกที่ถามว่า “แม่ใครครับ” โดยมีเด็กหญิงสะท้อนขวัญพยักหน้า หักหงัก บ่นว่า “ต้องใช้คำว่าแผ่นดินมารดาหรือเปล่าคะคุณปู”

(คุณปูแว่นตาแตก, 2554: 34)

จากข้อความข้างต้นพบว่ามีการใช้คำซ้อนเพื่อเสียง คำว่า “หักหงัก” เกิดมาจากการนำ คำว่า “หัก” ว. หมายถึง อาการที่พยักหน้าเป็นการรับรู้, จึกๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1280) มา ซ้อนกับคำว่า “หัก” ว. หมายถึง มาก เช่น แก่หัก, จึก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1274) กลายเป็น

คำซ้อนเพื่อเสียง คำว่า “หึกหึก” ว. ติด ๆ ชัด ๆ เช่น วันนี้สมองตื้อ จะเขียนอะไรติดหึกหึกไปหมด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1280)

ผมฟังพี่วันจันทร์พูดครบทุกประโยค รู้สึกผิดในใจอย่างรุนแรงนึกถึงคำที่ครูสอนสม่ำเสมอที่โรงเรียน เธอต้องเป็นสุภาพบุรุษนะ โรงเรียนของเราสร้างคนที่ทำเพื่อคนอื่นตามแนวคิดศรีบุรพา เธอต้องดูแลตนแก่ เด็ก และผู้หญิง

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 64)

ตัวอย่างข้อความข้างต้นพบว่ามีการใช้คำซ้อน คำว่า “**รุนแรง**” ว.หมายถึง หนักมาก, แรงมาก, เกินปรกติ, เช่น ดูว่าอย่างรุนแรง คัดค้านอย่างรุนแรง ความคิดเห็นรุนแรง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1007) คำว่า “**รุนแรง**” เกิดมาจากการนำคำว่า “**รุน**” ก. หมายถึง ดุนสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เคลื่อนที่ไปข้างหน้าด้วยกันโดยที่ตนเองเคลื่อนไปด้วย เช่น รุนหลังให้รีบเดินไปข้างหน้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1007) มาซ้อนกับคำว่า “**แรง**” ก. หมายถึง ออกแรง(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1023) กลายเป็นคำว่า “**รุนแรง**” เป็นคำซ้อนเพื่อเสียง ผู้เขียนนำคำนี้มาใช้ โดยมีความมุ่งหมายอยากให้ผู้อ่านมีจิตใจติดตามการอ่านเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า คำซ้อน คือ การนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกัน หรือตรงข้ามกันมาพูด หรือเขียนด้วยกัน ทำให้ได้คำจำนวนมากขึ้นและมีความหมายมากขึ้น คำซ้อนมี ๒ ชนิด คือ ซ้อนเสียง และซ้อนความหมาย

3.1.3 การใช้คำแสดงอารมณ์

การแสดงอารมณ์ หมายถึง การแสดงความรู้สึกจิตใจ อารมณ์มักจะเกี่ยวข้องและถูกจัดว่ามีอิทธิพลซึ่งกันและกันกับพื้นอารมณ์ อารมณ์เป็นสิ่งที่ยึดหน่วงจิตโดยผ่านทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เช่น รูปเป็นอารมณ์ของตา เสียงเป็นอารมณ์ของหู ดังที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1270) ได้ให้ความหมายว่า การแสดงอารมณ์ คือการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น หรือความสามารถเป็นต้นให้ปรากฏ เช่น ภาพวาดนี้ย่อมแสดงออกซึ่งอารมณ์และความสามารถของเขาได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เฮ้อ” เด็กหญิงแตงถอนหายใจแบบกลัดกลุ้ม พลังยกตุ๊กตาขึ้นมากอดแนบอก “ทำไมไม่เหมือนเดิมเลยละ”

(บ้านนี้มีรัก, 2542: 66)

ข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้ คำว่า “**เฮ้อ**” ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 1447) ให้ความหมายของคำ “**เฮ้อ**” ว่า อ. คำที่เปล่งออกมาแสดงความเบื่อหน่ายหรือไม่ถูกใจเป็นต้น จากตัวอย่างนี้ ผู้พูดได้เปล่งเสียง **เฮ้อ** ออกมา เสียงนี้มีความหมายว่า เธอมีความรู้สึกกังวล ไม่พอใจ มีความกลุ้มอึดแน่นอยู่ในใจ, ไม่สบายใจ กลุ้มอกกลุ้มใจ โดยคิดว่า ตุ๊กตาของเธอที่แม่เย็บให้ไม่เหมือนเดิม

“**อ้อ...รู้แล้ว**” น้องหมยว่า “อย่างที่ว่าพี่น้ำแข็งกดว่า คอนเสิร์ตที่มีครูใหญ่ถือไม้เรียว เขาเรียกคอนเสิร์ตคุณปู่ใช่ไหมละ...มีแต่คนแก่ๆ ไปฟัง เดินก็ไม่ได้ ตะโกนก็ไม่ได้ ตบมือก็ไม่ได้”

(คุณปู่แวนตาโต, 2544: 205)

ข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้ คำว่า “**อ้อ**” ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 1383) ให้ความหมายของคำ “**อ้อ**” ว่า อ. คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงว่าเข้าใจแล้ว หรือนึกออกแล้ว จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้พูด พูด คำว่า “**อ้อ**” ออกเสียงมา ด้วยเธอรู้สึกว่า รู้แล้ว เข้าใจเรื่องนั้นแล้ว คำนี้มักใช้เมื่อรู้สึกเข้าใจ เข้าใจความหมาย หรือยอมรับว่าเป็นความจริง เมื่อนำคำนี้มาใช้ในข้อความ จะทำให้ข้อความเพิ่มน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

พ่อเป็นคนแนะนำฉันว่าควรเอาข้าวไปวางไว้ให้นกกิน แต่หลังจากพิจารณาสถานที่จะวางข้าวแล้วเราสองคนพ่อลูกก็ท้อใจ เพราะไม่มีที่ใดเลยมาเที่ยวบ้านฉันเป็นที่สุดนอกจากที่พื้นหญ้าหรือบนโต๊ะซึ่งอยู่ใกล้แมวของเพื่อนบ้านที่ชอบเดินข้ามบ้านมาเที่ยวบ้านฉันเป็นที่สุด

“เราต้องทำโต๊ะอาหารให้นกก แบบที่แมวขึ้นไปไม่ได้”

“**ไชโย**” ฉันร้อง “พ่อเก่งจังเลย”

พ่อทำยิ้มแหย ๆ แล้วว่า “พ่อยังไม่ได้ทำเลยนะ ลูก”

(ป้าจำ ไก่ ดีดี น่ะจ๊ะ, 2544: 92)

ข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้ คำว่า “**ไชโย**” ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 393) ให้ความหมายของคำ “**ไชโย**” ว่า อ. คำที่เปล่งออกมาแสดงความสุข หรืออานวยพรเป็นต้น จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเธอพอใจโดยพ่อของเธอจะทำโต๊ะอาหารสำหรับวางข้าวให้นกกิน คำนี้เปล่งออกมาดังๆ เพื่อแสดงความสุข ผู้เขียนมักนำคำเหล่านี้มาใช้งานเขียนวรรณกรรม โดยมีจุดประสงค์นำผู้อ่านให้มีความรู้สึกตื่นเต้น

แล้วก็มีเสียงเด็กโหม่งร้อง “โหยๆ” ยาวไปกว่าเดิมอีก เสียงของเขาเป็นเสียงของคนที่ได้รับ ความทุกข์จริงๆ ทุกข์อย่างที่เด็กชายคนหนึ่งจะพึงทุกข์ได้เช่นเดียวกับหมาเด็กอย่างผมจะพึงทุกข์ ผม รวมเจ็บปวดกับเสียงร้องของเขาจนต้องเผลอครางออกมาเพื่อบรรเทาความรุดร้าว

“เอ๊ะ..” เสียงของยายป้าแหลมกรีดขึ้นมาทันที “เสียงหมาที่ไหน”

ผมหุบปากเงียบไปแล้วครับ แล้วก็หัดตัวเข้าไปในกองไม้ข้างบ้านโดยอัตโนมัติ เด็กโหม่ง หยุดร้องรีบตอบเสียงเครือ ๆ ว่า “หมานอกบ้านมั้งฮะ”

(สวัสดี.....ข้างถนน, 2547: 66)

ข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้ คำว่า “เอ๊ะ” ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 1434) ให้ ความหมายของคำ “เอ๊ะ” ว่า อ. คำที่เปล่งออกมาแสดงความฉงน ไม่เข้าใจ หรือไม่พอใจเป็นต้น จาก ตัวอย่างข้างต้นมีการใช้คำว่า “เอ๊ะ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีความสงสัย ไม่ชัดเจนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คำ นี้มักนำมาใช้เมื่อมีความสงสัยต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ในข้อความข้างต้นมี คำสงสัยโดยถามว่า “เสียงหมาที่ไหน”

“ว้าย” หนูพินเอามือตะปบก้นตัวเอง เกษลอยหลังมามอง เห็นกางเกงในสีแดงลอดนิ้วมือ อวบ ๆ ตัดกับกางเกงสีเขียว

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 17)

ข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้ คำว่า “ว้าย” ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 1113) ให้ ความหมายของคำ “ว้าย” ว่า อ. คำที่เปล่งออกมาแสดงอาการตกใจหรือดีใจเป็นต้น ผู้เขียนนำคำนี้ มาใช้ในข้อความข้างต้นเพื่อแสดงความรู้สึกตกใจ คำว่า “ว้าย” เป็นคำอุทานที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ใช้เพื่อมี ความรู้สึกตกใจ การนำคำ “ว้าย” มาใช้ในบริบทข้างต้นนี้จะทำให้ข้อความมีน้ำหนักและสอดคล้อง ตามสถานการณ์

“โหยโหย...” หนูร้องตามจังหวะกระทะ ธิบลุคขึ้นทั้งที่รู้สึกเจ็บสะโพกนิด ๆ หันไปมองทาง ประตูเห็นยายยังไม่มา หนูค่อยสบายใจ หลังจากนั้นหนูก็ตั้งสติใหม่หิบบ้างข้ารี้วมาเช็ดน้ำมันก่อน น้ำมันบ้ออะไรไม่รู้ นอกจากติดมือหนูแล้วยังเช็ดยิ่งมัน แต่คราวนี้หนูก็ติดไฟได้เรียบร้อยดี แต่ออกจะ มากไปหน่อย เตาแก๊สยายหัวลุกโพล่งสว่างโร่ หรือเท่าไรก็ไม่ค่อยเป็นผล เพราะหัวมันหลวม ๆ หลุด ๆ พักเดียวเท่านั้น น้ำมันก็ร้อนฉ่าจนควันขึ้น หนูตกใจรีบเอาแผ่นไม้กรอกใส่ลงไป

(คุณยายหวานซ่าส์ส์, 2549: 40)

ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 1441) ให้ความหมายของคำ “โหยโหย” ว่า อ. คำที่เปล่งออกมาแสดงความรู้สึกเจ็บปวด หรือรู้สึกว้า มากยิ่ง แผลก เป็นต้น

ข้อความนี้มีเหตุการณ์เกิดขึ้น โดยกระต่ายตัวละครอยากทอดไส้กรอก เธอเทน้ำมันลงไปบนกระทะ น้ำมันก็หกไปครึ่งกระทะ เมื่อเธอหยิบไม้ขีดมาจุดเตาแก๊ส ไฟมันก็ลุกพรุดขึ้นรอบกระทะเธอก็ร้องขึ้น โหยโหย ด้วยความตกใจ

ตาน้อมยิ้มพยายามทำเสียงสั้น “ต่างกระจัดพลัดพรายไปสารพัน นี่เขาไม่บอกฉัน ฉันมาเอง”

“อ้าว...” หลวงตาร้องแปลกใจ “อะไรหว่า หลานนี่นาทำไม ไยอดเก่ง”

(ขวัญสงฆ์, 2551: 102)

ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 1410) ให้ความหมายของคำว่า “อ้าว” ว่า อ. คำที่เปล่งออกมาเมื่อรู้สึกว้าไม่ตรงกับที่มุ่งหมายคาดไว้ หรือความรู้สึกประหลาดใจ

ข้อความข้างต้นนี้เป็นเหตุการณ์ที่หลวงตาร้องแปลกใจ โดยตาน้อมบอกหลวงตาว่า ขวัญสงฆ์เรียนหนังสือมีปัญหา ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นเสริม “คงต้องศึกษาเรื่องการบำบัดทางจิต ดิฉันเคยอ่านเรื่องการสะกดจิตว่าสามารถย้อนไปในอดีตได้ พอไปเจอกับเหตุการณ์ที่เป็นต้นเหตุ แล้วเธอจะมองเห็นความจริง”

“แหม...” ยายทองสายลากเสียงยาว “ก็เรื่องใหญ่เหมือนกันนะคะ...”

นักเขียนจึงเล่าเรื่องเจอเด็กดาวแล้ว ขณะเดินทางมา ยายทองสายบ่นแต่ว่าไม่สบายใจไปซ้ำมา เด็กหญิงบุกเอาน้ำมาเสิร์ฟ ทำปากขมขมบิเบเหมือนจะบอกอะไร แต่แล้วก็กลับหุบปากนิ่ง สองหญิงก็ยังสนทนากันต่อไป

ใครคนหนึ่งลึบๆ ล่อๆ แอบฟังอยู่ตรงประตู

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 108)

ข้อความข้างต้น พบการใช้คำว่า “แหม...” ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 1354) ว.เสียงที่เปล่งออกมาให้รู้สึกว่าเป็นการแปลกเป็นต้น

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เป็นการสนทนาระหว่าง “ผู้เขียน” กับ “ยายทองสาย” ผู้ดูแลดวงดาว โดยผู้เขียนมีความมุ่งหมายอยากช่วยให้ดวงดาวเข้าศึกษาเรื่องการบำบัดทางจิต เพราะดวงดาวมีปัญหาทางสติไม่ดี

“ปู่โธเอี้ย...” คุณปู่ร้อง คุณย่ากับคุณยายหันไปค้อนเด็กหญิงสะท้านขวัญ เด็กหญิงพนมมือไหว้แล้วว่า “หนูขอโทษ ก็คุณปู่บอกว่า ให้พวกเราเป็นคุณครูนี่คะ หนูก็ต้องเตรียมตัวบ้าง”

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 156)

ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 843) ให้ความหมายของคำว่า “ปู่โธเอี้ย” ว่า อ. คำที่เปล่งออกมาด้วยความสงสารหรือรำคาญใจเป็นต้น ข้อความนี้ผู้เขียนเขียนแสดงให้เห็นว่า มีบทสนทนาระหว่างคุณปู่แว่นตาแตก เป็นครูกับเด็กๆ เป็นนักเรียน ที่เกี่ยวกับเรื่องการเตรียมตัวเป็นคุณครู

“โธเอี้ย ๆ” ผมหัวเราะจนท้องคัดท้องแข็ง รู้แล้วละครับ “ยวนกวนคน...” ผมละเว้นไม่เอ่ยถึงประโยคหลังในความรู้สึกของแกมันคงไม่หยาบคายเท่าไรเพราะเป็นภาษาของคนอื่น แต่ถ้าเป็นพี่สาวผมหรือครูภาษาไทยได้ยินเข้า รับรองคอนโดแตกแน่

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 165)

จากตัวอย่างข้างต้นคำว่า “โธเอี้ย” เป็นคำที่เปล่งออกมาแสดงอารมณ์ความรู้สึกเจ็บปวดเป็นต้น โธเอี้ยเป็นคำที่แสดงอารมณ์ออกมาในอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยผู้พูดเปล่งเสียง โธเอี้ย นั้นตีความว่าเป็นการแสดงอารมณ์รำคาญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1441) ให้ความหมายของคำแสดงอารมณ์ ว่า น. ความรู้สึกทางใจที่เปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งเร้า เช่น อารมณ์รัก อารมณ์โกรธ อารมณ์ดี อารมณ์ร้าย

ดังนั้น สรุปว่า คำที่แสดงอารมณ์ของผู้พูดในขณะที่ตกใจ เสียใจ ดีใจ ประหลาดใจ หรือ อาจจะเป็นคำที่ใช้เสริมคำพูด เช่นคำว่า อู๊ อื้อ ว้าย โธ อ้อ เป็นต้น เช่น - เฮ้อ! ค่อยยังชั่วที่เขาปลอดภัย การแสดงอารมณ์ คือการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น หรือความสามารถเป็นต้นให้ปรากฏ เช่น ภาพวาดนี้ย่อมแสดงออกซึ่งอารมณ์และความสามารถของเขาได้เป็นอย่างดี

3.1.4 การใช้คำย่อ

อักษรย่อ หรือ คำย่อ เป็นการนำตัวอักษรบางตัวในคำหนึ่งๆ มาใช้แทนคำเต็ม อาจใช้ทั้งในการพูดและการเขียน การใช้อักษรย่อหรือคำย่อแทนคำเต็มให้เขียนกำกับด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) เมื่ออ่านอักษรย่อต้องอ่านเต็มทุกคำ ส่วนการเขียนนิยมนำตัวอักษรต้นพยางค์ แต่บางทีก็มีการใช้อักษรท้ายพยางค์ด้วย ดังตัวอย่าง เช่น โทร. ส.ส. รปภ. พ.ศ. เป็นต้น ส่วนการใช้อักษรย่อหรือคำย่อในภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาที่ใช้อักษรละติน ส่วนใหญ่จะไม่มีจุด แต่มีความต่างกับการใช้อักษรย่อของภาษาไทยของเรา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรายังไม่พอใจใหญ่ พอเรายังชอบไปประชุมกับ **อบต.** อยู่ด้วย

(ป่าจำ ไก่ ดีดี น่ะจ๊ะ, 2544: 103)

จากตัวอย่างพบคำย่อ คำว่า **อบต.** เป็นคำย่อโดยมีการใช้ตัวอักษรพยัญชนะต้นและเครื่องหมายมหัพภาค หมายถึง **องค์การบริหารส่วนตำบล อบล.** ชื่อย่อใช้เป็นทางการ มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552

“ทีนี้แกสองตัวก็จะได้เป็น **ส.ค.ส.** ละนะ ฉะนั้นจะบริจาคภาพนี้ให้ชมรมผู้รักสัตว์ เขาจะได้เอาไปทำเป็น **ส.ค.ส.** หาเงินเข้าชมรมฯ เอาไว้ช่วยหมา...” นายหันมาทางแม่ “แบบชอยสาม อีก...”

(สวัสดี...ข้างถนน, 2547: 265)

จากตัวอย่างข้างต้น คำย่อ คำว่า “**ส.ค.ส.**” หมายถึง **ส่งความสุข** เป็นบัตรอวยพรที่ส่งให้กันเนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ สมัยก่อนชาวไทยนิยมส่งถึงกันเป็นจำนวนมาก ทำให้ในช่วงปีใหม่ไปรษณีย์จะมีภาระส่ง **ส.ค.ส.** จำนวนมาก แต่ปัจจุบันเริ่มมีการส่ง **ส.ค.ส.** อิเล็กทรอนิกส์บ้าง **ส่งความสุข** ก. หมายถึง ตั้งใจอธิษฐานให้ผู้รับบัตรอวยพรมีความสุขความเจริญในวันสำคัญ เช่น วันปีใหม่ วันเกิด (ราชราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1154)

"เอ้อ ..." เกษอีกอีก "เอ้อ ... คนแถวบ้านค่ะ"

"ก็ไปเรียน **กศน.**" คุณชวนชมว่า แต่เกษง

"อะไรคะ ... กอสอนอ ..."

"อ้าว ... ก็โรงเรียนที่เขาเปิดสอนสำหรับคนที่ไม่ได้เรียนในโรงเรียนตามปกติไงละ ที่ต่างจังหวัดก็มี เธอก็บอกเขาสี" "แล้วในกรุงเทพฯละคะ ..."

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 74)

จากตัวอย่างอักษรย่อ คำว่า **กศน.** อักษรย่อนี้มาจาก การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ก่อนนี้นั้นคำว่า **กศน.** แปลว่า “การศึกษานอกโรงเรียน” แต่ปัจจุบัน หลังจากมีพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 เกิดขึ้น **กศน.** จึงหมายถึง “การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย”

จู่ ๆ พี่ข้าวฟ่างก็เกิดบ่น้ำตาตื้นขึ้นมา น้ำตาไหลพราก ร้อนถึงหนูต้องวิ่งไปหยิบกระดาษทิชชูมาให้หลังจากเช็ดน้ำตาเสร็จเรียบร้อยแล้ว พี่ข้าวฟ่างจึงบอกกับยายว่า “ยายพูดโดนใจหนูมากค่ะ เพราะไม่เคยมีใครในครอบครัวบอกหนูถึงเรื่องราวพวกนี้เลย ทุกคนวนวายอยู่แต่กับเรื่องเงินๆ ทองๆ

บ้านหนูร่ำรวยมีเงินมีทองมากค่ะ เตื่อร้อนอะไรแม่กับพ่อก็สามารถใช้เงินปิดเป่าได้ ลุงหนูคนหนึ่ง เป็น **ส.ส.** และเลือกตั้งคราวหน้า พ่อหนูก็จะลงเลือกตั้ง...หนูอยากมียายของโต แต่หนู ไม่มี...”

(คุณยายหวานซำสัสส์, 2549: 154-155)

ข้อความนี้พบว่า มีการใช้อักษรย่อ คำว่า **ส.ส.** เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเรียกว่า ส.ส. เป็นตัวแทนของประชาชนที่เข้าไปทำหน้าที่ออกกฎหมาย และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลด้วยและก็มีการทำงานร่วมกับสมาชิกวุฒิสภา

สอยดาวเอาหนังสือให้ดวงติดู ทั้งสองคนอ่านชื่อโรงพิมพ์ตัวเล็ก ๆ จนหัวแทบจะชนกัน ดวงติอ่านไม่ออก แต่ก็พยายามช่วย สอยดาวอ่านออกได้ความดี “โอ้ย...ทำไมซื้อยาวอย่างนี้ บริษัท ไฟศาล ไฟศาล...ไม่มีที่อยู่นี่นา นี่เบอร์โทรศัพท์ ๐๒...เอ...แล้วจะโทร.ได้ไงละ แอบโทร.เดี๋ยวยายรู้ หรือว่าจะเป็นสำนักพิมพ์ดี คม ๆ อะไรนี่...อ้าว ไม่มีที่อยู่อีก เอ๊ะ มี มี แต่เป็นอะไรนะ ตู้ป.ณ.๙ ปท. อ่อนนุช กทม.๑๐๒๕๐ นี่มันอะไรกันนี้”

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 95)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า คำว่า **โทร.** เป็นคำย่อโดยใช้สระและพยัญชนะต้นและมีการใช้ เครื่องหมายมหัพภาค หมายถึง โทรศัพท์ คำว่า “**โทรศัพท์**” น. หมายถึง ระบบโทรคมนาคมซึ่งใช้อุปกรณ์ทางไฟฟ้าเป็นเครื่องมือสื่อสารให้ติดต่อพูดถึงกันได้ในระยะไกลโดยใช้สายตัวนำโยงติดต่อถึงกัน และอาศัยอำนาจแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นหลักสำคัญ. (อ. telephone) คำว่าโทรศัพท์ที่อยู่หน้า หมายเลขโทรศัพท์มักเขียนย่อว่า โทร. ออกเสียงว่า [โท]. (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 589)

คำว่า **ป.ณ.** เป็นคำย่อโดยใช้พยัญชนะต้นและมีการใช้เครื่องหมายมหัพภาค หมายถึง ที่ทำการไปรษณีย์ คำว่า “ไปรษณีย์” หมายถึง น. วิธีการส่งหนังสือและหีบห่อสิ่งของเป็นต้น โดยมีองค์การที่ตั้งขึ้นเป็นเจ้าหน้าที่รับรื้อส่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 768), **ปท.** ไปรษณีย์โทรเลข , **กทม.** หมายถึงกรุงเทพมหานคร และ ตู้ป.ณ.๙ ปท.อ่อนนุช **กทม.๑๐๒๕๐** อักษรย่อนี้มาจาก อักษรเต็ม ตู้ไปรษณีย์ ๙ ไปรษณีย์โทรเลข อ่อนนุช กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๕๐ เป็นตู้ที่ตั้งในที่สาธารณะเพื่อรับจดหมายและไปรษณียบัตร แล้วไขออกตามกำหนดเวลาเพื่อนำไปส่งผู้รับ

“สมัยคุณปู่เป็นเด็ก **พ.ศ.** อะไรครับ” เด็กชายคุณกวีถามขึ้นอย่างผู้ที่คิดไตร่ตรอง ถึถ้วน

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 30)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า คำว่า **พ.ศ.** เป็นคำย่อโดยใช้พยัญชนะต้น มาจากอักษรเต็ม **พุทธศักราช** คำว่า “**พุทธศักราช**” น. หมายถึง ปีนับตั้งแต่พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 842)

ว่าแล้วผมก็ลงลิฟต์ไปอย่างสง่าผ่าเผย พอออกจากลิฟต์ผมก็มองไปที่ห้องของแม่บ้าน ที่ตามปกติธรรมดาผมจะเห็นป้าตานั่งคุยอยู่ บางทีก็คุยกับคนที่มาซื้อของที่ชั้นล่าง บางทีก็คุยกับ **ร.ป.ก.** แต่คราวนี้ผมกลับไม่เห็นแกนั่งอยู่ บางทีแกอาจกำลังไปซื้อของให้อาม่าอยู่ก็ได้ ผมคิด

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 19)

ข้อความข้างต้นพบว่า คำว่า **ร.ป.ก.** เป็นคำย่อ มาจากอักษรเต็ม เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย (**ร.ป.ก.**) หรือ ผู้ที่ทำการป้องกันซึ่งทรัพย์สินสิ่งของ หรือเรียกอย่างเป็นทางการว่า **ร.ป.ก.** เป็นอาชีพหนึ่งที่ผู้ประกอบการหรือบุคคลอื่นจ้างมาเพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับบริษัทห้างร้านต่างๆ หรือกระทั่งที่อยู่อาศัย ทั้งเวลากลางวันและกลางคืน โดยส่วนมากมักจะจ้างบริษัทที่ทำงานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยโดยเฉพาะ แล้วให้บุคคลที่มาเฝ้าจุดปฏิบัติงาน ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันตามช่วงเวลา (วิกิพีเดีย)

ดังนั้น สรุปว่า อักษรย่อ คือ อักษรที่ใช้แทนคำเต็ม ซึ่งมักจะเป็นคำหรือศัพท์เฉพาะที่ยาวเพื่อการสื่อสารที่รวดเร็วและกระชับ อาจใช้ทั้งในการพูดและการเขียน ทั้งนี้ ควรใช้ในกลุ่มผู้รับสาร ที่เข้าใจอักษรย่อนั้น เมื่อใช้อักษรย่อแทนคำเต็มให้เขียนกำกับด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) การอ่านอักษรย่อต้องอ่านเต็มทุกคำ ตัวอย่าง อักษรย่อ

3.1.5 การใช้คำประสม

คำประสม คือ วิธีการสร้างคำโดยนำคำมูลตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาประสมกัน ทำให้เกิดเป็นคำใหม่อีกคำหนึ่งที่มีความหมายใหม่ แต่ยังคงเค้าของความหมายคำเดิม แต่ละคำไม่ได้มีความหมายคล้ายกันอย่างคำซ้อน ดังที่ บรรจบ พันธุเมธา (2549: 80) ได้กล่าวไว้ว่า คำประสม คือวิธีการสร้างคำใหม่ โดยนำคำตั้งแต่ 2 คำ หรือมากกว่านั้นมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่อีกคำหนึ่ง คำที่ประสมกันเข้าเป็นคำใหม่นี้แต่ละคำไม่ได้มีความหมายคล้ายกันอย่างคำซ้อน ความหมายสำคัญอยู่ที่คำต้น ส่วนคำตามมาเป็นส่วนขยาย

จากการศึกษาการใช้คำประสมที่ปรากฏในงานเขียนของชัยภร แสงกระจ่าง ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนมีการใช้คำสร้างใหม่ เป็นจำนวนมาก การใช้คำสร้างใหม่ช่วยให้งานเขียนมีความโดดเด่นเร้าความสนใจจากผู้อ่านเพราะคำสร้างใหม่เป็นคำศัพท์ที่ผู้อ่านไม่คุ้นเคยสามารถกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในงานเขียนได้ ผู้เขียนใช้คำประสมเพื่อต้องการสื่อความหมายยังผู้อ่าน คำประสมหรือคำ

สร้างใหม่ที่พบในงานเขียนของขมัยกร แสงกระจ่าง มีลักษณะ 2 รูปแบบ ได้แก่ คำประสมที่มีหน้าที่เป็นคำนาม และคำประสมที่มีหน้าที่เป็นคำกริยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1.5.1 การใช้คำประสมที่มีหน้าที่เป็นคำนาม

คำประสมที่มีหน้าที่เป็นคำนาม ส่วนมากมีคำนามตั้งต้นตัวแรก เป็นการสร้างคำใหม่ด้วยการใช้วิธีการเติมชนิดต่างๆ ข้างหลังคำนามนั้นๆ การสร้างคำใหม่หรือคำประสมของผู้เขียนขมัยกร แสงกระจ่าง พบว่า มี 3 ลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) คำนาม+คำนาม

วิธีสร้างคำประสมประเภทนี้เป็นการนำคำนามมาตั้งตัวที่หนึ่งและเติมคำนามลงข้างหลังนาม คำนามที่ลงข้างหลังเป็นคำขยายคำนามข้างหน้า ถือว่าเป็นคำประสมคำเดียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เด็กชายต๋อยยืนเท้าสะเอวมองแบบหงุดหงิด ตัดสินใจตะโกนบ้าง
“กระโดดสิ กระโดดลงมาเลย”

(บ้านนี้มีรัก, 2542: 41)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำประสม **“เด็กชาย”** ซึ่งคำแรกทำหน้าที่เป็นคำนามที่มีโครงสร้างคำ คือ คำนาม “เด็ก” น. หมายถึง คนที่มีอายุน้อย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 442) ซึ่งเป็นคำนามที่เอามประสมกับคำนาม “ชาย” น. หมายถึง มนุษย์เพศผู้ซึ่งโดยกำเนิดมีลिंगเป็นอวัยวะสืบพันธุ์, ผู้ชายก็ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 376) เป็นคำนามคำหลังประสม คำว่า **“เด็กชาย”** คำนี้มีความหมายว่า น. หมายถึง มนุษย์เพศเป็นผู้ชายที่มีอายุตั้งแต่ 15 ลงมา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 442)

เขาเห็นลูกตาสามคู่นี้ผ่านไม้เลื้อยริมรั้ว นัยน์ตาที่เต็มไปด้วยแววอยากรู้อยากเห็น แต่ตื่นกลัวไปพร้อมกัน **หัวใจ**ของคุณปู่แว่นตาโตเด่นแรง นิ้วของน้ำแข็งกดยังไม่ทันที่จะกดลงบนยอด คุณปู่แว่นตาโตก็หันมาทางเสียงคิกคักของเด็ก ๆ เสียก่อน

(คุณปู่แว่นตาโต, 2544: 27)

จากตัวอย่างพบว่า มีการใช้คำประสม **“หัวใจ”** ที่คำแรกเป็นคำนาม คำว่า **“หัวใจ”** น. หมายถึง สวณบนสุดของร่างกายของคนหรือสัตว์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1324) ส่วนคำว่า **“ใจ”** น.สิ่งที่ทำหน้าที่รู้ รู้สึก นึก และคิด เช่น ใจก็คิดว่า อย่างนั้น, หัวใจ เช่น ใจเต้น, ลมหายใจ เช่น กลั้นใจ อึดใจ หายใจ, ความรู้สึกนึกคิด เช่น ใจคด ใจซื่อ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 341) ที่เป็นคำนาม

คำอยู่ข้างหลังทำหน้าที่เป็นคำนามด้วย คำประสมนี้ “หัวใจ” น. หมายถึง อวัยวะในสำหรับฉีดยาให้ หมุนเวียนเลี้ยงร่างกาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1325)

“ดิฉันยอมไม่ได้หรอกค่า ดูลิคะ เสียเงินทองมาเป็นหมื่นๆ เพื่อที่จะส่งลูกไปหกล้มจนหัว เฒ่าแดง โชคดีนะฮ้าที่เป็นลูกชาย ถ้าเป็นลูกสาวแล้วจะทำยังงาย หัวเข้าเป็นแผลเป็นโตขึ้นจะประกวด มีสไทยแลนด์ได้ยังง”

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 195)

ข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้คำประสม “ลูกสาว” ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำนามทั้งสองคำ คำว่า “ลูก” น. ผู้มีกำเนิดจากพ่อแม่ หรือโดยปริยายถือว่ามีฐานะเสมือนลูก, คำที่พ่อแม่เรียกลูกของตนโดยตรง หรือเรียกเด็กอื่นหรือผู้เยาว์กว่าผู้พูดหลายปีด้วยความรู้สึกรักและเอ็นดู เช่น ลูกกนิยาเสียชี, คำที่ลูกใช้แทนชื่อตนเวลาพูดกับพ่อแม่ด้วยความรักและเคารพ เช่น ลูกยังไม่่วงนอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1067) ส่วนคำหลังเป็นคำนาม คำว่า “สาว” น. หมายถึง หญิงที่มีอายุพ้นวัยเด็ก นับตามความนิยมตั้งแต่ 15-30 ปีขึ้นไป เช่น ย่างเข้าสู่วัยสาว โตเป็นสาวยังชุกช่นเหมือนเด็กๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1225) คำประสมคำว่า “ลูกสาว” หมายถึง ผู้ที่มีกำเนิดจากพ่อแม่ เป็นเพศหญิงที่มีอายุพ้นวันเด็ก คืออายุตั้งแต่ 15-30 ปีขึ้นไป

ยายเอน้ำปลาที่แสนหมื่นมาเทรดหนุยายน่ายายทำไมอะไร ๆ ที่ยายทำมันถึงทำให้หนู อลหม่านได้ถึงขนาดนี้

(คุณยายหวานซ่าส์ส์, 2549: 41)

ข้อความข้างต้นมีการใช้คำประสมที่ทำหน้าที่เป็นคำนาม “น้ำปลา” โดยมีโครงสร้างคือ คำนาม ประสมกับคำนาม คำว่า “น้ำ” น. สารประกอบซึ่งมีองค์ประกอบเป็นธาตุไฮโดรเจนและออกซิเจนในอัตราส่วน 1:8 โดยน้ำหนัก เมื่อบริสุทธิ์มีลักษณะเป็นของเหลวใส ไม่มีสี กลิ่น รส มีประโยชน์มาก เช่น ใช้ดื่ม ชำระล้างสิ่งสกปรก, โบราณถือว่าเป็น ธาตุ 1 ในธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม, ใช้เรียกสิ่งอื่นที่มีลักษณะเป็นน้ำหรือเหลวเหมือนน้ำ เช่น น้ำตา น้ำปลา น้ำสม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 625) ส่วนคำว่า “ปลา” น. ชื่อสัตว์น้ำเลือดเย็นมีกระดูกสันหลัง ร่างกายแบ่งเป็นส่วนหัว ลำตัว และหาง หายใจด้วยเหงือก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 724) คำประสม คำว่า “น้ำปลา” น. หมายถึง น้ำสำหรับปรุงอาหารให้มีรสเค็ม ทำจากปลาเป็นต้นหมักกับเกลือ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 628)

น้ำเตนเป็นผู้เข้ามาสร้างความสะดวกสบายให้หนู แต่มาสร้างความลำบากให้ยายโดยไม่
รู้ตัว อาจเป็นเพราะแม่เล่าจากที่ไฟลุกท่วมกระทะ (ตามที่หนูเล่าให้แม่ฟัง) ให้น้ำเตนฟัง ผลก็คือน้ำ
เตนเสนอให้ซื้อเตาอบไฟฟ้าเตาไมโครเวฟ เครื่องบดไฟฟ้า กระทะไฟฟ้า และอะไรๆ ที่ไฟฟ้าๆ
ทั้งหลายให้ยาย แม่ตัดสินใจแทนยายโดยเลือกเอาเตาอบไฟฟ้ากับเครื่องบดไฟฟ้าและแถมเครื่องชกผ้า
ให้อีกหนึ่งเครื่อง เนื่องจากเครื่องที่มีอยู่เป็นของแม่ เวลายายจะชกก็ต้องเดินมาชักที่บ้านแม่ น้ำเตน
บอกว่าตัดปัญหาทั้งยายทั้งหลานจะได้ไม่ต้องเดินไปอีกบ้าน ก็ซื้อใหม่ไว้ที่บ้านยาย แถมน้ำเตนยังบอก
อีกว่า

“ถ้าเครื่องที่บ้านพี่เต๋ามันพังละ ก็ถึงเวลาที่พี่เต๋าจะต้องหอบตะกร้าเดินมาชักบ้านแม่บ้าง
แล้วละ”

(คุณยายหวานซ่าส์ส์, 2549: 65)

จากตัวอย่างข้างต้นคำว่า “ไฟฟ้า” เป็นคำนามทั้งสองที่เอามาประสมกันเพื่อให้กลายเป็นคำประสม โดยการสร้างคำนาม คำว่า “ไฟ” น. หมายถึง ชื่อธาตุอย่างหนึ่งในธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 863) ส่วนคำว่า “ฟ้า” น.หมายถึง ส่วนเบื้องบนที่มองเห็น ครอบคลุมดินอยู่ เช่น ดาวเต็มฟ้า, อากาศ เช่น ฟ้าครึ้ม ยืนป็นขึ้นฟ้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 859) คำประสม “ไฟฟ้า” น. หมายถึง พลังงานรูปหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับการแยกตัวออกมา หรือการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนหรือโปรตอนหรืออนุภาคอื่นที่มีสมบัติแสดงอำนาจคล้ายคลึงกับอิเล็กตรอนหรือโปรตอนใช้ประโยชน์ก่อให้เกิดพลังงานอื่น เช่น ความร้อน แสงสว่าง การเคลื่อนที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 863)

ยายหนูร้อง “ขวัญสงฆ์ ขวัญสงฆ์” วังตรงวัด ตาส่งเขยกไม่ถนัดดูข้าเคลื่อน **ชาวบ้าน**บอก
หลวงตาออกผ้าเพื่อน ดีขวัญสงฆ์เหมือนเหมือนจะให้ตาย

(ขวัญสงฆ์, 2551: 23)

จากตัวอย่างข้างต้นคำว่า “ชาวบ้าน” เป็นคำนามทั้งสองที่เอามาประสมกันเพื่อให้กลายเป็นคำประสม โดยการสร้างคำนาม คำว่า “ชาว” น. หมายถึง กลุ่มชนที่มีเชื้อชาติเดียวกัน เช่น ชาวไทย ชาวจีน หรืออยู่ในถิ่นฐานเดียวกัน เช่น ชาวเมือง ชาวชนบท หรือมีอาชีพอย่างเดียวกัน เช่น ชาวไร่ ชาวนา ชาวประมง หรือนับถือศาสนาร่วมกัน เช่น ชาวพุทธ หรืออยู่ในแวดวงเดียวกัน เช่น ชาวอักษร เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 378) ส่วนคำว่า “บ้าน” น.หมายถึง ที่อยู่ เช่น เลขบ้าน เจ้าบ้าน, สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า, บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ เช่น เขตบ้าน, หมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน, ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่ เช่น สร้างเป็นบ้านเป็นเมือง

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 669) คำประสม “**ชาวบ้าน**”น. หมายถึง ผู้ที่อยู่ในพื้นที่หนึ่งๆ เช่น ชาวบ้านแถบอัมพวา, ประชาชนทั่วไป เช่น ชาวบ้านอย่างเราจะไปรู้เรื่องอะไร, ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ, ผู้ที่มีชีวิตแบบเรียบง่าย ธรรมดา มักจะด้อยการศึกษา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 378)

“นั่นเราต้องทำยังไงละครับ” เด็กชายผู้ลึกลับซึ่งถามแบบพร้อมจะเปิดรับนัยน์ตาของเขาและเด็กคนอื่น ๆ มองมาที่คุณอย่างสนใจใคร่รู้ รังสีแห่งความไร้เดียงสาแผ่ครอบคลุมห้อง คุณรู้สึกปิติในความรวมใจของผู้เยาว์จนสะท้อนเข้าไปในอก ครุ่นคิดอยู่ในใจว่า เมื่อเด็กเปิดรับจนถึงขนาดนี้แล้ว ถ้าผู้ใหญ่ยังมองไม่เห็นและไม่ให้เขาอีกก็ต้องถือว่า เป็นวิบากกรรมของแผ่นดินแม่

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 40)

จากตัวอย่างข้างต้น ได้พบว่า มีการใช้คำประสม คำว่า “**ผู้หญิง**” คำนี้มากจากการประสมคำนามกับคำวิเศษณ์ คำที่มีหน้าที่เป็นคำนามคือ คำว่า “**ผู้**” น. หมายถึง คำใช้แทนบุคคล เช่น นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ หรือใช้แทนคำว่า คน เช่น ผู้นั้น ผู้นี้ ทุกผู้ทุกนาม หรือใช้แทนสิ่งที่ถือเสมือนคน เช่น ศาลเป็นผู้ตัดสิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 784) ส่วนคำที่มีหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ คือคำว่า “**หญิง**” น. หมายถึง มนุษย์ที่มีเพศเมียซึ่งโดยกำเนิดมีโยนีเป็นอวัยวะสืบพันธุ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1281) คำประสม คำว่า “**ผู้หญิง**” น. หมายถึง มนุษย์ที่มีเพศเมียซึ่งโดยกำเนิดมีโยนีเป็นอวัยวะสืบพันธุ์ ก็ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 786)

ไอ้โก๊ะไม่ตอบ ผมอุ้มลูกบอลขึ้นมาแล้วก็เดินกลับไปที่สนามชั่วคราวของเราทันที ไม่อยากให้เพื่อนๆ รู้ว่าอามาเป็นเพื่อนบ้านห้องติดกับผมผมเตะบอลต่อ ใจไม่ค่อยดีเท่าไร กลัวว่าอามาจะแสดงฤทธิ์เดชอะไรต่อจากนี้อีก

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 31)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “**เพื่อนบ้าน**” เป็นคำนามทั้งสองที่เอามาประสมกันเพื่อให้กลายเป็นคำประสม โดยการสร้างคำนาม คำว่า “**เพื่อน**” น. หมายถึง ผู้ชอบพอรักใคร่กัน, ผู้สนิทสนมคุ้นเคยกัน, เช่น เขามีเพื่อนมาก, ผู้ร่วมสถาบันหรือร่วมอาชีพเป็นต้น เช่น เพื่อนร่วมโรงเรียน เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนข้าราชการ, ผู้ร่วมฐานะ เช่น อยู่เป็นเพื่อนกันก่อน ไปเป็นเพื่อนกันหน่อย, ผู้อยู่ในสภาพเดียวกัน เช่น เพื่อนมนุษย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 849) ส่วนคำว่า “**บ้าน**” น. หมายถึง ที่อยู่ เช่น เลขบ้าน เจ้าบ้าน, สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า, บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ เช่น เขตบ้าน หมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน, ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่ เช่น สร้างเป็นบ้านเป็นเมือง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 669) คำประสม คำว่า “**เพื่อนบ้าน**”น. หมายถึง ผู้มีบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 849)

“โรงเรียนสาทรบุรีพา” ผมตอบเบา ๆ หวังว่าแกคงไม่ได้ยิน ระวังช่วยให้ผมไม่ต้องพูดซ้ำ เพราะลิปต์เปิดพอดี ผมกระโจนออกไปก่อนอีกครั้ง แต่กลับไปไม่ได้ เพราะ**ไม้เท้า**ของอาม่ายื่นมาเกี่ยวเอวผมไว้ พร้อมเสียงเย็น ๆ แต่ไม่ชัดของแกดังขึ้น

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 31)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า **“ไม้เท้า”** เป็นคำนามทั้งสองที่เอามาประสมกันเพื่อให้กลายเป็นคำประสม โดยการสร้างคำนาม คำว่า **“ไม้”** น. หมายถึง คำรวมเรียกพืชทั่วไป โดยปรกติมีราก ลำต้น กิ่งก้าน และใบ, เรียกเนื้อของต้นไม้ที่ใช้ทำสิ่งของต่างๆ มีลักษณะเป็นท่อน แผ่น หรือดุ้น เป็นต้น, คำประกอบหน้าสิ่งของบางอย่างที่มีลักษณะยาวซึ่งทำด้วยไม้หรือเดิมทำด้วยไม้ เช่น ไม้กวาด ไม้พาย ไม้เท้า ไม้จิ้มฟัน, คำนำหน้าบอกประเภทต้นไม้ เช่น ไม้ยาง ไม้ดำ ไม้แดง, ทำร้ายและทำดีกระบี กระบองทำหนึ่งๆ เรียกว่า ไม้หนึ่งๆ, โดยปริยายหมายความว่า ทำที่ เช่น เขาจะมาไม้ไหน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 931) ส่วนคำว่า **“เท้า”** น. หมายถึง ตีน (ใช้ในความสุภาพ), เรียกขาโต๊ะ หรือขาตู้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 584) คำประสม คำว่า **“ไม้เท้า”**น. หมายถึง ไม้หรือสิ่งอื่นๆ สำหรับถ้อยยืนตัวหรือเดิน, ไม้สีกะเท้า ก็เรียก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 933)

2) คำนาม+คำกริยา

การสร้างคำประสมคำนามกับคำกริยา คือโดยเติมคำกริยาลงข้างหลังคำนาม คำกริยานั้นทำหน้าที่ขยายคำนามข้างหน้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หน้าบ้านมีป้ายเล็ก ๆ ติดเอาไว้ว่า **“บ้านพักนายอำเภอ”** เป็นป้ายที่ดูใหม่กว่าตัวบ้าน แต่ก็ทำไว้อย่างไม่มั่นคงนัก เห็นได้จากตัวป้ายซึ่งเริ่มจะเอนเอียงเล็กน้อย ใต้ป้ายเป็นแปลงดอกไม้เล็ก ๆ แต่หญ้ารก มีต้นไม้สามต้นเช่นดาวกระจายขึ้นกะหรือมกะแหม่มอยู่สองสามต้น นอกนั้นแล้วไม่มีต้นดอกไม้อะไรอีก

(บ้านนี้มีรัก, 2542: 13)

จากข้อความข้างต้นพบว่ามีการใช้คำประสม คำว่า **“บ้านพัก”** ที่มีโครงสร้างคำ คือ คำนามประสมกับคำกริยา กลายเป็นคำใหม่ คือ คำว่า **“บ้านพัก”** น. หมายถึง บ้านที่ทางราชการ หรือองค์การต่างๆ สร้างขึ้นให้เป็นที่อยู่ชั่วคราวของเจ้าหน้าที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 669) ส่วนคำว่า **“บ้าน”** น. ที่อยู่ เช่น เลขบ้าน, สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 669) คำอีกหนึ่งคำ คือคำว่า **“พัก”** ก. หยุดชั่วคราว เช่น พักร้อน อาศัยชั่วคราว, เช่น บ้าน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 826)

พอเห็นท่าทางกระสับกระส่าย ร้อนรนของคนสูงวัยเด็กหญิงก็**หน้าเสีย**

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 39)

จากข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้คำประสม คำว่า “หน้าเสีย” คือ การนำคำนามมา ประสมกับคำกริยา กลายเป็นคำใหม่ คือ คำว่า “หน้าเสีย” ว. หมายถึง มีสีหน้าแดงอาการพิรุณหรือ ตกใจ เสียใจเป็นต้น เช่น เขาหน้าเสียเพราะถูกจับได้ว่าทำความผิด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1290) คำว่า “หน้า” น. ส่วนของศีรษะตั้งแต่หน้าผากลงมาจดคาง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1286) ส่วน คำว่า “เสีย” ก. หมายถึง สูญไป, หหมดไป, สิ้นไป, เช่น เสียแขน เสียชีวิต เสียทรัพย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1259)

โอ้ ขวัญสงฆ์ ทารกน้อยหากปล่อยไว้ วันข้างหน้าก้าวไกลไปจากนี้ไม่มีใครกำราบคอยปราม
ตี เจ้าจะเหลิงไม่มีจะกลัวใคร ขอกูตีด้วยมือกู มือผู้สร้าง น้ำตารินไหลพร่างก็ตีได้ ขอกูตีด้วยรักดีด้วย
ใจ ดีเพื่อให้รู้รสของ-คต-ดี

(ขวัญสงฆ์, 2551: 22)

จากข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้คำประสม คำว่า “ผู้สร้าง” คือ การนำคำนามมา ประสมกับคำกริยา กลายเป็นคำใหม่ คือ คำว่า “ผู้สร้าง” หมายถึง ผู้ผลิต, ผู้ก่อกำเนิด, ผู้ก่อตั้ง, ผู้ประดิษฐ์ คำว่า “ผู้” น. หมายถึง คำใช้แทนบุคคล เช่น นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ หรือใช้แทนคำว่า คน เช่น ผู้นั้น ผู้นี้ ทุกผู้ทุกนาม หรือใช้แทนสิ่งที่ถือเสมือนคน เช่น ศาลเป็นผู้ตัดสิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 784) ส่วนคำว่า “สร้าง” ก. หมายถึง เนรมิต, บันดาลให้มีให้เป็นขึ้นด้วยฤทธิ์อำนาจ, เช่น พระพรหมสร้างโลก, ทำให้มีให้เป็นขึ้นด้วยวิธีต่างกัน (ใช้ทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม) เช่น สร้างบ้าน สร้างเมือง สร้างศัตรู สร้างชื่อเสียง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1178)

คุณปู่บโตะนักเรียนผาง ร้องว่า “ไ้แล้ว” เด็ก ๆ ร้องอุทานกันเป็นแถวด้วยความตกใจ
เสียงเด็กหญิง เอ็กร้อง “พระสยามเทวาธิราชช่วยด้วย”

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 35)

จากตัวอย่างข้างต้นคำว่า “นักเรียน” เป็นคำนามทั้งสองที่เอามาประสมกันเพื่อให้กลายเป็นคำประสม โดยการสร้างคำนาม คำว่า “นัก” น. หมายถึง ใช้ประกอบหน้าคำอื่นหมายความว่า ผู้กระทำเป็นปกติ เช่น นักดื่ม นักท่องเที่ยว นักเรียน, ผู้ชำนาญ เช่น นักเทศน์ นักดนตรี นักคำนวณ นักสืบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 612) ส่วนคำว่า “เรียน” น. หมายถึง เข้ารับความรู้จากผู้สอน, รักการฝึกฝนอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจหรือความชำนาญ, เช่น เรียนหนังสือ เรียนวิชาความรู้, ฝึกให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนเป็นหรือมีความชำนาญ เช่น เขาเรียนแก้พัดลมด้วยตนเอง

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1021) คำประสม คำว่า “นักเรียน” น. หมายถึง ผู้ศึกษาเล่าเรียน, ผู้รับการศึกษาจากโรงเรียน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 613)

3) คำนาม+คำวิเศษณ์

คำประสมประเภทการประสมคำนามกับคำวิเศษณ์คือการนำคำวิเศษณ์มาเติมลงข้างหลังคำนาม แต่รวมเป็นคำนามคำเดียวเป็นคำประสมเพราะหมายถึงของสิ่งเดียว ดังต่อไปนี้

“ข้างบนสวยกว่า” เด็กชายต่ออดไม่ได้ พี่ชาย**คนโต**หันมาลงตา

“แต่ก็ไม่สวยมาก” เด็กหญิงแดนกำลังจะอ้าปากพูด ก็เลยหุบปากไปโดยปริยาย

(บ้านนี้มีรัก, 2542: 35)

ตัวอย่างข้างต้นนี้พบว่า มีคำประสม คือคำว่า “คนโต” โดยคำว่า “คน” น. หมายถึง มนุษย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 226) ส่วนคำว่า “โต” ว. หมายถึง ใหญ่, มีขนาดไม่เล็ก, เช่น เขาสวมเสื้อตัวโต, มีขนาดใหญ่มากกว่าเมื่อเทียบกับ เช่น มะพร้าวโต กว่ามะไฟ, มะเขือเทศโต กว่ามะเขือพวง, โดยปริยายเมื่อใช้ประกอบกับคำอื่นบางคำหมายความว่า อวดอ้างความเป็นใหญ่เป็นโต เช่น คุยโต อวดโต วางโต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 518) ซึ่งคำทั้งสอง 2 นี้ มีโครงสร้างคำ คือ คำนามประสมกับคำวิเศษณ์ เปลี่ยนเป็นคำประสม คือ คำว่า “คนโต” หมายถึง คนหัวปี, คนสุดท้อง, เช่น พี่สาวคนโตของฉันมีสาวใช้ประจำบ้านที่อยู่ด้วยกันมานานถึงสิบปี, คนใหญ่คนโต

ป่าจำจบรพาก็ไปมหาวิทยาลัยที่ป่าสอน พอถึงหน้ามหาวิทยาลัย ก็ก้มมองด้วยความแปลกใจ ใหญ่โตกว้างขวางจริงๆ เลย ด้านหน้าเป็นสระน้ำกว้างใหญ่ มีต้นก้ามปู **ต้นใหญ่** ๆ เหมือนในทุ่งนาแถวบ้านก็อยู่หลายต้น ก็เห็นเสาธงใหญ่ตั้งอยู่ด้านหน้าด้วย แต่น่าแปลกที่โรงเรียนของป่าจำนี้ ก็มองหาป้ายชื่อไม่เจอเลย ในที่สุดก็ก็ทนไม่ไหว

(ป่าจำ ก๊อ ดีดี น๊ะจ๊ะ, 2544: 173)

จากตัวอย่างนี้มีการใช้คำประสมที่ทำหน้าที่เป็นคำนาม คือ “ต้นใหญ่” โดยมีโครงสร้างประสมคำ คือ คำนามกับคำวิเศษณ์ โดยคำแรกซึ่งมีหน้าที่เป็นคำนาม ส่วนคำที่สองมีหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ คำว่า “ต้นใหญ่” หมายความว่า ลำของต้นไม้หรือของคนหรือของสิ่งต่างๆ ที่ขนาดใหญ่ ซึ่งคำว่า “ต้น” น. หมายถึง ลำของต้นไม้, เป็นชื่อรวมทั่วไปของต้นไม้และพืชผักต่างๆ เช่น ต้นมะขาม ต้นสัก ต้นหญ้า ต้นผักชี ต้นข้าว, ลักษณะนามว่า ต้น เช่น มะม่วงต้นหนึ่ง ผักชี 2 ต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 454) ส่วนอีกคำหนึ่ง คำว่า “ใหญ่” ว. หมายถึง โต เช่น พี่คนใหญ่, คนโต เช่น เขยใหญ่, มี

ขนาดโต กว้างหรือสำคัญกว่ากว่าเป็นเมื่อเปรียบเทียบกับกัน เช่น ชาวใหญ่ สงครามใหญ่, มีขนาดไม่เล็ก เช่น บ้านหลังใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1358)

เมื่อเขาไปกันหมดแล้ว เด็กหญิงผู้แก่แดดเกินวัยแต่ร่างกายเล็กเป็นต้วก็เดินเข้าไปหาหญิง
ชรา เธอบอกกับข้างฝาเรียบ ๆ ไร้อารมณ์ว่า

“ยาย ออกมาได้แล้ว”

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 19)

ข้อความนี้พบว่า มีการใช้คำประสมที่ทำหน้าที่เป็นคำนาม คือ คำว่า “หญิง” ที่นำมาประสมกับคำวิเศษณ์ คือ “ชรา” เป็นคำประสม คือ คำว่า “หญิงชรา” หมายถึงผู้หญิงที่แก่ด้วยอายุ ส่วนคำว่า “หญิง” น. หมายถึง มนุษย์ที่มีเพศเมียซึ่งโดยกำเนิดมีโยนีเป็นอวัยวะสืบพันธุ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1281) ประสมกับ คำว่า “ชรา” ว. หมายถึง แก่ด้วยอายุ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 360)

แม่เป็นลูกที่น่ารักจริงๆ เพราะแม่ซื้อเครื่องสังฆทานเตรียมมาสองชุดบอกว่าตั้งใจจะเอามาให้ยายถวายสังฆทานวันอาทิตย์ พอบอกยาย ยายก็ยิ้มหวาน กระฉับกระเฉงขึ้นมาทีเดียว ราวกับเป็นเด็กที่พ่อแม่จะพาไปสวนสนุกคึกคัก ประกายตาสดใส แต่พอถึงตอนแต่งตัวยายก็ทำให้แม่กับหนูต้องแอบยิ้มให้กัน เพราะว่ายายแต่งตัวเด็ดขาดไปเลย ผ้านุ่งของยายนั่นเป็นผ้าเก่าโบราณผ้าไหมโบราณ สักเมื่อล้านล้านปีมาแล้วกระมัง เพราะมันออกเป็นจุด ๆ ลาย ๆ แปลกๆ ยายใส่เสื้อสีขาวนวล ๆ พอมาอยู่กับผ้าไหมสีน้ำตาลลายแปลก ๆ ก็ดูเก๋ไปอีกแบบหนึ่ง ยายมีกระเป๋าถือด้วย หนูก็ยังไม่ออกเลยว่า เป็นกระเป๋า หรือตะกร้า หรือว่าเชี่ยนหมาก เพราะมันเป็นได้หมดทุกอย่าง

(คุณยายหวานซ่าส์ส์ส์, 2549: 115)

จากตัวอย่างนี้มีคำประสมที่ทำหน้าที่เป็นคำนามคือ “ผ้าเก่า” โดยมีโครงสร้างการนำคำนาม คือคำว่า “ผ้า” เป็นคำแรกซึ่งมีหน้าที่เป็นคำนาม หมายถึง สิ่งที่ทำด้วยเยื่อใย เช่น ผ้าฝ้าย ไหม ขนสัตว์ โดยวิธีทอหรืออัดให้เป็นผืน, มักเรียกตามลักษณะของสิ่งที่ทำ เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าขนสัตว์ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 777) มาประสมกับคำวิเศษณ์ “เก่า” เป็นคำที่ 2 มีหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง ไม่ใหม่ เช่น ผ้าเก่า ของเก่า, คำนี้เมื่อใช้ประกอบกับคำอื่นๆ มีความหมายต่างๆ กันแล้วแต่คำที่นำมาประกอบ เช่น มือเก่า หมายถึง ชำนาญ, หัวเก่า หมายถึง ครี ไม่ทันสมัย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 147) กลายเป็นคำประสม คำว่า “ผ้าเก่า” หมายความว่า ผ้าที่ไม่ใหม่ ผ้าที่ใช้แล้วหรือผ้ามีสภาพไม่ใหม่

นักเขียนประคองคุณพ่อยื่นเข้าไปในโรงพยาบาล บุรุษพยาบาลเอารถเข็นมาให้หนึ่ง ทุกอย่างดู
ตื่นเต้นวุ่นวายในขณะที่สอยดาวใจเต้นตึกๆ แถมยังมือเย็นเฉียบด้วย**เรื่องเก่า** ๆ

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 160)

คำประสม “**เรื่องเก่า**” คำนี้มากจากการประสมคำนามกับคำวิเศษณ์ คำที่มีหน้าที่เป็นคำนามคือ คำว่า “**เรื่อง**” น. หมายถึง ภาวะหรือเนื้อหาของสิ่งซึ่งเนื่องกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น เรื่องประวัติศาสตร์ เรื่องการเมือง เรื่องเศรษฐกิจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1021) ส่วนคำที่มีหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ คือคำว่า “**เก่า**” ว. หมายถึง ไม่ใหม่ เช่น ผ้าเก่า ของเก่า, คำนี้เมื่อใช้ประกอบกับคำอื่นๆ มีความหมายต่าง ๆ กัน แล้วแต่คำที่นำมาประกอบ เช่น มือเก่า หมายถึง ชำนาญ, หัวเก่า หมายถึง ครี ไม่ทันสมัย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554:147) คำประสม คำว่า “**เรื่องเก่า**” หมายถึง เนื้อหาของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ใหม่ หรือเรื่องทีนานมาแล้ว

3.1.5.2. การใช้คำประสมที่มีหน้าที่เป็นคำกริยา

การสร้างคำประสมที่มีหน้าที่เป็นกริยา คือการเลือกคำตั้งต้นเป็นคำกริยา เป็นการสร้างใหม่โดยใช้วิธีการเติมคำชนิดต่างๆ ลงข้างหลังของคำกริยา ในงานเขียนของขมัยกรแสงกระจ่าง ได้พบว่า มีการใช้คำประสมที่มีหน้าที่เป็นคำกริยา มี 3 ลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) คำกริยา+คำนาม

คำที่มีลักษณะนี้ คือเป็นการสร้างคำกริยากับคำนาม โดยคำกริยามีหน้าที่เป็นคำแรก คำที่ 2 เป็นคำที่มีหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นายอำเภอคนเก่าเป็นคนไม่มีครอบครัว บ้างก็ว่า เขายังไม่**แต่งงาน** บ้างก็ว่า เขาหย่าแล้ว บ้างก็ว่า เขามีครอบครัวอยู่กรุงเทพฯ พวกชาวบ้านที่เดินผ่านไปมา ไม่มีใครรู้ความจริงข้อนี้แน่นอน จึงได้แต่สือกันไป และนายอำเภอก็ไม่ชอบสูงส่งกับใคร แต่ใครที่เป็นผู้หญิงหลายคนก็พยายามจะสูงส่งกับนายอำเภอทำให้มีเรื่องยุ่ง ๆ กันอยู่บ่อยๆ แต่ส่วนใหญ่สงบลงได้เพราะนายอำเภอเจียบเฉยเสีย

(บ้านนี้มีรัก, 2542: 14)

จากข้อความข้างต้นนี้พบว่า มีการใช้คำประสมที่มีหน้าที่เป็นคำกริยา คือ “**แต่งงาน**” คำที่เกิดมาจากการประสมของคำกริยากับคำนาม คือคำว่า “**แต่งงาน**” หมายถึง ทำพิธีเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินเป็นผู้เมียกันตามประเพณี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 516) คำแรกที่มีหน้าที่เป็นคำกริยา คือคำว่า “**แต่ง**” ก. หมายถึง จัดให้งาน เช่น แต่งร้าน แต่งบาน, ทำให้ดี เช่น แต่งต้นไม้ แต่งผม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 516) คำที่ 2 ที่นำมาประสมกันกับคำนาม คือ “**งาน**” น. หมายถึง สิ่ง

หรือกิจกรรมที่ทำ, มักใช้เข้าคู่กับคำ การ เช่น การงาน เป็นการเป็นงาน ได้การได้งาน ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 290)

ตามหลังผมมา แต่ผมไม่มีเวลาหันไปมองแล้ว ผมเรียนรู้ได้จากกลิ่นของพวกเขาว่าหาความ**เห็นใจ**ผมไม่ได้เลยแม้แต่น้อย มีแต่ความมุ่งเอาประโยชน์ แม้ที่ทำเสียงตามหลังผมมาก็ยังมีลักษณะอย่างเดียวกัน

(สวัสดี...ข้างถนน, 2548: 127)

การประสมคำที่มี 2 คำ โดยคำแรกเป็นคำกริยามาประกอบกันกับคำที่ 2 เป็นคำนาม คำแรกที่มีหน้าที่เป็นคำกริยา คือคำว่า “**เห็น**” ก. หมายถึง อาการของตาที่ประสปรูป, ปรากฏแก่ตา, ปรากฏแก่ใจ, คิดรู้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1343) ส่วนคำข้างหลังที่มีหน้าที่เป็นคำนาม คือคำว่า “**ใจ**” น. มหายถึง สิ่งที่ทำหน้าที่รู้ รู้สึกรู้สึก นึก และคิด เช่น ใจก็คิดว่า อย่างนั้น, หัวใจ เช่น ใจเต้น, ลมหายใจ เช่น กลั้นใจ อึดใจ หายใจ, ความรู้สึกนึกคิด เช่น ใจคด ใจซื่อ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 341) คำประสมที่มาจากการประสมกันคำกริยากับคำนามคือคำว่า “**เห็นใจ**” ก. หมายถึง เห็นใจว่าเป็นอย่างไร เช่น ดีหรือชั่ว, ร่วมรู้สึกในความทุกข์ยากของผู้อื่น เช่น รู้สึกเห็นใจคนจนที่ต้องอดมื้อกินมื้อ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1344)

“โหมละ” เจ้าของมือร้อง ลูกขึ้นนั่ง**ตั้งใจ**ห่อมีนจนกลมเป็นพุ่มพวยยามไม่ให้เกิดช่องใดๆ แมงแขวนผู้เกิดมาต้องทำหน้าที่ให้สมชื่อจึงเพียรแหวกแล้วแหวกอีกจนมือเล็ก ๆ เกิดจึกกะจี้หวัเราะคิกคัก

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 38)

การประสมคำที่มี 2 คำ โดยคำแรกเป็นคำกริยามาประกอบกันกับคำที่ 2 เป็นคำนาม คำแรกที่มีหน้าที่เป็นคำกริยา คือคำว่า “**ตั้ง**” ก. หมายถึง ชูตัว, ชูตัวหรือทำให้ทรงตัวในลักษณะที่ไม่ไขว่นอนหรือล้ม, เช่น ขนตั้งชัน ต้นข้าวเอนแล้วกลับตั้งขึ้น ตั้งขวด ตั้งตุ๊กตา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 483) ส่วนคำข้างหลังที่มีหน้าที่เป็นคำนาม คือคำว่า “**ใจ**” น. หมายถึง สิ่งที่ทำหน้าที่รู้ รู้สึกรู้สึก นึก และคิด เช่น ใจก็คิดว่า อย่างนั้น, หัวใจ เช่น ใจเต้น, ลมหายใจ เช่น กลั้นใจ อึดใจ หายใจ, ความรู้สึกนึกคิด เช่น ใจคด ใจซื่อ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 341) คำประสมที่มาจากการประสมกันคำกริยากับคำนามคือคำว่า “**ตั้งใจ**” ก. หมายถึง มุ่งมั่นที่จะทำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 484)

คราวนี้ผมขจัดความอาย **ก้มหัว**ให้แก่บิดหนึ่งแล้วถอยหลังไปยืนอยู่ด้านใน รอให้แกกับพี่พะยอมออกไปก่อน

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 30)

การประสมคำที่มี 2 คำ โดยคำแรกเป็นคำกริยามาประกอบกันกับคำที่ 2 เป็นคำนาม คำแรกที่มีหน้าที่เป็นคำกริยา คือคำว่า “ก้ม” ก. หมายถึง ทำให้ต่ำโดยอาการโน้ม (ใช้เฉพาะหัว หน้าและหลัง เช่น ก้มหน้า ก้มหลัง) เช่น ก้มหัว ก้มหน้า ก้มหลัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 9) ส่วนคำข้างหลังที่มีหน้าที่เป็นคำนาม คือคำว่า “หัว” น. มีความหมายว่า ส่วนบนสุดของร่างกายของคนหรือสัตว์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1324) คำประสมที่มาจากการประสมกันคำกริยากับคำนาม คือคำว่า “ก้มหัว” ก. หมายถึง น้อมหัวลงเพื่อแสดงกิริยาเคารพ, โดยปริยาย หมายความว่า ยอมอ่อนน้อม (มักใช้ในความปฏิเสธ) เช่น ไม่ยอมก้มหัวให้ใคร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 9)

2) คำกริยา+คำกริยา

การสร้างคำประสมลักษณะนี้ด้วยการนำคำกริยามาเติมกับคำกริยา โดยคำข้างหน้ามีหน้าที่เป็นคำกริยาและคำข้างหลังมีหน้าที่เป็นคำกริยาด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โก้มไม่ได้ไปไหนหรอกฮะ ไปแอบอยู่ใต้ต้นมะขาม พอคณะเราขึ้นเรือนกันหมดแล้ว โก้ก็ออกมาจากที่ซ่อน ตั้งใจเป็นเด็ดขาดเลยว่าอย่างไรเสียโก้ก็ต้องเอาเม็มนั้นทากับลูกๆ ชุดใหม่ไว้กับโก้ให้ได้ และวิธีเดียวที่จะทำได้ก็คือพารังเม็มนั้นท่าย้ายไปเสีย

(ป้าจำ โก้ ดีดดี น่ะจ๊ะ, 2544: 24)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำประสม คำว่า “ออกมา” คำทั้ง 2 คำเป็นคำกริยานำมาประสมกัน โดยคำแรกมีหน้าที่เป็นคำกริยา คือ คำว่า “ออก” ก. หมายถึง คำนำหน้าบรรดาศักดิ์ เช่น ออกหลวง ออกขุน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1384) ส่วนคำข้างหลังมีหน้าที่เป็นคำกริยาด้วย คือ คำว่า “มา” ก. หมายถึง เคลื่อนออกจากที่เข้าหาตัวผู้พูด เช่น มานี้ มาหาฉันหน่อย เขาบอกว่าจะมาแล้วไม่มา, ตรงกันข้ามกับไป, เป็นคำประกอบกริยาแสดงทิศทางเข้าหาตัวผู้พูด เช่น หันมาทางนี้ เอามาสิ, ใช้ในการเขียนจดหมายทางการ ใช้แสดงทิศทางสู่ตัวผู้พูดที่เขียนถึง เช่น พรุ่งนี้ผมจะมาหาคุณ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 900) มาประสมกัน กลายเป็นคำประสม คือคำว่า “ออกมา” มีความหมายว่า คือคำที่พูดออกมาในลักษณะเปรียบเทียบและจะฟังไม่เข้าใจในทันทีที่ต้องแปลความหมายก่อนเช่นเดียว

แม่เออลิ้นเลียหน้าพี่ตัวนั้นเบาๆ อย่างยากลำบากแล้วบอกว่า แม่ใช้เวลาทั้งคืนในการคลานและเดินมาจนถึงบ้านอย่างทีลู่ๆ เห็น “มันนานชั่วชีวิต” แม่ว่า “ลูกไม่รู้หรอก ว่ามันเจ็บปวดแค่ไหนที่รู้ว่าทางที่จะเดินไปไม่ไกลนัก แต่เดินเท่าไรก็ไม่ถึงสักที”

พวกเรา**ร้อง**ให้กันกระจองอแงด้วยความสงสารแม่

(สวัสดี.....ข้างถนน, 2547: 44)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำประสม คำว่า “ร้องไห้” คำทั้ง 2 คำ เป็นคำกริยานำมาประสมกัน โดยคำแรกมีหน้าที่เป็นคำกริยา คือ คำว่า “ร้อง” ก. หมายถึง เปล่งเสียงดัง, โดยปริยายหมายถึงออกเสียงดัง เช่นนั้น เช่น ฟาร้อง จักจั่นร้อง, (ปาก) ใช้ความหมาย ว่า ร้องเพลง ร้องไห้ ก็มี แล้วแต่คำแวดล้อมบ่งให้รู้ เช่น เพลงนี้ร้องเป็นใหม่ อย่าร้องไห้เสียน้ำตาเลย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 974) ส่วนคำข้างหลังมีหน้าที่เป็นคำกริยาด้วย คือ คำว่า “ให้” ก. หมายถึง อาการน้ำตาไหลเพราะประสบอารมณ์อันแรงกล้า เช่น ให้รำลึกลูกให้ ให้รับรู้ให้ ลูกแก้วกับตน แม่เอ๋ย (ลอ), มักใช้เข้าคู่กับคำ ร้อง เป็น ร้องไห้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1359) มาประสมกัน กลายเป็นคำประสม คือคำว่า “ร้องไห้” ก. หมายถึง อาการน้ำตาไหลเพราะประสบอารมณ์อันแรงกล้า เช่น เจ็บปวด เศร้าโศก ดีใจ, บางทีใช้ว่า ร้องคำเดียว หรือใช้เข้าคู่กับคำ ร้องห่ม เป็น ร้องห่ม ร้องไห้ หรือร้องไห้ร้องห่ม ก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 974)

หน้านั้นหันมาทางเกษ นัยน์ตาสะท้อนแสงไฟที่แลบเข้ามาตามช่องหน้าต่างพอดี เป็นนัยน์ตาของการ อ่อนวอน ร้องขอ ถึงแม้จะเป็นผี เกษคิดว่าก็ยินดีจะให้ผีกินข้าว เพราะไม่มีอะไรที่น่ากลัวเลยแม้แต่หน่อย

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 54)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำประสม คำว่า “ร้องขอ” คำทั้ง 2 คำ เป็นคำกริยานำมาประสมกัน โดยคำแรกมีหน้าที่เป็นคำกริยา คือ คำว่า “ร้อง” ก. หมายถึง เปล่งเสียงดัง, โดยปริยายหมายถึงออกเสียงดัง เช่นนั้น เช่น ฟาร้อง จักจั่นร้อง, (ปาก) ใช้ความหมาย ว่า ร้องเพลง ร้องไห้ ก็มี แล้วแต่คำแวดล้อมบ่งให้รู้ เช่น เพลงนี้ร้องเป็นใหม่ อย่าร้องไห้เสียน้ำตาเลย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 974) ส่วนคำข้างหลังมีหน้าที่เป็นคำกริยาด้วย คือ คำว่า “ขอ” ก. หมายถึง พุดให้เขาให้สิ่งที่ต้องการ, วิงวอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 178) มาประสมกัน กลายเป็นคำประสม คือคำว่า “ร้องขอ” ก. หมายถึง ขอเป็นทางการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 974)

3) คำกริยา+คำวิเศษณ์

การประสมที่มีลักษณะนี้ เป็นคำที่มีโครงสร้างด้วยนำคำกริยามาประสมกับคำวิเศษณ์คำที่อยู่ข้างหลังคำกริยา โดยรวมกันเป็นคำเดียว คำแรกทำหน้าที่เป็นคำกริยา คำที่ 2 ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แม้เป็นลูกที่น่ารักจริงๆ เพราะแม่ซื้อเครื่องสังฆทานเตรียมมาสองชุดบอกว่าตั้งใจจะเอามาให้ยายถวายสังฆทานวันอาทิตย์ พอบอกยาย ยายก็ยิ้มหวาน กระฉับกระเฉงขึ้นมาทีเดียว ราวกับเป็น

เด็กที่พ่อแม่จะพาไปสวนสนุกคึกคัก ประกายตาสดใส แต่พอถึงตอนแต่งตัวยายก็ทำให้แม่กับหนูต้องแอบยิ้มให้กัน เพราะว่ายายแต่งตัวเด็ดขาดไปเลย ผ้าถุงของยายนั้นเป็นผ้าเก่าโบราณผ้าไหมโบราณสักเมื่อล้านล้านปีมาแล้วกระมัง เพราะมันออกเป็นจุด ๆ ลาย ๆ แปลกๆ ยายใส่เสื้อสีขาวนวล ๆ พอมายู่กับผ้าไหมสีน้ำตาลลายแปลก ๆ ก็ดูเก๋ไปอีกแบบหนึ่ง ยายมีกระเป๋าถือด้วย หนูก็ยังดูไม่ออกเลยว่า เป็นกระเป๋า หรือตะกร้า หรือว่าเข็นหมาก เพราะมันเป็นได้หมดทุกอย่าง

(คุณยายหวานซัสส์, 2549: 115)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำประสม คือ คำว่า “**ยิ้ม**” ก. หมายถึง แสดงให้ปรากฏว่า ชอบใจ เยาะเย้ย หรือเกลียดชัง เป็นต้น ด้วยริมฝีปากและใบหน้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 953) นำมาประสมกับ คำว่า “**หวาน**” ว. หมายถึง มีรสอย่างรสน้ำตาล, เพราะ เช่น หวานหู เสียงหวาน, ชุ่มชื่น, ที่รัก เช่น หวานใจ; น่ารักชวนมอง เช่น หน้าหวาน; อ่อนสดใส ในคำว่า สหวาน; (ปาก) ที่ทำได้ง่าย, ที่ทำได้สะดวก, เช่น เลขของนี้หวานมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1318) กลายเป็นคำใหม่ คือคำว่า “**ยิ้มหวาน**” หมายถึง ยิ้มด้วยความรู้สึกที่ดี เช่น ยินดีเป็นมิตร ใช้แก่ผู้หญิงและเด็ก

....คุณน้ายิ้มปลอมหันมา**ยิ้มแฉ่ง** ๆ ก่อนเดินตามมือหนูข้าวโพดไปยังลิฟต์ที่พี่พยอมกตรออยู่ ผมเดาเอาว่า เดียวทั้งสองก็คงคุยกันจนหมดเปลือก แล้วคุณน้ายิ้มปลอมก็จะเป็นผู้รายงานข่าวหลังจากนี้แน่นอน

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 39)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำประสม คือ คำว่า “**ยิ้ม**” ว. หมายถึงแสดงให้ปรากฏว่า ชอบใจ เยาะเย้ย หรือเกลียดชัง เป็นต้น ด้วยริมฝีปากและใบหน้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 953) นำมาประสมกับ คำว่า “**แฉ่ง**” ว. หมายถึง ไม่มีน้ำ, หมดน้ำ, เช่น คลองแห้ง โองแห้ง, ไม่เปียก เช่น ผ้าแห้ง, ที่ไม่ใส่น้ำ เช่น กวยเตี๋ยวแห้ง บะหมี่แห้ง, ไม่สด เช่น ไข่ไม้แฉ่ง; ที่อาจเก็บไว้บริโภคได้นาน เช่น ของแห้ง หอมแห้ง พริกแห้ง ยิ้มหวาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1353) กลายเป็นคำใหม่ คือคำว่า “**ยิ้มแฉ่ง**” หมายถึง ยิ้มเจื่อน ๆ ผืนยิ้ม, อย่างไม่เต็มใจ, ยิ้มอย่างคนมีความทุกข์

3.1.6 การใช้คำลงท้าย

คำลงท้ายหมายถึงคำที่ใช้ลงท้ายคำหรือประโยค เป็นหมวดคำหนึ่งที่มีความสำคัญซึ่งใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การสนทนาเป็นวิธีหนึ่งในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้การติดต่อสื่อสารมีดำเนินการไปได้ดีผู้สื่อสารส่วนใหญ่ได้เลือกใช้คำลงท้ายมาใช้ในท้ายของประโยค ถ้าผู้พูดเลือกการใช้คำลงท้ายไม่ถูกต้องทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความเข้าใจผิดระหว่างผู้พูดและผู้ฟังได้ เนื่องจาก ดังนั้นผู้

พูดต้องเลือกการใช้คำลงท้ายให้ถูกต้อง เพื่อให้การสนทนาหรือการติดต่อสื่อสารสัมฤทธิ์ผล การใช้คำลงท้ายในภาษาไทยมี 2 ประเภท คือคำลงท้ายที่ใช้ในภาวะของเหตุการณ์ และคำลงท้ายที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพ การใช้คำลงท้ายในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ประโยคคำถาม ประโยคบอกเล่า ประโยคคำสั่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1.6.1 การใช้คำลงท้ายที่แสดงว่า เป็นประโยคคำถาม มีการใช้คำที่มีความหมายแปลกใจ หรือมีความรู้สึกสะอึกสะอื้น หรือชะงักเป็นต้น ดังต่อไปนี้

"แม่เย็บตุ๊กตาอีกสักตัวได้ไหมคะ"

(บ้านนี้มีรัก, 2542: 73)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำลงท้ายคำว่า "คะ" ใช้ในตอนท้ายประโยค ผู้เขียนนำคำนี้มาใช้ลงท้ายในประโยค เนื่องจากอยากให้อ่านชอบการอ่านวรรณกรรมเยาวชน โดยผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ในแต่ละวรรณกรรมผู้เขียนได้สอดแทรกความรู้ที่ดีๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ทั้งนี้นำไปใช้ตามความต้องการในชีวิตของตน

"น่าสงสาร" เธอพูดกับผม "ชื่ออะไรล่ะแก..."

(สวัสดี...ข้างถนน, 2547: 153)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำลงท้ายคำว่า "ล่ะแก" คำว่า "ล่ะ" เป็นคำที่ใช้ในรูปประโยคคำถาม เช่น จะไปไหนล่ะ ส่วนคำว่า "แก" เป็นคำใช้แทนผู้ที่เราพูดด้วยซึ่งเป็นผู้ที่สนิทสนม หรือผู้น้อย, เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 หรือคำแทนผู้ที่เราพูดถึง, เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 คำว่า "ล่ะแก" หมายความว่า เป็นประโยคคำถาม ถามบุรุษที่ 2 เช่น ชื่ออะไรล่ะแก ผู้เขียนชอบใช้คำลงท้ายเป็นจำนวนมาก เนื่องจากผู้เขียนมีความมุ่งหมายให้อ่านติดตามการอ่าน โดยผู้เขียนได้สอดแทรกไว้ความรู้ ความคิด เจตนานการในวรรณกรรมหลายประเภท การอ่านเป็นการออกกำลังกายสมองได้เป็นอย่างดี เพราะเมื่อเราอ่านหนังสือสมองเราจะคิด วิเคราะห์และเพิ่มความจดจำมากขึ้น

"ตารู้จักกับครูด้วยหรือครับ"

(ขวัญสงฆ์, 2552: 101)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำลงท้ายคำว่า "หรือครับ" เป็นคำประกอบกับประโยคคำถาม เช่น ไปหรือ หรือเป็นคำบอกความให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้เขียนนำมาใช้

เพื่อให้ผู้อ่านมีความสนใจในการอ่านหนังสือ การใช้คำว่า **หรือ** เป็นการช่วยให้ประโยคมีน้ำหนักมากขึ้น การใช้คำลงท้ายเป็นการทำให้ผู้อ่านติดใจในการอ่านเพื่อได้รับความรู้ใหม่ๆ ทุกวัน

นายวนยืนนิ่งอยู่ชั่วอึดใจ ก่อนหันไปทางคุณย่านิจแบบเป็นกังวล “กระผมจะพูดได้ไหมขอรับ ...”

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 123)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำว่า “ได้ไหมขอรับ” เป็นคำที่ใช้ในรูปประโยคคำถาม เช่น จะพูดได้ไหมขอรับ ผู้พูดต้องการถามผู้ฟังว่า เขาอยากพูดเรื่องราวบางส่วน ผู้เขียนนำคำลงท้ายนี้มาใช้ เพื่อเพิ่มน้ำหนักข้อความให้มีความแน่น คำรับนี้ใช้สำหรับสุภาพชนและสำหรับต่อท้ายประโยค ใช้เช่นเดียวกับครับ “ผบอยากช่วยได้ไหมขอรับ”

3.1.6.2 การใช้คำลงท้ายที่แสดงว่า เป็นประโยคบอกเล่า ที่มีการใช้คำที่มีความหมายเป็นเชิงตกลง หรือวิงวอน ดังต่อไปนี้

“ไปอีกศาลาหนึ่งเถอะ ... ”

(คุณปู่แว่นตาโต, 2544: 45)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำลงท้ายคำว่า “เถอะ” ใช้ในตอนท้ายประโยค โดยแสดงความหมายว่าเป็นเชิงตกลง หรืออ้อนวอน หรือชักจูง เช่น เอาเถอะ มาเถอะ กินเถอะ ผู้เขียนนำคำนี้มาใช้ในบริบทนี้เพื่อสื่อความหมายให้เห็นว่า เป็นการตกลงกันในการกระทำนั้นๆ

พ่อทำยิ้มๆ แล้วว่า “ก็มีแต่ผู้หญิงนะซี่”

(ป้าจำ โกะ ดีดี น่ะจ๊ะ, 2544: 105)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำลงท้ายคำว่า “นะซี่” หมายถึง น่ารัก เป็นที่รัก ที่สุด มีราคาสูง ผู้เขียนนำคำนี้มาใช้เพราะอยากสื่อความหมายให้น้ำหนัก ให้ผู้อ่านติดตามการอ่านวรรณกรรมเยาวชนเพื่อได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องราวที่ผ่านมา การอ่านมีประโยชน์อย่างยิ่งโดยผู้เขียนสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเป็นประจำหรือสม่ำเสมอเพื่อผู้อ่านทั้งหลายให้มีความรู้สำหรับนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

“แต่เรามีหน้าที่แถลงความจริงแก่ประชาชนนะครับ...”

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 259)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำลงท้ายคำว่า “นะครับ...” ใช้ในตอนท้ายประโยค โดยแสดงความหมายว่าเป็นการบอกเล่า ผู้เขียนนำคำนี้มาใช้เพื่อสื่อความหมายให้เห็นว่าเป็นคำใช้ประกอบท้ายคำอื่น เพื่อบอกความเป็นเชิงอ่อนน้อมหรือตกลง เป็นต้น.

3.1.6.3 การใช้คำลงท้ายที่แสดงว่า เป็นประโยคคำสั่ง ที่มีการใช้คำที่มีความหมายการสอบถาม ดังต่อไปนี้

“ เดี่ยวเรากินก๋วยเตี๋ยวกันนะ ”

(คุณยายหวานชาลีส์ซี่, 2549: 45)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำลงท้ายคำว่า “กันนะ” ใช้ในตอนท้ายประโยค โดยแสดงความหมายว่าเป็นประโยคคำสั่ง ผู้เขียนนำคำลงท้ายเป็นคำสั่งมาใช้เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านติดตามในการอ่านวรรณกรรม โดยการอ่านมีประโยชน์หลากหลายเช่น ได้รับความรู้ เพิ่มคำศัพท์ และเป็นการออกกำลังกาย

“ ล้อล้ออ๊วตงนั้นะ....อย่าไปหนาย ”

(อามานคอนโด, 2556: 153)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำลงท้ายคำว่า “อย่าไปหนาย” ใช้ในตอนท้ายประโยค แสดงความหมายว่าเป็นประโยคคำสั่ง ผู้เขียนนำมาใช้ในครั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านมีความเพลิดเพลินในการอ่าน การอ่านมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนต้องแสวงหาความรู้ ความเข้าใจและติดตามข่าวสารให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา โดยนำข่าวสารทั้งนี้มาใช้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ การอ่านช่วยให้รับรู้ข้อมูลต่างๆ ได้หลากหลายเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาที่เราพบในชีวิตประจำวัน

3.1.7 การใช้เรียกญาติ

การใช้คำเรียกญาติเป็นคำที่ใช้เรียกผู้คนที่มีความสัมพันธ์กัน หรือเป็นคำที่ใช้เพื่อผูกพันกันกับทุกคนมาตั้งแต่เกิด การใช้คำเรียกญาติเป็นความสำคัญอย่างยิ่งเพราะให้รู้ว่าญาตินั้นเป็นญาติทางพ่อหรือญาติทางแม่ คำเรียกญาติแสดงให้เห็นว่าเป็นความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับระบบครอบครัวและเครือญาติ เช่น คำว่า ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า อา พี่น้อง ลูก หลาน เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1.7.1 การใช้คำเรียกญาติที่ผู้ใหญ่กับผู้ນ้อยสื่อสารกัน

การใช้คำเรียกญาติที่ผู้ใหญ่กับผู้ນ้อยสื่อสารกัน เป็นการสื่อสารระหว่างผู้อาวุโสกับผู้ที่มีอายุน้อย โดยนำคำที่แสดงถึงความเคารพนับถือมาใช้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ป้าจ่ายกมือขึ้นจับหัวโก้แล้วว่า “ ป้ารู้จ๊ะ ป้ารู้ ป้าเพียงแต่สงสารมันเท่านั้น ”

(ป้าจำ โก้ ดีดี๊ น๊ะจ๊ะ, 2544: 40)

“ เมื่อสมัยแม่อายุเท่าหนู ก็มีคนมาจับแม่ด้วยนะ แม่ชี้จักรยานจากโรงเรียนกลับบ้านกับน้ำแตนสองคนเขาก็ชี้จักรยานตามมาเลย ... เขาแก่กว่าแม่สักสองสามปี เป็นนักเรียนจำทหารเรือ น้ำแตนตอนนั้นอายุสิบเอ็ด สิบสองกำลังช้ำมาก หันไปว่าเขาเสียใหญ่เลย ... แม่นึกแล้วยังขำอยู่เลย ... ”

(คุณยายหวานชาลีส์, 2549: 95)

“ ปู่ให้ฟังไว้ก่อน ยังไม่รู้ไม่เป็นไร เดี่ยวพอเราถึงแม่ฮ้องสอนแล้ว ปู่จะทอ้งอีกครั้ง ... ในท่ามกลางป่าเขาลำเนาไพร ฮ่า ... คราวนี้ทุกคนจะเข้าใจว่าทำไมปู่จึงเอบทกวีนี้มาสอนพวกเรา ”

(คุณปู่แวนตาแตก, 2554: 194)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำเรียกญาติ คำว่า “ ป้า แม่ ปู่ ” เป็นคำที่ผู้เขียนนำมาใช้ในข้อความซึ่งใช้เรียกบุคคลที่อาวุโสกว่า เป็นการเคารพนับถือ เป็นการนำเสนอให้เห็นว่า ในแต่ละสังคม บุคคลมีการนับถือกันอย่างใกล้ชิด การใช้คำว่า ป้า หมายถึง เป็นพี่สาวของพ่อ หรือแม่, คำเรียกผู้หญิงที่มีอายุมากกว่าพ่อ หรือแม่ และ คำว่า แม่ หมายถึง หญิงที่ให้กำเนิด หรือเลี้ยงดูดูแล เป็นคำที่ลูกเรียกผู้หญิงที่ให้กำเนิด ส่วนคำว่า ปู่ หมายถึง พ่อของพ่อ ญาติผู้ชายหรือชายที่นับถือชั้นปู่

3.1.7.2 การใช้คำเรียกญาติที่สื่อสารระหว่างผู้ນ้อยกับผู้ใหญ่

การใช้คำเรียกญาติที่สื่อสารระหว่างผู้ນ้อยกับผู้ใหญ่ เป็นการสื่อสารระหว่างผู้ที่มีอายุน้อยกับผู้อาวุโส โดยนำคำที่แสดงถึงความเคารพนับถือมาใช้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ แม่ชา แตนอยากเซ็ดบ้านด้วย ”

(บ้านนี้มีรัก, 2542: 108)

“ ป้าจำ ออย่าร้องไห้ละ ” เสียงยายดีดี๊พูดขึ้น “ เดี่ยวแม่นันทาไม้ได้ขึ้นสวรรค์นะ ”

(ป้าจำ โก้ ดีดี๊ น๊ะจ๊ะ, 2544: 40)

ผมซึ่งช้ากว่าพี่ๆ อีกตามเคย มองเห็นเต็มตาเพราะพวกเขาลากสิ่งนั้นมาตรงหน้าผมพอดี

(สวัสดี...ข้างถนน, 2547: 23)

“ยายกินแล้วหรือ” นัยน์ตาที่มองหญิงชราหนึ่ง ไร้อารมณ์เช่นทุกครั้งที่มีการสื่อสารกัน

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 21)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำเรียกญาติคำว่า “แม่ ป้า พี่ ยาย” ในการสื่อสารระหว่างผู้ที่มีอายุน้อยกับผู้อาวุโส การใช้คำที่เคารพนับถือแก่ผู้ใหญ่เป็นเรื่องถูกต้อง การใช้คำว่า แม่ มีความหมายว่า เป็นผู้ที่ทำให้กำเนิด ลูกต้องเรียกผู้ที่ทำให้กำเนิดว่า แม่ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดในชีวิต คือบุคคลให้ชีวิต ผู้คอยคุ้มครอง ผู้มอบความอบอุ่น แม่ เปรียบเสมือนร่มโพธิ์ร่มไทรที่คอยปกป้องลูกๆ ทุกคนให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขในชีวิต คำว่า ป้า หมายถึง เป็นพี่สาวของพ่อ หรือแม่เป็นญาติที่สำคัญด้วย โดยจัดเป็นบุคคลที่ให้ความรัก ดูแล และมีน้ำใจที่ดีให้ความอบอุ่นเหมือนพ่อแม่ และคำว่า พี่ หมายถึง ผู้ร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันและเกิดก่อน พี่สาวบางคนทำหน้าที่เหมือนแม่ เลี้ยงและดูแลน้อง ๆ ให้ความอบอุ่นถึงน้อง ๆ ส่วนคำว่า ยาย หมายถึง แม่ของแม่ เมียของตา ให้ความอบอุ่นเหมือนแม่ ผู้เป็นห่วงหลานกว่าแม่ผู้ที่ทำให้กำเนิด

3.1.8 การใช้คำภาษาต่างประเทศ

การใช้ภาษาต่างประเทศในประเทศไทย นับวันจะมีความเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะอยู่ในยุคปัจจุบัน ประเทศไทยมีความทันสมัยกับการใช้เทคโนโลยี และการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศเป็นความสำคัญหรือเป็นเครื่องมือในการใช้สำหรับการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิสัยทัศน์ของชุมชนโลกและการประกอบอาชีพ ตระหนักถึงความมากมายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544: 1) ได้กล่าวไว้ ประเทศไทยมีการติดต่อและสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะด้านวิชาการกับทางตะวันตก การเปิดประตูสู่โลกตะวันตกของประเทศไทยเรา ทำให้มีการรับคำศัพท์ต่างๆ เข้ามามากมาย ดังนั้น การรับคำภาษาต่างประเทศ นั้น ๆ เข้ามาใช้โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงการออกเสียง แต่อาจเปลี่ยนแปลงแต่เปลี่ยนเล็กน้อย และเขียนเป็นอักษรภาษาไทย คำเหล่านี้คือ คำยืม การนำคำเหล่านี้เข้ามาใช้ในภาษาไทยเรียกว่า การยืมศัพท์ บางคนเรียกว่า การทับศัพท์ หรือบางทีก็เริ่มสร้างคำใหม่ขึ้นโดยเกี่ยวข้องกับชื่อของสิ่งของใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น มนุษย์จึงจำเป็นต้องสร้างคำใหม่ ใช้สำหรับสิ่งของเหล่านั้น

ในงานเขียนของขมัยกร แสงกระจ่าง ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้นำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในการเขียนอย่างมากมาย และต่อเนื่อง การยืมคำศัพท์มาใช้ในงานเขียนนี้ทำให้เนื้อหาของวรรณกรรมยาวจนของขมัยกร แสงกระจ่าง มีความเหมาะสม เป็นสากลและถูกใจผู้อ่าน โดยเฉพาะยาวจนเป็นผู้อ่านวรรณกรรม ถ้าอ่านแล้วพบการใช้คำศัพท์ภาษาต่างประเทศหรือภาษาอังกฤษทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายในงานเขียนวรรณกรรมยาวจนประเภทบันเทิงคดีของขมัยกร แสงกระจ่าง ครึ่งนี้ ผู้เขียนใช้ คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษอย่างเดียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1.6.1 การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ หมายถึง คำที่ถ่ายทอดเสียงจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยโดยใช้สำเนียงให้ใกล้เคียงกับภาษาเดิมหรือรักษาย้ำคงรูปภาษาเดิมไม่เปลี่ยนแปลง คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปรากฏอยู่ในภาษาไทยเป็นจำนวนมากที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มนุษย์สัมพันธ์มนุษย์ พวกหนูจะเติบโตต่อไปเป็นคนรุ่นใหม่ของสังคม หนูอาจจะไป เรียนในสาขาวิชาต่างๆ กัน ไปประกอบอาชีพต่างๆ กัน ไปเรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่ เทคโนโลยีใหม่ๆ ถึงตอนนั้นถ้าหนูไม่มีพื้นฐานของวิชาดัดคนวิทยา หนูก็จะพาชีวิตเดินไปอย่างยากลำบาก

(คุณปู่แว่นตาโต, 2544: 296)

จากตัวอย่างคำว่า “เทคโนโลยี” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “technology” หมายถึง วิทยาการที่นำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ และอุตสาหกรรม แทบทุกประเทศได้เลือกคำนี้มีการนิยมใช้เพราะเป็นคำทำให้เข้าใจง่าย ถ้าได้ฟังคำนี้แล้วจะเข้าใจความหมายทันที

พอพูดถึงคำว่ากิน ยายมีมือที่ร้องอุทธรณ์ “แซนด์วิชหนูอยู่ไหนล่ะ”

(ป้าจำ ไก่ตีตี น่ะจำ, 2544: 119)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีการใช้ภาษาอังกฤษโดยการทับศัพท์ คำว่า “แซนด์วิช” ซึ่งมาจาก คำว่า “sandwich” หมายถึง ขนมปังแผ่นประกบไส้ มีเนื้อสัตว์ผักมาใส่ในขนมปัง ใส่ไปในระหว่างสองสิ่ง เมื่อนำคำนี้มาใช้ว่า “แซนด์วิช” เป็นการนำเสียงภาษาอังกฤษเดิมมาถอดเสียงและมาเขียนเป็นภาษาไทยทุกเสียง

ไก่อินตามป้าจำเข้าไปในห้องกระจกใหญ่ๆ อย่างตื่นเต้น มันเป็นคนละโลกกับต้นไม้ใบหญ้าของไก่ แอร์เย็นเฉียบเหมือนเวลาเข้าไปในห้อง แต่กลับมองไม่เห็นใครสักคน มันดูแปลกๆ ถ้านึกว่านี่คือโรงเรียนของป้าจำ เด็กนักเรียนก็ไม่เห็น ก็ไม่แปลกเท่าไรเพราะมันเป็นเวลาปิดเทอม แต่คุณครู

คนอื่น ๆ ก็ไม่เห็นอีก ก็มองดูช่องทางเดินแคบ ๆ ที่ป่าจำพาเดินไปด้วยความรู้สึกแปลกๆ โรงเรียน
 นะนี้ ไม่ยกกะมีระเบียบให้เหมือนโรงเรียนโก้ อ่อนนักเรียนชั้นโตๆ เขาคงไม่วิ่งเล่นกันหรอก คิดได้แล้ว
 โก้ก็สบายใจ

(ป่าจำ โก้ ดีดีดี นะจ๊ะ, 2544: 175)

จากตัวอย่างคำว่า “แอร์” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “air-conditioner ”
 หมายถึง เครื่องปรับอากาศ ในข้อความนี้ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายให้ถึงผู้อ่านที่มีความนิยมใช้
 ภาษาอังกฤษกับภาษาของตน โดยทับศัพท์ตามเสียงภาษาอังกฤษ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของสำเนียง
 เดิม

พี่จุกหัวเราะก๊ิก โก้ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าทำอะไร แต่ก็ไม่สนใจแล้วว่า จะหัวเราะอะไร เพราะโก้
 ก็เบื่อเจ้าเก่าไอ้โซฟากันยุคของป่าเต็มที พอพี่จุกเลื่อนประตูเท่านั้น โก้ก็แทบจะวิ่งปูดออกไปเลย

(ป่าจำ โก้ ดีดีดี นะจ๊ะ, 2544: 178)

คำว่า “โซฟา” ซึ่งมาจากภาษาอังกฤษว่า “Sofa” หมายถึง เก้าอี้มยาว ในบริบท
 นี้ผู้เขียนอยากใช้เพื่อแสดงให้เห็นความนิยมการใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทย โดยรักษาเสียงของ
 ภาษาอังกฤษคงเดิม

คำของมารีมีความหมายสำหรับแดนมากกว่าความน้อยใจจากนัยน์ตาของผม แดนหันหลัง
 กลับไปทันที เขาไม่รู้ด้วยซ้ำว่า การหันหลังให้ผมครั้งนี้จะเป็นการหันหลังให้ผมชั่วชีวิต เพราะเราจะไม่
 มีโอกาสได้เจอกันอีกแล้วผมมั่นใจด้วยสัญชาตญาณหมาข้างถนนของผม มารีขึ้นนั่งซ้อนมอเตอร์ไซด์
 ก่อนไปเธอขายตามาดูผมอย่างสมน้ำหน้าครั้งหนึ่ง ผมยังยืนมองเธออยู่อย่างนั้น ไม่ประทับใจและไม่
 รังเกียจอะไรเธอมากนัก เพราะเธอไม่เกี่ยวอะไรกับผม ผมเสียใจแทนแดนเท่านั้นที่ไม่มีโอกาสได้รู้
 ความจริง และไม่รู้ความในใจของผม

(สวัสดี...ข้างถนน, 2547: 144)

ข้อความข้างต้นพบว่า คำว่า “มอเตอร์ไซด์” เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ คือ คำว่า
 “Motorcycle” มีความหมายว่า รถจักรยานยนต์, รถเครื่อง ในข้อความนี้ผู้เขียนได้นำคำทับศัพท์มา
 ใช้เพื่อต้องการเพิ่มเติมน้ำหนักให้คำที่นำมาใช้ ต้องการสื่อความไปถึงผู้อ่านเข้าใจได้รวดเร็ว

สำหรับหนู เรื่องกินไม่ใช่เรื่องใหญ่เท่าไรหรอก ถ้าบ้านหนูอยู่ติดกับร้านแฮมเบอร์เกอร์แบบ
 บ้านเพื่อนที่อยู่ในเมือง แต่นี่เราอยู่นอกเมือง เราอยู่กลางสวน วันอาทิตย์แม่จะซื้อข้าวมาใส่ตู้ไว้ให้ยาย

(คุณยายหวานซีสส์, 2549: 33)

จากตัวอย่างพบว่ามีการใช้คำของภาษาอังกฤษโดยการทับศัพท์คือคำว่า “แฮมเบอร์เกอร์” ซึ่งมาจากคำว่า “hamburger” หมายถึง ขนมปังยัดไส้เนื้อมัด หรือเนื้อสัตว์สับ ผู้เขียนนำคำเหล่านี้มาใช้เพื่อทำให้มีความโดดเด่น เยาวชนหรือมนุษย์ในปัจจุบันนิยมใช้คำนี้และชอบใจในการกินขนมนี้อย่างมากมาย ขนมนี้มีรสชาติถูกปาก และอร่อยเอร็ดอร่อย

จู่ ๆ พี่ข้าวฟ่างก็เกิดบ่นน้ำตาตื้นขึ้นมา น้ำตาไหลพราก ร้อนถึงหนูต้องวิ่งไปหยิบกระดาษทิชชูมาให้หลังจากเช็ดน้ำตาเสร็จเรียบร้อยแล้ว พี่ข้าวฟ่างจึงบอกกับยายว่า “ยายพูดโดนใจหนูมากค่ะ เพราะไม่เคยมีใครในครอบครัวบอกหนูถึงเรื่องราวพวกนี้เลย ทุกคนวนวายเป็นแต่กับเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ บ้านหนูร่ำรวยมีเงินมีทองมากค่ะ เด็ดร้อนอะไรแม่กับพ่อก็สามารถใช้เงินปั๊ดเป่าได้ ลุงหนูคนหนึ่งเป็น ส.ส. และเลือกตั้งคราวหน้า พ่อหนูก็จะลงเลือกตั้ง ... หนูอยากมียายของโต แต่หนูไม่มี...”

(คุณยายหวานซ่าส์ส์, 2549: 147-148)

จากข้อความข้างต้นนี้ มีการใช้คำภาษาอังกฤษ โดยการทับศัพท์ คือว่า “ทิชชู” ที่มาจากคำภาษาอังกฤษ คือคำว่า “Tissue” หมายถึง กระดาษชำระ, กระดาษทิชชู ผู้เขียนใช้คำนี้ในการเขียนเพื่ออยากสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้รวดเร็วขึ้น

ไม่ยากเลยที่สอยดาวจะเดินตามกลุ่มเขาออกไปด้วย พวกเขาเดินออกไปหน้าโรงพยาบาลเรียกรถแท็กซี่ แต่สอยดาวกลับแยกเดินไปตามถนนด้วยความมั่นใจ

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 24)

จากตัวอย่างพบว่ามีการใช้ภาษาอังกฤษ ผู้เขียนนำมาใช้เป็นคำทับศัพท์ คือคำว่า “แท็กซี่” ซึ่งมาจากคำว่า “Taxi” หมายความว่า รถยนต์รับจ้างสาธารณะ โดยสารได้ไม่เกิน 7 คน เมื่อผู้เขียนนำมาใช้ คำว่า “แท็กซี่” จึงเป็นการนำมาใช้เสียงภาษาอังกฤษเดิมและเขียนเป็นภาษาไทย

ผู้จัดการสำนักพิมพ์เป็นสาวมั่น พออ่านจดหมายจบก็หัวเราะเสียงดังตะโกนเรียกพนักงานชายผมยาวหยอยที่เป็นฝ่ายศิลป์ในออฟฟิศ

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 98)

จากตัวอย่างข้างต้นพบคำว่า “ออฟฟิศ” เป็นการนำมาจากคำภาษาอังกฤษ คือคำว่า “Office” หมายความว่า สำนักงาน, ที่ทำงาน, ที่ทำการ ในตัวอย่างนี้ ผู้เขียนได้นำคำทับศัพท์มาใช้เพื่อทำให้ผู้อ่านสนใจติดตามอ่าน เข้าใจรวดเร็ว และภาษานี้เป็นภาษาทางการ จึงทำให้ผู้เขียนนำมาให้

ลายเส้นไย่เย่ของดวงดี และการปัมลายมือของเด็กนิดในฐานะพยานจึงเกิดขึ้นบนกระดาษเอสี่ นักเขียนลงนามในฐานะคู่สัญญาอย่างสวยงามในขณะที่ลายเข็มสอยดาวตัวเท่าหม้อแกง

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 136)

คำว่า “เอสี่” คำนี้มาจากภาษาอังกฤษ คือคำว่า “A4” หมายความว่า การใช้บอกขนาดของกระดาษที่เป็นที่นิยม ที่มีความกว้างยาวประมาณ 210x297 มม. หรือ $8\frac{1}{4} \times 11\frac{3}{4}$ นิ้ว (ยุโรป) และ $8\frac{1}{2} \times 11$ นิ้ว (อเมริกัน) คำว่า A4 เป็นคำที่ผู้เขียนนำมาใช้ เป็นคำที่นิยมใช้เรียกว่ากระดาษ A4 คำนี้ใช้ไปทำให้เข้าใจได้รวดเร็ว

คราวนี้เจ้าของบ้านหันมามองคนทั้งสองที่เอ่ยชื่อลูกชาย “ใช่...ตานั่นแหละ... ตอนนี้แกออกเกรดน้อย ไม่รู้เป็นอะไร บิด~~เทอม~~นี้ บอกให้อยู่บ้านก็หนีออกจากบ้านเป็นประจำ... นี่กลับมาต้องเอาเรื่องซึกน้อยเห็นมัยว่า ถึงขนาดเกือบเสียข้าวเสียของไปหมดแล้วนะ ถ้าหนู...” เจ้าของคำพูดหยุดชะงักนิดหน่อย เมื่อเห็นหนูทั้งสองถนัด อาจจะไม่เหมาะกับคำว่า “หนู” แต่ก็ต่อในที่สุด “หนู...สองคนนี่ไม่ช่วยไว้”

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 150)

ข้อความนี้พบว่า มีการใช้คำว่า “เทอม” มาจากคำเดิมภาษาอังกฤษ คือคำว่า “Term” หมายความว่า ระยะเวลาที่กำหนดไว้เป็นตอน ๆ ของภาคเรียน เป็นคำทับศัพท์ที่ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายให้ถึงผู้อ่านสนใจและเข้าใจง่าย คำนี้ผู้เขียนเขียนตามเสียงเดิมของภาษาอังกฤษโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงเดิมของภาษา

ในที่สุดรถก็แล่นถึงสมุทรสงคราม และไปจอดอยู่หน้าวัดแห่งหนึ่งพอเห็นว่าเป็นวัดเท่านั้น เด็กๆ ก็ไม่ยอมลงจากรถ ทำท่าเฉโกโง่เก๋กันใหญ่ แต่อาจารย์สายจันทร์ไม่ยอม ลูกขึ้นคว่ำ

ไมโครโฟนประจำรถมาประกาศเองว่า “ใครไม่ลงจากรถถูกหักคะแนน”

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 48)

ข้อความนี้พบว่า มีการใช้คำว่า “ไมโครโฟน” มาจากคำเดิมภาษาอังกฤษ คือคำว่า “Microphone” หมายถึง เครื่องที่ใช้สำหรับขยายเสียงให้ดังขึ้น หรือเป็นอุปกรณ์ที่ใช้เปลี่ยนคลื่นเสียงให้เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ผู้คนส่วนใหญ่เรียกสั้นๆ ว่า ไมค์ เป็นคำทับศัพท์ที่ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายให้ถึงผู้อ่านสนใจและเข้าใจง่าย คำนี้ผู้เขียนเขียนตามเสียงเดิมของภาษาอังกฤษโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงของภาษาเดิม

คุณปู่ไปเยอรมันแล้ว เด็กๆ บ่นกันใหญ่ว่า คุณปู่ลืมนิชิยรุ่นเล็ก แต่ผ่านไปแค่เจ็ดวัน เด็กๆ ก็ได้รับโปสการ์ดใบแรกจากคุณปู่ อาจารย์สายจันทร์เป็นคนเอาโปสการ์ดใบนี้มาให้เด็ก ๆ รับผิดชอบหัวแ่งกันอ่าน

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 88)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้พบว่า มีการใช้คำว่า “โปสการ์ด” มาจากคำเดิมภาษาอังกฤษ คือ คำว่า “postcard” หมายความว่า ไปรษณียบัตร ขนาดมาตรฐาน คือ 4 x 6 นิ้ว ด้านหนึ่งของแผ่นกระดาษเป็นรูปภาพ ภาพถ่าย หรือภาพตัดปะ ที่มีหรือไม่มีข้อความหรือคำอธิบายพิมพ์บนบัตร และตั้งใจส่งให้ทางไปรษณีย์โดยไม่ต้องมีซองจดหมาย อีกด้านหนึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกสำหรับผู้ส่งกรอกชื่อและอีกส่วนหนึ่งที่อยู่ของผู้รับ เป็นคำทับศัพท์ที่ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายให้ถึงผู้อ่านสนใจและเข้าใจง่าย โดยคำนี้ผู้เขียนเขียนตามเสียงเดิมของภาษาอังกฤษโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงของภาษาเดิม

รดาขายไอศกรีมคันหนึ่งวิ่งผ่านมา เสียงคนขับบ่นว่า “ตายอีกแล้ว ... หม่าฝรั่งนี่ตายง่ายจริง”
(สวัสดี...ข้างถนน, 2547: 129)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำว่า “ไอศกรีม” มาจากคำเดิมภาษาอังกฤษ คือ คำว่า “ice-cream” หมายถึง ของหวานอย่างหนึ่งทำด้วยนม น้ำหวาน หรือบางทีใช้กะทิ ทำให้ขึ้นแข็งตัวด้วยความเย็น เป็นคำทับศัพท์ที่ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายให้ถึงผู้อ่านสนใจและเข้าใจง่าย โดยคำนี้ผู้เขียนเขียนตามเสียงเดิมของภาษาอังกฤษโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงของภาษาเดิม ไอศกรีมเป็นสิ่งชนิดหนึ่งที่เด็กๆ และผู้ใหญ่บางส่วนชอบรับประทาน

“เอ๊ะ...ก็เธอเป็นคนไปเปิดกูเกิ้ลมาหยก ๆ แล้วเธอจะมาถามพวกเราได้ไง” เด็กหญิงสะท้านขวัญรัวเข้าไป ทำให้นายวนนึกขึ้นมาว่า อาจารย์ของเด็กขายน่าจะเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ “เรียกกันแปลก” นายวนพึมพำเจิงอวย แต่ก็ เป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆ เพราะเรื่องที่สำคัญกว่าคืออาการบาดเจ็บของคุณปู่

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 100)

จากข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้คำว่า “กูเกิ้ล” มาจากคำเดิมภาษาอังกฤษ คือ คำว่า “Google” หมายถึง คือเป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการในการสืบค้นข้อมูลในโลกอินเทอร์เน็ต โดยค้นหาข้อมูลจากข้อความ หรือพิมพ์ตัวอักษรเข้าไปเพื่อค้นหาข้อมูลเป็นต้น เป็นคำทับศัพท์ที่ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายให้ถึงผู้อ่านเข้าใจง่าย โดยคำนี้ผู้เขียนเขียนตามเสียงเดิมของภาษาอังกฤษ โดยเสียงของคำนี้มีการเปลี่ยนแปลงเสียงของภาษาเดมินิดหน่อย

ผมกำลังยืนรอลิฟต์อยู่ครับ มือขวาถือลูกฟุตบอลมือซ้ายกำลังเกาหัว ตัวเลขลิฟต์แสดงว่าใกล้ถึงพื้นดินเต็มทน พอลิฟต์เปิดก็มีคนประมาณสามสี่คนออกมา ผมรอจนคนออกหมดแล้วจึง

ค่อยๆ เดินเข้าไปมองตรงไปข้างหน้า ไม่มีใครเข้ามาพร้อมผมสักคน อะฮ้า ผมจินตนาการเอาว่าจะได้เป็นเจ้าของยานอวกาศคนเดียว ผมเอื้อมมือไปกดปุ่มปิด และทำท่าจะกดหมายเลข 14 อันเป็นชั้นที่ผมอยู่ ทันใดนั้นผมก็ได้ยินเสียงแหบๆ ดังขึ้น

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 13)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำว่า “ลิฟต์” กับคำว่า “ฟุตบอล” มาจากคำเดิมภาษาอังกฤษ คือ คำว่า “Elevator” หมายถึง เครื่องยนต์หรือเครื่องกลสำหรับนำคน หรือของขึ้นลงในอาคารสูงๆ เคลื่อนที่ด้วยพลังไฟฟ้ากับคำว่า “Football” หมายถึง ลูกกลมๆ อัดลม ทำจากหนังหรือพลาสติกใช้เล่นกีฬาฟุตบอล คำนี้ใช้ทั่วโลก เป็นกีฬาระดับโลกที่มีความนิยมมากยิ่งขึ้น คำสองคำนี้เป็นคำทับศัพท์ที่ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายให้ถึงผู้อ่านสนใจและเข้าใจง่าย โดยคำนี้ผู้เขียนเขียนตามเสียงเดิมของภาษาอังกฤษ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงของภาษาเดิม

พี่หวัระะ แต่ผมก็มีความสุขดี เราสั่งพิซซ่ามากินกัน นอนดูโทรทัศน์ และคุยกันหลายเรื่องที่ไม่ได้คุยกันทางเฟซบุ๊ก พอตอนบ่ายเราก็ได้ยินเสียงคนร้องให้ ฟังดูสะอึกสะอื้นคร่ำครวญ ตามด้วยเสียงโป๊ๆ ซึ่งผมยืนยันว่าเป็นเสียงไม้เท้าของอาม่าโขกกับข้างฝา แต่คราวนี้ไม่มีเสียงร้องกรี๊ดอย่างเคย พี่สาวผมตื่นตกใจ

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 38)

จากข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้ คำว่า “พิซซ่า” กับคำว่า “เฟซบุ๊ก” มาจากคำเดิมภาษาอังกฤษ คือคำว่า “Pizza” หมายถึง เป็นอาหารชนิดหนึ่งที่มาจากประเทศอิตาลี มีลักษณะเป็นแป้งแผ่นกลมแบนราดด้วยสมะเชื้เทศ กับคำว่า “Facebook” หมายความว่า การให้บริการบนอินเทอร์เน็ตบริการ ที่ทำให้ผู้ใช้อาจติดต่อสื่อสาร การร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือหลายๆ กิจกรรมกับผู้ใช้เฟซบุ๊กคนอื่นๆ ได้อย่างง่ายๆ การรับและตอบโต้ทันเวลา การโพสต์รูปภาพ การโพสต์คลิปวิดีโอ และการเขียนบทความหรือบล็อกเป็นต้น คำสองคำนี้เป็นคำทับศัพท์ที่ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายให้ถึงผู้อ่านสนใจและเข้าใจง่าย โดยคำนี้ผู้เขียนเขียนตามเสียงเดิมของภาษาอังกฤษโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงของภาษาเดิม

พอตกเย็นฝนตกหนัก ผมกลับถึงห้องและไม่ได้ลงไปเล่นฟุตบอลจึงได้โอกาสเขียนบันทึกในเฟซบุ๊กเรื่องโลกของอาม่าตอนใหม่ โดยเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด แทบจะถอดทุกคำพูดของอาม่าออกมาแน่นนอนที่สุด คนอ่านกว่า 80 เปอร์เซนต์ก็เข้ามาถล่มอาม่าเสียยับเยินจะมีก็แต่พี่สาวของผมเท่านั้นที่แสดงความเห็นว่า “อาม่าคงมีเหตุผลของแกล้งๆ อย่าเพิ่งโกรธแกล้ง...”

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 58)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำว่า “เปอร์เซ็นต์” มาจากคำเดิมภาษาอังกฤษ คือคำว่า “Percent” หมายถึง จำนวนที่เทียบเป็นส่วนร้อย หรือเรียกว่า ร้อยละแทนด้วยเครื่องหมาย “%” เป็นคำทับศัพท์ที่ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อให้มีความน่าสนใจถึงผู้อ่านและเข้าใจง่าย โดยคำนี้ผู้เขียนเขียนตามเสียงเดิมของภาษาอังกฤษ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงของภาษาเดิม

พอกลับถึงคอนโดใจผมไปนั่งหน้าจอคอมพิวเตอร์แล้ว แต่ตัวต้องผ่านด่านครอบครัวอบอุ่น อันประกอบด้วย คุณน้ำชาลี คุณน้ำยัมปloom และหนูข้าวโพด ยกเว้นวันจันทร์ เข้าใจว่าแจะไปเรียน กศน. ทุกคนเดินเรียงแถวออกมาจากลิฟต์ กำลังจะไปกินข้าวมื้อเย็น อันเป็นธรรมเนียมของครอบครัวนี้ เพราะคุณน้ำชาลีแกทำงานต่างจังหวัด กลับมาเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์

(อำมาบนคอนโด, 2557: 121)

จากตัวอย่างพบคำว่า “คอมพิวเตอร์” มาจากคำเดิมภาษาอังกฤษ คือคำว่า “Computer” หมายถึง เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถรับข้อมูลและคำสั่ง ผ่านอุปกรณ์รับข้อมูล แล้วนำข้อมูลและคำสั่งนั้นไปประมวลผลด้วยหน่วยประมวลผล คำนี้เป็นคำทับศัพท์ที่ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อให้มีความน่าสนใจถึงผู้อ่านและเข้าใจง่าย โดยคำนี้ผู้เขียนเขียนตามเสียงเดิมของภาษาอังกฤษ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงของภาษาเดิม

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การศึกษาพฤติกรรมการใช้คำในงานเขียนของชมัยกร แสงกระจ่าง ทั้ง 8 ประเภท ได้แก่ การใช้คำซ้ำ การใช้คำซ้อน การใช้คำแสดงอารมณ์ การใช้คำย่อ การใช้คำประสม การใช้คำลงท้าย การใช้คำเรียกญาติ และการใช้คำภาษาต่างประเทศ ได้อย่างโดดเด่น แสดงให้เห็นว่าเป็นความเชี่ยวชาญของผู้เขียนที่ได้เลือกการใช้คำได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับแต่ละเรื่อง ในเรื่องทั้ง 10 ของชมัยกร แสงกระจ่าง ที่เลือกมาใช้ในกรวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้คำ ได้เห็นว่า ชมัยกรได้ใช้คำซ้ำเป็นจำนวนมากและอย่างโดดเด่นมากที่สุดเพื่อให้ผู้อ่านสนใจในการอ่านและได้ความรู้ที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมามีการคำซ้อน และต่อมามีการใช้คำลงท้าย คำภาษาต่างประเทศ เนื่องจากสมัยนั้นประเทศไทยของเรามีคนพูดภาษาต่างประเทศหอบกับภาษาไทยหลากหลาย ผู้เขียนนำภาษาต่างประเทศมาสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเยาวชน โดยผู้เขียนมีความเห็นว่าวรรณกรรมนี้เป็นวรรณกรรมสำหรับเยาวชนอ่าน ในสมัยนั้นเยาวชนส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือที่มีการเขียนบนภาษาต่างประเทศ

3.2 กลวิธีการใช้ประโยค

ประโยค หมายถึง การเรียบเรียงถ้อยคำให้ตามลำดับ เช่น ประธาน กรรม และส่วนขยาย จัดให้มีความสัมพันธ์กันของถ้อยคำ โดยมีเนื้อหาสมบูรณ์เพื่อให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านสามารถเข้าใจกันและ

สอดคล้องตามความต้องการของผู้พูดและผู้เขียน ถ้าการจัดถ้อยคำไม่ตรงตามหน้าที่ของความหมายก็แตกต่างกันไป ดังที่ กุหลาบ มลลิกะมาส (2550: 132) ได้อธิบายเกี่ยวกับการสร้างรูปประโยคว่า นักเขียนมักมีวิธีเรียบเรียงประโยคเป็นลักษณะเฉพาะตัว บางท่านนิยมประโยคยาวลีลาหนัก-ช้า บางท่านชอบประโยคสั้นกะทัดรัด

ชัยกร แสงกระจ่าง ได้นำเสนอการใช้ประโยคที่สื่อความหมายอย่างงดงาม เนื่อความชัดเจน และทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายหรือปลุกใจให้ติดตามการขยายรายละเอียดในกลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมของนักเขียนวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดี

จากการศึกษาพบว่า การใช้ประโยคที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชัยกร แสงกระจ่าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.2.1 การใช้ประโยคสั้น

ประโยคสั้น หมายถึง ประโยคที่เลือกใช้ถ้อยคำน้อย ไม่มีการขยายความมากมายและสื่อความตรงประเด็น ส่วนประกอบของประโยคมีภาคประธาน และภาคแสดงเท่านั้น ประโยคสั้นทำให้ผู้รับสารเข้าใจง่ายใช้เวลาสั้นๆ สำหรับการตีความ

ชัยกร แสงกระจ่าง ได้เลือกการใช้ประโยคสั้นหลายๆ ประโยค เพราะ ชัยกร แสงกระจ่าง เป็นนักเขียนวรรณกรรมเยาวชนที่มีชื่อเสียง ความเชี่ยวชาญ และสามารถทำให้กลุ่มเยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสนใจติดตามในการอ่านวรรณกรรมเยาวชน จนกระทั่งนำวรรณกรรมของ ชัยกร แสงกระจ่าง มาทำวิเคราะห์ เป็นบทความ งานวิจัย ดังที่ สมเกียรติ รัชขมณี (2551: 42-48) ได้กล่าวว่า ประโยคสั้นทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน ประโยคชนิดนี้จะใช้ถ้อยคำน้อย ตรงไปตรงมา ไม่มีการขยายความต่อเนื่อง หากต้องการขยายความด้วยประโยคแบบนี้ ผู้เขียนมักใช้ประโยคขนาดสั้นหลายๆ ประโยค มาเรียงติดต่อกัน เพื่อขยายความหรือเล่าเรื่องให้จบความ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“พ่อขา โน่นรถอะไรคันใหญ่จังเลย”

“อ้อ... รถเครนไงลูก”

“รถเคน รถเคน”

“เครน ลูก รดยกของหนักๆ”

“ยกบ้านได้ไหม”

“ได้สิลูก” ผู้เป็นพ่อตอบ

(บ้านนี้มีรัก, 2542: 123)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้พบว่า มีการใช้ประโยคสั้นๆ หรือประโยคกระชับเพื่อแสดงให้เห็นว่า บทสนทนานี้เป็นการใช้คำถามและคำตอบสั้นๆ ง่ายๆ ไม่สับสน น่าสนใจ และเข้าใจง่ายๆ ที่สุด ผู้เขียนนำมาใช้ในครั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและผู้เขียนสอดแทรกการอ่านอักษรให้ถูกต้องด้วย

คุณปู่แว่นตาโตตื่นแต่เช้าเหมือนทุกวัน เขาไม่รู้แล้วว่า วันไหนเป็นวันเสาร์ วันไหนเป็นวันอาทิตย์ วันทุกวันแห่งการเกษียณอายุเป็นวันเดียวกันทั้งหมด เขาหยิบหนังสือพิมพ์รายวัน ฉบับภาษาอังกฤษติดมือออกมาด้วย ถ้วยกาแฟหนึ่ง หนังสือพิมพ์หนึ่ง เขาใช้เวลา นั่งอยู่ที่โต๊ะสนามนี้ได้ นานหลายชั่วโมง

(คุณปู่แว่นตาโต, 2544: 27)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เป็นประโยคสั้นๆ ที่ผู้เขียนนำมาใช้ โดยวางต่อกัน เป็นประโยคยาวพอสมควร คำหลายคำที่นำมาประกอบใช้ในครั้งนี้เป็นคำง่าย ๆ ง่ายเข้าใจไม่สับสน ถ้านำข้อความนี้มาวิเคราะห์ สามารถจะเห็นอย่างชัดเจนดังต่อไปนี้ “คุณปู่แว่นตาโตตื่นแต่เช้าเหมือนทุกวัน/ เขาไม่รู้แล้วว่า/วันไหนเป็นวันเสาร์ /วันไหนเป็นวันอาทิตย์/วันทุกวันแห่งการเกษียณอายุเป็นวันเดียวกันทั้งหมด/เขาหยิบหนังสือพิมพ์รายวัน/ ฉบับภาษาอังกฤษติดมือออกมาด้วย/ถ้วยกาแฟหนึ่ง หนังสือพิมพ์หนึ่ง/เขาใช้เวลา นั่งอยู่ที่โต๊ะสนามนี้ได้ นานหลายชั่วโมง” เมื่อแยกประโยคเป็นส่วน ๆ แล้ว ได้เห็นว่าโครงสร้างประโยคนี้ มีแค่ ประธานไว้ในส่วนภาคต้นของประโยคสั้นๆ ต่อมากริยาและกรรมด้วย ไม่มีการใช้คำเชื่อมประโยคซึ่งนำประโยคให้กลายเป็นประโยคที่มีขนาดยาว ผู้เขียนนำประโยคที่มีลักษณะดังกล่าวนี้มาใช้เพื่อมีความประสงค์นำผู้อ่านให้มีความสนใจอยากอ่านเป็นประโยชน์เพิ่มความรู้ความเข้าใจทางสังคม ผู้เขียนหลายๆ ท่านได้สอดแทรกความรู้หลายอย่างไว้ในวรรณกรรมทุกชนิด

“ที่สวนดาคามีอะไร” ยายดีดีถาม

“มีชมพูไม่มีหนอน” เสียงเจ้าโย่งตอบ

“ มีพุทราด้วย” เสียงเจ้าเปี้ยกเสริม

(ป้าจ๋า ไก่ ดีดี น่ะจ๊ะ, 2544: 52)

จากตัวอย่างนี้ จะพบว่า ผู้เขียนได้นำประโยคสั้น ๆ มาใช้ในบทสนทนาระหว่างสามคนที่เกี่ยวข้องการไปสวนดาคำ โดยที่โน่นมีต้นไม้ใหญ่ ๆ ต้นชมพู ต้นพุทรา ฯลฯ ซึ่งดาคำปลูกสำหรับนกกิน และผู้คนรับประทาน สถานที่นั้นมีคนเกือบทุกชนิด เป็นส่วนธรรมชาติที่มีผู้คนไปเที่ยวมากมาย บทสนทนานี้จะเห็นว่าเข้าใจง่ายไม่สับสนใช้คำธรรมดา เมื่อฟังแล้วมีความรู้สึกนึกคิดอยากไปเที่ยว

“เราต้องไปแล้วนะ”

“ ไปไหน” น้ำใส่ถาม นายนดาสีน้ำตาลใส่จับอยู่ที่นายนดาคำโตคู่โตคับหน้า

“ ไปไกล ๆ ...”

“ทำไมต้องไปไกล ๆ”

“ก็พ่อเธอจะเอาตำรวจมาจับเรา”
 “ไม่จริงหรอก... ” เจ้าของตาสีน้ำตาลเถียง
 “จริงสิ เราได้ยินกับหู...”
 “แล้วเธอจะไปไหนล่ะ ” น้ำใสทำตาแดงๆ
 “ไปไกล ๆ”
 “ยายเราอยู่บ้านนอก...” น้ำใสว่า “ไปอยู่กับยายเรามั้ย”
 “ดี...”

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 209-210)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่า บทสนทนาใช้ประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ ผู้เขียนนำคำมาใช้ในประโยคเป็นคำเข้าใจมีความดึงดูดผู้อ่าน ไม่ใช่เวลานานในการสนทนา เนื้อความในแต่ละประโยคมีความน่าสนใจอ่านได้รวดเร็วและเข้าใจก็รวดเร็วมากที่สุด

“โธ่เอ๊ยลูก ... ” ยายว่า “ระก้านะมันอยู่ในสวนของเรานะ”
 หนูมองหน้ายาย “ก็ใช่ะสิ”
 “หนูไม่รู้อะไรเลยหรือ ... ” ยายยังยิ้มอยู่
 “ก็ใช่ะสิ...” หนูตอบอีก
 ยายหัวเราะอีก
 “แม่เขาไม่บอกเลยรี ”
 “ไม่นะสิ ... ทำไมละยาย” หนูเริ่มหงุดหงิด เพราะดูว่ายายรู้อะไรที่เหนือกว่าหนู

ทุกประตู

(คุณยายหวานซีสส์, 2549: 35)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้พบว่า ในบทสนทนาประโยคสั้นๆ มีจุดมุ่งหมายในการสื่อความอย่างชัดเจน จะเห็นว่า ผู้เขียนได้นำเสนอในการใช้ประโยคกระชับ ซึ่งมีการใช้คำน้อย ไม่มีความซับซ้อน ผู้เขียนใช้คำง่ายๆ มีน้ำหนักในบทสนทนา เช่น “โธ่เอ๊ยลูก ...” หรือใช้ประโยคคำถามเพื่อแสดงความโดดเด่นยังผู้อ่าน เช่น “หนูไม่รู้อะไรเลยหรือ...” การใช้ประโยคคำถามในบทสนทนาเป็นการช่วยให้ผู้อ่านอยากติดตามเนื้อเรื่องเพราะอยากรู้ว่า เมื่อจบบทสนทนาแล้วได้ผลอะไรบ้าง

“เอื้อ ... แปลกนะคะ ... เด็กคนนี้ก็ยังมีมาอินกับสอยดาวอีกคนหนึ่ง...”
 “แปลกมากกว่าด้วย เพราะแกคิดว่าแกเป็นสอยดาว...ให้ที่อยู่ติดต่อไว้ ด้วย...”
 “เป็นคนใช้ร้านหมอนะคะแม่ ...”
 “นั่นสิ ... แปลกมาก”

“แล้วแม่จะทำไฉนคะ” ลูกสาวถาม
นักเขียนนิ่งไปพักใหญ่ “ไม่รู้สิ”

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 98-99)

จากตัวอย่างนี้พบว่า ผู้เขียนนำประโยคกระชับมาใช้ในบทสนทนาว่าลูกกับแม่ บทสนทนานี้ถามกันตรงไปตรงมาโดยมีการใช้คำง่าย ๆ ในบทสนทนาไม่ทำให้ผู้อ่านซับซ้อนเมื่อจบการสนทนา เข้าใจทั้งผู้ถามและผู้ตอบ

เด็กหญิงเอ็กยิมินิด ๆ ที่มุ่มปาก ทำหน้าเซ็งเซ็งเล็กน้อย “คุณยายให้หนูอ่านให้ฟัง ทุกวัน”

“อ่านอะไร” คุณปู่ถาม

“วรรณคดี”

“ยอดเยียมส์ ...” คุณปู่อุทานแบบไทยปนฝรั่ง ตามมาด้วยเสียงอ้ออิงของเด็กๆ

ทั้งห้อง

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 35)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ในงานเขียนของขมัยกร แสงกระจ่างมีการใช้ประโยคสั้นๆ หลายประโยค โดยนำประโยคมาวางต่อกันแต่มีจุดประสงค์อย่างชัดเจนและสื่อความตรงไปตรงมา ทำให้ข้อความมีน้ำหนัก น่าสนใจ มีความรู้สึกคล้อยตามทันที การใช้ประโยคสั้นๆ นั้น ก็มักจะเป็นคำง่ายๆ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย ผู้เขียนใช้ประโยคสั้นๆ ในบทสนทนาโดยมีประโยคคำถามและคำตอบ เมื่อจบบทสนทนาที่สามารถเข้าใจเนื้อหาสาระในบทสนทนาอย่างชัดเจน ว่า “อ่านอะไร” **คุณปู่ถาม** และมีคำตอบ “**วรรณคดี**” คำตอบของคุณปู่ “**ยอดเยียมส์...**” คุณปู่อุทานแบบไทยปนฝรั่ง ตามมาด้วยเสียงอ้ออิงของเด็กๆ ทั้งห้อง

การใช้ประโยคสั้นๆ ในงานเขียนของขมัยกร แสงกระจ่าง ได้เห็นว่า ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายการเสนอเนื้อหาอย่างกระชับ ซึ่งทำให้ผู้อ่านสนใจมีความรู้สึกคล้อยตามเนื้อหาในบทสนทนาและช่วยให้ผู้อ่านสามารถรับสารได้อย่างชัดเจน

“วันนี้ไม่มีใครมาด้วยหรืออามา”

อามาตอบว่า “ เช็ดเลี้ยว อ้าวไม่เอากะอีเลี้ยว”

“แล้วอามาจะอยู่ยังงัยคนเดียว”

อามาตอบว่า “อ้าวอยู่ลำย”

(อามาบนคอนโด, 2557: 56)

จากตัวอย่างนี้ จะเห็นว่า ผู้เขียนนำประโยคกระชับมาใช้ในบทสนทนาตามรูปแบบคำถามและคำตอบโดยดำเนินการไปได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้นใช้เวลาไม่กินาที

3.2.2 การใช้ประโยคยาว

ประโยคยาวเป็นประโยคที่มีการนำคำขยายต่างๆ มาต่อเรียงกันในประโยคโดยจะทำให้ประโยคมีขนาดยาวโดยการใช้คำเชื่อมเป็นตัวเชื่อมประโยคต่างๆ ดังที่ วิจิตร ณ ภาณุพงศ์ (2541: 101) ได้กล่าวไว้ว่า ประโยคยาวเป็นประโยคที่มีการนำคำขยายต่างๆ มาวางเสริมในประโยคหรือสามารถเกิดจากการนำประโยคสั้นๆ หลายประโยคมาวางต่อเนื่องกัน โดยใช้คำเชื่อมเป็นตัวเชื่อมประโยคต่างๆ ซึ่งคำเชื่อมอาจมีทั้งที่เป็นคำเชื่อมคำเดียวที่เรียกว่า คำเชื่อมเดี่ยว หรือคำเชื่อมสองคำขึ้นไปเรียกว่า คำเชื่อมผสม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.2.2.1 การใช้ประโยคขยายความ

ประโยคขยายความ เป็นประโยคที่เกิดจากการนำคำขยายมาใช้ในประโยค เช่น มี คำนาม คำสรรพนาม และกริยา มาเพิ่มเติมในประโยคเพื่อให้ประโยคมีเนื้อความงดงาม ชัดเจนมากขึ้น และทำให้ประโยคมีเนื้อความยาวเมื่อมีการนำคำขยายมาใช้ในประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มันโตเร็ว ไม่ใช่เพราะเป็นไก่ตัวเดียวแล้วแม่เปรี๊ยะของมันปรนเปรอ แต่เพราะไก่เอง ปรนเปรอมันเป็นการใหญ่ ด้วยการตำข้าวเปลือกให้มันกินทุกวันหลังกลับจากโรงเรียน มันคุ้นชินกับเสียงโป๊ก ๆ ของไก่เป็นอย่างดี หลัง ๆ พอไก่เริ่มตั้งครก มันก็จะกระโดดม้ายินบนปากครก แล้วเตรียมพร้อมจิก บางทีดำได้โป๊กสองโป๊ก พอมีเมล็ดข้าวสีขาวแลบออกมามันเห็นก็ก้มหัวลงไปจิกปุ๊บเป็นจังหวะเดียวกับที่ไก่ทำลงไปพอดี เสียงร้อง “จ๊าก” ดังลั่น ไก่ใจหายวาบนึกว่าตายไปเสียอีกแล้ว โชคดีที่มันแค่ถาก ๆ แต่กระนั้นมันก็ไม่เช็ด พอไก่ตั้งครกเริ่มตำ มันก็จะกระโดดมาเกาะปากครกทุกครั้งไป ด้วยความงมมากของมันนี่เอง มันจึงได้ชื่อใหม่จากไก่ว่า “นั่งครก” เป็นชื่อที่ใคร่รู้ดีว่าถ้าป่าจำรู้เข้า ป่าจำต้องขอให้ไก่เปลี่ยนอีกแน่นอน

(ป่าจำ ไก่ดีดี นะจ๊ะ, 2544: 45)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า ผู้เขียนได้นำกลุ่มคำขยายมาใช้ในประโยค จะนำไปให้ประโยคขยายความยาว กลุ่มคำที่ทำหน้าที่ขยายขึ้นนั้น คือ “ไก่เองปรนเปรอมันเป็นการใหญ่” “พอไก่เริ่มตั้งครก มันก็จะกระโดดม้ายินบนปากครก” กลุ่มคำเหล่านี้ทำหน้าที่ขยายประโยคให้มีขนาดยาวขึ้นไป คำที่ช่วยทำให้ประโยคขยายได้ขนาดยาว คือ คำว่า “ไก่” โดยไก่เป็นชื่อของตัวละครในเรื่องป่าจำ ไก่ ดีดี นะจ๊ะ

บ้านของคุณปู่แว่นตาโตอยู่ต้นขอย ส่วนบ้านของเด็กๆ กลุ่มนี้อยู่ท้ายขอย เด็กๆ จึงมักเห็นคุณปู่กันทุกครั้งทีออกจากขอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปีนี้ เพราะคุณปู่เลิกไปมหาวิทยาลัยแล้ว

ผู้ใหญ่พูดกันว่า **คุณปู่เกษียณอายุ ทุกครั้งที่นั่งรถโรงเรียน หรือรถพ่อแม่ หรือขี่จักรยาน (คันสีแดง) เทียวไปในซอย หรือเดิน เด็กๆ จะมองเข้าไปในบ้านคุณปู่ และมักเห็นคุณปู่นั่งตากลมแวนตาโตอยู่ที่สนาม**

(คุณปู่แวนตาโต, 2544: 25)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้ประโยชน์ขยายความ โดยการนำกลุ่มคำขยายความมาใช้หรือมาวางไว้ในข้อความหรือประโยคเพื่อให้ข้อความหรือประโยคมีขนาดยาว คือ **“บ้านของคุณปู่แวนตาโตอยู่ต้นซอย” “มักเห็นคุณปู่กันทุกครั้งที่ออกจากซอย” “เพราะคุณปู่เลิกไปมหาวิทยาลัยแล้ว โดยคุณปู่เกษียณอายุ” “ทุกครั้งที่นั่งรถ” “มักเห็นคุณปู่นั่งตากลมแวนตาโตอยู่ที่สนาม”** เมื่อนำกลุ่มคำเหล่านี้มาใช้แล้วทำให้กลุ่มคำเหล่านั้นจะทำหน้าที่และนำข้อความหรือประโยคให้มีขนาดยาวมากขึ้น

เรื่องเด็กหญิงรำพึงเอาบะหมี่สำเร็จรูปไปกินในที่นอนกลายเป็นเรื่องใหญ่ที่ทำให้คุณ **ชวนชมออกกฎเหล็กของบ้านออกมามากมาย**

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 139)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการนำกลุ่มคำขยาย คือ **“ในที่นอนกลายเป็นเรื่องใหญ่ที่ทำให้คุณชวนชมออกกฎเหล็กของบ้านออกมามากมาย”** มาวางในประโยคเพื่อขยายคำนาม คำว่า “บะหมี่” คำนี้นำมาช่วยขยายประโยคให้มีความยาวมากขึ้น คำขยายประโยคให้มีความยาวนี้จะช่วยเพิ่มความหมายของประโยคให้มีอรรถรสและช่วยผู้อ่านให้เข้าใจของเรื่อง ช่วยให้มีการฝึกคิด ฝึกไตร่ตรองด้วยเหตุผล ช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจได้หลายด้านหลายมุม

กลับจากถวายสังฆทาน **แม่แหวะพายไปเที่ยวตลาด** ความจริงหนูก็ชอบเดินตามหลังยายเหมือนกันนะเพราะว่าจะ**มีคนร้องทักยายทั้งตลาดเลย** มีแต่เสียง โอ้โฮ ครูหวาน ครูหวานหรือนี่ ครูหวานจำฉันได้มั๊ย ครูหวานจำหนูได้มั๊ย ครูหวาน ครูหวาน มีทั้งเสียงผู้หญิงและเสียงผู้ชาย ยังแข็งแรงอยู่เลยนะครู สิ่งทีหนูไม่ได้ยินก็คือ ไม่ได้ยินใครเรียกพี่หรือคำที่เหนื่อไปกว่านั้น **ส่วนยายก็จะทักตอบเขาทุกรายไป** ทำท่าราวกับจำเขาได้ดี แต่พอเดินเลยมาแล้วก็แอบกระซิบถามแม่ว่า “ใครนะ” แม่ก็ตอบเหมือนกันทุกครั้งไปว่า “แต่ก็จำไม่ได้เหมือนกันแหละแม่...”

(คุณยายหวานซ่าส์ส์, 2549: 118)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการนำกลุ่มคำขยายมาใช้ คือ **“แม่แหวะพายไปเที่ยวตลาด” “มีคนร้องทักยายทั้งตลาดเลย” และ “ส่วนยายก็จะทักตอบเขาทุกรายไป”** ผู้เขียนนำกลุ่มคำนี้มาวางในประโยค นำให้กลายเป็นประโยคที่มีขนาดยาวมากขึ้น และคำขยายนี้อาจช่วยเพิ่ม

น้ำหนักของประโยคให้มีอรรถรสในการออกเสียงและความหมายของประโยคใจความสำคัญให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.2.2.2 การใช้ประโยคจากคำเชื่อม

ประโยคจากคำเชื่อม หมายถึง การนำประโยคสั้นๆ หลายประโยคมาเรียงกันต่อเนื่อง การใช้คำเชื่อมเพื่อเชื่อมประโยคกับประโยค เชื่อมใจความที่ขัดแย้งกัน หรือคำกับคำให้สละสลวย เช่น คำว่า และ แล้ว จึง เพราะ หรือ แต่ เหตุเพราะ ทั้ง.....และ ทั้ง.....ก็ แต่ว่า กว่า เพราะว่า เป็นต้น ดังที่ วิจิตร ภาณุพงศ์ (2541: 101) กล่าวว่า ประโยคยาวจากคำเชื่อม หมายถึง ประโยคยาวที่เกิดจากการนำประโยคสั้น หลายประโยคมาวางต่อเนื่องกัน โดยมีคำเชื่อมเป็นตัวเชื่อมโยงให้เนื้อความสัมพันธ์กัน ซึ่งคำเชื่อมนี้อาจเป็นคำเชื่อมคำเดียวที่เรียกว่า คำเชื่อมเดียว หรือ คำเชื่อม 2 คำขึ้นไปที่เรียกว่า คำเชื่อมผสม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มันมาเกาะอยู่ตรงนั้นจริงๆ และกำลังกินอาหารที่พ่อเอาขึ้นไปวางไว้ให้ฉันท่อยๆ พลิกตัวไปปลุกเพื่อนคนแรกทีนอนอยู่ติดกัน จิตนั้นเอง พอเธอรู้นกกำลังมากินอาหาร เธอก็หันไปปลุกแก้วต่อ **แล้วก็สุวี และวิมาลา** เราทุกคนตื่นตาแล้ว แต่ไม่มีใครกล้ากระดุกกระดิกหรือส่งเสียง **หากแต่นอนมองนกตัวน้อย ๆ** ที่อาจหาญเข้ามาจิกกินอาหารทั้งที่เรานอนเรียงรายกันอยู่ตั้งห้าคน มันส่งเสียงร้อง

(ป้าจำ ไก่ ดีดี น่ะจ๊ะ, 2544: 101)

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนนำคำเชื่อมมาใช้ในประโยคเพื่อให้ประโยคมีความยาวคำที่ทำให้ประโยคมีลักษณะยาว เช่น คำว่า “และ แล้ว แต่” ซึ่งอยู่ในประโยคข้างต้น การใช้คำเชื่อมเหล่านี้เข้าไปในประโยค สามารถจะนำประโยคให้มีความต่อเนื่องกันได้ และนำผู้อ่านให้ติดตามการอ่านวรรณกรรมยาวจนมากยิ่งขึ้น

เวลาในสวรรค์มาถึงแล้ว หนูก็จะคุยกับแม่ เล่าให้แม่ฟังตลอดเวลาที่แม่เดินไปเดินมาอยู่ในบ้าน แม่ไม่ได้เดินเล่นหรอกนะคะ แต่ทำให้บ้านเป็นสวรรค์ของหนูจริงๆ โดยการกวาด เช็ดและถูจนบ้านสะอาดเอี่ยม แถมยังหุงข้าวทำกับข้าวเลี้ยงหมา (ด้วยอาหารเม็ด ซึ่งทุกวันเป็นหน้าที่หนู แต่วันที่ขึ้นสวรรค์หนูไม่ต้องทำ เพราะแม่ลงโทษตัวเองที่ทิ้งหนูไปไกลโดยการทำงานหนักราวกับนางจันเทอเรลล่าในบ้านแม่เลี้ยง) แม่เป็นคนมีความสามารถสูงสุดในสายตาของหนู เพราะขณะทำงานบ้าน ฟังหนูเล่าเรื่องและบางครั้งก็ตะโกนหยอกกับหมา แม่ยังสามารถตอบเสริมและซักถามสิ่งที่หนูเล่าได้ถูกต้องตรงประเด็นราวกับนักการเมืองในสภา หนูบอกแม่เสมอว่า

"แม่เต่าเป็นแม่ที่ดีที่สุดในโลก"

(บอกแบบนี้แล้วหนูแทบไม่ต้องทำงานบ้านเลย)

(คุณยายหวานซ่าส์ส์, 2549: 26)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำเชื่อมเพื่อเชื่อมประโยคสั้น ๆ หลายประโยคให้ต่อกัน ประโยคที่ได้มาจากการใช้กลุ่มคำเชื่อม เช่น คำว่า แต่ และ เพราะ ซึ่งมีอยู่ในประโยคข้างต้น คำเชื่อมเหล่านี้ช่วยสื่อความหมายของประโยค ทำให้ประโยคสั้น ๆ เหล่านี้เป็นประโยคที่มีขนาดยาวต่อเนื่อง ช่วยให้ผู้อ่านมีความง่าย ๆ ในการอ่านและไม่สับสน

สอยดาวรู้สึกว่ามันเขียนเปลี่ยนไป ดูโอนอ่อนมากกว่าเดิม และมักชวนคุยเกี่ยวกับการเขียนหนังสือบ่อยขึ้นสอยดาวสนใจกระบวนการเขียนของนักเขียนจริงจังมากขึ้น เพราะเธอเชื่อว่า นักเขียนแอบเก็บความลับข้อที่ว่า ศาकुนต์เป็นคนที่มีตัวตนอยู่จริงไว้ หลังจากคุ้นเคยกันดีแล้ว นักเขียนก็อนุญาตให้สอยดาว เรียกว่า “คุณนักเขียน” และก็ยอมรับว่า สอยดาวชื่อสอยดาวจริงๆ ส่วนดวงดีไม่อยากจะฟังเรื่องนักเขียน จึงมักไปช่วยเด็กกนิตทำงานและคุยกัน จนไม่รู้ว่าใครเป็นพม่าใครเป็นไทย เพราะตอนหลังดวงดีก็พูดเหมือนเด็กกนิต เธอบอกว่า “ง่าดีแฮะ”

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 134)

จากตัวอย่างต้น พบว่าผู้เขียนนำคำเชื่อมประโยคมาใช้ในประโยค เช่นคำว่า และ เพราะ แล้ว นอกจากคำเหล่านี้ยังมีกลุ่มคำเชื่อม อื่นๆ อีกด้วย เช่น คำว่า จึง หรือ เหตุเพราะ ทั้ง.....และ ทั้ง.....ก็ แต่ว่า กว่า เพราะว่า โดยการใช้กลุ่มคำเหล่านี้ ทำให้ประโยคสั้น ๆ ขยายความเป็นประโยคที่มีขนาดยาวและมีความหมายสละสลวย และ

3.2.3 การใช้ประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ

ประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ หมายถึง เป็นประโยคคำถามไม่ตรงตามรูป เป็นประโยคคำถามตนเอง หรือบางทีนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายของประโยคให้สนใจถึงผู้อ่าน ให้ติดตามในเรื่องนั้นเป็นไปอย่างไร การกล่าวไปตรงตัวไหน ดังที่ กุหลาบ มลลิกะมาส (2550: 133) ได้กล่าวไว้ว่า ประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ หมายถึง ประโยคที่ค่อนข้างยาว จะต้องกล่าวรายละเอียดแต่ละอย่างๆ ไปจนจบประโยค จึงจะมีเนื้อความสมบูรณ์เป็นที่เข้าใจ หรือ ประโยคคำถามแบบ Rhetoric Question ที่เป็นการถามที่ไม่ต้องการคำตอบใดๆ หรือถ้าจะตอบก็ต้องตอบในทางรับ เช่น “ใครเล่าจะไม่อยากสอบได้” ประโยคลักษณะนี้ต้องอาศัยการตีความหมายเสียก่อน ไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา

ในงานเขียนวรรณกรรมเยาวชน ประเภทบันเทิงคดีของ ชมัยกร แสงกระจ่าง ผู้เขียนได้นำประโยคประเภทนี้มาใช้มากมายเพื่อแสดงความสละสลวยของประโยค เรื่องที่น่าสนใจถึงผู้อ่านและ

ความตั้งใจให้ติดตามการอ่าน คำส่วนมากนำมาใช้ในประโยคประเภทนี้ เช่นคำว่า อะไร เมื่อไร ไหน ที่ไหน อย่างไร ทำแบบไหน เหตุใด เท่าใด อยู่หน้าหรือท้ายประโยค เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เกษเดินจุณคุณชวนชมไปที่ห้องคนไข้นาตามาที่โรงพยาบาลบอกเตียงสิบสาม กว่าจะถึงห้องได้ คุณชวนชมก็บ่นกระปอดกระแปดจนเกศคิดว่าความจริงเกศน่าจะมาคนเดียว แต่พอนึกขึ้นว่ามาคนเดียวแล้วจะทำอะไรได้ เกศก็เลยเลิกคิด ห้องคนไข้นาตามาอยู่แออัด กลิ่นโรงพยาบาลทำให้จิตใจของคนมาเยี่ยมหดหู่อยู่แล้ว ยิ่งมาเจอเข้ากับสภาพคนไข้ตามเตียงต่างๆ ที่ดูยากไร้กระรุ่งกระริงกระด่ากระต่างด้วยแล้ว เกศก็อดไม่ได้ที่จะเห็นใจคุณชวนชมขนาดเกศยังแยะแล้วคนอายุมากแบบคุณชวนชมจะ**ขนาดไหน** ยิ่งนึกเกศก็ยังเห็นว่าคุณชวนชมเป็นคนที่มีน้ำใจมากกว่าที่เกศเคยรู้จัก

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 115)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า ชัยมัยกร แสงกระจ่าง นำประโยคที่มีคำถามแต่ไม่ต้องการคำตอบมาใช้ ประโยคที่มีคำถาม เช่น คำว่า **ทำอะไร** เป็นประโยคที่นำไปมีความคิด การพิจารณาการกระทำทั้งหลายที่ผ่านมา การใช้ประโยคลักษณะแบบนี้สามารถทำให้ผู้อ่านสนใจในการอ่านไม่ว่าจะอ่านวรรณกรรมหรือหนังสือ แม้แต่พาดหัวข่าวก็มีการใช้ประโยคคำถามด้วยเพื่อดึงดูดผู้คนให้ติดตามการอ่าน การใช้ลักษณะแบบนี้เป็นการทำให้เกิดจุดสนใจ ตัวอย่างในข้อความข้างต้นนี้มีการใช้ประโยคคำถาม 2 ลักษณะ เช่น “**แต่พอนึกขึ้นว่ามาคนเดียวแล้วจะทำอะไรได้**” และ “**เกศก็อดไม่ได้ที่จะเห็นใจคุณชวนชมขนาดเกศยังแยะแล้วคนอายุมากแบบคุณชวนชมจะขนาดไหน**” เป็นประโยคคำถามที่น่าสนใจ ติดตามการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ความเข้าใจและคำตอบที่ถูกต้อง

“....ฉันถามตัวเองแล้วว่า ฉันแก่พอ**ไหม**ที่จะพูดเรื่องนี้ ฉันก็พบว่า ฉันแก่พอแล้ว ฉันมีสิทธิ์ที่จะเตือนคนอื่นได้แล้ว ฉันถามตัวเองต่อไปอีกว่า แล้วคนที่ฉันจะพูดด้วยนั้นเป็น**ใคร** ฉันก็ได้คำตอบว่า คนหนึ่งเป็นหลานแท้ๆ ของเราเอง ส่วนอีกคนหนึ่งที่เป็นลูกผู้หญิงเหมือนเรา เหมือนลูกเราเหมือนหลานของเรา เราควรจะบอกเขา... ในฐานะยายก็ได้ในฐานะผู้หญิงคนหนึ่งที่มีประสบการณ์มากกว่า ฉันยังถามตัวเองต่อไปอีกว่า ถ้าเราไม่เตือนไม่บอกเราจะรู้**สึกอย่างไร** เราจะ**ผิดไหม** ฉันก็ตอบตัวเองว่า ผิด แต่ถ้าบอกแล้วเขาไม่ฟังล่ะ ... ฉันก็ถือว่าฉันบอกแล้ว ถ้าบอกแล้วไม่ฟังก็ไม่ใช่ไรไม่ฟังวันนี้ วันหน้าเขาก็จะต้องฟัง ขอเพียงแต่เราบอก ขอเพียง แต่เราสื่อสารให้เขา**รู้** ทุกวันนี้ที่เรามีปัญหาทั้งนี้เพราะเราไม่บอกกัน เราไม่เตือนกัน **ใช่มั๊ย**”

(คุณยายหวานซัสส์สัส, 2549: 142)

จากตัวอย่างข้างต้น สังเกตได้ว่า มีการใช้ประโยคคำถาม การใช้ประโยคในครั้งนี้ คือ ในตอนที่กระต่ายเป็นหลานของยายหวาน ได้ถามตนเองว่า ตนเองแก่พอไหม เพราะเธอมีความต้องการพูดบางเรื่องที่เรื่องราวนั้น ๆ ต้องการให้มีอายุพอสมควร ตัวอย่าง เช่น “....ฉันถามตัวเองแล้วว่า

ฉันทแก้พหุโหมที่จะพูดเรื่องนี้...” เป็นประโยคที่มีความดึงดูด การใช้ประโยคคำถามเป็นการทำการพิจารณาก่อนจะอะไร ผู้เขียนมีความประสงค์อย่างสูงมากและสม่าเสมอที่นำประโยคคำถามมาใช้เพื่อช่วยเพิ่มการอ่านและผู้อ่านให้มีความรู้สึกลึกซึ้งตามการอ่าน เช่น พาดหัวข่าว ก็มีการใช้คำถามเพื่อนำให้ผู้คนทั้งหลายติดตาม

สอยดาวทำเหมือนไม่ได้ยินถ้อยคำเหล่านั้น ในใจนึกอยู่แต่ว่า “เราจะเชื่อได้อย่างไรว่าผู้หญิงคนนี้ได้ปลอมตัวมา” ข้อสำคัญถ้าพูดอะไรออกไปผู้หญิงคนนี้ก็จะรู้ทันทีว่า เธอเป็นคนภาคไหน ซึ่งจะทำให้เธอถูกหลอกอีกครั้ง

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 12)

จากตัวอย่างข้างต้นสังเกตได้ว่า ผู้เขียนได้นำประโยคคำถามมาใช้ เช่น “เขาไม่รู้เรื่องอะไร” และ “คนพวกนี้เมื่อโตขึ้นแล้วทำไมจึงน่ากลัวทุกคนนะ” ถ้าข้อความข้างต้นไม่มีคำถามประโยคเหล่านี้จะไม่มี ความสนใจหรือติดตามการอ่าน ผู้เขียนมักนำประโยคคำถามมาใช้ในการเขียนเพื่อทำให้ผู้อ่านติดตามการอ่านให้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

คุณน้ายิ้มปลอมทำท่าเหมือนเซ็ดฟัน อยากพูดแต่ไม่อยากพูดด้วยพร้อมกัน ในที่สุดก็หลุดออกมาว่า “นั่นสิลูกหลานก็ต้องมีมั่งละทำไมถึงไม่มาดูกัน โชคดีที่แกเป็นคนมีเงิน นี่ก็เท่ากับกินบุญเก่าไป”

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 27)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า ผู้เขียนได้นำประโยคคำถามมาใช้ในตอนที่มีความฉงนว่า ไม่มีใครมาดูแล เช่น ประโยคคำถามว่า “นั่นสิลูกหลานก็ต้องมีมั่งละทำไมถึงไม่มาดูกัน” การใช้ประโยคคำถามแบบนี้เพื่อจะนำผู้อ่านให้ติดตามการอ่านว่า ผู้เขียนนำอาม่าเป็นตัวละครมาใช้ในวรรณกรรมเยาวชน เป็นการดึงดูดให้มีความสนใจ โดยให้มีความคิดว่า อาม่ามีลูกไหม อาม่ามีเงินใช้ประจำวันไหม อาม่ามีบ้านเรือนไหม มีพี่น้องไหม

3.2.4 การใช้ประโยคขัดความ

ประโยคขัดความ หมายถึง เป็นประโยคที่นำใช้ที่มีเนื้อความส่วนแรกไม่สอดคล้องกัน หรือ ประโยคขัดแย้งกันกับเนื้อความของประโยคข้างหลัง คำที่นำมาใช้ในประโยคขัดแย้ง คือ คำสันธานที่เชื่อมความขัดแย้ง เช่นคำว่า แต่ แต่ว่า เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ ป้ากลับมาราวนี้ ป้าเหนื่อยมากเพราะงานที่ป้าไปทำมันสาหัสสากรรจ์เหลือเกิน ป้าจึงอยากจะทำอะไรที่สบายใจเล่นสักวันหนึ่ง เดิมป้าคิดว่าป้าจะขับรถพายายมิมี่กับยายดีดีตีไปเที่ยวสุพรรณเหมือนที่เคยทำมา แต่พอสอบถามไปที่บ้านยายดีดีก็ปรากฏว่าเขาเพิ่งไปสุพรรณกันหยก ๆ

ไปดูนกกันใช่ไหมล่ะ ป้าก็เลยได้ความคิดใหม่ว่า ถ้าป้าขับรถไปสุพรรณแล้วรับโก้มาท้ายกรุงเทพฯ เสียบ้าง โก้ก็จะไม่ขาดทุนเพื่อน ๆ จากกรุงเทพฯ ”

(ป้าจำ โก้ ดีดี นะจ๊ะ, 2544: 142)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า ผู้เขียนนำประโยคขัดความมาใช้ โดยแสดงทัศนะ ว่า ป้าของโก้เป็นอาจารย์อยากไปจังหวัดสุพรรณไปเที่ยวหาลานโก้ ด้วยขับรถพาหลานซื้อไม้กับดีดีไปด้วยกัน แต่เมื่อสอบถามหลานๆ ทั้งไปแล้วเขาเพียงกลับมา แต่ป้าก็เลยคิดใหม่ขับรถไปคนเดียว ตัวอย่างเช่น “เดิมป้าคิดว่าป้าจะขับรถพายายมีไม้กับยายดีดีไปเที่ยวสุพรรณเหมือนที่เคยทำมา แต่พอสอบถามไปที่บ้านยายดีดีก็ปรากฏว่าเขาเพิ่งไปสุพรรณกันหยก ๆ ไปดูนกกัน” ในข้อความนี้ผู้เขียนได้เลือกใช้คำว่า “แต่” เป็นคำที่แสดงความขัดแย้งหรือขัดความ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า ปฏิเสธ

ผมอยากจะร้อง “ฮือก” ออกไปอีกสักสามครั้ง แต่กลัวว่าเราจะหาตัวผมเจอ จึงนั่งเงียบบรอตุสถานการณ์ต่อไป

(สวัสดี....ข้างถนน, 2547: 149-150)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้ประโยคขัดความที่ข้อความส่วนแรกแสดงทัศนะอยากจะร้อง ส่วนข้อความหรือประโยคอยู่ด้านหลังสันธาน คำว่า “แต่” เป็นการแสดงความคิดเห็นไม่อยากจะร้องโดยมีเหตุผลว่า กลัวมีคนใดคนหนึ่งจะเจอตัวเราแล้วก็นั่งเงียบบรอตุสถานการณ์ต่อไป คำว่า “แต่” เมื่อเข้าไปในข้อความทำให้ข้อความที่อยู่หลังสันธาน คำว่า “แต่” นี้เปลี่ยนเป็นข้อความเชิงลบ คำว่า “แต่” มีอิทธิพลอย่างยิ่ง สามารถทำให้การอยากทำกลายเป็นการหยุดทำเป็นเชิงลบ

เด็กหญิงเอ๋อมมือไป ยังไม่ทันถึงขาเสียงเรียบเย็นที่คุ้นชินก็ดังขึ้น “อย่า...” เด็กหญิงหุดมือ เสอามือมาจับขาตัวเอง วันนี้รำพึงตัวเย็น แต่ยายตัวร้อนสลับกันจากเมื่อคราวก่อน รำพึงเดินเข้าไปในห้องโถง โคมที่เปิดโล่งขึ้นไปจนเห็นท้องฟ้า เธอหยิตา จิ้งจกตัวหนึ่งวิ่งมาเกาะเกรงวงกบหน้าต่าง ท้องกลมใสเห็นไข่สีขาวอยู่ภายใน

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 37)

จากตัวอย่างข้างต้น สังเกตได้ว่า เนื้อความข้างต้นหรือส่วนแรก เป็นข้อความด้านบวก ส่วนข้อความหลังสันธาน คำว่า “แต่” เป็นข้อความที่แสดงทัศนะไม่เห็นด้วย เช่น “วันนี้รำพึงตัวเย็น แต่ยายตัวร้อนสลับกัน” เมื่อเพิ่ม คำว่า “แต่” เข้าในประโยคทำให้ประโยคหลังสันธานเปลี่ยนเป็นประโยคด้านลบหรือไม่เห็นด้วยหรือข้อความขัดแย้ง

เจ้าขวัญสงฆ์หมั่นไส้ไม่อยากช่วย แต่เดินตามไปด้วยสนุกสนาน เจ้ากระโดดโลดเต้นเห็นเบิกบาน หญิงสาวถาม “หนูบ้านอยู่ไหนจ๊ะ”.

(ขวัญสงฆ์, 2551: 18)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้ประโยคขัดความที่ข้อความส่วนแรกแสดงทัศนคติหรือต้องการให้ช่วยเหลือ ส่วนข้อความที่อยู่ด้านหลังสันฐาน คำว่า “แต่” เป็นการแสดงความคิดไม่สนใจยิ่งกว่านั้น โดยทำท่าทางสนุกสนานอีก โดยขวัญสงฆ์กระโดดโลดเต้นเห็นเบิกบาน ที่นี้แสดงให้เห็นว่า คำว่า “แต่” เมื่อเข้าไปในข้อความหรือประโยคทำให้ข้อความหรือประโยคอยู่ด้านหลัง คำว่า “แต่” เปลี่ยนเป็นข้อความหรือประโยคเชิงลบ

“เออ...หนูพูดถูก จันปู้ก็เฉลยละนะ ว่ามีปัญหาอะไร ...ปู้รู้สึกว่แก่เกินไป ปู้ตามอะไรในโลกนี้ไม่ค่อยจะทันเสียแล้ว ในขณะที่พยายามสอนหนู ปู้ก็ค้นพบว่า บางอย่างหนูก็ควรจะสอนปู้ เราต่างคนต่างก็เป็นครูให้แก่กัน ปู้สอนในสิ่งที่รู้แล้ว ผ่านมาแล้ว มีประสบการณ์แล้ว และสามารถถกผลึกความคิดได้แล้ว แต่หนูต้องสอนประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้ปู้ ให้ปู้รับเป็นประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อจะได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับประสบการณ์เก่าได้...”

(คุณปู้ว่าตาแตก, 2554: 137-138)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้ประโยคขัดความที่ข้อความส่วนแรกแสดงทัศนคติเชิงลบ โดยคุณปู้ยกเลิกการเรียนการสอนที่โรงเรียนประถมมานุษยวิทยาฟ้าใส ด้วยมีเหตุผลว่าตนเองแก่เกินไป ตามอะไรในโลกนี้ไม่ค่อยจะทันเท่าไร และสามารถถกผลึกความคิดได้แล้ว ส่วนข้อความหรือประโยคอยู่ด้านหลังสันฐาน คำว่า “แต่” เป็นการแสดงทัศนคติด้านบวกด้วยเล็กๆ ไม่ยอมรับการลาออกของคุณปู้ โดยมีเหตุผลว่า หนูต้องสอนประสบการณ์ใหม่ๆ ให้ปู้ ให้ปู้รับเป็นประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อจะได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับประสบการณ์เก่าได้...” หลังจากการวิเคราะห์ได้สังเกตว่า หลังสันฐาน คำว่า “แต่” ไม่ใช่มีแต่เชิงลบทั้งหมด บางครั้งก็สามารถเป็นคำที่มีด้านบวกด้วย

จากการศึกษากลวิธีการใช้ประโยคของงานเขียนของชมัยภร แสงกระจ่าง มีการใช้ประโยค 4 ลักษณะ ได้แก่ พบการใช้ประโยคสั้น การใช้ประโยคยาว ใช้ประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ และการใช้ประโยคขัดความ จะเห็นว่าผู้เขียนได้นำประโยคสั้นๆ มาใช้ในวรรณกรรมเยาวชนมากที่สุด พร้อมด้วยความโดดเด่นและเหมาะสมในทุกบริบททำให้งานเขียนมีความน่าสนใจชวนติดตาม ผู้เขียนมีความสามารถในการใช้ภาษาของงานเขียนวรรณกรรมเยาวชนและสื่อความหมายได้กินใจผู้อ่าน อีกอย่างหนึ่งทำให้บทสนทนาของตัวละครมีความง่ายๆ มากที่สุด และรองลงมามีการใช้ประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ ต่อประโยคมีการใช้ประโยคยาว และประโยคขัดความ

3.3 กลวิธีการใช้สำนวน

สำนวน หมายถึง การเรียบเรียงถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความพิเศษเฉพาะภาษาหนึ่งๆ เพื่อให้ผู้รับได้ไปตีความ ทำความเข้าใจด้วยตนเองอีกชั้นหนึ่ง หรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร คือ พูดอย่างหนึ่งมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง หรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สำนวน คือถ้อยคำ กลุ่มคำ หรือความที่เรียบเรียงขึ้นในเชิงอุปมาอุปมัย โดยมีนัยแฝงเร้นซ่อนอยู่อย่างลึกซึ้ง เช่น ไพร่ฟ้าหน้าใส หมายถึง ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ดังที่ จุไรรัตน์ ลักษณะศิริและวีรวัฒน์ อินทรพร (2556: 92-100) ได้กล่าวไว้ว่า สำนวนเป็นถ้อยคำที่คมคาย มีความลึกซึ้ง การพูดให้ผู้ฟัง ได้เกิดความคิด จิตใจและอารมณ์ใช้คำสั้น ๆ แต่กินความหมาย ดังนั้น สำนวนมีนัยแฝง กล่าวคือ ใช้สั่งสอน ให้ข้อคิดหรือเตือนสติหรือเพื่อเปรียบเทียบ หรือแสดงความหมายอื่น ๆ แฝงอยู่ เช่น สำหรับการชื่นชม “กิ้งทองใบหยก เสน่ห์ปลายจวัก” สำหรับการตำหนิ “มีดาไม่มีแวว กิ้งก่าได้ทอง” และ ราชบัณฑิตยสถาน (2552: 512) กล่าวถึงความหมายของสำนวนว่า “ถ้อยคำ หรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตัว หรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ อาจเป็นโวหารที่ใช้คำเด่นเป็นพิเศษเกินความเป็นจริง เป็นการพูดที่เรียบแหลม คมคาย ใช้คำน้อยกินความมาก” ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงการใช้สำนวนและความหมาย

การใช้สำนวนและความหมายของสำนวน	
สำนวน	ความหมาย
1. ระงับหมดยก	ระงับที่ทำลายให้หมดสิ้นไป
2. เต็มปากเต็มคำ	พูดได้สนิทปาก, พูดได้อย่างไม่กระดากปาก
3. ทิ้งเนื้อทิ้งตัว	ทั้งหมดเท่าที่มีติดตัวอยู่
4. ตั้งอกตั้งใจ	เอาใจจดจ่อ, มุ่งมั่นที่จะทำให้ได้ตั้งใจโดยตั้งใจ
5. ไก่เห็นตีนงู งูเห็นนมไก่	ต่างฝ่ายต่างรู้ความลับของกันและกัน
6. แก่บน	เช่นสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามที่ตนได้บนบานไว้
7. ต่อกปากต่อกำ	พูดสวนตอบไปทันที

ในงานเขียนวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชัยภร แสงกระจ่าง ผู้วิจัยได้พบการใช้สำนวนจำนวน 7 สำนวน ดังต่อไปนี้

ระงับหมดยกครับ นี่เป็นสำนวนที่ผมได้มาภายหลัง แม่มาพอดี ตอนที่ผมกำลังจะขาดใจตาย ผมลอยลงจากอ้อมกอดนั้นแบบไม่ทันตั้งตัวแล้วหล่นตุ๊บลงไปในแอ่งดินสุดที่รัก

(สวัสดี...ข้างถนน, 2547: 17)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้สำนวน ระงับหมดยก ในบริบทนี้ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อทำการเปรียบเทียบและอยากให้ผู้อ่านเห็นภาพ รวมความเข้าใจคำว่า ระงับหมดยก ได้มาจากคำว่า ระงับบวกคำว่า หมดบวกคำว่า ยก ระงับ น. หมายถึง เครื่องใช้ตีให้เกิดเสียงเป็นอาณัติสัญญาณ หล่อด้วยทองเหลืองเป็นต้น รูปคล้ายลูกฟักตัด มีหูติดอยู่ตอนบน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 977) คำว่า หมด ก. หมายถึง สิ้น เช่น หมดลม หมดกิเลส หมดปัญญา, ไม่มี เช่น เงินหมด, จบ เช่น หมดรายการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1294) ส่วนคำว่า ยก ก. หมายถึง เอาขึ้นให้สูงจากที่เดิมทั้งโดยตรงและโดยปริยาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 938) ดังนั้นได้ สรุปว่า ระงับหมดยก เป็นระงับที่ทำลายให้หมดสิ้นไป ผู้เขียนนำสำนวน ระงับหมดยก มาใช้ในข้อความนี้เพื่อมีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านสนใจและทำการเปรียบเทียบชีวิตจะหมดหรือแทบจะตาย ถ้าผู้มีฐานะแทบจะหมดตกลงมาในตำแหน่งต่ำด้อย เช่น “ตอนที่ผมกำลังจะขาดใจตาย ผมลอยลงจากอ้อมกอดนั้นแบบไม่ทันตั้งตัวแล้วหล่นตุ๊บลงไปในแอ่งดินสุดที่รัก”

นั่นเป็นประโยคที่ดีที่สุดที่เพื่อนคนหนึ่งจะใช้อธิบายลักษณะของเพื่อน ผมรู้สึกประทับใจในความเป็น "คน" ขึ้นมาจับใจ และผมเรียนรู้ในเวลาอีกหลายปีต่อมาว่า แท้จริงแล้วคนด้วยกันเขาไม่ค่อยทำสิ่งนี้ต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่โตๆ แล้ว ที่เด็กโหม่งทำกับผมได้อย่างเต็มปากเต็มคำก็เพราะเขายังอยู่

(สวัสติ...ข้างถนน, 2547: 79-80)

จากตัวอย่างนี้ สำนวน **เต็มปากเต็มคำ** ใช้ในเพื่อนคนหนึ่งกล่าวอธิบายลักษณะของเพื่อน โดยมีเหตุผล การพูดได้อย่างไม่กระดากปาก ไม่อ้อมแอ้ม พูดด้วยสนิทปาก ผู้เขียนนำสำนวนนี้มาใช้ถูกตามกาลเทศะ เหมาะสม และเพื่อให้ผู้อ่านมีความประทับใจอยากติดตามการอ่านวรรณกรรมเยาวชนที่มีความรู้ ประสบการณ์มากมายที่ได้สอดแทรกเก็บไว้ให้ผู้อ่านทั้งหลายเป็นประโยชน์นำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง

“ จู” จิ้งจกร้องอีก อีกตัวหนึ่งโผล่หัวออกมาทางมุมโหว่ของเพดานสีดำคล้ำ

“แกไม่ช่วยฉันเลย...เอาแต่จะคุยกัน”

แบ่งเปียกโผล่หน้ามาทางประตู กระดิกหางดิ๊ก ๆ ปากคาบอะไรสักอย่างหนึ่งมาด้วย เด็กหญิงร้องถาม

“มาแนะนำอะไร ไ้อ้แบ่งเปียก”

หางของหมาสีขามอมแกว่งจนแทบจะเป็นวงกลม **ทั้งเนื้อทั้งตัว** มีตรงปากเท่านั้นที่เห็นเป็นสีเขียว

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 38)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้สำนวน **“ทั้งเนื้อทั้งตัว”** ว. หมายถึง ทั้งหมดเท่าที่มี ติดตัวอยู่ ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 559) จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนมีความมุ่งหมายนำสำนวนมาใช้ในวรรณกรรมเยาวชนเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาของข้อความที่มีอยู่ในวรรณกรรมเยาวชน เป็นการเปรียบเทียบการกลัวของหมาเมื่อเห็นแบ่งเปียกโผล่หน้ามาทางประตู กระดิกหางและปากคาบอะไรสักอย่างหนึ่งจนถึงทำให้หางของหมามอมแกว่งจนแทบจะเป็นวงกลม **ทั้งเนื้อทั้งตัว** นอกจากนี้การใช้สำนวนมีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งเพราะการใช้สำนวนเป็นการรักษาวัฒนธรรมทางภาษาอันเป็นมรดกที่มีคุณค่าที่ดีที่สุดในสังคมไทย มนุษย์ส่วนใหญ่ใช้สำนวนในชีวิตประจำวัน การใช้สำนวน ฟังแล้วทำให้มีความรู้สึกนึกคิด การเตือนใจให้มีความคิดและพิจารณาอะไรผิดและอะไรที่ถูกต้อง

เด็กชายที่หุบมือปုပ်ปုပ်ผ่นออกแทบไม่ทันเมื่อได้ยินประโยคที่ตามมาแมลงจอมแหวกทำหน้าที่ย่าง**ตั้งอกตั้งใจ**...คือแหวก ๆ ๆ ๆ

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 194)

สำนวน “**ตั้งอกตั้งใจ**” ว. หมายถึง เอาใจจดจ่อ, มุ่งมั่นที่จะทำให้ได้ตั้งใจโดยตั้งใจ ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 484) ข้อความข้างต้นพบว่า มีการใช้สำนวน **ตั้งอกตั้งใจ** โดยผู้เขียนได้เลือกสำนวนนี้มาใช้เพราะว่าเป็นสำนวนที่สำคัญสอนให้ทำงานใดงานหนึ่งให้เอาใจใส่ ไม่ให้ทำงานโดยไม่มี การรับผิดชอบ สำนวนนี้มีความดีงามสำหรับมนุษย์ทั่วไปที่นำไปใช้ในการทำงานหรือชีวิตประจำวัน

กินข้าวอิ่มแล้ว พวกผู้ใหญ่ก็ยังนั่งคุยกันอยู่ พ่อถามยายว่า

“แม่รู้ได้ไงว่ายายสาวไปบ่อน ... พวกเรายังไม่รู้”

ยายนั่งทำหน้ายิ้ม ๆ เหมือนอยากเล่ากับไม่อยากเล่าพร้อมกัน ก่อนจะถอนหายใจ

ใหญ่แล้วว่า “แม่สังหรณ์ใจ...มันก็เข้าสำนวนที่ว่า **ไก่อเห็นตีนงู งูเห็นนมไก่อ้น**แหละ...”

(คุณยายหวานซ่าส์ส์ส์, 2549: 195)

“**ไก่อเห็นตีนงู งูเห็นนมไก่**” ว. หมายถึง ต่างฝ่ายต่างรู้ความลับของกันและกัน

ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 161)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้สำนวน “**ไก่อเห็นตีนงู งูเห็นนมไก่**” ในบริบทนี้ผู้เขียนได้นำมาใช้เพื่อแสดงให้ผู้อ่านเข้าใจของสำนวนที่ใช้ในข้อความข้างต้นว่า เป็นสำนวนที่นำมาจากการใช้ในเรื่องคุณยายหวานซ่าส์ส์ส์ คุณยายเป็นตัวละครที่มีอายุ 83 ปี อยู่กับหลานอายุ 16 ปี ชื่อกระต่าย พ่อแม่กระต่ายไปทำงานห่างจากบ้าน ไม่มีใครทำกับข้าวให้กิน แม่กระต่ายต้องเข้าคนหนึ่งมาทำกับข้าวและทำความสะอาดบ้าน แต่คนที่เขามานี้ไม่ทำตามหน้าที่ของตนเอง แต่เขาไปซื้อกับข้าวจากตลาดมาให้กิน เขาไปเล่นไฟ และไปบ่อนอย่างเจิบๆ ปิดบังไม่ให้ยายกับกระต่ายรู้เรื่องราวของเขา เขาทำเจิบๆ จนถึงมีคนอื่นมาหาแม่บ้าน เพราะแม่บ้านคนนี้ยืมเงินเขา ผู้เขียนนำมาใช้ในบริบทนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ อยากทำให้ผู้อ่านสนใจติดตามการอ่าน สื่อความหมายและเพิ่มน้ำหนักข้อความให้มากยิ่งขึ้น

“ฮือ” อาจารย์สายจันทร์คำรามอยู่ในคอเล็กน้อย แต่มีรอยยิ้มอยู่บางๆ “นายวน...” ท่านผู้อำนวยการว่า “นายวน เรามีแต่บนว่าขอให้ไม่เป็นไร พอเห็นไม่เป็นไรแล้วจึงจะ**แก้บน**...แต่นายวน บนว่าไงนะ ขอให้คุณปู่ไม่เป็นไร แล้วนายวนแก้บนขึ้นบันไดมาเจ็ดชั้น ก็แล้วถ้านายวนขึ้นมาแล้วคุณปู่เป็นไร แล้วนายวนจะว่าอย่างไร”

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 111)

“**แค้น**” ก. หมายถึง เช่น สรรวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามที่ตนได้บบานไว้, ใช้บ่นกัว่าราชบัณฑิตยสถาน (2554: 152)

“**แค้น**” ที่มาของสำนวน บ่นคือการพูดโดยปฏิกิริยาว่า ถ้าได้ในสิ่งที่ต้องการแล้ว จะนำสิ่งของมาถวาย สิ่งของที่นำมาถวายนั้น เป็นสิ่งของที่เจ้า ผี หรือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ชอบ เช่น ดอกไม้ ไม้ต้มปะทัด เป็นต้น เมื่อนำสิ่งของหรืออาหารมาถวายแก่เจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วจะเรียกว่า แค้น

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้สำนวน “**แค้น**” ผู้เขียนนำสำนวนนี้มาใช้เพื่อให้ผู้อ่านมีความรู้สึกสนุกสนานอยากติดตามการอ่านเรื่องที่มีการบ่นโดยปฏิกิริยาว่า ถ้าได้ในสิ่งที่ต้องการแล้ว จะนำสิ่งของมาถวาย อาจารย์สายจันทร์โกรธนายวนที่เขานำเด็กๆ หนีโรงเรียน แต่นายวนไม่สนใจกับอาจารย์สายจันทร์ นายวนสนใจเรื่องคุณปู่แว่นตาแตกโดยนายวนแค้นให้คุณปู่ไม่เป็นไร ผู้เขียนนำมาใช้เพราะแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ส่วนมากมีความเชื่อเกี่ยวกับการแค้น ไม่ว่าชาติใดมนุษยในโลกรมีความเชื่อในแต่ละชาติ

“ไม่แปลกหรอกครับ ...” นายวนยัง**ต่อปากต่อคำ** “ให้กระผมทำอะไรก็ได้ เพื่อท่านอาจารย์แล้ว กระผมทำได้ขอรับ...ต่อให้ท่านนอนอยู่ชั้นที่สิบห้า ชั้นที่ยี่สิบ ชั้นที่ร้อย กระผมก็ยินดีเดินขึ้นขอให้ท่านสยามเทวาริราชช่วยท่านอาจารย์ก็แล้วกัน...”

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 111)

“**ต่อปากต่อคำ**” ก. หมายถึง พูดสวนตอบไปทันที เช่น เด็กคนนี้ผู้ใหญ่ว่าอะไรก็ต่อปากต่อคำไม่ลดละ, โตตอบด้วย เช่น เขาว่าอะไรก็อย่าไปต่อปากต่อคำกับเขา ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 467)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้สำนวน “**ต่อปากต่อคำ**” ผู้เขียนนำสำนวนนี้มาใช้ในข้อความเพราะว่า ผู้เขียนอยากแสดงให้เห็นว่า สำนวนนี้ผู้เขียนนำมาจากวรรณกรรมเยาวชนเรื่องคุณปู่แว่นตาแตก ซึ่งในเรื่องนี้มีตัวละครเป็นเด็กห้าคน เด็กชายสองคนและเด็กหญิงสามคนหนีออกนอกโรงเรียนไปเยี่ยมคุณปู่แว่นตาแตกเมื่อที่ถูกรถชน ในขณะนั้นนายวนที่มีหน้าที่เป็นภารโรงได้ห้ามเด็กๆ ไม่อนุญาตให้เด็กๆ ไป เพราะผิดวินัยของเรียน แต่เด็กๆ ไม่ยอมรับการห้ามของนายวน นายวนบอกอีกว่า จะหนีโรงเรียนไปเยี่ยมคุณปู่ไม่ได้ เพราะเป็นการกระทำที่ผิดระเบียบของโรงเรียน น้าวานในฐานะที่เป็นภารโรงมีหน้าที่ดูแลเด็ก ไม่อนุญาตให้เด็กๆ หนีออกนอกโรงเรียน โดยไม่มีการอนุญาตจากผู้บริหารโรงเรียน นายวนเห็นเด็กๆ หนีออกนอกโรงเรียนไปเยี่ยมคุณปู่และไม่มีผู้ใหญ่ไปด้วย น้าวานก็ตัดสินใจไปตามด้วย กลัวมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น การกระทำของเด็กๆ และน้าวานเป็นการทำที่ผิดระเบียบของโรงเรียน ต้องไล่ออกจากงาน

3.4 กลวิธีการใช้ภาพพจน์

ภาพพจน์ เป็นถ้อยคำที่ผู้เขียนนำมาใช้ในงานเขียนที่ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดมโนภาพขึ้นมาในใจ มีจินตนาการ ความรู้สึก และถ่ายทอดอารมณ์ จนเกิดความรู้สึกประทับใจ เป็นการใช้ศิลปะทางภาษาให้มีความงดงาม ดังที่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556: 867) ได้ให้ความหมายของภาพพจน์ ไว้ว่า หมายถึง ถ้อยคำสำนวนโวหารทำให้นักเห็นภาพถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างมีชั้นเชิงเป็นโวหาร มีเจตนาให้มีประสิทธิภาพต่อความคิดและความเข้าใจ ให้จินตนาการและถ่ายทอดอารมณ์ได้กว้างขวางลึกซึ้งมากกว่าการบอกเล่าที่ตรงไปตรงมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกำหนดหลักเกณฑ์การศึกษากลวิธีการใช้ภาพพจน์ของ สุจริต เพียรชอบ (2539: 84) เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาพพจน์ 6 ชนิด ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลวัต สัญลักษณ์ อติพจน์ และปฏิทรรศน์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.4.1 อุปมา

อุปมา เป็นการใช้อถ้อยคำที่แต่งขึ้นอย่างมีชั้นเชิงเพื่อเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งด้วยทำให้ผู้อ่านกับผู้ฟังเห็นภาพชัดเจน ทำให้นักเห็นภาพและรู้สึกลึกซึ้งในเนื้อหา โดยมักใช้คำว่า “เหมือน เสมือน ดัง ดัง คลาย ดูราว ดูง ประดุจ ประหนึ่ง ละม้าย เสมอ ปาน เพียง ราว ราวกับ พ่าง เทียบเทียม เฉก เช่น ฯลฯ ในการแสดงการเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เด็กชายต้นหันมามองหน้าคนพูด เขานึกไม่ออกเหมือนกันว่า เขาอยากเป็นทหารหรือเปล่า บางวันเขาก็อยากเป็นทหาร บางวันเขาก็อยากเป็นนายอำเภอเหมือนพ่อ แต่แน่นอนที่สุด เขาไม่อยากเป็นครูเหมือนแม่ หรือเหมือนครูสายใจ เพราะแม่กับครูพูดมากเกือบจะเท่ากันเองแต่น

(บ้านนี้มีรัก, 2542: 89)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เป็นการเปรียบเทียบลูกชายอยากทำงานเหมือนพ่อ แต่แน่นอนลูกชายไม่อยากทำงานเหมือนแม่หรือเหมือนครูสายใจเพราะเขาคิดว่าการทำงานเป็นครูต้องการพูดมาก

คุณปู่พูดแล้วก็มองหน้าไปทั่ว ๆ แบบคุณครูกำลังสอนหนังสือ หนูนา กับหนูเจียตหลบตา วูป ในขณะที่ประสิทธิ์ศักดิ์ยังไม่ได้เงยหน้าขึ้นเลย มีแต่น้องหมวยกับน้ำแข็งกตเท่านั้นที่นั่งจ้องตาคุณปู่เป้ง “...ปู่ก็ยังไม่รู้เลยว่าตรงไหนมาจากไทยหรือจากเยอรมัน มันคงผสมผสานกันออกมา แต่ปู่ยกมันออกมาไม่ได้หรอกนะว่า ตรงนี้เป็นไทย ตรงนั้นเป็นเยอรมัน ปู่ว่าอิทธิพลตะวันตกเปรียบดังแม่น้ำใหญ่ที่ไหลเชี่ยว ปู่ว่าปู่กำลังสร้างคลองเล็ก ๆ เพื่อลดความแรงของกระแสน้ำนั้น...”

(คุณปู่แวนตาโต, 2544: 32-33)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้ภาพพจน์อุปมาที่เปรียบเทียบกับบ้านของคุณปู่ในประเทศไทยแต่ปลูกขึ้นมาไม่ใช่โมเดลบ้านเหมือนบ้านในประเทศไทย เด็กๆ เป็นลูกศิษย์ของคุณปู่เมื่อเห็นบ้านของคุณปู่ก็ถามคุณปู่ว่า คุณปู่คะ บ้านของคุณปู่เอาโมเดลมาจากไหนคะ คุณปู่ตอบว่า “ปู่แยกมันออกมาไม่ได้หรอกนะว่า ตรงนี้เป็นไทย ตรงนั้นเป็นเยอรมัน ปู่ว่าอิทธิพลตะวันตก**เปรียบดัง**แม่น้ำใหญ่ที่ไหลเชี่ยว ปู่ว่าปู่กำลังสร้างคลองเล็กๆ เพื่อลดความแรงของกระแสธารนั้น...” หมายถึง มีการนำคำว่า “ดัง” ของภาพพจน์อุปมามาใช้เปรียบเทียบกับเพื่อให้ข้อความหรือประโยคมีความสละสลวยเพิ่มเติมยิ่งขึ้น

วันนี้มีเรื่องอยากเล่าให้เธอฟังจริงๆ เพราะจู่ ๆ เราก็ได้ทำหน้าที่ที่เราภาคภูมิใจนักหนา นั่นก็คือเป็นเจ้าของบ้านที่ดี เรื่องของเรื่องมีอยู่ว่าระยะนี้เราแข่งเรื่องที่ไม่มันตักันจนตาย จึงไม่ค่อยอยากอยู่บ้าน ไม่อยากเห็นหน้าเจ้าकुढมัน จะโกรธมันก็ไม่เชิง เพราะมันก็เคยเป็นผู้พ่ายแพ้มาก่อน เรา**เพียง**แต่ไม่รู้จะโกรธใครเท่านั้นเอง เล่าให้ตาฟังก็แล้ว ตาก็เอาแต่หัวเราะเหอๆ แล้วว่า “เหมือนนักการเมืองเลยว้ย ตักันเอง”

(ป่าจำ ไก่ ตีตตี๋ นะจ๊ะ, 2544: 103)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มีการนำภาพพจน์อุปมามาใช้ในข้อความ โดยมีการเปรียบเทียบกับเรื่องที่ไม่มันตักันจนตาย แต่ไม่โกรธมันเพราะมันก็เคยเป็นผู้พ่ายแพ้มาก่อน “เรา**เพียง**แต่ไม่รู้จะโกรธใครเท่านั้น” หมายถึงว่า เป็นการนำคำว่า “เพียง” ซึ่งคำภาพพจน์อุปมาที่ใช้เปรียบเทียบกับเรื่องใกล้เคียงกันจนตายหรือพ่ายแพ้หรือชนะ ผู้เขียนได้นำคำนี้มาใช้ในข้อความเพื่อทำการเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนเรื่องใกล้เคียงกัน ผู้เขียนได้นำคำว่า “เพียง” เป็นคำภาพพจน์อุปมาเข้ามาในประโยคครั้งนี้เพื่อเพิ่มเติมความหมายคำภาพพจน์อุปมาให้มีน้ำหนักและนำผู้อ่านให้เห็นชัดเจนว่าการเล่นแข่งขันไก่ของใครเป็นไก่ชนะและไก่ใครเป็นไก่แพ้หรือตาย

นั่นแหละครับ คนเรา เอ๊ย หมาเราจะหลับตาอยู่ตลอดได้ไง พอได้เจ็ดวันผมก็ลืมตาขึ้นมองดูโลก โอ๊ะโอ พอมองเห็นโลกเข้าครั้งแรกเท่านั้น ผมก็ต้องรีบหลับตาลงไปใหม่ทันที ะไรมันจะสว่างจ้าและกว้างไกล**ปาน**นั้นแม่เจ้าว้ย ทำไมผมถึงได้ตัวเล็กอย่างนี้ อ่ะว่าแต่โลกเลยครับ แค่นมแม่ก็แทบจะใหญ่กว่าตัวผมทั้งตัวอยู่แล้ว.....

(สวัสดิ์ข้าง...ถนน, 2547: 12)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า มีการใช้ภาพพจน์อุปมาซึ่งเปรียบเทียบกับ คำว่า “**ปาน**” ว. หมายถึง เหมือน, คล้าย, เช่น เก่งปานกัน, เช่น เพียง, ดัง, เช่น ดีถึงปานนี้ เก่งอะไรปานฉะนี้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554 : 742) ผู้เขียนนำภาพพจน์อุปมามาใช้เพื่อทำการเปรียบเทียบโลกกับตัว

ของหมา เมื่อเกิดมาได้เจ็ดวันแล้วหมาลูกสุดท้ายก็ลืมตาขึ้นมองดูโลก พอมองเห็นโลกครั้งแรกแล้วก็พูดว่า “อะไรมันจะสว่างจ้าและกว้างไกลปานนั้นแม่เจ้าโว้ย ทำไมผมถึงได้ตัวเล็กอย่างนี้ ออย่าว่าแต่โลกเลยครับ แค่นมแม่ก็แทบจะใหญ่กว่าตัวผมทั้งตัวอยู่แล้ว ” ผู้เขียนนำมาทำการเปรียบเทียบ ตัวเองกับโลกและนมแม่

.....นัยน์ตานันท์ก็หันขวับมาเรื่องแสง เกษแทนโยนภาชนะบูบทั้ง แต่ก็**เพียง**แค่สายตา พอเกษกัณฑ์พนทนอีกอึดใจเดียว นัยน์ตานันท์ก็อ่อนแสงลง

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 59)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า มีการใช้ภาพพจน์อุปมาซึ่งเปรียบเทียบ คำว่า “**เพียง**” ว. หมายถึง เท่า เช่น เพียงใด เพียงนี้ เพียงนั้น, แค, เสมอ, เช่น ศาลเพียงตา สูงเพียงหู, เหมือน เช่น งามเพียงจันทร์ รักเพียงดวงตาดวงใจ, ใจ, พอ, ในคำโคลงใช้ เพียง ก็มี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554 : 848) ผู้เขียนนำภาพพจน์อุปมามาใช้เพื่อทำการเปรียบเทียบที่ “เกษแทนโยนภาชนะบูบทั้ง แต่ก็**เพียง**แค่สายตา พอเกษกัณฑ์พนทนอีกอึดใจเดียว นัยน์ตานันท์ก็อ่อนแสงลง” เป็นการแสดงให้เห็นว่า นอกจากการที่เกษอยากโยนภาชนะบูบทั้ง มาแค่กัณฑ์พนทนอีกอึดใจเดียวพร้อมนัยน์ตาก็อ่อนแสงลง อันนี้เป็นการกระทำที่ดีเป็นการอดทน นี่เป็นความรู้ที่ดี การอดทนนี้ทำให้นุชอยู่เป็นสุขทุกอิริยาบถ และเป็นทำให้ตัดรากเหง้าแห่งความชั่วทั้งหลายได้อย่างดีที่สุด

ได้สามขวบเจ้างาม**ตั้ง**ดวงแก้ว เจรจาเจื้อยแจ้วยินถนัด เจ้าตามหลวงตาไปอยู่วัด เป็นรุ่นจ้าวไฉ่จรวดหนังสะตึก วิ่งเล่น ณ ลานวัดพร้อมขวดนม เจ้าส่งเสียงครืนชมเล่นตุ๊กตัก ถ้าพี่แกล้งเจ้าร้องไห้กระซิกกระซิก ฟ้องหลวงตายิกยิกให้ตำทอ หลวงตารัก**ตั้ง**แก้วตาทั้งสองข้าง ขวัญมาฟ้องก็โดดผาง

(ขวัญสงฆ์, 2551: 17)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มีการนำภาพพจน์อุปมามาใช้ในข้อความเพื่อเปรียบเทียบความงามและความรักของขวัญสงฆ์ที่เป็นเด็กที่มีอายุได้สามขวบ โดยหลวงตาบอกว่า “ได้สามขวบเจ้างาม**ตั้ง**ดวงแก้ว” การกล่าวถึงความสวยงามแบบนี้เป็นการเปรียบเทียบเจ้าขวัญสงฆ์งาม**ตั้ง**ดวงแก้ว เป็นการเปรียบเทียบกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีค่ามากที่สุด และแสดงให้เห็นชัดเจนความงามของขวัญสงฆ์ มีอีกข้อความที่มีการเปรียบเทียบความรัก คือ “หลวงตารัก**ตั้ง**แก้วตาทั้งสองข้าง” ซึ่งมีความหมายว่า หลวงตารักขวัญสงฆ์มากที่สุดที่ไม่มีสิ่งใดมาเปรียบเสมือนได้

นักเขียนอดแอบมองสอยดาวไม่ได้ ถ้าทั้งหมดที่เกิดขึ้นเป็นความมหัศจรรย์ที่เป็นจริง เด็กสาวคนนี้ก็เป็นตัวละครตัวหนึ่งที่เกิดจากปลายปากกาของเธอ แล้วกระโดดออกจากหนังสือมาโลดแล่นอยู่ในเวทีชีวิตจริง ถ้าเช่นนั้น สอยดาวก็ต้องเป็น**เหมือน**ลูกสาวของเธอ เพราะเธอเป็นผู้สร้างทั้งชื่อและทั้งตัวตนของเด็กสาวคนนี้ขึ้นมา สอยดาวหันมาสบต่านักเขียนแวบหนึ่งแล้วก็อดแปลกใจไม่ได้ เมื่อเห็นแวต่านักเขียนอ่อนโยนผิดกว่าทุกครั้ง

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 166)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มีการนำภาพพจน์อุปมามาใช้ในข้อความ ผู้เขียนใช้อุปมาเปรียบเทียบ โดยเลือกตัวละครสอยดาวเป็น**เหมือน**ลูกสาวของเธอ มีตัวอย่างข้อความ คือ “นักเขียนอดแอบมองสอยดาวไม่ได้ ถ้าทั้งหมดที่เกิดขึ้นเป็นความมหัศจรรย์ที่เป็นจริง เด็กสาวคนนี้ก็เป็นตัวละครตัวหนึ่งที่เกิดจากปลายปากกาของเธอ ถ้าเช่นนั้น สอยดาวก็ต้องเป็น**เหมือน**ลูกสาวของเธอ เพราะเธอเป็นผู้สร้างทั้งชื่อและทั้งตัวตนของเด็กสาวคนนี้ขึ้นมา” ผู้เขียนนำภาพพจน์อุปมามาใช้ในครั้งนี้เพื่อสื่อความหมายให้ถึงผู้อ่านให้สนใจในการอ่านวรรณกรรมเยาวชนเพราะว่าเนื้อหาในวรรณกรรมมีความรู้มีการใช้ถ้อยคำในภาษาที่พูดและเขียน มีสอดแทรกความรู้และยังสะท้อนเรื่องราวที่เกี่ยวข้องอย่างลึกหนาบางทางภูมิปัญญาของผู้เขียน

ผมมองดูอามา ใบหน้าของแกเรียบเฉย**ราวกับ**ไม่ได้ยินเสียงของคุณน้ำ คุณน้ำหันมาสบตาผม ยิ้มเจื่อน ๆ แล้วเราก็ก๊วยกันไปทั้งลิฟต์ ผมอัดอัดจนอยากจะร้องเฮ้ยออกมาดัง ๆ โชคดีที่ระหว่างนั้นไม่มีใครเรียกลิฟต์หยุด เราจึงพ้นความอัดอัดนั้นในเวลาอันสั้น พอลิฟต์เปิดผมก็พุ่งออกไปก่อน ไม่สนใจมารยาทสุภาพบุรุษที่ต้องให้เด็กและคนชราออกก่อน แต่ก็ยังได้ยินเสียงหนูข้าวโพดร้องกรี๊ดๆ ไม่รู้จะร้องหาสวรรค์อะไร เพราะมันทำให้ผมหงุดหงิดและรู้สึกผิดนิดๆ ที่ไม่ได้สนใจช่วยเหลือเด็กหญิงข้าวโพด และคนชราอย่างอามา

(อามาบนคอนโด, 2557: 15)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำภาพพจน์อุปมามาใช้ในข้อความเพื่อเปรียบเทียบใบหน้าของอามาและการทำท่าทางไม่ได้ยินเสียงของคุณน้ำ คุณน้ำได้ยิ้มเจื่อนๆ เพราะอามาทำท่าเหมือนไม่ได้ยิน ทำให้โชคที่อยู่ในลิฟต์มีความรู้สึกอัดอัดอยากจะร้องให้ดังๆ เพราะมารยาทของอามาไม่ค่อยดี ผู้คนที่อยู่ในคอนโดมีน้ำใจช่วยเหลืออามา แต่อามาไม่ค่อยเอาใจใส่กับคนอื่น ๆ ที่อยู่รอบๆ ตัว จึงทำให้ผู้เขียนมีความประสงค์นำคำภาพพจน์อุปมา คำว่า “**ราวกับ**” มาใช้ ในประโยคเพื่อให้เห็นอย่างชัดเจนของการเปรียบเทียบข้อความ เช่น “ใบหน้าของแกเรียบเฉย**ราวกับ**

ไม่ได้ยินเสียงของคุณน้ำ” การนำภาพพจน์อุปมามาใช้ในครั้งนี้ โดยอยากแสดงให้เห็นความแตกต่างกันระหว่างอามาและคุณน้ำที่มีน้ำใจที่ดีและช่วยดูแลอามาผู้อยู่ในคอนโดเดียวกัน

3.4.2 อุปลักษณ์

อุปลักษณ์ เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบกับกันนั้นมีความหมายเป็นสิ่งเดียวกัน โดยไม่ต้องมีคำเชื่อมโยง และไม่ต้องการคำแสดงการเปรียบเทียบเช่นคำว่า เหมือน ปรากฏอยู่ หรือถ้าจำเป็นที่ถูกใช้ คำว่า “เป็น” หรือ “คือ” ในการแสดงการเปรียบเทียบดังตัวอย่างต่อไปนี้

เย็นวันนั้น แม่รู้สึกแปลกใจที่ลูกชายสองคนกับน้องสาวตัวเล็กดูจะกลมเกลียวกันเป็นอันดีไม่ว่าน้องสาวจะไปทำอะไรไหน พี่ชายสองคนก็ตามไปดูแลอย่างใกล้ชิด ข้ายังทำท่ามีลบลมคมในกันเสียอีก

(บ้านนี้มีรัก, 2542: 56)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มีการใช้อุปลักษณ์ คำว่า “เป็น” ซึ่งคำนี้เป็นคำที่มีการเปรียบเทียบ คือการเปรียบเทียบลูกผู้ชายสองคน เมื่อก่อนและตอนนี้ กลายเป็นลูกที่อ่อนตี่มากดูแลและให้ความอบอุ่นน้องสาวแทนพ่อแม่ไม่ว่าเด็กเล็กน้องสาวไปไหนมาไหน พี่ชายสองคนตามดูแลตลอดอย่างใกล้ชิด ในจุดนี้เป็นความสำคัญ เป็นการนำเสนอให้เห็นความรักจากพี่ชายคนโตทั้งสองคนเป็นลูกที่มีการแนะนำให้มีการปฏิบัติแต่เรื่องดี ๆ จากพ่อแม่ ผู้เขียนได้นำข้อความนี้มาแสดงให้เห็นข้อคิด ข้อพิจารณา คติดี ๆ ถึงเยาวชนและมีจุดมุ่งหมายนำผู้อ่านให้เห็นหรือให้ได้รับความรู้จากวรรณกรรมเยาวชน และนำความรู้อันดีทั้งนี้ไปสั่งสอนลูกหลานของตน

ผมกับเขาจึง**เสมือนเป็น**เพื่อนแท้กันไปโดยปริยาย ผมนั่งกินก๋วยเตี๋ยวอยู่นอกบ้าน มองไปในบ้านก็เห็นคุณพงษ์นั่งกินก๋วยเตี๋ยวอยู่เช่นกัน ผมอ้าปากขำสามครั้งก๋วยเตี๋ยวก็หมดชาม มองเข้าไปก็เห็นคุณพงษ์กำลังสาวเส้นก๋วยเตี๋ยวคำสุดท้ายเข้าปากเช่นกัน เป็นอันว่าผมกินเร็ว และเขาก็กินเร็ว โอ...เราช่างเหมือนคู่แฝดกันอะไรปานนั้น

(สวัสดีข้าง...ถนน, 2547: 105)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์เปรียบเทียบ คำว่า “**เสมือนเป็น**” ผู้เขียนนำภาพพจน์อุปลักษณ์มาใช้เพื่อทำการเปรียบเทียบเพื่อนสองคนเสมือนเป็นเพื่อนแท้เพื่อนคนหนึ่งนั่งกินก๋วยเตี๋ยวอยู่นอกบ้าน แต่เพื่อนอีกคนหนึ่งนั่งกินก๋วยเตี๋ยวในบ้าน เพื่อนที่นั่งกินนอกบ้านอ้าปากขำสามครั้งก๋วยเตี๋ยวก็หมดชาม ขณะที่เพื่อนที่นั่งกินในบ้านกำลังสาวเส้นก๋วยเตี๋ยวคำ

สุดท้าย อันนี้เป็นการเปรียบเทียบเพื่อนการกินกล้วยเดี่ยวระหว่างเพื่อนทั้งสองคน แสดงให้เห็นว่าเพื่อนที่นั่งกิน กล้วยเดี่ยวอยู่ข้างนอกบ้านกินเร็วกว่าเพื่อนที่นั่งกินกล้วยเดี่ยวข้างในบ้าน

คุณปู่เจริญจิตต์กับคุณย่านิจยังอยู่บ้านแบบเยอรมันในซอยเทวาลัยในอุตรดิตถ์นิเวศ เด็กๆ รุ่นแรกที่มาเรียนรู้ชีวิตกับคุณปู่โตไปหมดแล้วเด็กรุ่นที่สองและรุ่นต่อไปก็โตไปหมดแล้วเช่นกัน และในหมู่บ้านไม่มีเด็กมาให้คุณปู่ฝึกอีก คุณปู่เบื่อชีวิตของการเป็นศาสตราจารย์อยู่กับบ้าน จึงรับงานเป็นกรณีพิเศษ เป็นคุณครูทดลองสอนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง และให้เหตุผลกับคุณย่านิจว่า “ฉันจะได้ออกจากบ้านทุกวัน...เธอจะได้ไม่เบื่อหน้าฉัน” คุณย่านิจซึ่งเกษียณอายุมาแล้วเช่นกัน ก็เห็นด้วย

(คุณปู่แวนตาแตก, 2554: 9)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า มีการใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์ เป็นการเปรียบเทียบ คือ คำว่า “เป็น” ผู้เขียนนำภาพพจน์อุปลักษณ์มาใช้ในการเปรียบเทียบ ในครั้งนี้โดยผู้เขียนนำมาเปรียบเทียบคุณปู่แวนตาแตกก่อนเกษียณอายุ เป็นครูมหาวิทยาลัยไปสอนทุกวัน หลังจากเกษียณอายุ คุณปู่เลิกไปสอน ต้องอยู่บ้านทำให้คุณปู่เบื่อชีวิตของการเป็นศาสตราจารย์อยู่กับบ้าน จึงทำให้คุณปู่รับงานเป็นพิเศษ เป็นคุณครูทดลองสอนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง คุณปู่ต้องออกไปสอนทุกวันทำให้คุณปู่ไม่เบื่อ ผู้เขียนนำอุปลักษณ์มาใช้ในข้อความข้างต้นนี้เพื่อเปรียบเทียบเมื่อเป็นศาสตราจารย์สอนมหาวิทยาลัย และหลังจากการเกษียณอายุ ผู้เขียนอยากสะท้อนให้เห็นว่า ความจำเป็นของการทำงาน ทำงานช่วยให้มนุษย์เพิ่มความรู้ มีชีวิตที่มั่นคง และแลกเปลี่ยนทักษะต่อกันและกัน

3.4.3 บุคคลวัต หรือ บุคลาธิฐาน

บุคคลวัต หรือ บุคลาธิฐาน เป็นการกล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด ไม่มีวิญญาณ เช่น อิฐ โต๊ะ เก้าอี้ หรือสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น สัตว์ ต้นไม้ โดยให้สิ่งอื่นๆ เหล่านี้ แสดงกิริยาอาการและมีความรู้สึกเหมือนมนุษย์ ทำให้มีลักษณะเหมือนสิ่งที่มีชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

.....เธอหยีตา จังจกตัวหนึ่งวิ่งมาเกาะตรงวงกบหน้าต่าง ท้องกลมใสเห็นไข่สีขาวอยู่ภายใน

“ จู๊ ๆ ”

“รู้แล้วใช่ไหมละ...” เด็กหญิงหันไปทำปากยื่นกับจั้งจก “ยายไม่สบายนะ ไม่ต้องมาดุหรอก ก็ยายเขาล้มเองนี่นา ฉันไม่ได้ทำ”

“ จู๊ ๆ ” จั้งจกร้องอีก อีกตัวหนึ่งโผล่หัวออกมาทางมุมโหว่ของเพดานสีดำคล้ำ

“ แกไม่ช่วยฉันเลย...เอาแต่จะคุยกัน ”

แบ่งเปียงโผล่หน้ามาทางประตู กระดิกหางดิก ๆ ปากคาบอะไรสักอย่างหนึ่งมาด้วย เด็กหญิงร้องถาม

“มาแนะนำอะไร ไอ้แบ่งเป๊ยก”

(เด็กหญิงแห่งกลางคืน, 2548: 37-38)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มีการใช้ภาพพจน์บุคคลวัต โดยกล่าวถึงสัตว์หลายตัวมีความสามารถพูดภาษามนุษย์ได้ ผู้เขียนนำเสนอข้อความนี้มาแสดงในครั้งนี้อาจจะสื่อความหมายถึงผู้อ่านให้มีความรู้สึกสนใจ ความเบิกบานและติดตามการอ่านวรรณกรรมเยาวชน การอ่านวรรณกรรมเยาวชนเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทำให้ได้รับความรู้ใหม่ๆ ที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันและสั่งสอนลูกหลานให้มีประสบการณ์และการอ่านอาจเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ ง่ายๆ เพิ่มเติมเนื่องจากการอ่านวรรณกรรมเยาวชน นอกจากนี้การอ่านวรรณกรรมทำให้มีเกิดความคิดใหม่ๆ มีความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาทักษะการเขียนและนำให้มีความสนใจ

สอยดาวหันมองชายชวาวด้วยความหวาดระแวง รู้สึกว่ามีใครบางคนยืนอยู่แถวนั้น ทำให้สอยดาวเกิดกลัวขึ้นมาอีก แต่ก็ไม่มีใครอย่างที่คิด นกตัวหนึ่งบินลงโฉบหัว สอยดาวพร้อมเสียงร้อง

“แจ๊บ ๆ ๆ”

“อู๊ย...” สอยดาวร้อง ยกมือขึ้นปิดป้าย นกร้อง “แจ๊บ ๆ ” อุปาทานหรือเปล่า สอยดาวเห็นนกหมุนคอหันมามองด้วย

“แจ๊บ ๆ เธอจะปลอดภัย แจ๊บ ๆ ๆ

แน่ะ สอยดาวยังฟังภาษาของมันออกเสียอีกด้วย สาวน้อยรู้สึกแปลกใจ ยาที่หมอฉีดทำให้สอยดาวมีความสามารถพิเศษในการฟังภาษาสัตว์อย่างนั้นหรือ สาวน้อยเอามือจับไปตามเนื้อตัว “หรือว่ายาของหมอทำให้เรากลายเป็นสัตว์ไปแล้ว”

“เฮ้อ” สอยดาวร้องอย่างโล่งอก ที่ตนยังเหมือนเดิม

“กริ้ว กรู๊ก ๆ ๆ ๆ” นกอีกตัวหนึ่งบินมาโฉบเฉี่ยวบ้าง “ระวังคนให้ตึนะ...ระวังคนให้ตึนะ”

ภาษาของนกเตือนสอยดาวอีก

“ อ้อ...กริ้ว ๆ ๆ กรู๊ก ๆ ๆ...ระวัง อย่าทำให้คนเขารู้ว่าเธอมาจากบ้านนอกนะ...กรู๊ก ๆ ๆ ”

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 16)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นกเป็นสัตว์ที่สามารถพูดภาษามนุษย์ได้ มาบอกสอยดาวเมื่อสอยดาวพักโรงพยาบาล เพื่อให้สอยดาวระมัดระวังและบอกว่าเธอปลอดภัยแล้ว โดยร้องแจ๊บ ๆ ๆ และบอกเพิ่มอีกว่า ให้ระวังตัวระคนให้ตึด้วยไม่ต้องบอกคนอื่นให้เขารู้ว่าเธอมาจากบ้านนอก ผู้เขียนนำเสนอที่น่าสนใจอย่างยิ่ง และมีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านอ่านแล้วมีความเพลิดเพลินและมีความคิดติดใจในการอ่าน และข้อความนี้แสดงให้เห็นว่า นกมีความสามารถพูด และทักทายได้เหมือน

มนุษย์ ทำให้ผู้อ่านมีความสุขสนุกสนานเบิกบานแปลกใจและมีความรู้สึกรอยากติดตามอ่าน การอ่านมีประโยชน์เหมือนการออกกำลังกาย ทำให้สมองดีขึ้น เพราะเมื่อเราอ่านหนังสือสมองของเราจะคิดวิเคราะห์และมีความทรงจำ อาจจำตัวละคร ตัวอักษรหรือข้อมูลที่ได้อ่าน สามารถช่วยเพิ่มความสุขและลดความเครียดได้อย่างดี

3.4.4 สัญลักษณ์

สัญลักษณ์ เป็นการเรียกชื่อสิ่งหนึ่ง โดยการใช้คำอื่นๆ มาแทน ไม่เรียกตรงๆ ส่วนใหญ่คำที่นำมาแทนจะเป็นคำที่เกิดมาจากการเปรียบเทียบและการตีความ ซึ่งใช้มานานจนเป็นที่เข้าใจและรู้จักกันโดยทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ประพันธ์มีจุดมุ่งหมายต้องการเปรียบเทียบเพื่อสร้างภาพพจน์ ถ้ามิฉะนั้นก็อาจจะอยู่ในภาวะที่กล่าวโดยตรงไม่ได้ เพราะไม่สมควร จึงต้องใช้สัญลักษณ์แทน สัญลักษณ์ที่เลือกมาใช้ อาจเป็นคำ ๆ เดียว ข้อความ บุคคลในเรื่อง สัญลักษณ์ที่นิยมใช้ เช่น สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์, สีดำ หมายถึง ความโศกเศร้า ความชั่วร้าย, ดอกกุหลาบสีแดง หมายถึง ความรัก ฯลฯ ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

“กับปุ่นะลี” คุณปู่ว่า หันไปมองคุณย่านิจแล้วว่า “คุณย่าด้วย” คุณย่าหัวเราะ คุณปู่หันไปพยักพยิตกับคุณย่าว่า “พวกเลือดกรุ๊ปเดียวกัน”

มีหรือน้องหมวยจะปล่อยให้เรื่องนี้ผ่านไปง่ายๆ

“กรุ๊ปอะไรคะ คุณปู่ชา”

“ กรุ๊ปบี” คุณปู่ว่าแล้วก็หัวเราะกับคุณย่าอีก ไม่รู้จำอะไรกันนักหนา

(คุณปู่แว่นตาโต, 2544: 37)

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนได้นำสัญลักษณ์มาใช้ในการเขียนเพื่อทำให้ผู้อ่านได้สนใจติดตามการอ่าน “กรุ๊ปบี” ในที่นี้มีความหมายว่า เป็นพวกเก๋ไก๋ ที่เต็มไปด้วยความช่างสงสัย เด็กที่มีวัยเดียวกันเรียนชั้นประถมน่ารักห้าวคน ชอบเก็บความรู้สึกรั้ระเบิดออกทีเดียว กรุ๊ปบี สามารถสร้างความประทับใจให้คนอื่นได้ กรุ๊ปบี เป็นคนสร้างสีสันและเสียงหัวเราะให้คนรอบข้าง กรุ๊ปบี ชอบทำอะไรหรือตัดสินใจทุกอย่างตอนวินาทีสุดท้าย

3.4.5 อติพจน์ หรือ อธิพจน์ หรือ อวพจน์

อติพจน์ หรือ อธิพจน์ หรือ อวพจน์ เป็นโวหารกล่าวเกินความจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกและอารมณ์ ความคิดของผู้กล่าวที่ดีความการยำความหมาย จะทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกลึกซึ้ง โดยไม่เน้นความเป็นจริงเพราะจะต้องการให้ผู้รับสารเกิดความประทับใจ ดังตัวอย่าง

คุณปู่พาเด็กๆ ไปนั่งที่เก้าอี้สนามอีกตามเคย แดดยามสายลอดผ่านต้นไม้่วงลงมาตกบนโต๊ะเป็นช่องๆ ลมอ่อนยามเช้าโบกโบย คุณปู่แว่นตาโตเงยหน้าขึ้นมองท้องฟ้า แล้วหันมาบอกเด็กๆ ว่า

“หนู ฟังอะไรนี่นะ ปู่จะท่องบทกวีให้ฟัง”

เด็กๆ หันมาดูคุณปู่เป็นตาเดียว

“ฉันทอแสงที่มาจากฟากฟ้า”

เด็กๆ ทำหน้าเหมือนเห็นสิ่งประหลาดมหัศจรรย์ น้ำแข็งกดหน้าปั้นยาก คิ้วขมวด หนูน้าอ้าปากค้างนิดๆ หนูเขียดอ้าปากหวอไปเลย ในขณะที่น้องหมียาส่ายหน้าไปมา มีประสิทธิภาพศักดิ์คนเดียวเท่านั้นที่มีปฏิริยาไปในทางบวกมากกว่าใคร เพราะเขาแหงนหน้าขึ้นดูท้องฟ้า นัยน์ตาเป็นประกาย

(คุณปู่แว่นตาโต, 2544: 54)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนได้ใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะเป็น**อติพจน์**ที่มีการกล่าวเกินความจริง ดังในตัวอย่าง ว่า “ฉันทอแสงที่มาจากฟากฟ้า” คำว่า**ออบ** หมายถึงเอนน้ำรดตัว ส่วนประโยคแสงที่มาจากฟากฟ้า หมายความว่า ความสว่างมาจากท้องฟ้าที่อยู่สถานที่สูงที่มองเห็นครอบคลุมแผ่นดินอยู่ คุณปู่ท่องบทกวีนี้ให้เด็กๆ ขึ้นประณมฟังในขณะนี้เพื่อปลูกใจให้เด็กๆ มีความคิด ความรู้ที่เกี่ยวข้องการเรียนการสอน ถ้าเด็กๆ มีความสามารถได้เรียนจนถึงขั้นสูงเด็กๆ จะได้รับความสว่างอย่างกว้างขวางที่ดีเหมือนออบแสงที่มาจากฟากฟ้า

“เรามีแม่ที่มีเสน่ห์กว่าหมาตัวอื่นๆ เราจึงมีพ่อหลายตัว ”

(สวัสดีช้าง....ถนน, 2547: 12)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนนำถ้อยคำที่มีลักษณะเป็น**อติพจน์**ซึ่งมีการกล่าวเกินความจริง คำว่า เสน่ห์ มีความหมาย ลักษณะที่ชวนให้รัก หรือวิธีการทางไสยศาสตร์ที่ทำให้คนอื่นรัก เช่น เธอเป็นคนมีเสน่ห์ เขาถูกเสน่ห์ หมาเป็นพ่อแม่มีลูกทั้งหมด 11 ตัว กลุ่มพี่น้องของหมาที่มีความแตกต่างเป็นเลิศเพราะเหมือนกัน ลูกสุดท้ายมีขนสีขาวสลับน้ำตาล ฟัน สองตัวโตสุดเป็นลายจุดแบบกระจายๆ ฟันตัวถัดมาสีดำปี๋ ตามด้วยลายเสือ และสีน้ำตาลตามแบบแม่อีกสามตัว หมาทั้งหมดไม่เหมือนกันเป็นหลัก ส่วนที่เหมือนกันนั้นเป็นรอง หมาตัวโตสุดซึ่งเป็นผู้หญิงกระซิบกระซาบว่า เรามี

แม้ที่มีเสน่ห์กว่าหมาตัวอื่นๆ ผู้เขียนนำอดีตพจน์มาใช้ในครั้งนี เพื่อแสดงให้เห็นข้อความข้างต้นว่าเป็นการกล่าวเกินความจริง ข้อความนี้ทำให้ผู้อ่านอยากอ่าน อยากติดตามเนื้อหาของเรื่อง ถ้าผู้คนสนใจในการอ่าน ความรู้ความเข้าใจที่ได้มาจากการอ่านสามารถนำไปลดความเครียดได้และเพิ่มความสุข รู้สำนวนภาษาและคำศัพท์เพิ่มมากขึ้น บางทีช่วยให้เข้าใจคนอื่นด้วย

3.4.6 ปฏิทรรศน์ หรือ ปฏิพากษ์

ปฏิทรรศน์ หรือ ปฏิพากษ์ คือการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกันมากล่าวร่วมกันอย่างกลมกลืนกันเพื่อช่วยให้ความหมายมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น ภาพพจน์ประเภทนี้ผู้รับสารจะต้องมีความสามารถในการศึกษาความหมาย หรือ ตีความที่ทำให้เข้าใจได้ดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นักเขียนนิ่งไปพักใหญ่ “ไม่รู้สิ”

จนกระทั่งผ่านไปหนึ่งอาทิตย์ ขณะสอยดาวกระวนกระวายใจ บ่นกับดวงติว่า “ไม่รู้ว่าจะจดหมายจะถึงมือนักเขียนไหม ข้างฝ่ายนักเขียนก็บอกกับลูกสาวว่า

“วันนี้ขับรถพาแม่ไปแถวบางกะปิหน่อยนะ”

“ไปทำไมละ แม่ ไกลบ้านเราจะตาย” ลูกสาวถาม

นักเขียนหัวเราะเสียงดัง ตอบชัดเจนว่า

“แม่อยากไปสืบทหาร้านหมอนิ่มนวล อยากรู้ว่ามันจริงมั๊ย...”

เอ๊ะ....” ลูกสาวสงสัย “ถ้ามันจริงแล้วยังไง”

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 99)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนนำภาพพจน์ปฏิทรรศน์มาใช้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้อ่านติดตามการอ่านและทำความเข้าใจ ความคิดลูกสาวของผู้เขียนเรื่องสอยดาวอยากไปพบสอยดาว เพราะว่า สอยดาวคิดว่า เรื่องที่ผู้เขียนเขียนเป็นเรื่องจริงของตน ผู้เขียนได้บอกว่า ไม่ใช่เป็นเรื่องของสอยดาวแต่สอยดาวไม่ยอมรับการบอกของผู้เขียน จึงทำให้ผู้เขียนอยากไปพบโดยตรง ผู้เขียนชวนลูกสาวให้ขับรถพาไปพบสอยดาว แต่ลูกสาวก็กล่าวคำว่า ไกลบ้านจะตาย แต่เมื่อลูกสาวพาแม่ไปพบสอยดาว ความจริงไม่เห็นตาย ทางก็ไม่ค่อยไกลจากบ้านเท่าไร

จากการศึกษาการใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชนของชัยภร แสงกระจ่าง จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้เขียนเนื้อหาเรื่องที่ทำให้สัตรีสามารถพูดได้ นำให้มีความโดดเด่นน่าสนใจ และอีกอย่างหนึ่งผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายนำภาพพจน์มาสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเยาวชนเพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ เกิดอารมณ์ความรู้สึก และเกิดภาพในจิตใจหรือมีจินตนาการอย่างชัดเจนมากขึ้นและเกิดความคล้อย

ตามไปกับเนื้อหาของเรื่องได้อีกด้วย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การที่ผู้เขียนนำภาพพจน์มาสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดี ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่มุ่งให้ผู้อ่าน โดยเฉพาะเยาวชนได้รับความรู้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจและมีจินตนาการไปตามถ้อยคำที่ผู้เขียนได้เลือกสรรมาใช้ในวรรณกรรมเยาวชนอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาเรื่อง

3.5 กลวิธีการตั้งชื่อ

การตั้งชื่อเป็นความสำคัญ ถือว่าเป็นประตูปานแรกที่ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกดึงดูดสนใจที่จะหยิบเรื่องเหล่านี้มาอ่าน จึงการตั้งชื่อเป็นจุดแรกและสำคัญ ผู้เขียนต้องมีความสามารถเลือกสรรการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับการตั้งชื่อให้มีความสะดุดตา และกระทบใจผู้อ่าน ถ้าผู้เขียนมีความสามารถในการเขียนเพียงใดก็ตาม แต่การตั้งชื่อไม่มีความดึงดูดใจผู้อ่าน ทำให้เรื่องนั้นไม่มีความสนใจจากผู้อ่าน ดังนั้นผู้เขียนต้องมีการระมัดระวังในการคัดสรรถ้อยคำมาใช้ในการตั้งชื่อเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน การตั้งชื่อของชัยภร แสงกระจ่างแบบสั้นๆ ทำให้ผู้อ่านมีความทรงจำชื่อเรื่องได้ง่ายๆ ในแต่ละเรื่องใช้คำไม่เกิน 6 พยางค์ และคำเหล่านี้ได้บอกแนวคิดสำคัญของเรื่อง ทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วสามารถจำเนื้อหาเรื่องได้คร่าวๆ จากชื่อเรื่อง

จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนของชัยภร แสงกระจ่างทั้ง 10 เรื่อง ผู้วิจัยแบ่งประเภทชื่อวรรณกรรมเยาวชนออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การตั้งชื่อวรรณกรรม โดยใช้ชื่อตัวละครหลัก การตั้งชื่อตามแนวคิดสำคัญของเรื่อง และการตั้งชื่อตามสถานที่ ดังต่อไปนี้

3.5.1 การตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่อง ถือว่าเป็นประตูปานแรกที่ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกดึงดูดสนใจที่จะหยิบเรื่องเหล่านี้มาอ่าน จึงการตั้งชื่อเรื่องเป็นจุดแรก ผู้เขียนต้องมีความสามารถในการเลือกสรรการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับการตั้งชื่อเรื่องให้มีความสะดุดตา และกระทบใจผู้อ่าน จึงทำให้ผู้อ่านมีความทรงจำชื่อเรื่องได้ง่ายๆ ในแต่ละเรื่อง ดังต่อไปนี้

3.5.1.1 การตั้งชื่อเรื่องโดยใช้ชื่อตัวละครหลัก

จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนของชัยภร แสงกระจ่าง ทั้ง 10 เรื่อง พบว่าชัยภรมีการตั้งชื่อวรรณกรรมเยาวชนโดยใช้ชื่อตัวละครหลักจำนวน 6 เรื่อง คือเรื่อง คุณปู่แวนโต ป่าจำ โก้ ดีดี น๊ะจำ คุณยายหวานชาส์ส์ส์ ขวัญสงฆ์ แสงดาวกลางคืน คุณปู่แวนตาแตก โดยผู้เขียนมีวัตถุประสงค์อย่างเน้นและสื่อความสำคัญของตัวละครให้มีความโดดเด่นถึงผู้อ่าน อีกอย่างหนึ่ง คือมีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านมีความทรงจำง่ายของชื่อตัวละคร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การตั้งชื่อเรื่อง “คุณปู่แวนตาโต” เป็นการตั้งชื่อเรื่องที่คุณปู่เขียนตั้งตามชื่อตัวละครหลัก โดยคุณปู่แวนตาโต วิถีเกษียณกับเด็กวัยอนุบาล และเด็กประถมน่ารักห้าคน ที่เต็มไปด้วยความ

ช่างสงสัยมีเสน่ห์ชวนอ่าน และชวนติดใจไปกับความน่ารักของเด็ก ๆ ตัวคุณปู่มีแรงบันดาลใจมาจาก ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร. เจตนา นาควัชระ ผู้เป็นเสมือนปราชญ์แห่งวรรณกรรม กลวิธีการ นำเสนอเรื่องก็มีความแปลกใหม่น่าสนใจ และเหมาะสำหรับเด็ก เพื่อเปิดโลกของการ “สัมผัสด้วยใจ” อันเปี่ยมล้นจินตนาการในขณะเดียวกัน จึงทำให้ผู้เขียนได้พิจารณาตั้งชื่อเรื่องโดยใช้ชื่อตัวละครหลักของเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่อง “**ป้าจ๋า โก้ ดีดี น๊ะจ๊ะ**” เป็นการตั้งชื่อเรื่องที่คุณเขียนตั้งตามชื่อตัวละครหลัก เรื่อง “**ป้าจ๋า โก้ ดีดี น๊ะจ๊ะ**” เป็นนวนิยายที่มีชื่อเรื่องมาจากชื่อตัวละครเด่นสามตัว คือ ป้าจ๋าคุณป้าอาจารย์มหาวิทยาลัยใจดีผู้เป็นต้นเหตุที่ทำให้เด็กหญิงชาวเมืองชื่อดีดีได้มารู้จักกับเด็กชายบ้านนอกชื่อ ตะโก้ โดยมีจุดเริ่มเรื่องจาก โก้ ของป้าจ๋า “**ป้าจ๋า โก้ ดีดี น๊ะจ๊ะ**” จะทำให้ผู้อ่านรื่นรมย์ไปกับตัวละครเด็ก ๆ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของเรื่อง จึงได้เห็นว่า **ป้าจ๋า โก้ ดีดี น๊ะจ๊ะ** เป็นตัวละครหลักของเรื่อง ทำให้ผู้เขียนนำมาตั้งชื่อเรื่อง ทำให้ผู้อ่านมีความทรงจำง่าย ๆ

การตั้งชื่อเรื่อง “**คุณยายหวานชาลส์**” เป็นการตั้งชื่อเรื่องที่คุณเขียนตั้งตามชื่อตัวละครหลัก โดยคุณยายหวานชาลส์ เป็นน่าสนใจจากผู้อ่านได้มากมาย เป็นตัวละครที่ความโดดเด่นมาก เป็นหญิงนักสู้ อายุแปดสิบสามแล้ว เป็นแม่ที่ทำงานหนักมาตลอดชีวิตเพื่อเลี้ยงลูกสาวสามคน และอยู่กับหลานสาวอายุสิบห้าปี โดยมีความโดดเด่น จึงผู้เขียนได้ตัดสินใจตั้งชื่อเรื่องตามตัวละคร

การตั้งชื่อเรื่อง “**ขวัญสงฆ์**” เป็นการตั้งชื่อเรื่องที่คุณเขียนตั้งตามชื่อตัวละครหลัก เป็นชื่อนวนิยาย เนื่องจากผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายต้องการเน้นความสำคัญของตัวละคร โดยขวัญสงฆ์เป็นตัวละครเอก เป็นเด็กกำพร้าที่น่าสงสาร ไม่มีบ้านไม่มีพ่อแม่ มีใครหนึ่งเอามาทิ้งหน้าวัด หลงตาเดินออกมาหน้ากุฏิได้ยินเสียงฉุน หลงตาก็อึ้งขึ้นมาแล้วก็ตั้งชื่อให้ คือ “**เจ้าขวัญสงฆ์**”

การตั้งชื่อเรื่อง “**คุณปู่แว่นตาแตก**” เป็นการตั้งชื่อเรื่องที่คุณเขียนตั้งตามชื่อตัวละครหลัก โดยผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายต้องการเน้นความสำคัญของตัวละคร **คุณปู่แว่นตาแตก** เป็นภาคสองของ “**คุณปู่แว่นตาโต**” แต่มีตัวละครเดิมเพียงแค่คุณปู่และคุณย่าเท่านั้น ส่วนนักเรียนวัยเด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กนักเรียนประถมที่อยู่ในวัยกำลังเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความ “ต่าง” ของกันและกัน ความแตกต่าง ความเก่า-ใหม่ ความเชื่อ นับเป็นการวิจารณ์ที่สร้างสรรค์อันจะนำไปสู่สังคมที่ก้าวหน้าและพัฒนา

การตั้งชื่อเรื่อง “**แสงดาวกลางเมือง**” เป็นการตั้งชื่อเรื่องที่คุณเขียนตั้งตามชื่อตัวละครหลัก โดยผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายต้องการเน้นความสำคัญของตัวละคร **แสงดาวกลางเมือง** เป็นการนำเสนอภาพของเด็กผู้หญิงกลุ่มหนึ่งในสังคมไทยที่ถูกกระทำ ถูกทำร้าย และแทบไม่มีโอกาสในชีวิต

ใหม่ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า สังคมควรเมตตา หักยิบโอกาสให้กับกลุ่มเด็กผู้เคราะห์ร้ายเหล่านี้ และความจริงใจเท่านั้น จึงจะสร้างความไว้วางใจ และสร้างชีวิตใหม่ให้คนเหล่านี้ได้

3.5.1.2 การตั้งชื่อเรื่องตามแนวคิดสำคัญของเรื่อง

การศึกษาวรรณกรรมของ ชมัยกร แสงกระจ่าง ทั้ง 10 เรื่อง พบว่ามี 3 เรื่องที่ชมัยกร ใช้ตามแนวคิดเป็นการตั้งชื่อนวนิยาย โดยผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านเข้าใจ ทรงจำและเน้นความสำคัญของสถานที่ คือ เรื่อง สวัสดิ์ข้างถนน เด็กหญิงแห่งกลางคืน และอาม่าบนคอนโดการตั้งชื่อเรื่องตามแนวคิดสำคัญของเรื่อง ผู้เขียนใช้ถ้อยคำในการตั้งชื่อเรื่องด้วยสอดคล้องกับเนื้อหาเรื่อง การตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะของเรื่องทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายๆ และสนใจในการอ่าน มีความเบิกบานในการอ่าน เมื่อผู้อ่านจะสามารถนำความรู้ไปปรับในการดำเนินชีวิตได้ด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การตั้งชื่อเรื่อง **บ้านนี้มีรัก** เป็นชื่อเรื่องที่ผู้เขียนนำมาตั้งคือมาจากแนวคิดของเรื่อง การตั้งชื่อเรื่องนี้สอดคล้องตามเนื้อหาของเรื่อง และการเลือกใช้ถ้อยคำมาใช้ก็เป็นเรื่องที่สำคัญ ผู้เขียนนำชื่อมาตั้งที่สั้นๆ ก็อยากให้ผู้อ่านมีความทรงจำง่ายๆ เมื่ออ่านเรื่องจบแล้วก็มีความรู้สึกและสามารถจำเรื่องได้คร่าวๆ ด้วย

การตั้งชื่อเรื่อง **สวัสดิ์...ข้างถนน** เป็นเรื่องที่มีตัวละครเป็นหมา ผู้เขียนตั้งชื่อตามแนวคิดของเรื่อง ก่อนผู้เขียนเริ่มเขียนได้แรงบันดาลใจมาจากอาจารย์ ภาววรรณ หมอกยา พี่สาวคณะอักษรศาสตร์ที่รักทั้งหมา และรักทั้งแมวที่ให้ข้อมูลของกลุ่มเอสโอเอส ผู้เขียนได้ฟังเรื่องราวของคนรักหมา แล้วก็เริ่มเขียน โดยมีความว่า ให้ผู้ไม่รักหมาให้มีโอกาสช่วยมา กำลังมีความทุกข์ยาก โดยผู้เขียนคิดว่า เอาตัวอักษรอาจช่วยหมาได้บ้าง จึงนำไปให้ผู้เขียนเริ่มเขียนวรรณกรรมเกี่ยวกับหมาขึ้นมา

การตั้งชื่อเรื่อง **อาม่าบนคอนโด** เป็นการตั้งชื่อเรื่องที่ผู้เขียนได้มาจากแนวคิดของเรื่องโดยนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องราวของอาม่าที่ดำเนินชีวิตอยู่บนคอนโด มีตัวละครอีกหนึ่งคน คือ หนูมน้อยทที่ชื่อโชค เด็กหนุ่มใหม่ที่มีชีวิตผ่านโลกเหมือนทั้งเล่นเฟซบุ๊ก ทั้งเล่นเกม เมื่อมีเพื่อนร่วมคอนโดคนใหม่เป็นอาม่าวัย ๘๐ ปี การปะทะกันระหว่างสองรุ่นก็เกิดขึ้น การเปิดโลกของอาม่าผ่านโลกออนไลน์สะท้อนให้เห็นการใช้โลกออนไลน์อย่างเกินพอดี และสร้างปัญหาให้ชีวิตจริง

3.5.1.3 การตั้งชื่อเรื่องตามสถานที่

การศึกษาวรรณกรรมของ ชมัยกร แสงกระจ่าง ทั้ง 10 เรื่อง พบว่ามี 1 เรื่องที่ชมัยกร ใช้ชื่อสถานที่เป็นชื่อนวนิยาย โดยผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านเข้าใจ ทรงจำและเน้นความสำคัญของสถานที่ คือ เรื่องเด็กหญิงแห่งกลางคืน

การตั้งชื่อเรื่อง **เด็กหญิงแห่งกลางคืน** เป็นชื่อเรื่องที่ผู้เขียนนำมาตั้งคือมาจากแนวคิดของเรื่อง การตั้งชื่อนี้สอดคล้องตามการเลือกใช้ถ้อยคำของผู้เขียนที่มีจุดมุ่งหมายอยากเน้นความสำคัญของสถานที่ นวนิยายเรื่อง เด็กหญิงแห่งกลางคืนนี้เล่าว่า เด็กหญิงรำพึงเป็นภาพแทนของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในสังคม รวมทั้งเป็นเหยื่อของสื่อโดยไม่รู้ตัว ผู้อ่านอาจจะมองเห็นเด็กน้อย ๆ อย่างเด็กหญิงรำพึงอีกมากมายรอบ ๆ ตัว ตรงนั้นตรงนี้ ที่ป้ายรถเมล์ ที่ตลาดที่ห้างสรรพสินค้า ที่สถานีรถไฟ... เด็กใส่เสื้อบริสุทธิ์ที่ไม่รู้ว่าตนเอง กลายเป็นเด็กกร้านโลกไปได้อย่างไร... จึงผู้เขียนตั้งชื่อนี้ขึ้นมา เนื่องจากให้ผู้อ่านมีความสนใจ เบิกบานและติดตามการอ่านในนวนิยายเพื่อรับความรู้ที่นำไปปรับในดำเนินชีวิต

3.5.2 การตั้งชื่อตัวละคร

การใช้ถ้อยคำในการตั้งชื่อตัวละคร นับเป็นกลวิธีการใช้คำศัพท์ในการตั้งชื่อตัวละคร การเลือกถ้อยคำมาใช้ในการตั้งชื่อตัวละครเป็นกลวิธีการใช้ภาษาที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนเป็นคนที่สำคัญในการตั้งชื่อตัวละคร เนื่องจากผู้เขียนเป็นคนที่สำคัญ โดยผู้เขียนทราบเรื่องทั้งหลายในงานเขียนของตน ดังต่อไปนี้

เรื่อง **คุณปู่แว่นตาโต** แต่งขึ้นใน ปี พ.ศ. 2544 ซึ่งมีตัวละครหลักชื่อ คุณปู่แว่นตาโต ส่วนชื่อตัวละครอื่นๆ ในเรื่องมีจำนวน 5 คน ที่มีชื่อ **น้ำแข็งกุด** ผู้อายุมากสุดในกลุ่ม **ประสิทธิ์ศักดิ์** เด็กผู้ชายที่มีตัวดำหน้าเปื้อนเหลือง **หนูเอียด** ที่ตัวเล็กกว่า **หนูนา** **น้องหมวย** การตั้งชื่อให้ตัวละครที่มีความน่าสนใจ สามารถทำให้อ่านมีความเรียกชื่อตัวละครได้ง่าย และก็มีบทพยางค์ง่ายของชื่อตัวละครด้วย

เรื่อง **คุณยายหวานซ่าส์ซ่า** แต่งขึ้นใน ปี พ.ศ. 2549 ซึ่งมีตัวละครหลักชื่อ **คุณยายหวานซ่าส์ซ่า** และตัวละครอื่นๆ ในเรื่องมีชื่อ **กระต่าย** **คุณพ่อ** **คุณแม่** ชื่อเต๋า ไปทำงานที่ต่างจังหวัด ใกล้เคียง เป็นแม่แสนดี ลูกชายสองคน เพื่อนนักเรียนของกระต่าย การตั้งชื่อให้ตัวละครที่มีความน่าสนใจ สามารถทำให้อ่านมีความเรียกชื่อตัวละครได้ง่าย และก็มีบทพยางค์ง่ายของชื่อตัวละครด้วย

จากการศึกษาวิธีการตั้งชื่อนวนิยาย และการตั้งชื่อตัวละครในงานเขียนของชัยภร แสงกระจำจ เป็นผู้เขียนที่มีจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนและการตั้งชื่อมีความโดดเด่นที่จะทำให้เกิดความมั่นใจเกิดกำลังใจให้กับตนเอง เป็นการสร้างแรงจูงใจให้ไปสู่จุดหมายให้สมกับชื่อ การตั้งชื่อเป็นความสำคัญและเป็นการเปิดประตูบ้านครั้งแรก ถ้าการตั้งชื่อไม่ถูกต้องทำให้ไม่มีความสนใจจากผู้อ่าน โดยเหตุนี้ผู้เขียนเอาใจใส่อย่างยิ่งในการตั้งชื่อเรื่อง และการตั้งชื่อตัวละครให้สอดคล้องตามเนื้อหาของนวนิยาย โดยนำถ้อยคำมาใช้ในการตั้งชื่อนวนิยายและการตั้งชื่อตัวละครให้มีความโดดเด่น และเหมาะสมในแต่ละเรื่อง เพื่อเรียกความสนใจจากผู้อ่าน

บทที่ 4

ภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของ خمัยกร แสงกระจ่าง

วรรณกรรมเป็นงานเขียนหรืองานประพันธ์ที่แต่งขึ้น โดยมีการเรียบเรียงอย่างมีระเบียบจากการคิดและจินตนาการนำมาบอกเล่า บันทึกและสื่อออกมาด้วยกลวิธีต่างๆ วรรณกรรมเป็นผลงานศิลปะ ซึ่งแสดงออกมาด้วยมีการใช้ภาษา เพื่อสื่อสารและทำความเข้าใจระหว่างมนุษย์และสะท้อนออกมาในเรื่องราวต่างๆ ให้เห็นได้ว่า ในสังคมมีเรื่องราวอะไรบ้างที่เกิดขึ้น ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2547: 5-6) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรมหมายถึงเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรมหมายถึงค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังนั้น วรรณกรรมจึงเป็นการตอบสนองทั้งทางด้านการกระทำ และความคิดของมนุษย์ต่อสังคม นักเขียนบางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างดี เขาจะสะท้อนความปรารถนาที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น วรรณกรรมของเขาช่วยให้เห็นสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ ดังนั้น การพิจารณาวรรณกรรมในฐานะเป็นภาพสะท้อนของสังคมจึงควรให้ความสำคัญกับตัววรรณกรรมและกลวิธีในการเสนออุดมการณ์ที่อาจปรากฏในวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ ด้วยวรรณกรรมกับชีวิต และวรรณคดีกับสังคมเป็นต้น

การวิจัยเรื่อง กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของخمัยกร แสงกระจ่าง ผู้วิจัยได้ศึกษาและแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมเป็น 4 ประเด็นของกรอบแนวคิดตามลำดับต่อไปนี้

- 4.1 ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ
- 4.2 ภาพสะท้อนด้านการศึกษา
- 4.3 ภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม
- 4.4 ภาพสะท้อนด้านครอบครัว

4.1 ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ

ภาพสะท้อนเศรษฐกิจ เป็นภาพสะท้อนที่ทำให้มนุษย์ทุกคนมองเห็นถึงสถานะสำคัญๆ สำหรับดำรงอยู่ในสังคมนั้นๆ แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนได้เขียนเรื่องราวเศรษฐกิจสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเยาวชน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจปัญหาเศรษฐกิจในสมัยนั้น เพราะว่าผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านได้เข้าใจว่า เศรษฐกิจมีบทบาทหน้าที่อย่างสำคัญที่สุดไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ในการช่วยแก้ไข

ปัญหาบ้านเมืองให้มีความพอเพียงในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ การทำเป็นพนักงานองค์กรเอกชน การแสวงหารายได้การผลิต การจำหน่าย การขายสินค้าในตลาดหมู่บ้านหรือชุมชน (ทับทิม วงศ์ประยูร และพรทิพย์ คำพอ, 2545: 3) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.1.1 ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจในเมืองหรือชุมชน

ภาพสะท้อนเศรษฐกิจในเมืองหรือชุมชน เป็นการสะท้อนเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ที่ผู้เขียนได้สอดแทรกไว้ในวรรณกรรมทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การบริโภค การจำหน่ายจ่ายแจกที่คนในท้องถิ่นชุมชนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมรับประโยชน์ของประชาชน และร่วมกันเป็นเจ้าของ เศรษฐกิจชุมชนมีรากฐานมาจากศักยภาพของชุมชน ภูมิปัญญาของชุมชน หรือทุนในชุมชน อาทิ วัฒนธรรม ประเพณีสภาพภูมิประเทศ ความหลากหลายทางทรัพยากร ดังต่อไปนี้

โก๋เดินถือคูโปงที่ป่าจำให้ กำแน่นในมือจนเหงื่อขึ้นก็ยังเลือกไม่ได้ว่าจะกินอะไร ตั้งแต่เกิดมาก็ยังไม่เคยเห็นร้านอาหารที่ไหนมารวมกันมากมายเท่านี้มาก่อน แม้จะเคยได้ยินเพื่อนรวยๆ ในห้องบางคนอวดว่าที่ตลาดสุพรรณก็มี แต่ก็นึกภาพไม่ออกจนได้มาเห็นด้วยตาตนเองคราวนี้ บะหมี่หมูแดง ก๋วยเตี๋ยวเย็นตาโฟ ข้าวแกง สุกี้ ผัดไทย ผัดราดหน้า ผัดซีอิ๊ว ข้าวหมกไก่ ข้าวผัด ข้าวหน้าเป็ด ข้าวหมูแดง...

(ป่าจำ กิตติ ณะจ๊ะ, 2544: 158)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า โก๋ไปตลาด โดยป่าจำให้คูโปงสำหรับการซื้อสินค้าที่ตลาด คูโปง เป็นภาษาอังกฤษ (Coupon) หรือเรียกได้อีกว่า บัตรสมนาคุณ หรือบัตรกำนัล เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่หลายธุรกิจในปัจจุบันนิยมใช้เพื่อส่งเสริมการขายสิ่งของ และกระตุ้นให้ลูกค้าเก่ากลับมาใช้บริการหรือซื้อสินค้าซ้ำ โก๋บอกว่า ไม่เคยเห็นร้านอาหารที่ไหนมารวมกันมากมายเท่านี้มาก่อน เคยมีเพื่อนรวยๆ ในห้องบางคนอวดว่าที่ตลาดสุพรรณก็มี แต่ก็นึกภาพไม่ออกจนได้มาเห็นด้วยตาตนเองคราวนี้ บะหมี่ หมูแดง ก๋วยเตี๋ยว เย็นตาโฟ ข้าวแกง สุกี้ ผัดไทย ผัดราดหน้า ผัดซีอิ๊ว ข้าวหมกไก่ ข้าวผัด ข้าวหน้าเป็ด ข้าวหมูแดง...” ผู้เขียนได้นำข้อความมาสอดแทรกในวรรณกรรมเยาวชนในครั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่า มีการใช้คูโปงแทนเงินสดในการซื้อสินค้า และการประกอบอาชีพค้าขายของประชาชนในเมือง คือการค้าขายแบบทำก๋วยเตี๋ยว ข้าวแกง ผัดไทย ผัดราดหน้า ฯลฯ เป็นการค้าขายแบบธรรมดาในการเลี้ยงชีวิตประจำวัน แต่มีการแตกต่างบางส่วนที่ใช้คูโปงแทนการใช้เงินสด ผู้เขียนมีความประสงค์นำเสนอให้ผู้อ่านเห็นได้ว่า ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ประชาชนทั่วไปมีความพยายามในการทำมาหากินเพราะว่าการเลี้ยงชีวิตครอบครัวเป็นเรื่องจำเป็นต้องทำทุกคนในการหารายมาสนับสนุนครอบครัว

4.1.2 ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจในชนบท

ภาพสะท้อนเศรษฐกิจ เป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนได้เขียนเรื่องราวเศรษฐกิจโดยสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเยาวชนเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจปัญหาเศรษฐกิจในสมัยนั้น เนื่องจากผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านอย่างติดตามการอ่าน และได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่มีบทบาทหน้าที่อย่างสำคัญที่สุดในการช่วยแก้ไขปัญหามืองให้มีความพอเพียงในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ การทำเป็นพนักงานองค์กรเอกชน การแสวงหารายโดยการผลิต การจำหน่าย การขายสินค้าในตลาดหมู่บ้านหรือ ชุมชน (ทับทิม วงศ์ประยูร และพรทิพย์ คำพอ, 2545: 3) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สอยดาวเดินไปเรื่อย ๆ มีคนเดินแซงไปหลายคน เธอตัดสินใจเลี้ยวเข้าซอยที่มีร้านขายของเล็กๆ เรียงเป็นแถวยาว คนที่เดินเข้ามาในซอยนี้ล้วนเป็นวัยรุ่น และที่สอยดาวชอบมากเห็นจะเป็นเสื้อผ้าที่พวกเขาใส่ ดูมันมอซไม่แตกต่างจากสอยดาวเลย ไม่มีใครสนใจสอยดาว เธอสามารถทำตัวกลมกลืนให้ตรงเข้าไปกับพวกเขาได้ เพียงแต่เดินเฉยๆ มองดูสิ่งของที่วางขายไปเรื่อย ๆ และยัดหลังให้ตรงเข้าไป

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 36)

จากตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงการประกอบอาชีพเป็นการขายสินค้าของชาวบ้าน การขายสินค้านี้เป็นการขายเสื้อผ้าของวัยรุ่น ร้านขายของสินค้านี้เป็นร้านเล็กๆ เรียงเป็นแถวยาว การประกอบการขายสินค้านี้เป็นการหารายสำหรับเลี้ยงครอบครัวให้ดำเนินชีวิตได้ในสังคม ไม่ว่าร้านเล็กหรือร้านใหญ่เรื่องที่สำคัญคือการค้าขายสินค้าได้ดีและมีผู้คนสนใจมารับซื้อและได้กำไรขึ้นไป

ท่าทางคุณปู่อยากกินทอดมันลูกชิ้นเป็นกำลัง ผู้อำนวยการสายจันทร์จึงตัดสินใจซื้อครั้นหันมาถามเด็กๆ ว่าจะกินอะไร ก็เห็นเด็กหญิงนักร้องทำหน้าย่นแล้วว่า “เห็ด หนูไม่กินหรอก” เด็กหญิงสะท้านขวัญผู้ไม่ยอมเหมือนใคร ยื่นหน้าเข้ามาพูดบ้าง “เห็ด แต่หนูกินได้นะเออ...”

ทอดมันใส่ถั่วถูกซื้ออีกสองสามถุง เด็กๆ มองตามตาเป็นมัน ทำท่าอยากกิน แต่ผู้อำนวยการสายจันทร์สรุปว่า “ใครอยากกินอะไร หรือชิมอะไรบอกครูจะซื้อรวมๆ กันไว้ แล้วเดี๋ยวเราไปนั่งที่ร้านอาหารร้านไหน เราก็จะเอาออกมากินกัน ...”

นิ้วของเด็กๆ ชี้ไปที่อาหารที่ตนชอบ หอยทอด ปอเปี๊ยะ ก๋วยเตี๋ยว หลอด หมูปัง ห่อหมก ครองแครงกรอบ ทองม้วน อาลัว ข้าวตู ดอกจอก ข้าวเม่า ไอศกรีม ...

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 66)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การประกอบอาชีพค้าขายสินค้าของประชาชนที่ตลาด น้ำแตก เป็นสถานที่แห่งหนึ่งก่อกำเนิดขึ้นบนน้ำเพื่อดึงดูดใจมนุษย์ให้มาซื้อขายสินค้า โดยสถานที่แห่งนี้มีการค้าขายสินค้าต่างๆ มากมาย เช่น ทอดมันลูกชิ้น หอยทอด ปอเปี๊ยะ ก๋วยเตี๋ยว หลอด หมูปัง ห่อหมก ครองแครงกรอบ ทองม้วน อาลัว ข้าวตู ดอกจอก ข้าวเม่า ไอศกรีม ... ที่ตลาดน้ำแตกมีค้าขายสิ่งของหลายอย่างเพราะว่า ที่นั่นเป็นตลาด ตลาดเป็นชุมนุมกันทางสังคมและแลกเปลี่ยนสินค้ากัน หรือเป็นสถานที่ที่มนุษย์นำสินค้ามาค้าขาย จุดนี้เป็นจุดที่สำคัญที่ผู้คนหลายฝ่ายสามารถมาพบกันเพื่อซื้อขายสิ่งของต่างๆ เป็นสถานที่แห่งหนึ่งสำหรับทุกคนประกอบอาชีพหากำไรเพื่อนำไปเลี้ยงดูครอบครัวให้มีความเจริญเติบโต

4.2 ภาพสะท้อนด้านการศึกษา

ภาพสะท้อนด้านการศึกษา เป็นสภาพหรือลักษณะที่ผู้เขียนเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับการศึกษาโดยสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเยาวชนเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจการศึกษาในแต่ละสมัย หรือเป็นภาพในกระจกเงาสำหรับให้ทุกคนทราบเรื่องราวในอดีตที่ผ่านมาเกี่ยวกับการศึกษา การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญ เป็นการสร้างความดีงามหรือคุณธรรมให้เกิดในตัวบุคคล และการพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถควบคุมตนเอง โดยอาศัยความสามารถในการใช้เหตุผลเป็นเครื่องมือ เพราะเป็นความสำคัญมาก การศึกษาเรียนรู้จะทำให้มนุษย์ได้รับความรู้ต่าง ๆ อยู่ในตัว การศึกษาการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีมนุษย์ต้องการ ควรมีกันทุกคนเพราะเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญมากในชีวิตประจำวันของคน ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า มีการศึกษาตั้งแต่ประถม ไปถึงมหาวิทยาลัย (พิชัยยุทธ์ สยามพันธกิจ, 2553: 51-85) ดังต่อไปนี้

4.2.1 ภาพสะท้อนด้านการศึกษาในระบบ

ภาพสะท้อนด้านการศึกษาในระบบ เป็นภาพสะท้อนลักษณะการศึกษาในสมัยนั้นที่ผู้เขียนนำมาเขียนสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเพื่อแสดงให้เห็นการศึกษาในสมัยนั้น การศึกษานั้นมีวิธีแบบใด เป็นประการที่นำมาพิจารณาให้เห็นว่า จุดศึกษาตรงไหนดี และจุดศึกษาตรงไหนไม่ดี และเป็นประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาแก้ไขการศึกษาในปัจจุบันให้ดีขึ้นและมีความก้าวหน้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ห้องสมุดของคุณอยู่ชั้นล่างทางด้านขวาของตัวบ้าน เป็นห้องที่เด็ก ๆ ตื่นใจมากเพราะมีตู้หนังสือสูงขึ้นไปแทบติดเพดาน ในตู้หนังสือก็ล้วนเต็มไปด้วยหนังสือเล่มโต ๆ เด็กทั้งห้าเดินเข้าไปในห้องแล้วรู้สึกว้าวเหลือตัวเล็กนิดเดียว

(คุณปู่แว่นตาโต, 2544: 39)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า “เด็ก ๆ ทั้ง 5 คนมีความตื่นใจมากเพราะมีตู้หนังสือสูงขึ้นไปแทบติดเพดาน ในตู้หนังสือก็ล้วนเต็มไปด้วยหนังสือเล่มโต ๆ ” ดังนั้น ห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรทุกประเภท เป็นวัสดุตีพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการคัดเลือกและจัดหาเข้ามาอย่างทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้ใช้ มีบรรณารักษ์เป็นผู้ดำเนินงาน และจัดบริการต่างๆ อย่างเป็นระบบ การศึกษาในปัจจุบัน มุ่งให้นักเรียนมีโอกาสค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ มาประกอบความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในชั้น นักเรียนจะต้องหาความรู้เพิ่มเติมโดยการเข้าใช้ห้องสมุด ห้องสมุดช่วยให้มีความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้ที่ผู้เขียนเขียนเรื่องราวต่างๆ สอดแทรกในวรรณกรรม หรือในหนังสือทุกชนิด เพื่อให้ผู้คนใช้และค้นหาความรู้ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก การปลูกห้องสมุดไม่ว่าจะปลูกในมหาวิทยาลัย หรือโรงเรียน หรือที่บ้านหรือที่อื่นๆ สามารถปลูกได้โดยอาศัยพื้นที่นั้นๆ มีพื้นที่พอสมควร

ป้าจำจอตลอด แล้วให้โก้ช่วยหอบของมากมายเดินตาม จนถึงหน้าตึกสี่ขาใหญ่หลายชั้น โก้ก็พลอยตื่นเต้นไปด้วย นึกเอาเองว่าในอนาคตถ้าโก้ได้มาเรียนที่นี่ โก้จะโก้สักแค่ไหน แล้วถึงตอนนั้น ป้าจำจะยังสอนอยู่หรือเปล่า ป.ห้า ป.หก ม.หนึ่ง ม.สอง ม.สาม ม.สี่ ม.ห้า ม.หก แปดปี โก้เงยหน้าขึ้นมองป้าจำ อีกแปดปีป้าจะแก่กว่านี้ไหม แต่นั่นแหละ โก้คิดดังไปหน่อย เสียงมันจึงออกไปว่า “อีกแปดปี”

(ป้าจำ โก้ ดีดีดี นะจ๊ะ, 2544: 173)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เป็นบทสนทนาระหว่างป้าจำกับโก้เป็นหลานของป้าจำ ป้าจำเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยได้พาโก้มาเที่ยวที่มหาวิทยาลัย แล้วก็เริ่มคิดว่าเมื่อไรโก้เข้าเรียนมหาวิทยาลัย ป้าจำเริ่มนับชั้น เช่น “ป.ห้า ป.หก ม.หนึ่ง ม.สอง ม.สาม ม.สี่ ม.ห้า ม.หก แปดปี แปดปี โก้เงยหน้าขึ้นมองป้าจำ อีกแปดปีป้าจะแก่กว่านี้ไหม แต่นั่นแหละ โก้คิดดังไปหน่อย เสียงมันจึงออกไปว่า อีกแปดปี” ป้าจำขับรถพาไปมหาวิทยาลัยที่ป้าสอน พอถึงหน้ามหาวิทยาลัยโก้ก็มองด้วยความแปลกใจ โก้คิดว่า มหาวิทยาลัยใหญ่โตกว้างขวางจริงๆ ด้านหน้าเป็นสระน้ำกว้างใหญ่ มีต้นก้ามปูต้นใหญ่ๆ เหมือนในทุ่งนาแถวบ้านโก้อยู่หลายต้น โก้เห็นเสาธงใหญ่ตั้งอยู่ด้านหน้าด้วย ผู้เขียนเขียนเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ สอดแทรกไว้ในวรรณกรรมโดยมีจุดประสงค์จะนำผู้อ่านให้เห็นว่า

การศึกษามีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน มนุษย์ทุกคนต้องแสวงหาความรู้ เพราะความรู้เป็นสิ่งสามารถนำมนุษย์ให้พบความสำเร็จ ความแสงสว่างในชีวิตได้

หนูเริ่มรู้สึกว่าการโลกนี้มีใครสักคนหนึ่งเป็นผู้จัดการใหญ่ คอยดูแลจัดระเบียบให้ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปด้วยดี หลังจากเรียนกับเราไปพอหอมปากหอมคอ สมแดงก็ไปสมัครเรียนโรงเรียนการศึกษานอกโรงเรียนเรียบริ้อย เรียนวันเสาร์ วันอาทิตย์ พอติดกับที่แม่หนูกลับมาจากเยอรมัน ทุกอย่างก็หมุนวนกลับมาเข้ารอยเดิม แต่เราได้รู้จักสมแดงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน แต่ไม่อยากบอกเลยว่า เราได้รู้จักป้าสาวเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนด้วยเช่นกัน

(คุณยายหวานซ่าส์ส์, 2549: 202)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เป็นการสะท้อนในด้านการศึกษา โดยกล่าวถึงการสมัครเรียนนอกเวลา คือการสมัครเรียนวันเสาร์กับวันอาทิตย์ คนสมัครชื่อว่าสมแดงเขาอยู่ในสถานการณ์ที่มีการยากลำบาก สมแดงไม่สามารถเรียนได้เพราะว่าเขาไม่มีเงินไม่พอจ่ายค่าเล่าเรียน สมแดงเป็นลูกผู้ใหญ่มาก ตอนเรียนชั้นประถมชั้นที่สี่ พ่อแม่เขาถูกฆ่าตายยกครัว เขาก็เลยต้องออกจากหมู่บ้านไปอยู่กับป้า ไม่มีใครส่งเรียนหนังสือ ต้องไปทำงานรับจ้าง เขาเห็นกระต่ายเรียน เขาถึงสะท้อนใจนัก สมแดงสมัครเรียนวันเสาร์กับวันอาทิตย์ เพราะสมแดงคิดว่าการศึกษาคือมีความสำคัญช่วยให้มนุษย์มีความรู้ในเรื่องต่างๆ อยู่ในตัวและทำให้กลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถตลอดจนมีศักยภาพในการปฏิบัติงานใดๆ และในขณะเดียวกันหากพัฒนาการศึกษาให้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็จะช่วยพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นได้และปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น ผู้เขียนนำข้อความนี้มาสอดแทรกในวรรณกรรมเยาวชนโดยคิดว่า เยาวชนเป็นตัวละครสำคัญในวัยศึกษา และมีจุดประสงค์สำคัญอยากให้ผู้อ่านที่เป็นพ่อแม่ให้มีความรู้สึกนึกคิดความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาต่อลูกๆ เป็นต้น

ผมตื่นขึ้นมาเพราะเสียงปลุกของพี่สาวยามเช้า แสดงว่าเธอกำลังจะไปทำงานแล้ว พี่ขวัญพี่สาวของผมเรียนจบปริญญาตรีทางด้านการละครจบมาแล้วเธอทำงานในบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ วุ่นวายอยู่กับเรื่องการเขียนบท การทำบท การคัดเลือกตัวนักแสดง พิธีกร การออกกองถ่ายและอะไรต่อมิอะไรอีกร้อยแปดพันเก้า ออกจากบ้านแต่เช้าและกลับดึกกลับคืน บางทีก็ค้างอยู่ตามกองถ่ายต่างจังหวัด เรามีกันเพียงสองคนพี่น้อง ดังนั้นผมก็ไม่ต้องสนใจใครไหนอื่นมากนัก เราตกลงกันว่า เราสองคนจะรับผิดชอบตัวเองให้ดีที่สุด พี่สาวเอาเงินเดือนส่งผมเรียน และผมก็ต้องเรียนให้ดีที่สุด

(อาม่าบนคอนโด, 2557: 19)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า พี่น้องสองคนมาอยู่คอนโด พี่สาวเรียนจบปริญญาตรี ทางด้านการละคร น้องชายกำลังเรียนอยู่ ดังตัวอย่างนี้ “ผมตื่นขึ้นมาเพราะเสียงปลุกของพี่สาวยามเช้า แสดงว่าเธอกำลังจะไปทำงานแล้ว พี่ขวัญ พี่สาวของผมเรียนจบปริญญาตรีทางด้านการละครจบมาแล้วเธอ ทำงานในบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ วุ่นวายอยู่กับเรื่องการเขียนบท การทำบท การคัดเลือกตัวนักแสดง พิธีกร การออกกองถ่ายและอะไรต่อมิอะไรอีกร้อยแปดพันเก้า ออกจากบ้านแต่เช้าและกลับดึกกลับคืน บางทีก็ค้างอยู่ตามกองถ่ายต่างจังหวัด” ข้อความนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญเพราะว่า พี่สาวเรียนจบแล้วและมีงานทำพร้อมนำเงินเดือนมาเลี้ยงน้องชายและเอาเงินเดือนมาสนับสนุนน้องชายให้เรียน ผู้เขียนได้นำเรื่องที่มีประโยชน์อย่างยิ่งที่สุดมาสอดแทรกในวรรณกรรมเยาวชนทั้งหลายหรือวรรณกรรมอื่นๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาเป็นจุดที่ติงามอย่างยิ่งและสำคัญต่อบุคคลทุกคนในแต่ละสังคมในโลก

4.2.2 ภาพสะท้อนด้านการศึกษานอกเวลา

ภาพสะท้อนด้านการศึกษานอกเวลาเป็นภาพสะท้อนลักษณะในการศึกษาในสมัยก่อนที่ผู้เขียนได้เขียนสอดแทรกไว้ในวรรณกรรม โดยเฉพาะในวรรณกรรมเยาวชนเพื่อให้เยาวชนเข้าใจ การศึกษานอกเวลาหรือการศึกษานอกระบบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โต๊ะทำงานของครูนนท์อยู่อีกห้องหนึ่ง ประตูเปิดโล่ง ในห้องมียายทองสายนั่งอยู่ด้วย ครูนนท์จะเรียกเด็กๆ ไปอ่านหนังสือให้ฟังทีละคน แล้วแต่ว่าใครกำลังอ่านหนังสือเล่มไหน การที่ครูนนท์เรียกเด็กผู้หญิงหายไปทีละคนนั้น ทำให้สอยดาวใจสั่นระริก มันทำให้เธอนึกถึงภาพเก่า ๆ

เด็กหญิงจิวออกไปหาครูก่อน สอยดาวกำลังอ่าน “บ้านเขา บ้านเรา” ซึ่งเป็นหนังสือของกระทรวงศึกษาธิการอยู่ ถึงกับหยุดอ่าน และกังวลว่าเด็กหญิงจิวอาจจะกลับเข้ามาพร้อมกับอาการตื่นตระหนก เธอนั่งเกร็งจนแทบจะล้มหายใจ แต่พอเด็กหญิงจิวกลับเข้ามา เธอกลับเห็นรอยยิ้มเบิกบาน เด็กหญิงปุกก็เช่นเดียวกัน แทบอดใจที่จะออกไปหาครูนนท์ไม่ไหว และกลับมาด้วยอาการยิ้มแย้มแจ่มใสเช่นเดียวกัน

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 65)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เป็นการเรียนการสอนเด็กๆ ที่อยู่ในสถานที่แห่งนี้ได้รับความรู้ความเข้าใจ เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาทำให้มนุษย์มีองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ อยู่ในตัว และสามารถทำให้กลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ซึ่งอาจจะทำให้งานมีดำเนินการโดยไม่มีปัญหา และการพัฒนาอื่นๆ ก็จะเข้ามาในขณะเดียวกัน การศึกษาจะช่วยพัฒนาการทำงานตนเองให้ดีขึ้นและเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงแก้ไข้ปัญหาได้รวดเร็ว ในข้อความนี้ได้นำเสนอว่า เด็กๆ ที่มาอยู่กับยายต้องเข้าเรียนหนังสือ ยายชื่อ

ทองสาย เด็กๆ ที่อยู่กับยายเรียกยายว่า ยายทองสาย บ้านที่เด็กๆ อยู่เรียกว่าบ้านทองสายปลูกอยู่ในป่าเล็กๆ กลางเมืองหลวง ยายจะเป็นคนเลือกเองว่าจะให้ใครมาอยู่ที่บ้านหลังนี้ ใครจะมาเป็นหลานของยาย... เมื่อมาแล้วก็ต้องทำตามกติกาของยาย...บอกความจริงทั้งหมดว่าเป็นใครมาจากไหน แล้วยายจะบอกเองว่าจะทำอะไร...มีหลายคนเข้ามาที่นี่ทุกคนมาเพื่อให้ยายดูแล จนกว่าจะออกไปดูแลตัวเองได้”

“เออ...หนูพูดถูก จันปู้ก็เฉลยละนะ ว่ามีปัญหาอะไร ...ปู้รู้สึกว่แก่เกินไป ปู้ตามอะไรในโลกนี้ไม่ค่อยจะทันเสียแล้ว ในขณะที่พยายามสอนหนู ปู้ก็ค้นพบว่า บางอย่างหนูก็ควรจะสอนปู้ เราต่างคนต่างก็เป็นครูให้แก่กัน ปู้สอนในสิ่งที่รู้แล้ว ผ่านมาแล้ว มีประสบการณ์แล้ว และสามารถตกผลึกความคิดได้แล้ว แต่หนูต้องสอนประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้ปู้ ให้ปู้รับเป็นประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อจะได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับประสบการณ์เก่าได้...”

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 137)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนของคุณปู่เปลี่ยนให้ลูกศิษย์ทำเป็นคุณครูเพราะว่า เมื่อก่อนคุณปู่เป็นศาสตราจารย์มหาวิทยาลัย แล้วได้เกษียณอายุ จึงรับงานเป็นกรณีพิเศษเป็นคุณครูทดลองสอนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ชื่อโรงเรียนประถมมานุษยวิทยาฟ้าใส สอนวิชา “ชีวิตวิทยา” เป็นวิชาใหม่ที่คุณปู่เสนอให้ทดลอง ตามปกติวิชานี้เขาไม่ต้องสอนกันหรอก อาจารย์สายจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมมานุษยวิทยาฟ้าใส เป็นคนชอบของแปลกใหม่อยู่แล้ว เธอจึงขอร้องให้คุณป่มาสอนเป็นกรณีพิเศษ แต่เด็กๆ ไม่ค่อยชอบเรียนวิชาชีวิตวิทยาไม่สนใจเรียน หลังจากนั้นคุณปู่ได้เลิกเรียนระยะสั้นเพราะคุณปู่ต้องเดินทางไปนอกประเทศ หลังจากการเลิกเรียนระยะสั้น ลูกศิษย์คิดถึงคุณปู่อยากเรียนวิชาชีวิตวิทยา แต่ครั้งนั้นการเรียนการสอนคุณปู่สลับกันโดยให้ลูกศิษย์ทำเป็นครู คุณปู่ทำเป็นลูกศิษย์ การเปลี่ยนกลยุทธ์ใหม่ได้ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดีขึ้น ผู้เขียนได้นำเสนอมานำเสนอให้ผู้อ่านเห็นได้ว่า การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องเอาใจใส่ ช่วยสนับสนุนให้ลูกทุกคนได้เข้าเรียนตั้งแต่ประถมถึงมหาวิทยาลัย ศึกษาเพื่อกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติ

4.3 ภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม

ภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม เป็นภาพสะท้อนหลักธรรมที่สร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์ อันเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขยินดี การกระทำที่ดีย่อมมีผลผลิตของความดี คือความชื่นชม ยกย่อง การเป็นผู้มีคุณธรรม คือการปฏิบัติ

ตนอยู่ในกรอบที่ตึงงาม และเป็นการเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง หรือความเจริญงอกงาม (ประภาศรี สีหอำไพ, 2540: 21) กับ (ดนัย ไชยโยธา, 2546: 45) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.3.1 ภาพสะท้อนด้านคุณธรรม

ภาพสะท้อนด้านคุณธรรม เป็นภาพสะท้อนที่ผู้เขียนเขียนสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมในเรื่องราวทั้งหลายเกี่ยวกับความที่ตึงงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจ มีความกตัญญู ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ มีความสามัคคี มีวินัย ช่วยให้นักชนรมมีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา ช่วยสร้างให้มีระเบียบวินัยและ ช่วยควบคุมไม่ให้นักชนรมสร้างความชั่วมีจำนวนมากขึ้น ช่วยสร้างความรู้และประสบการณ์มาให้แก่บุคคลในสังคมให้มีคุณค่า และอีกส่วนหนึ่งคุณธรรมเป็นการกระทำบนพื้นฐานของมาตรฐานทางศีลธรรม เป็นต้น ดังที่ กนกวรรณ วิวัฒน์ธนศิษฎ์ (2545: 9) ได้กล่าวว่า คุณธรรมเป็นลักษณะนิสัยที่ดีของอุปนิสัย เป็นคุณภาพหรือนิสัยของมนุษย์ซึ่งคนทั่วไปชมเชยและเห็นคุณค่า เป็นการจัดระเบียบของแรงกระตุ้นทางจิตใจ เป็นเจตคติหรือรูปแบบการแสดงออกซึ่งคุณค่า ความดีทางศีลธรรม สนวนอลเตอร์ และคนอื่น ๆ (Walter; & et al. 1966 : 801) กูด (Good. 1973: 641) และพจนานุกรมของ ลองแมน (Longman. 2004: 829) ได้ให้ความหมายของคำว่าคุณธรรมไว้ 2 ประการที่มีความสอดคล้องกัน ดังนี้ 1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่ทำจนเคยชิน และ 2. คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคม ซึ่ง เกี่ยวข้องกับความประพฤติและศีลธรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แม่เป็นลูกที่น่ารักจริงๆ เพราะแม่ซื้อเครื่องสังฆทานเตรียมมาสองชุดบอกว่าตั้งใจจะเอามาให้ยายถวายสังฆทานวันอาทิตย์ พอบอกยาย ยายก็ยิ้มหวาน กระฉับกระเฉงขึ้นมาทีเดียวราวกับเป็นเด็กที่พ่อแม่จะพาไปสวนสนุกคึกคัก ประกายตาสดใส แต่พอถึงตอนแต่งตัวยายก็ทำให้แม่กับหนูต้องแอบยิ้มให้กัน เพราะว่ายายแต่งตัวเตี้ยเตี้ยไปเลย ผ้าถุงของยายนั้นเป็นผ้าเก่าโบราณผ้าไหมโบราณสักเมื่อล้านล้านปีมาแล้วกระมัง เพราะมันออกเป็นจุด ๆ ลายๆ แปลกๆ ยายใส่เสื้อสีขาว นวลๆ พอมายู่กับผ้าไหมสีน้ำตาลลายแปลก ๆ ก็ดูเกินไปอีกแบบหนึ่ง ยายมีกระเป๋าลือด้วย หนูก็ยังดูไม่ออกเลยว่า เป็นกระเป๋ากว่า หรือตะกร้า หรือว่าเขียนหมาก เพราะมันเป็นได้หมดทุกอย่าง หนูแอบกระซิบบอกแม่ว่า “กระเป๋ายายไปใหญ่ไปหน่อยนะ”

(คุณยายหวานซ่าส์ซ่าส์, 2549: 115)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การกระทำความดีแก่พ่อแม่หรือสภาพคุณงามความดีแก่พ่อแม่เป็นเรื่องที่จำเป็น เป็นหน้าที่ของบุตร บุตรควรปฏิบัติหน้าที่ดังนี้ ให้ความเคารพ ลูกต้องดูแลพ่อแม่ให้ดี ตัวอย่างข้อความข้างต้น ลูกมีการเคารพ ลูกได้ซื้อเครื่องสังฆทานเตรียมมาสองชุดบอกว่าตั้งใจจะเอามาให้ยายถวายสังฆทานวันอาทิตย์ ยายยิ้มหวาน แต่งตัวโดยผ้าถุงของยายเป็นผ้าเก่าไป

ราณผ้าไหมโบราณสักเมื่อล้านล้านปีมาแล้ว ต้องดูแลรักษาให้ดีที่สุด ทำให้สม่ำเสมอตลอดจนวาระสุดท้ายของท่าน การทำความดีแก่พ่อแม่เป็นการทำบุญอย่างยิ่งใหญ่ที่สุด การทำอาหาร การเตรียมเสื้อผ้า การเตรียมที่อยู่อาศัยให้ดีที่สุดสำหรับพ่อแม่ ยามเจ็บป่วย ต้องช่วยพยาบาลรักษาให้ดีที่สุด

เช้าวันหนึ่งหลวงตาเกิดอาพาธ ข้าไม่อาจช่วยได้ให้ล้มอ่อน พระที่วัดส่งโรงพยาบาลทรนร้อน โทรศัพท์ตามเณรก่อนให้ไปดู เณรกำลังใกล้สอบชั้นมอปลายรีบกลับวัดใจหาย-ให้หุดหู่ เกิดอะไรเป็นอย่างไรใจตัวรู้ เณรระลึกเร้าอยู่ข้างในตน

พอถึงหมอเห็นหลวงตานอนท่านิ่ง เจ้าเกรงกริ่งจับมือไว้ใจวบหล่นตัวไม่รู้เล่นพล่านอลวน เจ้าประคองตั้งต้นและภาวนา

หลวงตาไม่สบตาไม่พูดด้วย เจ้ากราบลง

“ขอช่วยขวัญเถิดหนา...ขวัญไม่รู้กรรมใดได้ตามมา แต่ขอเถิดขอหลวงตา...อย่าเป็นไร...”

จิวรเหลืองเรืองตาภาวนานิ่ง จิวรคล้านอนนิ่งน่าสงสัย สองตาหลานต่างกรรมต่างทําใจ ใครเห็นใครต่างสงสารชวนกันดู

เณรนอนเฝ้าหลวงตาทุกวันคืน หลวงตาหลับเหมือนตื่นเห็นเห็นอยู่นอนยิ้มอยู่ในหน้า เหมือนว่ารู้ ขวัญตื่นตาขวัญภาวนา

(ขวัญสงฆ์, 2551: 145)

จากตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงขวัญสงฆ์มานอนเฝ้าหลวงตาทุกวันคืนดูแลหลวงตา โดยหลวงตาเกิดอาพาธ หลวงตาเป็นผู้เลี้ยงดูขวัญสงฆ์ตั้งแต่ขวัญสงฆ์เป็นทารก มีใครคนหนึ่งนำทารกนี้เอามาทิ้งหน้ากุฏิ หลวงตาเดินออกมาหน้ากุฏิได้ยินเสียงฉุน หลวงตาสงสารอุ้มขึ้นมาแล้วตั้งชื่อโดยฉับพลันชื่อเจ้าขวัญสงฆ์ หลวงตาเลี้ยงเด็กคนนี้จนถึงขวัญสงฆ์เติบโต หลวงตาเป็นพระมีจิตใจเมตาสั่งสอนขวัญสงฆ์ ส่งขวัญสงฆ์ให้เข้าเรียนเพื่อให้มีความรู้ หลวงตาดูแลและรักขวัญสงฆ์ น้ำใจของหลวงตาดีงามที่มีแก่ขวัญสงฆ์ทำให้ขวัญสงฆ์รักและมีความเคารพหลวงตาอย่างยิ่ง จุดนี้เป็นการแสดงถึงคุณธรรมแก่ผู้ที่ได้กระทำความดี ดังนั้นคุณธรรมสำหรับหลวงตาก็คือคุณงามความดีที่มีแก่ขวัญสงฆ์ เป็นการกระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ หลวงตาเป็นพระมีเป้าหมายให้ขวัญสงฆ์มีความรู้เป็นทรัพยากรคนหนึ่งสามารถแทนหลวงตาได้ในอนาคต หลวงตาเสียสละ มีน้ำใจดีงามสำหรับขวัญสงฆ์ไม่ว่าขวัญสงฆ์ มนุษย์ทั่วไปหลวงตามีความยุติธรรมและหลวงตารักเมตามนุษย์ทั่วไป หลวงตามีมารยาทที่งดงามถือว่าเป็นพระที่มีคุณธรรมและเป็นตัวอย่างอย่างดีงามสำหรับมนุษย์โลก

เด็กๆ ยืนง “ผิดห้องรีเปล่าคะ.....” เด็กหญิงสะท้านขวัญร้อง

“คุณปู่...เจริญ...” นิ้วก้อยพูดไม่ทันจบ ก็มีเสียงคุณปู่ลอยมา “ใครมา...นิจ” เท่านั้นเอง เด็กๆ ก็ร้อง “คุณปู่” ขึ้นมาพร้อมกัน แล้วร่างเล็กๆ เหล่านั้นก็วิ่งผ่านคุณย่านิจเข้าไปยืนอยู่ตรงหน้า เพียงคุณปู่

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 106)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงคุณธรรมที่เด็กๆ เป็นลูกศิษย์มาเยี่ยมคุณปู่เจริญที่ถูกกรณยนต์ชนต้องไปโรงพยาบาล ลูกศิษย์ของคุณปู่ได้ไปเยี่ยมคุณปู่ที่โรงพยาบาล การไปเยี่ยมคุณปู่ในครั้งนี้เป็นการให้กำลังใจอย่างสำคัญที่สุดที่เรียกได้ว่า เป็นคุณธรรม คุณธรรมเป็นการทำความดีทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นลูกหรือเป็นลูกศิษย์ก็ตาม ต้องทำคุณธรรมคือการตอบสนองแก่พ่อแม่

“ฮือ” อาจารย์สายจันทร์คำรามอยู่ในคอเล็กน้อย แต่มีรอยยิ้มอยู่บางๆ “นี่นายวน...” ท่านผู้อำนวยการว่า “นายวน เขามีแต่บอกว่าขอให้ไม่เป็นไร พอเห็นไม่เป็นไรแล้วจึงจะแก้บน...แต่นี่นายวนบอกว่าไฉนะ ขอให้คุณปู่ไม่เป็นไร แล้วนายวนแก้บนขึ้นบันไดมาเจ็ดชั้น ก็แล้วถ้านายวนขึ้นมาแล้วคุณปู่เป็นไรแล้วนายวนจะว่าอย่างไร”

นายวนตัวงอเล็กน้อย เพราะมีความผิดเรื่องอื่นรออยู่ “เอ่อ...แต่กระผมบนไม่เหมือนคนอื่นหรือครับ...กระผมบนไปก็เห็นผลไปเลย ให้เห็นท่านก่อนแล้วค่อยแก้บน กระผมทำไม่ได้หรือครับ เพราะถ้าท่านเกิดเป็นอะไรไป...แล้วกระผมจะบนไปทำไม กระผมต้องบนแบบนี้แหละครับ...ศักดิ์สิทธิ์ใหม่ละครับ กระผมยอมลามากไปก่อน แล้วท่านอาจารย์สบาย...”

“เอือ” อาจารย์สายจันทร์ร้อง “พิลึกละ.... มันแปลกๆ นะนายวน”

“ไม่แปลกหรือครับ...” นายวนยังต่อปากต่อคำ “ให้กระผมทำอะไรก็ได้ เพื่อท่านอาจารย์แล้ว กระผมทำได้ครับ...ต่อให้ท่านนอนอยู่ชั้นที่สิบห้า ชั้นที่ยี่สิบ ชั้นที่ร้อย กระผมก็ยินดีเดินขึ้น ขอให้ท่านสยามเทวาริราชช่วยท่านอาจารย์ก็แล้วกัน...”

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 111)

จากตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึง นายวน น้าตี ผู้มีหน้าที่เป็นภารโรงของโรงเรียนเขารักและเคารพคุณปู่อย่างยิ่ง เมื่อได้ยินว่า คุณปู่ถูกรณยนต์ชน นายวนก็มาเยี่ยมคุณปู่กับเด็กๆ โดยไม่คิดเรื่องความผิดวินัยของโรงเรียน นายวนต่อปากต่อคำกับอาจารย์สายจันทร์ นายวนไม่กลัวเรื่องอาจารย์สายจันทร์คำรามให้ลาออกจากงานเป็นภารโรง นายวนคิดเรื่องคุณปู่เป็นเรื่องสำคัญ นายวนแก้บนขึ้นบันไดมาเจ็ดชั้นมาเยี่ยมคุณปู่ ขอให้คุณปู่มีความสุข การแก้บนนี้มีความศักดิ์สิทธิ์ แต่นายวนถูกให้

ลาออกจากงานเพราะผิดวินัยของโรงเรียน โดยพาเด็กๆ นักเรียนมายามคุณปู่โดยไม่มีการอนุญาตจากโรงเรียน

4.3.2 ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม

ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม เป็นภาพสะท้อนลักษณะด้านวัฒนธรรมที่ผู้เขียนได้เขียน สอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเกี่ยวกับเรื่องราวความเจริญเติบโตในทางวิชาความรู้ เช่น วิทยาศาสตร์ ศิลปวิทยา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและจรรยาบรรณ วัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมานานๆ แล้ว ต่อมากลายเป็นมรดกแห่งสังคม วัฒนธรรมแบ่งเป็นสองประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ มีเครื่องใช้ที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ เครื่องป้องกันตัวให้รอดพ้นจากอันตรายทั้งปวง และวัฒนธรรมทางจิตใจ ได้แก่ ศีลธรรม คติธรรม ศิลปะ ดนตรี วรรณกรรม วรรณคดี จิตกรรม ประติมากรรม การละคร ภาพยนตร์ ระเบียบแบบแผนของขนบธรรมเนียม ประเพณีตลอดจนเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญและยกย่องเกียรติของบุคคล ประเทศชาติ และเป็นเครื่องกลมเกลียวจิตใจมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังที่ อคิน รพีพัฒน์ (2551: 72) ให้ความหมายของวัฒนธรรม คือองค์รวมที่ซับซ้อนซึ่งรวมถึงความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลปกรรม กฎหมาย ประเพณี ความสามารถและลักษณะนิสัยอื่น ๆ ที่คนได้รับมาในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

.....แต่พอถึงตอนแต่งตัวยายก็ทำให้แม่กับหนูต้องแอบยิ้มให้กัน เพราะว่ายายแต่งตัว เต็ดขาดไปเลย ผ้าถุงของยายนั้นเป็นผ้าเก่าโบราณผ้าไหมโบราณสักเมื่อล้านล้านปีมาแล้วกระมัง เพราะมันออกเป็นจุด ๆ ลายๆ แปลกๆ ยายใส่เสื้อสีขาว นวลๆ พอมายู่กับผ้าไหมสีน้ำตาลลาย แปลกๆ ก็ดูเก๋ไปอีกแบบหนึ่ง ยายมีกระเป๋าถือด้วย หนูก็ยังดูไม่ออกเลยว่าเป็นกระเป๋า หรือตะกร้า หรือว่าเขี่ยนหมาก เพราะมันเป็นได้หมดทุกอย่าง หนูแอบกระซิบบอกแม่ว่า “กระเป๋ายายไปใหญ่ไป น้อยนะ”

(คุณยายหวานซัสส์สัส, 2549: 115)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การแต่งกายเป็นเรื่องที่สำคัญของชีวิตและการแต่งกายเป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงภูมิปัญญา เอกลักษณ์ของประเทศชาติ การแต่งกายของยายที่ใช้ผ้าไหมโบราณที่มีอายุกล้านล้านปีมาแล้วเป็นการแสดงถึงหรือเป็นการสะท้อนถึงพัฒนาการและความเจริญรุ่งเรืองของสังคม ตัวอย่าง เช่น ผ้าถุงของยายนั้นเป็นผ้าเก่าโบราณผ้าไหมโบราณสักเมื่อล้านล้านปีมาแล้วกระมัง เพราะมันออกเป็นจุด ๆ ลายๆ แปลกๆ ยายใส่เสื้อสีขาว นวลๆ พอมายู่กับผ้าไหมสีน้ำตาลลาย แปลกๆ ก็ดูเก๋ไปอีกแบบหนึ่ง ยายมีกระเป๋าถือด้วย ในข้อความนี้ผู้เขียนนำเรื่องราวที่เกี่ยวข้องผ้าไหมมาสอดแทรกในวรรณกรรมเยาวชน เพราะว่า ผู้เขียนมีความมุ่งหมายให้ผู้อ่านมี

ความรู้ความเข้าใจเรื่องราวของวัฒนธรรมที่เป็นเรื่องที่สำคัญ ผ้าไหมที่มีในข้อความข้างต้นเป็นผ้าทอเป็นงานหัตถกรรมที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตมนุษย์เป็นประวัติศาสตร์ที่มีตั้งแต่ยุคก่อนตลอดจนถึงปัจจุบัน

ปริศน์พาณะเด็กเดินชมเรือนไทย โดยอธิบายถึงประโยชน์ของการสร้างบ้านแบบไทย ที่ยกพื้น หลังคาสูง ทำให้อากาศถ่ายเทสะดวก นอกจากนี้การวางรูปแบบเรือนไทยยังสามารถต่อเรือออกไปได้หลายหลัง โดยมีพื้นที่ชานเรือนใช้งานร่วมกัน ว่างนั่งเล่นรับลม และยังปลูกต้นไม้เล็กๆ ว่างบนเรือนได้อีกด้วย เสียแต่ว่าตอนนี้พื้นที่กระดานร้อนจนเด็กๆ ไม่อยากจะออกไปชื่นชมบรรยากาศ

(คุณปู่แว่นตาแตก, 2554: 50)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึงเรื่องการสร้างบ้าน บ้านมีความสำคัญอย่างยิ่ง จำเป็นต่อการดำรงชีพพื้นฐานของมนุษย์สื่อย่าง เช่น การกินอยู่ หลับนอน คอยคุ้มแดดคุ้มฝน และเป็นที่สำหรับคุ้มครองปกป้องร่างกายมนุษย์ให้รอดพ้นจากอันตราย มนุษย์ทุกคนเกิดมาได้อัจฉริยคำว่า บ้านหรือที่พักอาศัยด้วยกันทุกคนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ประชาชนสมัยก่อนมีการอบรมในการสร้างบ้าน การรับฝึกรับการผลิตรับบ้านไม่ค่อยลำบาก โดยประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ในการสร้างบ้านอยู่แล้ว ข้อความนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนได้นำวัฒนธรรมของภูมิปัญญาไทยมาสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเยาวชน โดยผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างบ้านแบบไทยที่มีความสวยงาม ตัวอย่างเช่น การสร้างบ้านแบบไทยที่ยกพื้น หลังคาสูง ทำให้อากาศถ่ายเทสะดวก นอกจากนี้การวางรูปแบบเรือนไทยยังสามารถต่อเรือออกไปได้หลายหลัง โดยมีพื้นที่ชานเรือนใช้งานร่วมกัน ว่างนั่งเล่นรับลม และยังปลูกต้นไม้เล็กๆ ว่างบนเรือนได้อีกด้วย เสียแต่ว่าตอนนี้พื้นที่กระดานร้อนจนเด็กๆ ไม่อยากจะออกไปชื่นชมบรรยากาศ ผู้เขียนนำเสนอการเปรียบเทียบให้เห็นว่า การสร้างบ้านของบรรพบุรุษสมัยก่อนมีการคิดอย่างละเอียดถี่ถ้วนมีความสวยงาม มีการเจริญรุ่งเรืองเป็นอันดี

4.4 ภาพสะท้อนด้านครอบครัว

ภาพสะท้อนด้านครอบครัว เป็นการสะท้อนสังคมขนาดเล็กแต่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ทุกคน มีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดมานานตั้งแต่เกิดจนตาย ครอบครัวหนึ่งๆ ซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่และลูกที่มีความสัมพันธ์ภาพกันอย่างใกล้ชิด ให้ความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ นอกจากนี้พ่อแม่เป็นผู้ให้การศึกษา ให้ความรัก ความเมตตา การเอาใจใส่ ห่วงใย อาหาร สร้างความเข้าใจ พยายามเข้าใจ และสร้างสมาชิกในครอบครัวให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สังคมต้องอบรมเลี้ยงดูแลลูกๆ ทุกคนจนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ มีการรับรู้ความทุกข์สุขตลอดจนการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน ถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ ให้สมาชิกที่อยู่ร่วมกัน (ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, 2545: 10) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในขณะที่พวกเขา เอาแต่ออกไปเดินเล่นรอบๆ ด้วยความอยากรู้อยากเห็น เวลาแม่วิ่งกลับมาเห็นตัวไหนเดินออกไปไกลหน่อย แม่ก็จะรีบคาบกลับมา ไม่มีเสียงดู มีแต่ความอ่อนโยนเวลาที่แม่คาบ ผมเป็นลูกที่แม่คาบบ่อยที่สุด เนื่องจากว่าผมกำลังอยู่ในแอ่งดิน ก่อนแม่จะนอนลงมาแม่ก็จะยังๆ ตัว รอให้ผมพ้นจุดที่น้ำหนักลงแรงที่สุด แต่ถ้าผมง่วงมาอยู่ตามแบบผม แม่ก็จะคาบขึ้นมาไว้ในตำแหน่งที่เหมาะสมกับผม เวลาแม่คาบผมลอยขึ้นมาผมรู้สึกเหมือนความอบอุ่นจะแล่นผ่านไปทั้งตัว มันเป็นการสื่อสารสัมพันธ์กันระหว่างแม่ลูกที่ใครไม่เป็นหมาไม่มีวันรู้หรือครับ มันล่องลอย ขวนฝืนและมั่นใจในความสุขของชีวิตอย่างยิ่ง แม้เมื่อเราหล่นลงกระแทกพื้นโดยเหตุบังเอิญหรืออะไรก็ตาม เราก็จะม้วนตัวกระเด็นได้อย่างสบาย เพราะความสุขขณะที่แม่คาบเรานั้น มันยังอบอวลอยู่รอบตัวของเรา ผู้เป็นลูกๆ ทั้งหลาย พี่สาวตัวแรกซึ่งช่างคิดและช่างเจรจาว่าใครเคยกระซิบบอกผมเป็นภาษา หมาว่า “นี่เขาเรียกชิงช้าสวรรค์ของหมาเด็ก”

(สวัสดี...ข้างถนน, 2547: 12-13)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม่เป็นผู้หญิงที่ให้กำเนิดหรือเลี้ยงดูลูก ผู้หญิงทุกคนมีความเป็นอยู่ในตัว แม่ให้ความอบอุ่นแก่ครอบครัว แม่มีความเมตตาและรักลูกที่สุด และแม่เสียสละเวลาและไม่คิดการเหน็ดเหนื่อยไปหาอาหารให้ลูก ความเป็นแม่ไม่ว่ามนุษย์แม้แต่สัตว์ก็รักลูกเหมือนมนุษย์ เช่น “เวลาแม่วิ่งกลับมาเห็นตัวไหนเดินออกไปไกลหน่อย แม่ก็จะรีบคาบกลับมา ไม่มีเสียงดู มีแต่ความอ่อนโยนเวลาที่แม่คาบ” ผู้เขียนเขียนสอดแทรกไว้ โดยมีความประสงค์อยากสื่อความหมายให้ถึงผู้อ่านให้ติดตามการอ่านเพื่อความรู้ เบิกบานและเป็นคติพิจารณาในเวลากลายเป็นพ่อเป็นแม่หรือกลายเป็นหัวหน้าของครอบครัว

หนูเล่าเรื่องยายกินแฮมเบอร์เกอร์แล้วท้องอืดให้แม่ฟัง แม่ขายไก่ใหญ่แล้วก็เลยเล่าเรื่องขนมปังปอนด์ (ต้องมีคำว่าปอนด์ด้วย แม่บอก) ให้ฟังว่า ตอนเล็กๆ แม่ก็กินขนมปังแบบนี้จิ้มนมเป็นประจำที่ตลาดมีคนทำขนมปังแบบนี้ขาย ดูว่าเขาเป็นคนทันสมัยที่สุดในสมัยนั้น แม่บอกว่าคนที่โตมากับขนมปังปอนด์จริงๆ เป็นน้ำเต้น ลูกสาวคนเล็กที่ยายรักที่สุด (เวลาได้นมชื่อน้ำเต้นหนูก็สะดุ้งโหยง ตั้งแต่ถูกเต้นต่อยครานั้นแล้ว หนูก็เลยไม่ค่อยอยากจะทำอาหารปราศรัยกับตัวเต้นและคนชื่อน้ำเต้น)

(คุณยายหวานซ่าส์ส์, 2549: 60)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ลูกสาวที่อยู่กับยายเล่าเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นเมื่ออยู่กับยายให้แม่ฟังเวลาแม่กลับบ้านวันเสาร์และวันอาทิตย์อย่างสนุกสนาน เวลาพ่อแม่กลับบ้านลูกสาวจะดีใจอย่างยิ่ง เพราะได้คุยกับพ่อแม่เกี่ยวกับเรื่องนี้เรื่องโน้น ส่วนแม่ก็รำลึกเรื่องราวที่ได้พบเมื่อแม่ยังเป็นเด็กเล็กๆ ให้ลูกฟัง แม่คุยเรื่องราวในครอบครัวและสังคมให้ลูกฟัง ผู้เขียนได้นำเสนอภาพสะท้อนเรื่องราวเหล่านี้

ให้ผู้อ่านเห็น ให้มีความรู้ มีความสนุกสนานเกี่ยวกับสังคมและความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดของสมาชิกในครอบครัว

“หลานไม่มาเยี่ยมหรือคะ” นักเขียนถาม

“อ้อ...ตานกหรือ ...” พยีย่อนถาม “มาถึงแล้วเมื่อวาน เขาไปเข้าค่ายที่สอยดาว ...”

“ที่ไหนนะคะ” นักเขียนร้องอุทาน

“ที่เขาสอยดาวไงคะ ... ที่จันทบุรีนะ ...” พยู่เป็นฝ่ายตอบแทน “เห็นเขาบอกว่า เขามีความหลังกับสถานที่แห่งนี้ เห็นว่า เมื่อตอนเด็ก ๆ ตอนที่หนีออกจากบ้านไป ก็ไปที่นั่นแหละ ที่นั่นพอปิดเทอม พี่ ๆ เขาจัดค่ายที่สอยดาว แกก็เลยอาสาเข้าไปช่วยเต็มที่ พอโทรศัพท์ไปบอกเขาก็ตกใจรีบเดินทางกลับมา...เมื่อคืนก็มาเฝ้าแม่ ... วันนี้ก็เลยให้เขาพักกลางวัน เดี่ยวกลางคืนก็มาอีกแหละคะ...”

(แสงดาวกลางเมือง, 2553: 170)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การช่วยเหลือพ่อแม่หรือครอบครัวเรื่องจำเป็น สำคัญอย่างยิ่งที่สุดที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การช่วยดูแลหรือช่วยเฝ้าแม่เมื่อแม่เจ็บป่วย ลูกต้องช่วยดูแลพ่อแม่หรือสมาชิกคนใดคนหนึ่งที่มีความเจ็บป่วย โดยไม่ทิ้งสมาชิกครอบครัวให้อยู่คนเดียวหรือขาดการสนับสนุน ตัวอย่างเช่น “...นี่พอปิดเทอม พี่ ๆ เขาจัดค่ายที่สอยดาว แกก็เลยอาสาเข้าไปช่วยเต็มที่ พอโทรศัพท์ไปบอกเขาก็ตกใจรีบเดินทางกลับมา...เมื่อคืนก็มาเฝ้าแม่...วันนี้ก็เลยให้เขาพักกลางวัน เดี่ยวกลางคืนก็มาอีกแหละคะ...” การกระทำแบบนี้เป็นคุณธรรมของลูกที่มีต่อพ่อแม่หรือครอบครัว

จากการศึกษางานเขียนของชมัยภร แสงกระจ่าง ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนมีกลวิธีในการนำเสนอภาพสะท้อนที่สอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเยาวชนที่เกี่ยวข้องภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม และด้านครอบครัว ภาพสะท้อนที่ผู้เขียนได้สอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเยาวชนเป็นกระจกเงาให้เห็นสถานภาพต่างๆ ในอดีต เพื่อนำสะท้อนในปัจจุบัน โดยผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ภาพสะท้อนช่วยให้มีการปรับปรุงแก้ไขได้อย่างดี ช่วยให้มีความก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม และด้านครอบครัว เนื่องจากความสำคัญและบทบาทในด้านทั้งสี่ที่ได้กล่าวข้างต้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และนำเสนอโดยใช้รูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของخمัยغر แสงกระจำง” มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของخمัยغر แสงกระจำง และ 2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของخمัยغر แสงกระจำง

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของخمัยغر แสงกระจำง ได้พบการใช้คำ 8 ชนิด โดยพบการใช้ภาษาที่ศัพท์ภาษาอังกฤษมากมาย ด้านกลวิธีการใช้ประโยค พบการใช้ประโยคสั้นมากที่สุด การใช้ประโยคยาว การใช้ประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ และการใช้ประโยคขัดความ ด้านการใช้สำนวน พบการใช้สำนวนไทยหลากหลายในงานเขียนวรรณกรรมเยาวชนของ خمัยغر แสงกระจำง มีความหมายไม่ตรงตามตัว ความหมายแฝงอยู่ และมีความหมายเปรียบเทียบในเชิงอุปมาอุปไมย ส่วนการใช้ภาพพจน์ พบกลวิธีการใช้ภาพพจน์มี 6 ชนิด ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลวัต สัญลักษณ์ อติพจน์ ปฏิทรรศน์ ส่วนกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคม พบภาพสะท้อนครอบครัว ภาพสะท้อนด้านการศึกษา พบภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจมากมาย และรองลงมาคือ ภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของ خمัยغر แสงกระจำง ครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า กลวิธีการใช้ภาษาในงานเขียนของ خمัยغر แสงกระจำง มีการใช้ภาษาได้เหมาะสมกับตัวละคร ส่วนเนื้อหาเรื่องแต่ละเรื่องมีการแต่งขึ้นอย่างดีงามเหมาะสมกับสถานการณ์ การใช้คำสมกับตัวละครในแต่ละเรื่อง ดังเช่น การใช้คำหรือการใช้ประโยคซึ่งมีความโดดเด่นอย่างยิ่งมากที่สุดคล้ายกับที่ สุนันท์ อัญชลินุกูล. (2556: 24-116) ร่วมกับ จงชัย เจนหัตถการกิจ (2551: 73) ได้กล่าวไว้ว่า คำเป็นกลุ่มที่ก่อให้เกิดความหมายเพื่อใช้ในการสื่อสารกัน โดยการถ่ายทอดการพูด การเขียนตัวอักษรเป็นสื่อถ้อยคำที่เป็นตัวอักษรจะประกอบไปด้วยรูปพยางค์ สระและวรรณยุกต์ส่วนการนำเสนอภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของخمัยغر แสงกระจำง ได้ทำหน้าที่อย่างสำคัญ มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อสังคม ใน

วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีนี้ได้สะท้อนในแง่มุมต่างๆ ทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2547: 5-6) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมทั้งในด้าน รูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรมหมายถึงเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึงค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังนั้น วรรณกรรม จึงเป็นการตอบสนองทั้งทางด้านการกระทำและความคิดของมนุษย์ต่อสังคม นักเขียนบางคนมีความ รับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง เขาจะสะท้อนความปรารถนาที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ ดีขึ้น วรรณกรรมของเขาฉายให้เห็นสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ ดังนั้น การพิจารณาวรรณกรรมในฐานะ เป็นภาพสะท้อนของสังคม จึงควรให้ความสำคัญกับตัววรรณกรรมและกลวิธีในการเสนออุดมการณ์ที่ อาจปรากฏในวรรณกรรมชิ้นนั้นๆ ด้วยวรรณกรรมกับชีวิต และวรรณคดีกับสังคมเป็นต้น

ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม และด้าน ครอบครัวในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของขมัยกร แสงกระจ่าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจ ส่วนมากเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ เป็นข้าราชการ ศาสตราจารย์มหาวิทยาลัย เป็นครูสอนในโรงเรียนทั่วไป เป็นเจ้าหน้าที่และการทำงานเป็นพนักงานขององค์กรเอกชนและการขายของต่างๆ ในตลาด ในหมู่บ้าน ในชุมชน สอดคล้อง กับที่ จักรเพชร วรสินธ์ (2557) ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของขมัยกร แสงกระจ่าง จำนวน 11 เรื่อง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนจากวรรณกรรมเยาวชนหลังจากวิกฤต เศรษฐกิจ โลกาวัดัน ระหว่าง ปี พ.ศ. 2540-2552 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจ โดยศึกษาจากวรรณกรรมเยาวชนที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2555 ผลการวิจัยวรรณกรรมเยาวชน พบว่า 1) ภาพสะท้อนการนันทนาการจากวรรณกรรมเยาวชนหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540 2) ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับแผนนันทนาการแห่งชาติที่ปรากฏ ในวรรณกรรมเยาวชน คือการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนภาพสะท้อนด้านการศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวัดความสามารถของ สังคม ในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของขมัยกร แสงกระจ่าง ผู้เขียนได้นำเสนอในทุก 10 เล่ม โดยใช้นามปากกาของตนเขียนสะท้อนการศึกษาทั้งในมุมมองของผู้เรียนและผู้สอนเกษียณอายุที่ เป็นตัวละครสำคัญอย่างยิ่งในเรื่อง ตัวละครเป็นศาสตราจารย์มหาวิทยาลัย เป็นครูประถมศึกษา ส่วน ผู้เรียนเป็นเด็กประถมศึกษา ผู้เขียนก็ได้เขียนโดยเน้นการศึกษา เพราะการศึกษาหรือความรู้เป็น ปัจจัยที่สำคัญในการสร้างให้มีโอกาสในการประกอบอาชีพ ซึ่งสามารถนำไปสู่การสร้างรายได้ที่ สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และครอบครัวให้ดีขึ้น ดังที่ อมรวิรัช นาครทรรพ (2552) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาในสังคมไทยว่า การศึกษาและพัฒนาเยาวชนเริ่มตั้งแต่เด็กเล็กที่ต้อง พัฒนาร่างกาย จิตใจ และสมอง จากครอบครัว โรงเรียนอนุบาลหรือศูนย์เด็กเล็ก จนถึงวัยการศึกษา

ระดับประถม มัธยมที่ เน้นความใฝ่รู้ ช่างคิด มากกว่าเนื้อหาความรู้อย่างเดียว เมื่อโตขึ้นมาอีกก็มีทั้งระบบอาชีวศึกษาเพื่อการมีงานทำ หรือเรียนต่อระดับปริญญา และท้ายที่สุดเมื่อออกจากระบบการศึกษาแล้วก็ต้องไม่ทิ้งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและหน้าที่การงานได้อย่างสม่ำเสมอ”

ภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม คุณธรรม คือ ความดีงามที่ถูกปลูกฝังในจิตใจ และสภาพคุณงามความดีภายในตัวบุคคลทำให้เกิดความชื่นชมยินดี ส่วนวัฒนธรรม คือ ความเจริญในทางวิชาความรู้ เช่น วิทยาศาสตร์ ศิลปวิทยา วรรณคดี กวีนิพนธ์ ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งของมนุษย์ เป็นปัจจัยสำคัญในการก่อร่างสร้างของประชาชาติ วัฒนธรรมเป็นการดำรงชีวิตที่กลุ่มคน หรือสังคมกำหนดขึ้นและยึดถือร่วมกัน วัฒนธรรมเป็นกิจกรรมของมนุษย์ และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีิการดำเนินชีวิต ด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย เปลี่ยนแปลงเพื่อความเจริญงอกงาม และความเหมาะสม

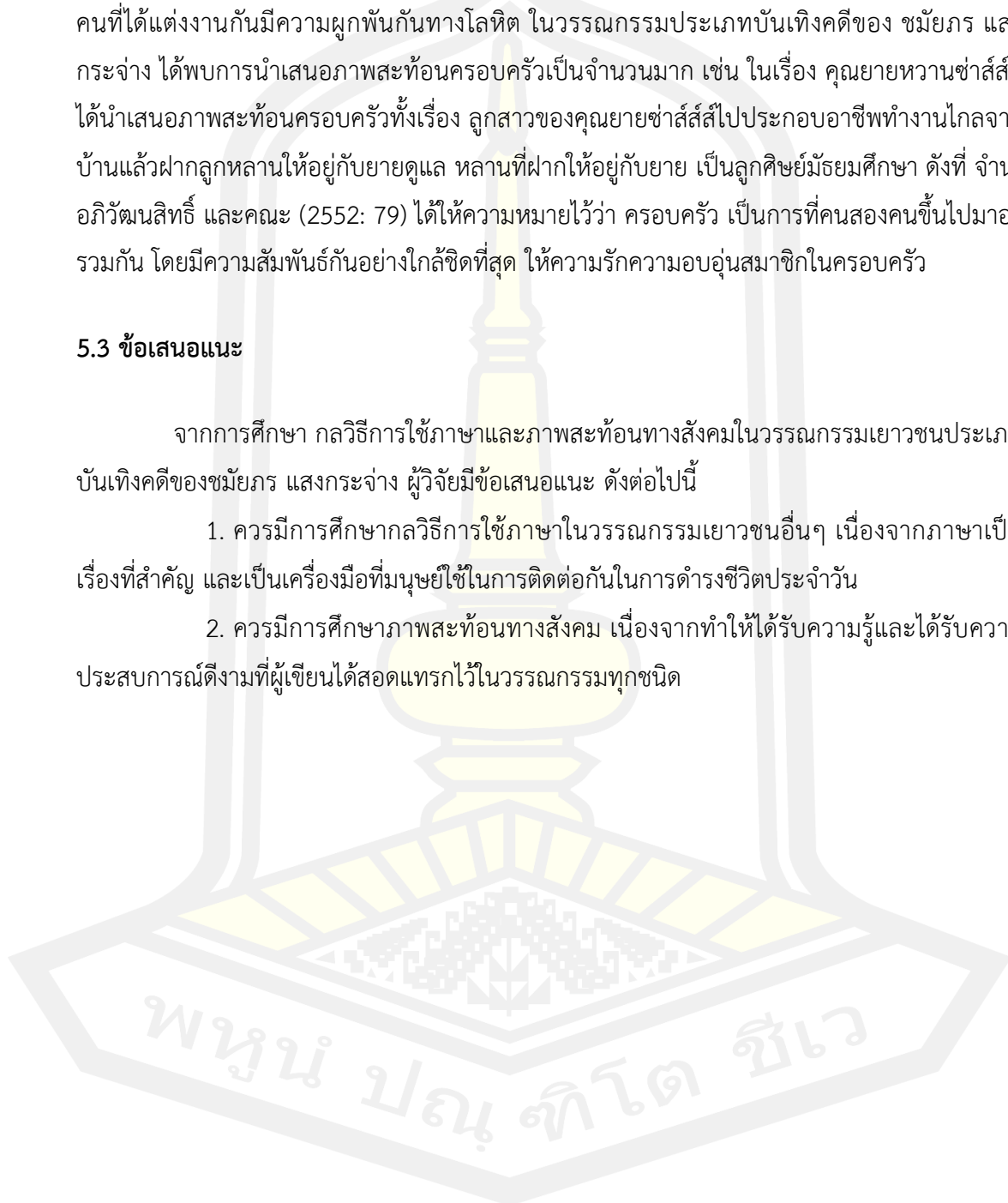
ภาพสะท้อนด้านคุณธรรมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมเยาวชนทั้ง 10 เล่ม ของชัยภรแสงกระจ่าง ได้นำเสนอภาพสะท้อนให้เห็นว่า คุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในสังคม โดยผู้เขียนใช้เทคนิคการสร้างตัวละครให้มีลักษณะเป็นผู้สนใจใฝ่รู้ผ่านกระบวนการ การทำกิจกรรม ในช่วงวันหยุด โดยคุณพ่อคุณแม่เป็นผู้ร่วมกิจกรรมกับลูกๆ เช่น การเรียนรู้ธรรมชาติ การเลี้ยงสัตว์ มีเรื่องราวของสัตว์เลี้ยงเข้ามาเกี่ยวข้องสะท้อนความผูกพันระหว่างคนกับสัตว์เลี้ยงคนกับธรรมชาติและคนกับความรู้ นอกจากนี้ภาพสะท้อนในเรื่อง คุณปู่แวนตาโต (2544) ผู้เขียนก็ได้นำเทคนิคที่ตีมาใช้ด้วย โดยผู้เขียนยังใช้เทคนิคการสร้างตัวละครให้มีลักษณะเป็นผู้สนใจใฝ่รู้ผ่านกระบวนการ การทำกิจกรรมในช่วงวันหยุดโดยคุณพ่อคุณแม่เป็นผู้ร่วมเดินทางมกิจกรรมการเรียนรู้ธรรมชาติ การเลี้ยงสัตว์ มีเรื่องราวของสัตว์เลี้ยงเข้ามาเกี่ยวข้องสะท้อนความผูกพันระหว่างคนกับสัตว์เลี้ยงคนกับธรรมชาติและคนกับความรู้ นอกจากนี้ภาพสะท้อนในเรื่อง คุณปู่แวนตาโต (2544) ชัยภรแสงกระจ่าง ผู้เขียนนำเสนอเรื่องราวของเด็กท้ายซอยกับคุณปู่คุณย่าวัยหลังเกษียณด้วยการพาเด็กๆ ไปทัศนศึกษาเรียนรู้วิชาศิลปะ การใช้ชีวิตโดยใช้ฐานคิดเชิงปรัชญาสร้างกิจกรรมต่างๆ มากมายเพื่อสอบวิชาความรู้ให้แก่เด็กๆ การกระทำกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า การกระจายข่าวเกี่ยวกับความรู้แก่เด็กๆ ให้ได้รับความรู้ที่มีประโยชน์เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาประจำวันของตน สอดคล้องกับ กนกวรรณ วิวัฒน์ธนศิษฐ์ (2545: 9) ร่วมกับ อคิน รพีพัฒน์ (2551: 72) ได้กล่าวว่า คุณธรรมเป็นลักษณะนิสัยที่ดีของ อุปนิสัย เป็นคุณภาพหรือนิสัยของมนุษย์ซึ่งคนทั่วไปชมเชยและเห็นคุณค่า เป็นการจัดระเบียบของแรงกระตุ้นทางจิตใจ เป็นเจตคติหรือรูปแบบการแสดงออกซึ่งคุณค่า ความดีทางศีลธรรม ส่วนความหมายของวัฒนธรรม คือองค์รวมที่ซับซ้อนซึ่งรวมถึงความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลปกรรม กฎหมาย ประเพณี ความสามารถและลักษณะนิสัยอื่น ๆ ที่คนได้รับมาในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนสังคม

นอกจากนี้ภาพสะท้อนด้านครอบครัว ครอบครัวมีความสำคัญในสังคม มีความร่วมมือกับสังคม ครอบครัวเป็นการรวมตัวของบุคคลที่มีความรัก ความผูกพันกันเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดของสังคม ครอบครัวมีภาระต้องเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้เจริญเติบโต ครอบครัวคือเริ่มตั้งแต่คนสองคนที่ได้แต่งงานกันมีความผูกพันกันทางโลหิต ในวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีของ ชมัยกร แสงกระจ่าง ได้พบการนำเสนอภาพสะท้อนครอบครัวเป็นจำนวนมาก เช่น ในเรื่อง คุณยายหวานซ่าส์ซ่า ได้นำเสนอภาพสะท้อนครอบครัวทั้งเรื่อง ลูกสาวของคุณยายซ่าส์ซ่าไปประกอบอาชีพทำงานไกลจากบ้านแล้วฝากลูกหลานให้อยู่กับยายดูแล หลานที่ฝากให้อยู่กับยาย เป็นลูกศิษย์มัธยมศึกษา ดังที่ จำนง อภิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2552: 79) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ครอบครัว เป็นการที่คนสองคนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดที่สุด ให้ความรักความอบอุ่นสมาชิกในครอบครัว

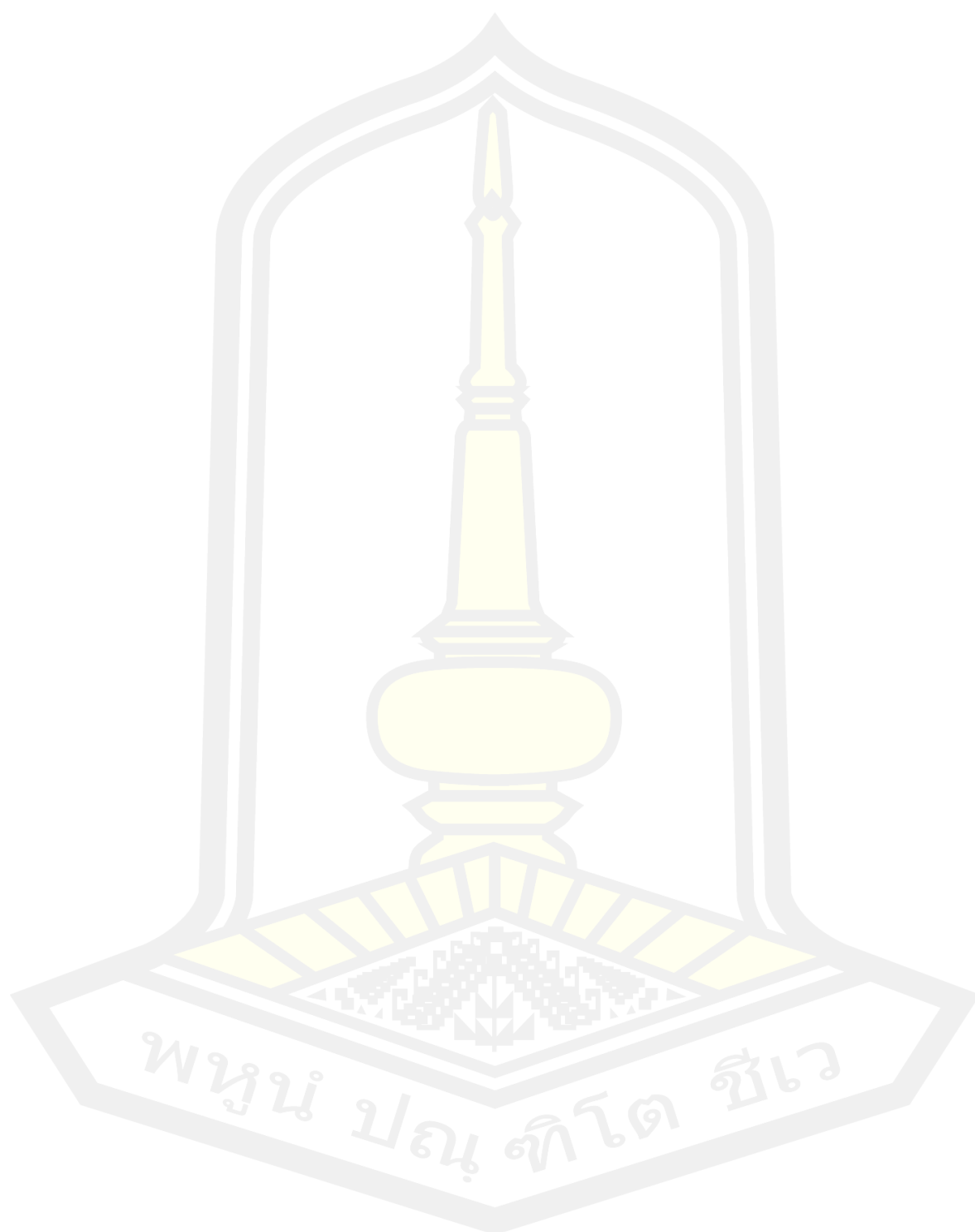
5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชมัยกร แสงกระจ่าง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมเยาวชนอื่นๆ เนื่องจากภาษาเป็นเรื่องที่สำคัญ และเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อกันในการดำรงชีวิตประจำวัน
2. ควรมีการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม เนื่องจากทำให้ได้รับความรู้และได้รับความประสบการณ์ดีงามที่ผู้เขียนได้สอดแทรกไว้ในวรรณกรรมทุกชนิด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ วิฑูรกุล. (2550). *การศึกษาลีลาการใช้ภาษาไทยในงานเขียนของปิ่นหลา สันกาลาคีรี*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กระแสร มาลาภรณ์ . (2530). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กฤษณา เพชรอำไพ. (2541). *วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในเพชรลูกทุ่งชุดหัวแก้วหัวแหวน*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กฤษตยา ณ หนองคาย. (2544). *วิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการประพันธ์ที่ปรากฏในงานวรรณกรรม
สำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ชนะเลิศการแข่งขันการพัฒนานั่งสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.
2522-2542*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา วิชญาปกรณ์. (2534). *หลักเบื้องต้นในการศึกษาเรื่องสั้นและนวนิยาย*. พิษณุโลก:
มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กานติมา วรพงศ์. (2548). *“การใช้ภาษาในเว็บบอร์ดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา”* เพื่อรวบรวม
และจำแนกลักษณะภาษาที่นักเรียนมัธยมศึกษาใช้ในเว็บบอร์ดและเพื่อวิเคราะห์ลักษณะ
ภาษาที่นักเรียนมัธยมศึกษาใช้ในเว็บบอร์ด.
- กำชัย ทองหล่อ. (2543). *หลักภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดรวมสาส์น.
- กิตติชัย พินโนและคณะ. (2554). *ภาษากับการสื่อสาร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- กุลวราชูพงศ์ ไพโรจน์. (2542). *เอกสารคำสอนวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก (ไทย 427)*. มหาสารคาม:
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กุลลาบ มัลลิกะมาส. (2550). *วรรณคดีวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและ
ภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). *ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ Economy*. 1(26); 43.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2550). *โลกทัศน์ของนักเขียน: ภาพสะท้อนจากเรื่องสั้นยุควิกฤติเศรษฐกิจ*.
กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โกศล วงศ์สวรรค์; และสถิต วงศ์สวรรค์. (2546). *ปัญหาสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: อมรรการพิมพ์.
- ชนิษฐา จิตชินะกุล. (2545). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ขวัญวิภา บุญยงค์. (2552). *การนำเสนอหลักคุณธรรมในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “ขวัญสงฆ์”*. การศึกษาเฉพาะรายบุคคล หลักสูตรภาษาไทยและการสื่อสาร สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีตะวันออก มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

คณะกรรมการบริหารวิชาบูรณาการ. (2545). *มนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จงชัย เจนหัตถการกิจ. (2551). *หลักภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: บริษัทนาเพรสจำกัด.

จักรเพชร วรสินธุ์. (2557). *การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของสมัยภร แสงกระจ่าง จำนวน 11 เรื่อง หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ โลกาภิวัตน์ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2552*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

จันทิมา อังคพญิกิจ. (2561). *การวิเคราะห์ข้อความ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์. (2552). *สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จินตนา เกษรบัวขาว. (2528). *การวิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือสำหรับวัยรุ่น*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.อัดสำเนา.

จิราพร จิรบุญดิลก. (2531). *การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติจากหนังสือสำหรับเด็กที่ขึ้นระหว่างการประกวด*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษามหาบัณฑิต). บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และคณะ. (2556). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. นครปฐม:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาทยัน อิมสำราญ. (2548). *ภาษากับการสื่อสาร*. นครปฐม: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เจริญ ไวรวัจนกุล. (2531). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

ชฎาภา ประเสริฐทรงปัญญา. (2555). *การนอกใจ: ใครสุข ใครทุกข์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมัยภร แสงกระจ่าง. (2546). *คุณปู่แวนตาโต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คมบาง.

สมัยภร แสงกระจ่าง. (2551). *ขวัญสงฆ์*. กรุงเทพฯ: คมบาง.

ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2547). *“ลักษณะภาษาไทยใน ‘ห้องคุย’ ทางอินเทอร์เน็ต” เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในห้องสนทนา (chat) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก www.pantip.com และ www.thaimail.com*.

ชุตตา จิตพิทักษ์. (2528). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- ชูศักดิ์ ศุภนันท์. (2533). *การวิเคราะห์บทร้อยกรองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน จากวารสารในช่วง ปี พ.ศ. 2528-2530*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โชคชัย บัณฑิตศิลปะศักดิ์. (2542). *การวิเคราะห์สังคมไทยจากเรื่องสั้นในนิตยสาร “ช่อกระเจต” ช่วง พ.ศ. 2535-2539*. ปรินิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- दनัย ไชยโยธา. (2546). *สังคม วัฒนธรรม และประเพณี*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.
- ดลหทัย พิมพ์โนทัย. (2547). *การวิเคราะห์สารคดีของธีรภาพ โลหิตกุล*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2542). *ด้วยแสงแห่งวรรณคดีเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: ศึกษิตสยาม.
- ถวัลย์ พึ่งเงิน. (2537). *การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีแนวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทับทิม วงศ์ประยูร และพรทิพย์ คำพอ. (2545). *สังคมกับเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: บุชาคุณ.
- ทิพย์สุภา นัยทรัพย์. (2535). *ภาษากับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ทิพวัลย์ ชันธม. (2545). *การวิเคราะห์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2544*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2545). *สถาบันครอบครัวกับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม*. กรุงเทพฯ: ฟาอภัย.
- น้ำค้าง ระวีทอง. (2540). *การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2530-2536*. ปรินิพนธ์ กศ.ม (ภาษาไทย). บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เนตรทราย คงอนุวัฒน์. (2550). *ศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์ วรรลยางกูร*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บรรจบ พันธเมธา. (2532). *ลักษณะและการใช้ภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บาหยัน อิมสำราญ. (2517). *นวนิยายไทยระหว่าง พ.ศ. 2501-2506: การวิเคราะห์แนวคิด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเกิด มาดหมาย. (2550). *วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในเพลงลูกทุ่งที่ซบร้อง* โดย ศิริพร อำไพพงษ์.

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บุญชู โรจนเสถียร. (2546). *เปิดชมทรัพย์เศรษฐกิจ พิชิตความยากจน*. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.

บุษบง ต้นติววงศ์. (2535). “มิติใหม่การสอนระดับปฐมวัย”. ใน *เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง นวัตกรรมการสอนภาษาธรรมชาติในการอ่านเขียนของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

เบญญา สุขาทิพย์พันธ์. (2540). *การวิเคราะห์นวนิยายชีวิตครอบครัว พ.ศ. 2475-2488*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประทีป วาทิกทินกร. (2539). *ลักษณะและการใช้ภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 10. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประไพ ศรีสุข. (2541). *ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นและนวนิยายของชาติกอบจิตติ*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประกาศรี สีสื่อไพ. (2540). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยลักษณ์ เสียงก้อง. (2517). *วิเคราะห์นวนิยายของศรีรัตนสถานบนวัฒน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญากักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เปลื้อง ณ นคร. (2535). *ศิลปะแห่งการประพันธ์*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

พัชรีย์ จำปา. (2538). *วจนลีลาในวรรณกรรมสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชัยยุทธ์ สยามพันธกิจ. (2553). *ว่าด้วย...เรื่องของโลโก้และปมปัญหาในระบบการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สยามมิส พับลิชিং เฮ้าส์.

พิเชษฐ์ คงโต. (2546). *แนวคิดและภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นของประชาคม ลุนาชัย: การศึกษาเชิงวิเคราะห์*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เพ็ญศรี คงสืบ. (2550). *การศึกษาลีลาการใช้ภาษาในนวนิยายและเรื่องสั้นของหยก บุรพา*.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รวีวรรณ ชินะตระกูล และเดือนจิตต์ จิตต์อารี. (2538). *หลักการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ที.พี.พรินท์.

รสสุคนธ์ โชติดำรงค์. (2546). *การศึกษากลวิธีการใช้ภาษาและการปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมในหนังสือสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดี ฉบับขณะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2525-2545*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษา โครงการบัณฑิตศึกษา ราชภัฏธนบุรี.

- รัชนิกร เศรษฐ์. (2532). *โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนา-พานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรวรรณ คงมานุสรณ์. (2545). *รู้ถ้วนสำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วราคม ที่สุกะ. (2544). *สังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- วิทยากร เชียงกุล. (2548). *เศรษฐกิจไทย: ปัญหาและทางแก้*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- วิลาสินี ตันติวัฒนกุล. (2550). “การใช้ภาษาในกระดานข่าวทางอินเทอร์เน็ตระหว่าง เมษายน พ.ศ. 2547 ถึง เมษายน พ.ศ. 2549” เพื่อศึกษาลักษณะการใช้คำภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ. www.sanook.com และ www.manager.com.
- วิไลวรรณ ขนิษฐานนท์. (2551). *ภาษาและภาษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริพร ภักดีผาสุก. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิวกันท์ ปทุมสูติ. (2548). *การเขียนสร้างสรรค์ไม่ยากอะไรเลย*. กรุงเทพฯ: นวสาส์นการพิมพ์.
- สถาบันภาษาไทย. (2549). *บรรทัดฐานภาษาไทยเล่ม 2: คำ การสร้างคำ และการยืมคำ*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สนั่น มีชันหมาก. (2537). *วิจารณ์วรรณกรรมสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมเกียรติ รัชขมณี. (2551). *เอกสารคำสอนรายวิชา 361322 ภาษาวรรณศิลป์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สาโรช บัวศรี. (2512). *พุทธศาสนากับการศึกษาแผนใหม่*. กรุงเทพฯ: ชุรูสภา.
- สาวตรี สิงห์ใหม่. (2549). *ภาพสะท้อนการศึกษาไทยในวรรณกรรมของอวลย์ มาศจรัส*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจิต เพียรชอบ. (2539). *ศิลปะการใช้ภาษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุนทรี มีพร้อม. (2522). *การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็ก ฉบับการชนะการประกวด*. ปรินญาณินท์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนันท์ อัญชลินกุล. (2556). *ระบบคำภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสฐียร โกเศศ. (2532). 100 ปีพระยาอนุমানราชชนมวชนบรมเนียมประเพณีเล่มที่ 2 -3.

กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

โสภา ขปิลมนน์, สมบัติ สุพนัดชัย และประกายรัตน์ สุขุมลชาติ. (2534). การศึกษารูปแบบของ
ครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมืองในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สภาสังคมสงเคราะห์
แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.

หรรษา นิลวิเชียร. (2557). ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

หทัย รามสูต. (2542). การศึกษาเปรียบเทียบการเสนอภาพเยาวชนในวรรณกรรมเยาวชนต่าง
วัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตรพัฒนการ
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

อนันต์ เลียงเพ็ชร. (2535). ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้น จากวารสารสยามรัฐสัปดาห์
วิจารณ์ ช่วงปี พ.ศ. 2520-2524. ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

อมรวิชัย นาคทรรพ. (2552). วิกฤตคุณภาพการศึกษาประเทศไทยในความเสี่ยง. กรุงเทพฯ:
กลุ่มส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

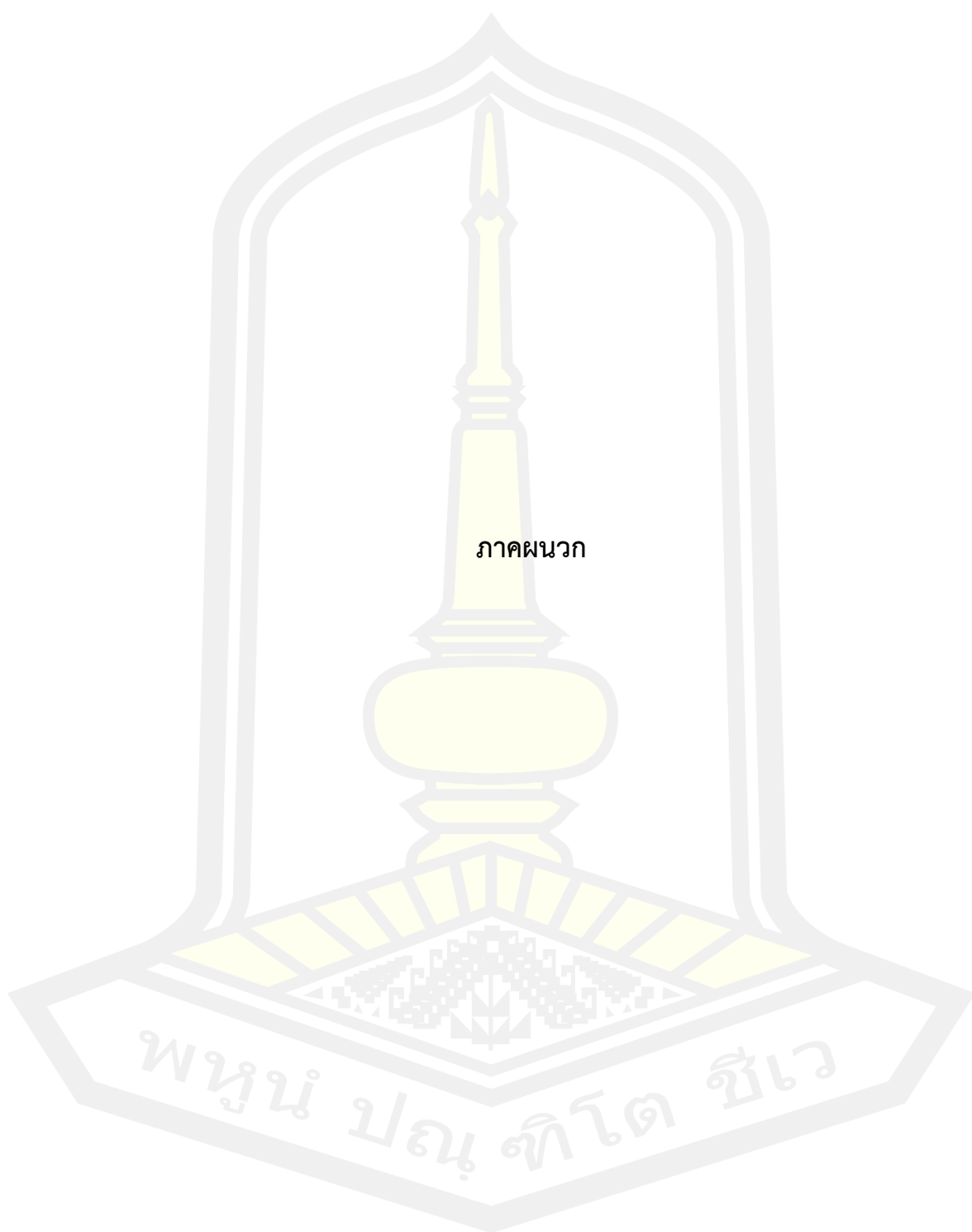
อัครา บุญทิพย์. (2535). การเขียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน.

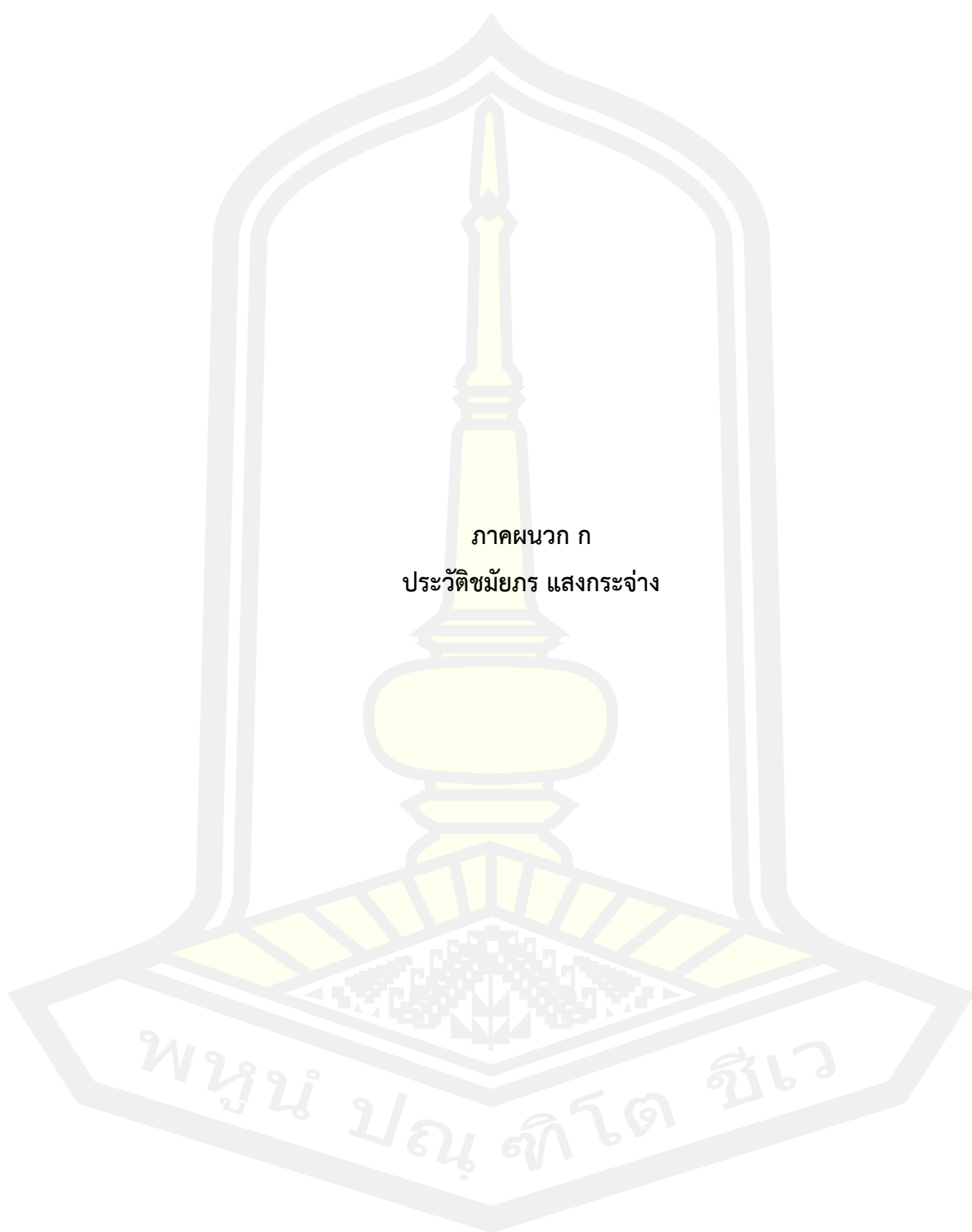
อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2551). รัก ทุกข์ สุข โศก ในงานวรรณกรรมไทย : ภาพสะท้อนสังคมจากอดีตสู่
ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด.

อุภาวัฒน์ นามศิริ. (2562). การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของชัยภร แสงกระจ่าง.
วารสารวิชาการ วิถีวรรณสาร. 3(1); 55-78.

Bloom, B. S. (1976). *Human Characteristics and School Learning*. New York: McGraw
Hill Book.

พูน ปณ จิต ชีเว

ภาคผนวก ก
ประวัติชมัยกร แสงกระจ่าง

ประวัติผู้แต่ง (ขมัยกร แสงกระจ่าง)

ขมัยกร แสงกระจ่าง หรือ ไพลิน รุ่งรัตน์ เกิดเมื่อปี 2493 ที่จังหวัดจันทบุรี จบการศึกษาชั้น ประถมและชั้นมัธยมต้นที่จังหวัดจันทบุรี แล้วจึงมาที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพญาไท กรุงเทพฯ และสอบเข้าเรียนในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี 2511 ในปี 2549 ได้รับ พระราชทานปริญญา ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ เป็นคนสนใจการอ่านมาแต่เยาว์วัยเพราะแม่เป็นครู พ่อชอบเขียนกลอน สนใจการอ่าน ทั้งคู่ ในบ้านมีหนังสือนวนิยายและสารคดีเป็นจำนวนมาก เมื่อเรียนชั้น ม.ศ.3 ได้ครูภาษาไทยกระตุ้น เร้าการอ่านการเขียนทำให้หัดเขียนเรื่องสั้นไปลงชัยพฤกษ์ เมื่อเข้าเรียนคณะอักษรศาสตร์ สนใจ กิจกรรมชมรมวรรณศิลป์ จุฬาฯ ได้ดำรงตำแหน่งประธานชมรมวรรณศิลป์ เมื่อเรียนชั้นปีที่ 4 และใน ปีเดียวกันนั้นได้เรียนนิพนธ์วรรณกรรมวิจารณ์กับอาจารย์ชลธิรา สัตยาวัฒนา ซึ่งเป็นผู้กระตุ้นให้ลงมือ เขียนบทวิจารณ์ งานวิจารณ์ชิ้นแรกที่ได้ตีพิมพ์ในอนุสารวรรณศิลป์ จุฬาฯ คือ บทวิจารณ์รวมเรื่องสั้น และบทกวีชื่อ ความเจียบของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี

ต่อมาเมื่อเรียนจบหันมาสนใจการเขียนเรื่องสั้น เขียนไปลงสตรีสารได้สองสามเรื่อง อาจารย์ ชลธิรา (สัตยาวัฒนา) กลัดอยู่ก็ได้ชวนไปเขียนบทวิจารณ์ในนิตยสารประชาชาติรายสัปดาห์ ใช้ชื่อ ขมัยกร แสงกระจ่าง เขียนอยู่ประมาณ 1 ปีก็เลิกเขียนต่อมาได้ช่วยเขียนบทวิเคราะห์ให้ชมรม วรรณศิลป์ จุฬาฯ ในการจัดนิทรรศการวรรณกรรมแนวประชาชน ในปี 2518 และผลงานนั้นได้รวม เล่มเป็นวรรณกรรมแนวประชาชนใช้นามปากกาว่า นศินี วิทูริศานต์ ซึ่งภายหลังเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 ได้กลายเป็นหนังสือต้องห้ามใน 106 รายการของคณะปฏิวัติ

หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ประมาณปี 2521 สติชัยและขมัยกร แสงกระจ่าง ได้จัดตั้ง กลุ่มวรรณกรรมพินิจขึ้น เป็นการรวมตัวของชาววรรณศิลป์ จุฬาฯ ประมาณ 15 คน และได้มีการอ่าน เรื่องสั้นและบทกวีในรอบปีที่ตีพิมพ์ในนิตยสารต่าง ๆ ในรอบปีและคัดเลือกขึ้นมาประกาศเป็น วรรณกรรมยอดเยี่ยมประจำปี คุณสุชาติ สวัสดิ์ศรี เคยขอให้กลุ่มเขียนเป็นบทรายงานสั้น ๆ ลง นิตยสารโลกหนังสืออยู่ระยะหนึ่ง กลุ่มวรรณกรรมพินิจได้คัดเลือกเรื่องสั้นอยู่ 2 ปี ก็เลิกกันไป เพราะคนในกลุ่มออกไปทำงานต่างจังหวัดหลายคนในปี 2524 คุณพรชัย วีระณรงค์ บรรณาธิการ นิตยสารสยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ในสมัยนั้นได้เปิดคอลัมน์ให้กลุ่มวรรณกรรมพินิจ ทำให้เกิดกลุ่ม นักวิจารณ์ ขมัยกร แสงกระจ่าง ใช้นามปากกา ไพลิน รุ่งรัตน์ วิจารณ์หนังสือ พร้อมด้วย วิจักขณ์ ประกายเสน เวณวัน ทองลา กรรแสง เกษมสานต์ ชिरณ คุปตะวัฒนะ เพ็ญทัศน์ พินทุสร คำดี เขมว นา เป็นต้น นับแต่นั้นมากลุ่มวรรณกรรมพินิจก็มีคอลัมน์วิจารณ์ประจำในสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ และ มีไพลิน รุ่งรัตน์ เป็นผู้เขียนบทวิจารณ์เจ้าประจำ ส่วนคนอื่น ๆ นั้น ๆ ค่อยเขียนน้อยลง ๆ และเลิกรา ไปในที่สุด

ไพลิน รุ่งรัตน์ เขียนบทวิจารณ์ระหว่างปี 2521 จนถึงปี 2538 (สิ้นสุดปีที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ถึงแก่อนิจกรรม และมีการเปลี่ยนตัวบรรณาธิการบริหารนิตยสาร) รวมระยะเวลาที่เขียนบทวิจารณ์ประมาณ 17 ปี บทวิจารณ์ที่ไพลิน รุ่งรัตน์ เขียนมีมากกว่า 500 ชิ้น ทั้งหมดเป็นการวิจารณ์หนังสือเล่มในแต่ละยุคแต่ละสมัย มีการรวมเล่มเพียงครั้งสองครั้งคือ ปรากฏการณ์แห่งกวี เป็นการรวมบทวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัย รวมเมื่อปี 2530 กับ วรรณพินิจ: ฤกษ์ฉายา อโศกสิน เป็นการรวมบทวิจารณ์ผลงานของฤกษ์ฉายา อโศกสิน รวมเมื่อปี 2532 เล่มหลังได้รับรางวัลชมเชยประเภทสารคดีจากการประกวดหนังสือประจำปี ของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ

ส่วนผลงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านที่ใช้นามปากกา ไพลิน รุ่งรัตน์ และรวมเล่มก็คือบ้านหนังสือในหัวใจ อันเป็นบันทึกความทรงจำของนักอ่านเกี่ยวกับหนังสือที่ได้อ่านมา ได้รับรางวัลชมเชยประเภทสารคดีสำหรับเยาวชน ประจำปี 2533 อ่านหนังสือเล่มนี้เถอะ...ที่รัก นวนิยายว่าด้วยเรื่องของนักอ่าน ได้รับรางวัลชมเชย ประเภทบันเทิงคดีสำหรับเยาวชนเมื่อปี 2539 นับแต่ปี 2539 เป็นต้นมา ชัยภร แสงกระจ่าง เขียนนวนิยายต่อเนื่องอย่างจริงจัง โดยเป็นนักเขียนนวนิยายประจำในนิตยสารสกุลไทย และนิตยสารขวัญเรือน หลังจากตีพิมพ์เป็นตอน ๆ แล้วจึงรวมเล่ม

- ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เมื่อ พ.ศ.

2549

- ได้รับเลือกให้เป็นนายกสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย 2 สมัย (2550-2554)
- ได้รับเลือกให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ปีพุทธศักราช 2557
- ปัจจุบันเป็นนักเขียนอิสระ

ภาคผนวก ข

วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของชัยภร แสงกระจ่าง

วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของขมัยกร แสงกระจ่าง

ความเป็นมาของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีของขมัยกร แสงกระจ่าง

วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นทั้ง 10 เรื่อง ดังนี้ บ้านนี้มีรัก, คุณปู่แว่นตาโต, ป่าจำ ไก่ตืดดี นะจ๊ะ, สวัสดิ์.....ข้างถนน, เด็กหญิงแห่งกลางคืน, คุณยายหวานซ่าส์ส์ , ขวัญสงฆ์, แสงดาวกลางเมือง, คุณปู่แว่นตาแตก และอาม่าบนคอนโด เป็นผลงานของขมัยกร แสงกระจ่าง ระหว่าง ปี พ.ศ. 2542 - พ.ศ. 2557 ที่ได้ประพันธ์ขึ้นมาเพื่อให้ความสนุกสนาน แพลิดเพลิน และมีสาระคุณค่าเกี่ยวกับการเรียนรู้ และการอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเมตตาอาทรของทุกบุคคลที่อยู่ในครอบครัวและสังคม

ขมัยกร แสงกระจ่าง เป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงอย่างยิ่งของประเทศไทย เป็นนักประพันธ์ที่มีหลายประเภททั้งบันเทิงคดีและสารคดี ได้แก่ นวนิยาย กวีนิพนธ์ เรื่องสั้น วรรณกรรมเยาวชน และ บทวิจารณ์ วรรณกรรมเยาวชนหลายเรื่องที่ได้รับการประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา งานเขียนของขมัยกร แสงกระจ่าง นำเสนอประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับครอบครัวและสังคม ตัวอย่างวรรณกรรมเยาวชน ดังนี้

1. บ้านนี้มีรัก เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวกับครอบครัว การช่วยเหลือคนที่อยู่ในรอบ ๆ บ้าน ตัวละครในเรื่องนี้มีผู้ใหญ่เป็นพ่อแม่และลูก ๆ ที่มีอายุวัยน้อย ๆ การรับผิดชอบของครอบครัวเป็นการสำคัญมากเพราะสมาชิกในครอบครัวเป็นทรัพยากรมนุษย์อย่างมีสาระหลากหลายในสังคม เรื่องบ้านนี้มีรักถูกได้ประพันธ์ในปี พ.ศ. 2542 ที่ได้รับรางวัลชมเชยจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

2. คุณปู่แว่นตาโต เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวกับสาระความรู้ได้อย่างเหมาะสม ผู้ประพันธ์ใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์และตัวละคร ตัวละครเป็นศาสตราจารย์วัยเกษียณอายุกับเด็กวัยอนุบาลและเด็กประถมน่ารักจำนวนห้าคนและได้ประพันธ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งได้รับรางวัลดีเด่น

3. ป่าจำ ไก่ตืดดี นะจ๊ะ เป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กก่อนวัยรุ่น มีความอบอุ่นของครอบครัว และชื่อเรื่องมาจากตัวละครเด่นสามคนคือ ป่าจำ คุณป้า อาจารย์ มหาวิทยาลัยใจดีผู้เป็นต้นเหตุที่ทำให้เด็กหญิงชาวเมืองชื่อ ตืดดี ได้มารู้จักกับเด็กชายบ้านนอกชื่อ (ตะ)ไก่ โดยมีจุดเริ่มเรื่องจาก ไก่ ของป่าจำ “ ป่าจำ ไก่ ตืดดี นะจ๊ะ ” จะทำให้ผู้อ่านรื่นรมย์ไปกับตัวละครเด็กๆ ต่างวัฒนธรรมที่ได้มารู้จักและเรียนรู้กันและกัน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของสังคมทุกวันนี้ เรื่องป่าจำ ไก่ ตืดดี นะจ๊ะ ได้เขียนขึ้นในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งรองชนะเลิศรางวัลเซเวนบุ๊กอวอร์ด ครั้งที่ 19

4. สวัสดิ์...ข้างถนน นักเขียน เขียนเกี่ยวกับสัตว์ หมา ตีพิมพ์เป็นตอนในนิตยสาร สากลไทย ผู้อ่านสนใจร่วมสนุกอย่างมาก หมาที่อยู่ในเรื่องมีทั้งตัวจริงและที่จินตนาการ ขึ้นก่อนเริ่มเขียนได้แรงบันดาลใจมาจากอาจารย์ภาววรรณ หมอกยาพิสสาว คณะอักษรศาสตร์ที่รักทั้งหมาและรักทั้งแมวที่ให้ข้อมูลของ

กลุ่มเอสโอเอส เรื่องนี้ได้เขียนในปี พ.ศ. 2547 รางวัลชมเชย หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่นอายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดี ประจำปี 2547 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

5. เด็กหญิงแห่งกลางคืน เป็นการเขียนเกี่ยวกับตัวละครเด็ก เด็กหญิงรำพึงเป็นภาพแทนของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในสังคม เรื่องเด็กหญิงแห่งกลางคืน ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2548 เป็นตอนในนิตยสารสากลไทย โดยผู้เขียนใช้นามปากกาว่า บุษบกธริกา ซึ่งเป็นที่ทราบกันในหมู่นักอ่านแล้วว่า เป็นนามปากกาของ คุณชมัยกร แสงกระจ่าง ที่ใช้ในการเขียนเรื่องเกี่ยวกับเด็ก ๆ

6. คุณยายหวานซ่าส์ซ่า เป็นนวนิยายเยาวชนที่ถูกใจนักอ่านทุกรุ่น ตั้งแต่รุ่นใหญ่ลง มาถึงรุ่นเล็กอ่านแล้วได้รับความสนุกสนานเบิกบาน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เช่น หลานอายุสิบหก ต้องอยู่บ้านสวนกับคุณยายอายุแปดสิบ ความขัดแย้งระหว่างวัยน่าจะชวนติดตาม แท้จริงคุณยายเป็นศูนย์รวมของบ้าน เป็นหลักแห่งการถ่ายทอดประสบการณ์ การดำเนินชีวิตจากรุ่นสู่รุ่น คำบ่น คำสอน คำเตือนจากคุณยายหวานที่พูดกับหลานกระต่าย ล้วนแต่เหมือนกับพูดกับผู้อ่านทุกคน ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งรางวัลชมเชย หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่นอายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดี ประจำปี 2550 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ

7. ขวัญสงฆ์ เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้กล่าวถึงเรื่องราวของเด็กชายกำพร้าคนหนึ่งที่ถูกนำมาทิ้งไว้ที่ลานวัดหลวงตาเจ้าอาวาสได้มาเห็น เกิดความเวทนาจึงตัดสินใจนำมาเลี้ยงดูและตั้งชื่อเด็กน้อยอย่างมีความหมายว่า “ขวัญสงฆ์” เพราะการได้รับความรักและการดูแลอย่างดีจาก หลวงตา เด็กชายกำพร้าจึงเติบโตใหญ่เป็นผู้ที่มีใจใฝ่ธรรมะอย่างแท้จริง ก่อนจะวิเคราะห์ให้เห็นถึงคุณค่าทั้งคุณค่าทางอารมณ์และคุณค่าทางปัญญาจากการอ่านวรรณกรรมเรื่องนี้จะขอเล่าเรื่องราวของขวัญสงฆ์ก็เป็นเรื่องที่มีการประพันธ์เป็นร้อยกรองด้วยมีผู้กล่าวถึงระบบการศึกษาสมัยใหม่ ที่ทำให้เด็กไทยห่างจากคำประพันธ์ ร้อยกรองไปมาก เล่มนี้คือผลงานเล่มล่าสุดของคุณชมัยกร แสงกระจ่าง เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่อ่านเป็นท่วงทำนองต่อเนื่องตลอดทั้งเรื่อง และเป็นการปลูกฝังถ้อยคำทำนองในการอ่านแก่นักอ่านรุ่นใหม่ และได้รับรางวัลดีเด่นจากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2552

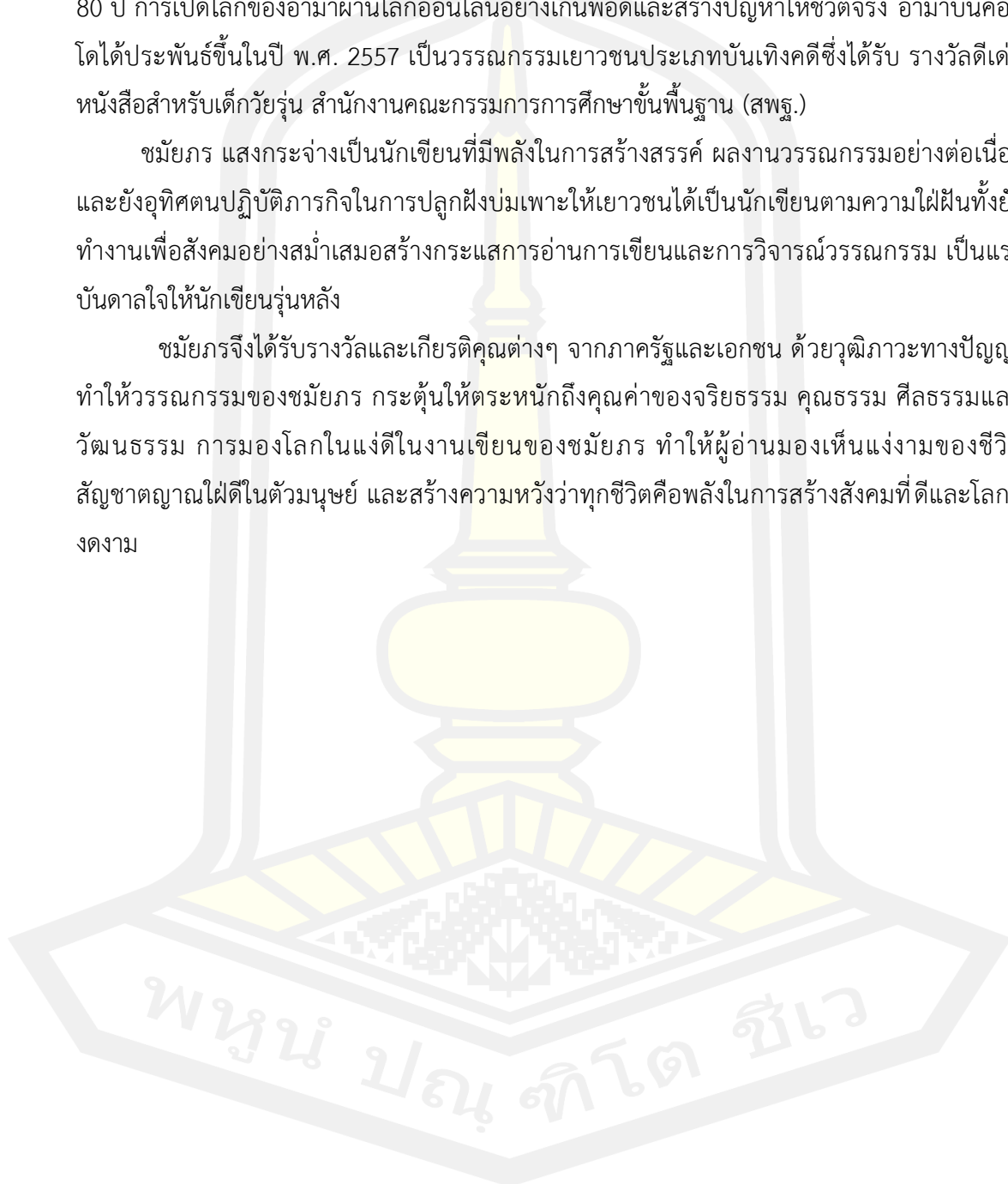
8. แสงดาวกลางเมือง เป็นวรรณกรรมที่มีการนำเสนอภาพของเด็กผู้หญิงกลุ่มหนึ่งในสังคมไทยเป็นตัวละครที่ถูกกระทำถูกทำร้ายและแทบไม่มีโอกาสในชีวิตใหม่ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าสังคมควรเมตตาหยิบยื่นโอกาสให้กับกลุ่มเด็กผู้หญิงเคราะห์ร้ายเหล่านี้ และความจริงใจเท่านั้นจึงจะสร้างความไว้วางใจ และสร้างชีวิตใหม่ให้คนเหล่านี้ได้ เรื่องนี้ถูกสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2553

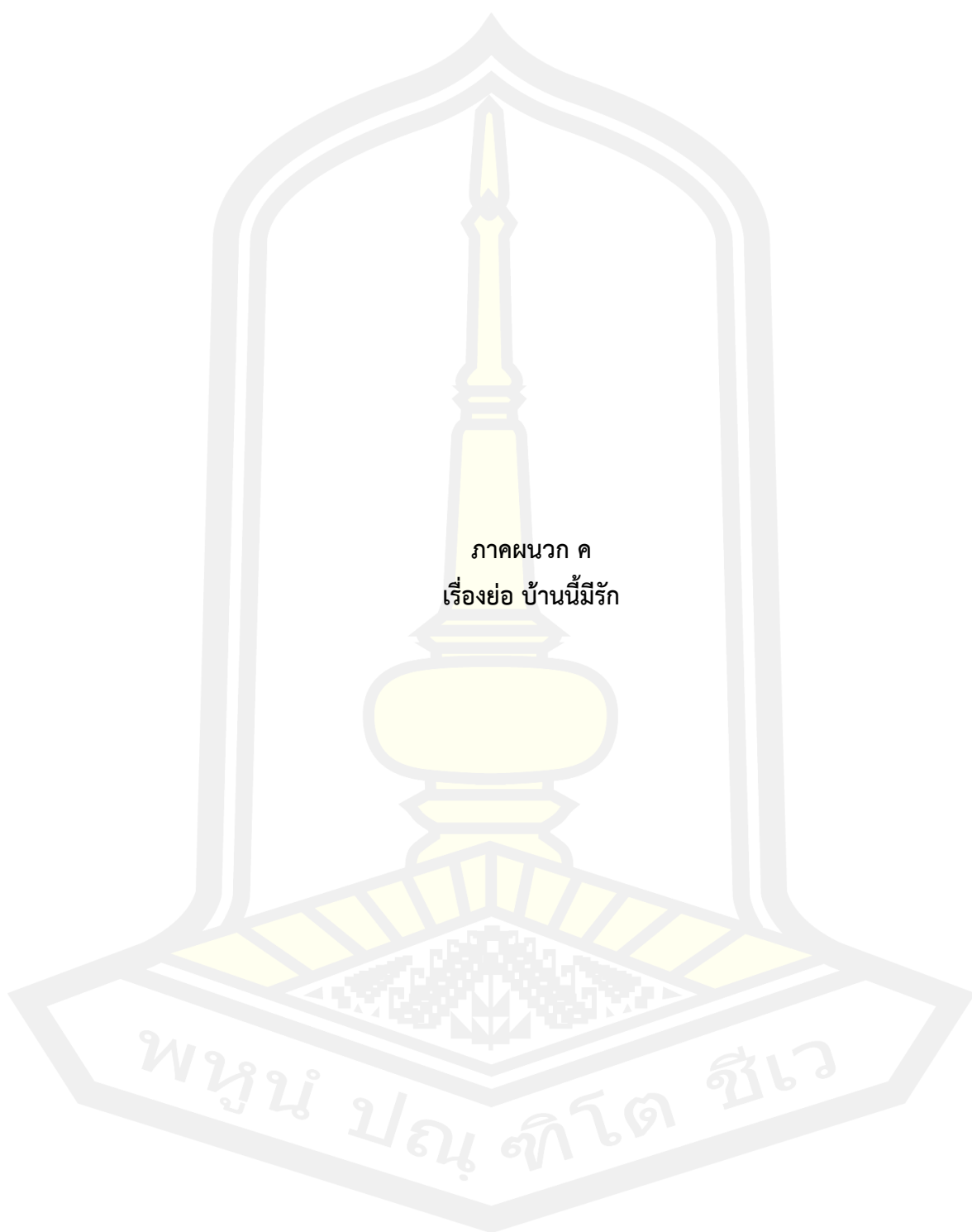
9. คุณปู่แว่นตาแตก เป็นวรรณกรรมและเป็นภาคสองของ “คุณปู่แว่นตาโต” ในปี พ.ศ. 2554 10 ปี ที่ผ่านไป “คุณปู่แว่นตาโต” มีตัวละครเดิมเพียงแค่คุณปู่และคุณย่านิจเท่านั้น ส่วนนักเรียนวัยเด็กรุ่นนี้เป็นเด็กนักเรียนประถมที่อยู่ในวัยกำลังเรียนรู้ เรื่องนี้ได้เขียนขึ้นในปี พ.ศ. 255

10. อาม่าบนคอนโด เป็นการเขียนขึ้นในสังคมโลกออนไลน์กำลังเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของเด็กรุ่นใหม่ การเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของสังคม ตัวละครหนุ่มน้อยที่ชื่อโชค เด็กรุ่นใหม่ที่มีชีวิตผ่านโลกเหมือนทั้งเล่นเฟซบุ๊กทั้งเล่นเกม เมื่อมีเพื่อนร่วมคอนโดคนใหม่เป็นอาม่าวัย 80 ปี การเปิดโลกของอาม่าผ่านโลกออนไลน์อย่างเกินพอดีและสร้างปัญหาให้ชีวิตจริง อาม่าบนคอนโดได้ประพันธ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2557 เป็นวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีซึ่งได้รับ รางวัลดีเด่น หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

خمัยกร แสงกระจ่างเป็นนักเขียนที่มีพลังในการสร้างสรรค์ ผลงานวรรณกรรมอย่างต่อเนื่อง และยังอุทิศตนปฏิบัติภารกิจในการปลูกฝังบ่มเพาะให้เยาวชนได้เป็นนักเขียนตามความใฝ่ฝันทั้งยังทำงานเพื่อสังคมอย่างสม่ำเสมอสร้างกระแสการอ่านการเขียนและการวิจารณ์วรรณกรรม เป็นแรงบันดาลใจให้นักเขียนรุ่นหลัง

خمัยกรจึงได้รับรางวัลและเกียรติคุณต่างๆ จากภาครัฐและเอกชน ด้วยวุฒิภาวะทางปัญญา ทำให้วรรณกรรมของخمัยกร กระตุ้นให้ตระหนักถึงคุณค่าของจริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรมและวัฒนธรรม การมองโลกในแง่ดีในงานเขียนของخمัยกร ทำให้ผู้อ่านมองเห็นแง่มุมของชีวิต สัญชาติญาณใฝ่ดีในตัวมนุษย์ และสร้างความหวังว่าทุกชีวิตคือพลังในการสร้างสังคมที่ดีและโลกที่งดงาม

ภาคผนวก ค
เรื่องย่อ บ้านนี้มีรัก

พูนันท์ ปณฺ กิจโต ชีวะ

เรื่อง บ้านนี้มีรัก
ผู้เขียน ชมัยกร แสงกระจ่าง
ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2542

เรื่องย่อ มีบ้านไม้สองชั้นทรงปั้นหยา หลังคากระเบื้องที่กลายเป็นสีดำ และตัวบ้านสีฟ้าที่กลายเป็นสีหม่นมัวกระดำกระด่างทำให้รู้ว่า มันมีอายุใช้งานมาไม่น้อยเลย เป็นบ้านสำหรับนายอำเภอมาพักผ่อนในช่วงมีหน้าที่ทำงานเป็นนายอำเภอ

นายอำเภอคนใหม่เกือบตรงกันข้ามกับนายอำเภอคนเก่า หนุ่มกว่าหน้าตาเป็นมิตรกว่า ช่างพูดมากกว่า และมาพร้อมกับครอบครัวใหญ่มีภรรยา และลูกอีกสามคน และรถของนายอำเภอใหม่ที่ชาวบ้านเห็นวันแรกมีภาพคันเก๋ๆ วิ่งเสียงดังครืด ๆ เข้ามาในบ้านพัก ลูกทั้งสามของนายอำเภอทั้งสามยืนอยู่ตรงหน้าผู้เป็นพ่อ เด็กชายคนโตวัยประมาณสิบขวบ คนถัดมาเด็กชายวัยแปดขวบ ส่วนคนเล็กสุดวัยห้าขวบ ลูกสุดท้ายชอบเล่นตุ๊กตา และตั้งชื่อให้แม่บุญทิ้ง ทุกวันผู้เป็นแม่คอยตามเก็บกันเป็นประจำเพราะลูกทั้งสามเป็นเด็กที่ซุกซน ลูกทั้งสามคนไปโรงเรียน พี่ชายคนโตมีเพื่อนเด็กหญิงชื่อแสงจันทร์ที่รู้จักกันที่โรงเรียน วันหนึ่งเด็กชายชื่อโตเดินมาเสียวๆ เคียงๆ อยู่ใต้เงาของเด็กหญิงแสงจันทร์ เข้ามาใกล้ใต้เงาเด็กหญิงแล้วกระซิบถามว่า แสงจันทร์ เธอชอบตุ๊กตามั้ย แสงจันทร์ตอบสั้นๆ ว่า ชอบ เด็กชายถามอีกว่า เธอเย็บตุ๊กตาผ้าเป็นไหม ไม่เป็นหรือ แต่เธอเย็บผ้าได้ใช่ไหมล่ะ เด็กหญิงตอบว่า ได้สิ แสงจันทร์ก็บอกว่าพรุ่งนี้เอามาคืนด้วยนะ ก่อนโรงเรียนเข้า เด็กหญิงแสงจันทร์ก็ส่งตุ๊กตาผ้าตัวเดิมคืนให้เพื่อนชาย เมื่อกลับมาถึงบ้านเด็กหญิงแดนไปหาพี่ชายคนโตถามเรื่องตุ๊กตา **แม่บุญทิ้ง** พี่ชายสองคนได้ให้ตุ๊กตา **แม่บุญทิ้ง** แล้วน้องก็เอาตุ๊กตามากอดแนบอกแม่เห็น แม่ยกตุ๊กตาขึ้นดูใกล้ๆ พอเห็นรอยเย็บรอยที่สองของเด็กหญิงแสงจันทร์ ฝีมือใคร เด็กชายตันก็ตัดสินใจบอกเบาๆ ว่า ตันจัดการเอง เป็นครั้งแรกที่ตันพูดไม่ตรงกับความเป็นจริง แม่ทำไหมให้ เด็กชายตันอยากมีตุ๊กตาสักตัวหนึ่งมาให้เด็กหญิงแสงจันทร์ แล้วเขาก็ลองถามแม่เสียงเบาๆ แม่เย็บตุ๊กตาอีกสักตัวได้ไหม ในที่สุดแม่ก็ตกลง วันเสาร์ขึ้นมาเด็กชายตันพาเด็กหญิงแสงจันทร์มาแล้วก็นำให้แม่รู้จัก แสงจันทร์ก็ยกมือไหว้แม่ เด็กชายตันผมให้เค้ามารเรียนเย็บตุ๊กตาด้วย

วันหนึ่งเด็กหญิงแสงจันทร์ก็ถามแม่ด้วยน้ำเสียงธรรมดาว่า แม่...พ่อหนูอยู่ไหนนะ แม่บอกว่า หนูอยากรู้ไปทำไม หนูไม่รู้อะไรสักอย่างเกี่ยวกับพ่อ หนูก็อยากรู้บ้างว่า พ่อหนูเป็นใคร พ่อของตันเขายังเป็นนายอำเภอ เขาถามถึงพ่อหนู หนูก็ไม่รู้จะตอบว่าอะไร แม่ก็บอกว่าพ่อหนูเป็นทหาร เธอพูดสั้นๆ ลูกสาวหน้าตาเบิกบานขึ้นทันที แต่เขาตายไปแล้วนะ ทำไมพ่อต้องตาย พ่อเขาเคยอุ้มหนูมั้ย แม่ตอบ อ้าวว่าแต่อุ้มเลยลูกเอ๋ย แม้แต่หน้าของลูกเขาก็ไม่เคยเห็น แม่มีรูปพ่อให้หนูดูมั้ย หนูอยากเห็นวันหลังแม่จะหาให้แน่จ๊ะ ลูกสาวยิ้มหวานให้แม่ก่อนหันไปบอกแม่ชมพู่ว่า แกนะ โชคดีนะ ที่มีทั้งพ่อทั้งแม่ ต่อมาแม่แสงจันบอกว่า ความจริงพ่อยังไม่ตายเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่เลยนะ แต่ถูกอิจฉาเรื่องมรดก เด็กชายตันก็เล่าเรื่องนี้ให้ฟัง พ่อตันก็ช่วยหาพ่อแสงจัน เขาเป็นทหาร พ่อเธอชื่อชำนาญ เกิดดี

ในที่สุดพ่อต้นก็หาพ่อแสงจันทร์เห็น ชื่อ ยงยุทธ เกิดดี ทำไมจึงอยากมีพ่อชื่อ ยงยุทธ เธอก็ไม่รู้เหมือนกัน แต่เธอก็คิดว่า คำนี้มันเพราะดี และเหมาะกับการเป็นทหารด้วย

เด็กชายต้นฝังใจกับเรื่องที่แสงจันทร์เป็นลูกนายทหารมาก ทั้งพ่อและแม่ของต้นก็เลยช่วยกันสืบเรื่องนายทหารชื่อ ยงยุทธเกิดดี กันเป็นการใหญ่ ในที่สุดวันแห่งการนัดพบก็มาถึง พ่อกับแม่ของต้นเชิญเพื่อนของพ่อที่ชื่ออาวิศณุ กับเพื่อนของอาวิศณุที่ชื่อ ยงยุทธ เกิดดีมากินข้าวที่บ้านวันเสาร์ แล้วก็สั่งต้นว่า ต้องชวนแสงจันทร์มาให้ได้ และห้ามบอกด้วยนะว่าพ่อแม่นัดใครมา ต้นรู้สึกตื่นเต้นเสียยิ่งกว่าใคร วันเสาร์นี้เชิญแสงจันทร์กับแม่มากินข้าวที่บ้านเขาซะ พ่อกับแม่เชิญ ท่าทางแสงจันทร์ดีอกดีใจใหญ่ ต้นก็เลยต่อเป็นเรื่องไปอีกว่า วันเกิดพ่อตนเอง แสงจันทร์บอกแม่ว่า วันเสาร์นี้พ่อแม่ต้นเชิญไปกินข้าวที่บ้านต้น วันเกิดพ่อต้น ตอนที่เธอจูงลูกสาวไปถึงหน้าบ้าน วันดีนี่ก็ยิ่งแปลกใจว่า ทำไมงานเลี้ยงวันเกิดบ้านนายอำเภอจึงดูเจิบผุดปกติ เห็นแต่เพียงรถเก๋งจอดเพิ่มมาอีกคันเดียว นายอำเภอกับภรรยากำลังนั่งคุยกับเพื่อน ก็พอได้ยินเสียงหมาเห่า เด็กชายต้นวิ่งหน้าบ้านมาบอกว่า แสงจันทร์กับแม่มาแล้วครับ นายอำเภอร้อง ทำไมแม่เขามาด้วยละ ต้นทำหน้าภาคภูมิใจตอบว่า ผมบอกเองครับ ต้องหลอกว่าเป็นงานเลี้ยงวันเกิดพ่อเชียวนะครับ นายอำเภอทำหน้าที่ผัดผะอมต่อหน้าเพื่อน หันไปมองหน้าภรรยาเห็นเธอทำหน้าที่แก้ปัญหาไม่ถูกเหมือนกัน เขาสบตาเพื่อนเก่าที่ชื่อวิศณุ แล้วหันไปบอกกับเพื่อนใหม่ที่ชื่อยงยุทธว่า ผมจะแนะนำให้คุณยงยุทธรู้จักกับใครคนหนึ่งครับ แม่ของแสงจันทร์ยกมือไหว้แขกอย่างเรียบร้อย แต่พอได้ยินว่าชื่อ นาวาเอกยงยุทธ เกิดดี เธอก็ทำหน้าแปลกๆ และไม่กล้ามองหน้าเขาอีกเลย ส่วนนาวาเอกยงยุทธ มองทั้งวันดี และแสงจันทร์ตามปกติ ไม่มีพิรุณอะไร แต่เด็กหญิงแสงจันทร์นั้นหน้าซีด หน้าเขียว ทำท่าจะร้องไห้เสียตั้งแต่ยกแรกเลยทีเดียว เด็กชายต้นที่แอบดู ทำไมพ่อไม่ทักทายลูก พ่อไม่รักลูกมีด้วยหรือ

ในที่สุด นายอำเภอก็หัวเราะแห้งๆ แล้วถามขึ้นว่า นี่คุณสองคนไม่รู้จักกันหรือครับ หลังจากรับประทานอาหารแล้ว... เย็นวันนั้น นาวาเอกยงยุทธลากลับไปกับเพื่อนชื่อวิศณุแล้ว และนายอำเภอบังคับให้สองแม่ลูกอยู่กินข้าวด้วยกัน เลี้ยงฉลองที่หนูแสงจันทร์มีพ่อเป็นนายอำเภอ เด็กหญิงทำหน้าที่ แต่นายอำเภอพูดซ้ำ และชัดเจนว่า ฉันอนุญาตให้หนูเรียกฉันเป็นพ่อได้ เด็กชายต้นร้องไห้โยงดังลั่นปีที่สี่นายอำเภอได้คำสั่งให้ย้ายไปเป็นนายอำเภอทางภาคใต้ พ่อคงไม่ได้พาหนูไปด้วยหรอกนะ พี่แสงจันทร์ไปกับเราด้วย แม่บอกว่า ไปไม่ได้หรอก แสงจันทร์เขามีแม่ของเขาจะจ๊ะ ผู้เป็นพ่อเดินเข้าประตูมาพร้อมกับลูกชายสองคน ยายแดนเขาบ่นไม่อยากจะย้าย ลูกสาวกระโดดเข้าไปหาพ่อ พ่อไปบอกนายพ่อสิ ไม่ย้าย พ่อตั้งลูกสาวมากอดไว้ พ่อบ่ว่า เราต้องทำตามคำสั่ง

ภาคผนวก ง
เรื่องย่อ คุณปู่แว่นตาโต

พูนัน ปณ จิต ชีวะ

เรื่อง คุณปู่แว่นตาโต
ผู้เขียน ชมัยกร แสงกระจ่าง
ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2544

เรื่องย่อ คุณปู่แว่นตาโต เป็นเรื่องของคุณปู่วัยเกษียณกับเด็กวัยอนุบาลและเด็กประถมน่ารัก 5 คน ที่เต็มไปด้วยความซนซี้ด มีเสน่ห์ชวนอ่าน และชวนติดใจไปกับความน่ารักของเด็กๆ

เด็กๆ ได้เห็นคุณปู่ประจำซอยตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็กๆ ถ้าไม่ได้เห็นคุณปู่ขับรถก็จะเห็นคุณปู่เดินเร็วๆ กลับไปกลับมาอยู่ในซอย น้ำแข็งกดว่า คุณปู่เป็นครูใหญ่ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เด็กได้ค้นกันไปบ้านคุณปู่แว่นตาโต พอถึงแล้วก็ยกมือไหว้คุณปู่แทบจะพร้อมกัน ส่วนเด็กชายนั้นไหว้เป็นรายสุดท้าย คุณปู่พาเด็กๆ ไปที่เก้าอี้ คุณปู่มองดูเด็กๆ คุณปู่ถาม ชื่ออะไรกันบ้างนี่ เด็กๆ ก็แนะนำตัว ปู่ไม่มีชื่อเล่น ปู่ชื่อเจริญจิตต์ น้องหมีเฉลยว่า เราเรียกว่า คุณปู่แว่นตาโต คุณย่านิจเดินออกมาจากในบ้าน คุณย่าทักทายกับเด็กๆ อย่างอารมณ์ดี ทำให้ใบหน้าของเด็กๆ มีสีส้มขึ้นทันที เด็กๆ ก็แนะนำตัวทุกคน คุณย่านิจร้อง โอ้โฮ ชื่อเพราะกันทุกคนเลยแล้วก็บอกเด็กๆ ว่า อย่าเพิ่งกลับบ้านนะ กลางวันนี้ย่าจะเลี้ยงผัดไทย มา...มาโทรศัพท์ไปบอกคุณพ่อคุณแม่ได้ คุณย่านิจทำก๋วยเตี๋ยวผัดไทยอร่อยมาก

คุณปู่แว่นตาโตลุกขึ้นจากเก้าอี้ นั่งหันไปกระซิบบอกคุณย่านิจว่า ต้องปลูกฝังให้พวกเลือดกรูปีไปด้วยกันรักการอ่านหน่อย จากห้องกินข้าวไปห้องสมุด เด็กๆ เดินตามเป็นแถว ห้องสมุดของคุณปู่อยู่ชั้นล่างทางด้านขวาของตัวบ้าน เด็กๆ ตื่นใจมากเพราะมีตู้หนังสือสูงขึ้นไปแทบติดเพดาน ในตู้หนังสือก็ล้วนเต็มไปด้วยหนังสือเล่มโตๆ คุณปู่มีโครงการ และเรียกมันว่า โครงการศิลปะเป็นพลังชีวิตสำหรับเยาวชน แต่ถูกคุณย่านิจประท้วง ชื่อยากไปแล้ว คุณย่านิจช่วยคุณปู่จัดการเรื่องโครงการโดยการ นำโครงการของคุณปู่ที่ถ่ายเอกสารแล้วเรียบร้อยไปฝากไว้ที่บ้านของเด็กๆ แล้วคุณย่านิจก็โทรศัพท์ไปคุย เด็กๆ มาบ้านคุณปู่แต่เช้า คุณปู่เดินมาเปิดประตูเอง คุณปู่พาเด็กๆ ไปนั่งที่เก้าอี้สนาม คุณปู่แว่นตาโตเงยหน้าขึ้นมองท้องฟ้าแล้วหันมาบอกเด็กๆ ว่าหนู ฟังอะไรนี่นะ ปู่จะท่องบทกวีให้ฟัง เด็กๆ หันมาดูคุณปู่เป็นตาเดียว *ฉันอาบแสง ที่มาจากฟากฟ้า*

เด็กๆ ทำหน้าเหมือนเห็นสิ่งประหลาดมหัศจรรย์ มีแต่ประสิทธิภาพดีคนเดียวเท่านั้นที่มีปฏิกิริยาไปในทางบวกมากกว่าใคร เพราะเขาเงยหน้าขึ้นดูท้องฟ้า คุณปู่ก็ว่าเป็นไง แล้วก็ทวนอีกครั้ง *ฉันอาบแสง ที่มาจากฟากฟ้า* เด็กๆ ฟังครั้งที่สองแล้ว น้องหมีก็สวนขึ้นว่า อะไรนะ คุณปู่อ่านอะไร คุณปู่ตอบแกมหัวเราะ นี่แหละ บทกวีของกวีเอกชาวอิตาลี ในศตวรรษที่ยี่สิบนี่แหละ ชื่อจูเซปเปองกาเรตตี ต่อมาวันแรกของการเกริ่นนำเข้าโครงการของคุณปู่จะประสบความสำเร็จด้วยดีเพราะเด็กๆ นั่งกางมือกันอยู่นานแสนนาน แต่ในที่สุด คุณย่านิจก็เอาชนะแสงตะวันได้ จากนั้นเด็กๆ ก็คุยกันเองบ้าง คุยกับคุณปู่บ้าง แต่ที่มากที่สุดคือคุยกับคุณย่านิจ เสียงคุณปู่บ่นพิมพ์ว่า ผมว่าคุณรับโครงการผมไปทำดีกว่ามั้ง เข้าไปในห้องสมุดอีก คราวนี้พาตรงไปนั่งโต๊ะตรงที่มีกระดานไวท์บอร์ด แล้วให้เด็กๆ ช่วยกันบอกพยัญชนะตัวที่ชอบ แล้วคุณปู่ก็เขียนลงบนกระดาน เลือกตัวที่หนู

ชอบคนละหนึ่งตัว บอกมาด้วยว่าทำไมชอบ หลังจากเด็กๆ ทุกคนบอกแล้ว คุณปู่บอกเด็กๆ ว่า ตัวพญานกที่หนูชอบทุกตัวมีความแตกต่างกันไป เวลาที่ผสมกับสระตัวใดตัวหนึ่งก็ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงได้อีก ทั้งรูปร่างที่ปรากฏและความหมาย คุณปู่หยุดพูดแล้วหัวเราะ ขอโทษๆ ปู่ลืมตัวไป ลืมไปว่าหนูอยู่ประถม เด็กๆ ตอบว่า ไม่ใช่ประถม อนุบาลค่ะ คุณปู่กำลังครุ่นคิดพินิจนึกว่าจะอธิบายอย่างไรให้เด็กๆ เข้าใจ เด็กๆ เข้าใจอยาก คุณปู่กำลังคิดว่าจะทำอย่างไรกับสถานการณ์ที่คุณปู่ไม่ถนัดนี้ วันอาทิตย์ที่จะมาถึงเป็นอันมาก คุณปู่แว่นตาโตกับคุณย่านิจซึ่งออกมานั่งคอยที่สนามตั้งแต่เช้า แดงยังเปิดประตูรั้วไว้ด้วย ประสิทธิ์ศักดิ์กับหนูเขียดมาถึงเป็นคู่แรก ต่อมาน้ำแข็งกต หนูนาและน้องหมีย แล้วคุณย่ารีบเอาน้ำหวานกับขนมออกมาเลี้ยงอีกตามเคย แต่ที่คุณย่าประทับใจขึ้นไปอีก คือเด็กทุกคนเอาขนมกันมาคนละถุงด้วย แล้วก็พากันกินพร้อมกัน วันหนึ่งคุณปู่พาเด็กๆ ไปกินข้าวที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งที่อยู่ไกลมาก เด็กก็ถามว่า ไปไหนค้า คุณปู่ คุณปู่ตอบว่า ไปกินข้าว ไปกินที่ไหนค้า คุณปู่ โพรงมะเตือ ชื่ออะไรนะ น้ากลัวจิ้ง น้ำแข็งกตบ่น ส่วนหนูเขียดทำคอย่นบอกกับหนูนาว่าอะไรนะ มีโพรงด้วย น้องหมียแสดงความกล้าหาญต่อ ทำไมต้องไปโพรงมะเตือค้า คุณปู่มันอร่อย คุณปู่ตอบ เจ้าของร้านผู้หญิงออกมาต้อนรับคุณปู่ แต่พอเห็นเด็กตัวเล็กๆ เดินเข้ามาในร้านเป็นแถวเธอก็ทำหน้างๆ เขียวค่ะ อาจารย์ แหม ตั้งแต่เกษียณแล้วอาจารย์ไม่มาเลยนะค่ะ คุณปู่หัวเราะท่าทางเบิกบาน เป็นไง คนเยอะมัย คุณปู่ถาม พอใช้ได้ค่ะ เธอตอบแล้วหันไปทักคุณย่านิจ วันนี้อาจารย์มาด้วยนะค่ะ พาหลานๆ มาด้วย

สัปดาห์ต่อมาคุณปู่แต่งตัวนั่งคอยเด็กๆ เด็กๆ เดินเข้ามามีเสียงคุยกันเรื่องละครที่เล่นผสมผสานกับเสียงหัวเราะ คุณปู่กับคุณย่านิจออกมานั่งหัวเราะด้วย อาตู่กับอาต๋องได้รับเชิญ แต่มาไม่ได้ คุณปู่บอกว่า อาตู่จัดรายการเพลงคลาสสิก ในขณะที่อาต๋องติตสอนพิเศษ น้ำดอกไม้มาถึงเป็นคนสุดท้าย คุณปู่ก็บอกเด็กๆ ว่า วันนี้ปู่จะพาไปดูมรดกไทย เด็กๆ เฮกันใหญ่ร้องบอกกันว่า คุณปู่จะพาไปดูละคร แต่คุณปู่ตอบว่า ไม่ได้พาไปดูละครแต่จะพาไปวัด เด็กๆ ไม่พอใจ คุณปู่พูดว่า พวกนี้ไปวัดไม่พอใจแต่ไปร้านอาหารก็ตลกดีใจ คุณปู่ก็ตอบว่า วัดที่ปู่จะพาไปนี้ไม่ใช่วัดธรรมดาเนะ เด็กๆ ก็ถามว่าวัดอะไรละ ปู่จะพาไปมหาวิทยาลัยแห่งสยาม วัดที่เป็นมหาวิทยาลัยด้วย จันหนูก็ไม่ต้องสอบเข้ามหาวิทยาลัย ไปดูก่อน แล้วค่อยคิดว่าจะสอบเข้าหรือไม่สอบเข้า เด็กๆ ทำหน้าบูด หนูนากระซิบไม่เห็นอยากไปเลย ดอกไม้ขี้บรรดตามผมนะ คุณปู่หันไปบอก น้ำดอกไม้แล้วหันมาทางเด็กๆ ใครจะนั่งรถปู่บ้าง หนูเขียดกับหนูนาขยับเข้าไปใกล้ดอกไม้ ประสิทธิ์ศักดิ์นั่ง น้องหมียตอบชัดเจน หนูจะไปกับน้ำดอกไม้ หนูเขียดกับหนูนาก็ไปกับน้ำดอกไม้ด้วย แต่น้ำแข็งกตตัดสินใจทันทีหนูไปกับคุณปู่ น้ำดอกไม้สรุป อาจารย์ขับน้าแล้วกัน เดี่ยวหนูขับตาม คุณปู่หัวเราะคุณปู่ก็ออกรถไปเร็ว คุณปู่พาเด็กๆ ลอดซุ้มประตูทรงมงกุฎด้วยท่าทางกระฉับกระเฉง แล้วพาเด็กๆ หันหลังชี้ให้ดูตุ๊กตาจิ๋วรูปสลักศิลาตัวใหญ่ ตุ๊กตาจิ๋วตัวใหญ่ เขาเป็นนายประตู่ คุณปู่บอกเด็ก ๆ หนูเขียดทำท่ากลัว น้องหมียสนใจมาก หนูรู้มัย ครูของปู่พาปู่มาดูวัดแห่งนี้ตอนที่เป็นนิสิตมหาวิทยาลัย พอออกมาจากพระวิหาร คุณปู่ก็

พาเด็กๆ ไปหยุดดูสวนไม้ประดับและไม้สมุนไพร พรางท่าท่าเหมือนจะรู้จักต้นไม้สักต้นหนึ่ง แต่ก็ยอมแพ้ได้แต่บอกเด็กๆ ว่า รัชกาลที่สาม นอกจากให้จารึกตำราแพทย์แผนโบราณกับศิลปวิทยาการต่างๆ แล้วยังทรงให้ปลูกต้นไม้ยืนต้นและพรรณไม้สมุนไพรไว้ในบริเวณวัดด้วย ตั้งเรียงรายเป็นแถว ยาว คุณปู่พาเด็กๆ เดินเข้าไปในชอยน่อง แต่น้ำแข็งกดที่ดูว่าสนใจทุกอย่างที่เห็นพอๆ กับ คุณย่านิจ วันอาทิตย์ต่อมา น้ำแข็งกดมาถึงบ้านคุณปู่เป็นคนแรก เห็นรถจอดอยู่หน้าบ้านคุณปู่หลายคันก็แปลกใจ จึงตรไปมาอยู่หน้าบ้าน คอยจนมาครบทุกคนแล้วค่อยยกดออก ใครมาหาคุณปู่ล่ะ พอประตูเปิด เด็กๆ ก็เดินเข้ามา เพราะไม่รู้ว่าจะเจอใครบ้าง ทันใดนั้น ก็มีเสียงทรมเปิดดังกังวานขึ้น อาตู่ เด็กๆ ร้องพร้อมกันแล้ววิ่งตรงเข้าไปในบ้าน พอประตูบานไม้เปิดออกก็มีเสียงร้องดังลั่นขึ้นจน เด็กๆ สะดุ้ง พอเห็นว่าใครเป็นใครเท่านั้น หนูเขียนดส่งเสียงแหลมเรียก น้ำดอกไม้ หนูนานัยน์ตาเป็นประกาย ประสิทธิ์ศักดิ์ก็ไม่แพ้กัน เสียงน่องหมีร้องว่า อาตู่ก็มา อาตู่วันด้วย คนที่เด็กๆ รู้จักผ่านคุณปู่ยืนอยู่ด้วยกันทุกคน ในขณะที่เสียงทักทายและเสียงหัวเราะด้วยความยินดีเริ่มเบาบางลงนั้นเสียงน่องหมีก็ลอยแทรกขึ้นมากลางอากาศ อ่าๆ มาทำไมกันนี้ น่องหมีถามอีกว่า คนอื่นๆ มาไหมคะ คุณปู่ตอบว่า คนอื่นเขาจะมาบ้าง แล้วน่องหมีอยากรู้อาตู่ทำไมบ้าง อาตู่ว่า น้ำดอกไม้ผู้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเด็กๆ หันมาบอกเด็กๆ ว่า วันนี้วันเกิดคุณปู่ เด็กๆ ก็หันมามองคุณปู่กันเป็นตาเดียว เสียงหนูเขียนกระซิบหนุณาเบาๆ สักพิชซ่า เสียงกระซิบของหนูเขียน จึงได้ยินกันทั่ว เป็นครั้งแรกที่คุณปู่มียิ้ม หันมาบอกเด็กๆ ว่า ไม่ใช่วันเกิดปู่อย่างเดียวนะ แต่ปู่อยากจะเลี้ยงพวกหนูๆ ด้วย ตั้งแต่พาหนูไปวัดโพธิ์แล้ว ปู่อยากจะถือว่าหนูผ่านระดับประถมศึกษาของโรงเรียนดัดดานวิทยาแล้ว เพราะฉะนั้นวันนี้เราจะเลี้ยงฉลองกัน เป็นครั้งแรกที่คุณปู่ยอมให้เด็กๆ สักพิชซ่า และคุณย่านิจก็ยังผัดไทยให้เหมือนเดิม วันนี้มาแปลกวัฒนธรรมผสมผสาน ตะวันออกกับตะวันตก วันนี้คุณปู่ยอมรับแล้วว่า พิซซาก็อร่อยได้ คุณปู่เดินมาทันประโยคสุดท้ายพอดี สวนขึ้นว่า ไม่ ยังไม่อร่อยสำหรับผม แต่ผมยอมรับว่ามันอร่อยได้สำหรับคนอื่น น่องหมีก็ถามขึ้นว่า ทำไมสมุติสีขาว หมีไม่ชอบ คุณปู่ถาม ทำไมละ น่องหมีตอบจริงจัง มันแก่ คุณปู่หัวเราะ น่องหมีอยากรู้ได้สื้ออะไรหรือน้ำดอกไม้ถามบ้างน่องหมีตอบทันที หมีชอบสีฟ้า คุณปู่ตอบทันทีเหมือนกัน หนุณาหันไปกระซิบหนูเขียน เราชอบสีชมพู หนูเขียนสวนทันควัน ก็ระบายเอาฉิ คุณปู่ยิ้มๆ คราวนี้น้ำแข็งกดพุดบ้าง หนูรู้แล้ว คุณปู่หมายความว่า ใครอยากทำอะไรก็ทำ เหมือนเป็นดอกไม้ที่เราปลูกในสวน หนูอยากเขียนหรืออยากระบายสี หนูก็เป็นคนปลูกดอกไม้ในสวนสมุติสีขาวของหนูด้วยมือของหนูเอง หลังจากน้ำแข็งกดพุดจบ คุณปู่ร้องว่า บราโว พระสยามเทวาธิราช คุณปู่เสริมว่า สมุติของทุกคนก็จะไม่ซ้ำอีกต่อไป ทุกคนมีสวนดอกไม้ต่างสีต่างแปลง ปุ่มองไปก็เห็นดอกไม้สีฟ้า สีชมพู สีเหลือง สวยงาม เสียงคุณปู่ร้อง จริงๆ เด็กพวกนี้เด็กๆ ชะโงกมาดูสมุติของเพื่อนๆ แล้วก็หัวเราะกันคิกคัก รวมทั้งมีการขอให้คุณปู่ลงชื่อ คุณย่านิจก็พลอยออกมา เฮฮาด้วย เด็กๆ ก็ค่อยๆ ซักขบวนแถวกลับบ้านไป คุณปู่ออกมาโบกมือลาที่หน้าประตู แล้วยืนมองเด็กๆ จนลับสายตา

ภาคผนวก จ
เรื่องย่อ ป่าจำ ไก่ ตีตตี๋ น่ะจ๋า

พูนัน ปณ จิตโต ชีเว

เรื่อง ป่าจำ ไก่ ตีตตี น่ะจำ

ผู้เขียน ชมัยกร แสงกระจ่าง

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2544

เรื่องย่อ แม่ตีตตีพาตีตตีไปบ้านป่าจำ แต่จริงๆ ตีตตีไม่อยากไป แต่แม่ชวนไปให้นั่งเป็นเพื่อน

ป่าเป็นห่วงไก่ชื่อแม่นันทาของป่า แล้วก็ไปดูมันเรื่อย ๆ มันเคยฟักไข่ทั้งหมด 11 ฟอง ไช้มันก็ฟองเล็กมากอย่างที่หนูเห็นนั่นแหละ โชคดีที่มันจะเปลือกออกมาในวันอาทิตย์ เป็นวันที่ป่าหยุดงาน ป่าไปนั่งดูมันจะเปลือกออกมาด้วย ที่บ้านป่ามีฝนตกหนัก หัวใจป่าเกือบวายไปแล้วตอนที่เดินลุยน้ำไปหามัน ทั้งแม่ทั้งลูกนอนกันตัวสั่นงันก ฟันเล่าไก่ที่ป่ายกสูงขึ้นไปนั่นปรึมๆ น้ำที่เดียว ป่าก็เลยหอบใส่ตะกร้าทั้งแม่ทั้งลูกเอาเข้าไปไว้ในบ้าน ป่านึกไม่ออกจะเอาไปไว้ที่ไหนดี ย้ายไปไว้ที่คุณยาย ท่านก็มีอายุมากแล้ว ในที่สุดป่าก็นึกขึ้นมาได้ว่า ป่าควรจะให้สัตว์ได้อยู่ในที่ที่ควรจะเป็นที่ของมัน เช้าวันจันทร์ป่าก็เลยลางานขับรถเอาลูกเจี๊ยบใส่ตะกร้าไปบ้านน้องป่าที่สุพรรณ เอาไปฝากเลี้ยงไว้โดย ป่ามีข้อแม้ว่า มันโตเมื่อไหร่แล้วจะมาเอาคืนโดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่นันทา ส่วนลูกจะให้คนที่ช่วยเลี้ยง ป่าจำเป็นพี่สาวของแม่ไก่ เป็นอาจารย์สอนมหาวิทยาลัยอยู่กรุงเทพฯ เขาเอาไก่ชื่อ แม่นันทาพร้อมลูกๆ 7 ตัวมาฝากไก่เลี้ยง ผ่านไปได้ไม่นาน ป่าจำไม่มารับไก่คืน แม่นันทาก็ฟักไข่ใหม่ ไข่ใบมันเล็กเหลือเกินตอนนี้แม่นันทามีไข่ทั้งหมด 6 ฟอง ไก่ทำของมันแตกไปฟองหนึ่ง วันหนึ่งป่าจำไปเยี่ยมแม่ไก่

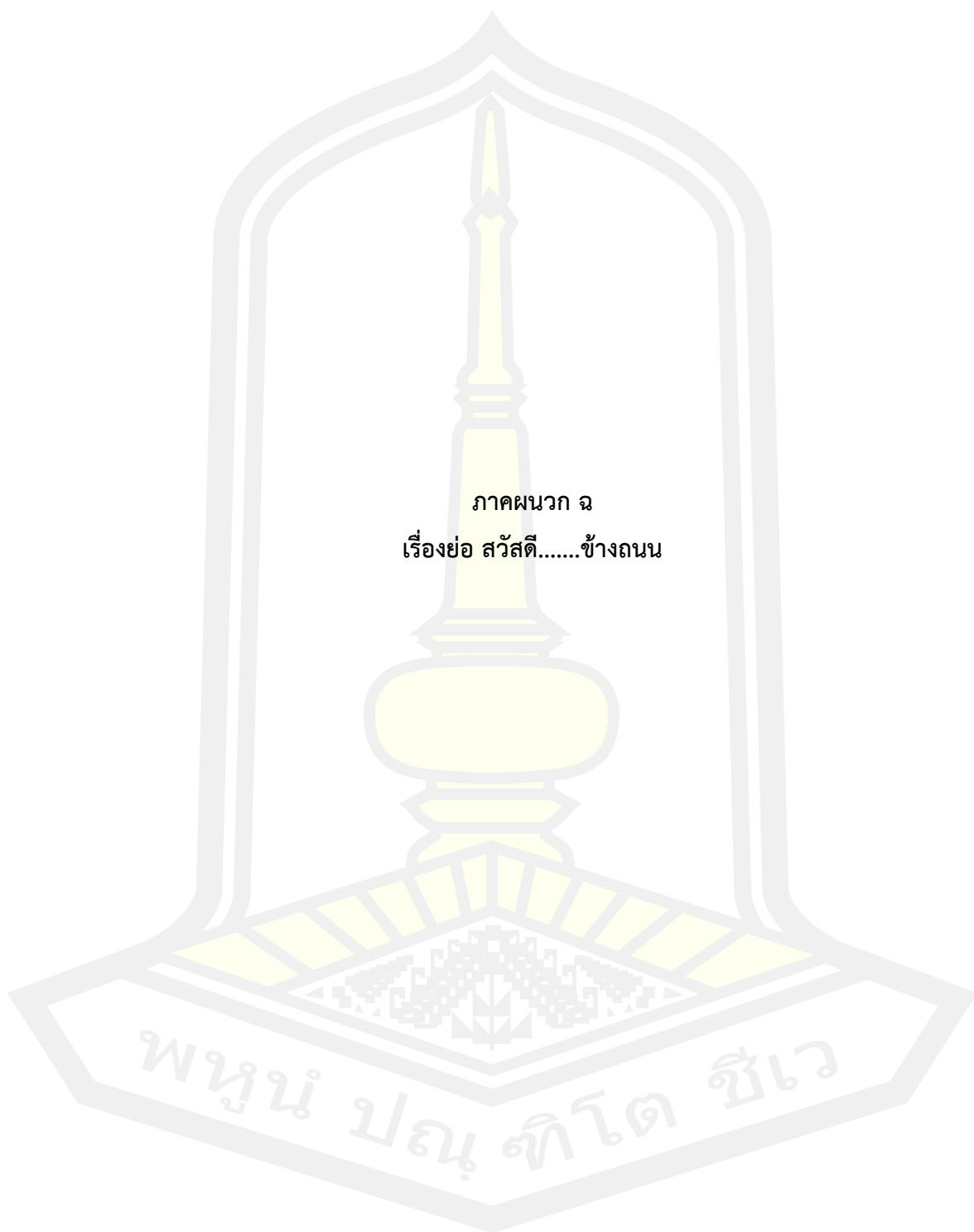
ไก่พยายามนึกหาคำพูดเพื่อเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้ป่าจำฟังตามที่เป็นจริงซะ ไก่และแม่นอนไม่ตื่นเลยไก่ก็หายไปหมดแล้ว เสียงป่าจำร้อง โ๊ะ โ๊ะ สลับกับเสียงยายตีตตีแก็ดแดร้งว่า ูใจร้ายๆ ไก่หันมาก็เห็นน้ำตาของป่าจำไหลลงมาเป็นทางตามร่องแก้ม ยายตีตตีร้องขึ้น ถ้าป่าจำอย่าร้องให้แม่นันทาไม่ได้ขึ้นสวรรค์นะ แม่เดินลงมารับป่าจำ แล้วเรื่องไก่กับงูเหลือมก็ถูกเล่าอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้มีรายละเอียดเรื่องที่แม่ได้ยินเสียงไก่ร้องอ้อๆ จากนั้นไก่พาป่าจำกับยายตีตตีไปดูรังไข่ฟักไข่ที่พ่อของไก่นำมาให้ไก่เลี้ยงหลังจากแม่นันทาหายไป แล้วป่าจำก็ให้ไก่เปลี่ยนชื่อให้มันเถอะ ให้เปลี่ยนเป็นนั่งเปรี้ยว

ป่าจำมาเยี่ยมแม่ไก่อีก เสียงแม่ร้องว่า พี่จามา แม่เอาร่มไปรับป่าจำ และป่าจำสั่งให้ไก่ไปอาบน้ำ สระผมด้วย ตอนนี้ไก่ดีใจมากเพราะไก่ออกไปกรุงเทพฯ มาก ป่าจำรับชวนไก่ขึ้นรถ แล้วได้นั่งคู่กับป่าจำ

ไก่ผ่านคืนแรกในบ้านป่าจำไปด้วยดี ป่าจำให้พี่แดงจัดเตียงให้ไก่ในห้องว่างข้างๆ ห้องป่าจำ ที่เดิมเป็นห้องของยายใหญ่ แต่ต่อมายายใหญ่ขึ้นบันไดไม่ไหวย้ายลงไปนอนข้างล่าง ห้องก็เลยว่างหนึ่งห้อง พอตื่นเช้าขึ้นมาก็ล้างหน้าแปรงฟัน อาบน้ำ พอถึงตอนจะแต่งตัวนี่สิ ไก่ก็เริ่มคิดหนัก เพราะไม่รู้จะใส่เสื้อตัวไหน ไก่โตเร็วเกินเสื้อ เซ้านี่พี่แดงทำข้าวต้มและๆ หลังจากกินอาหารตอนเช้าเสร็จแล้ว ป่าจำก็พาไก่ไปเที่ยวห้างอยู่ใกล้ๆ บ้าน ห้างเปิดสิบโมงครึ่งและมันปิดสามทุ่ม จุดแรกที่ป่าพาไก่ไปก็คือแผนกขายเสื้อเด็ก ป่าเลือกเสื้อยัดกับเสื้อเชิ้ตและกางเกงขาสั้นให้ไก่สามชุด ไก่รู้สึกแย่มากๆ ป่าเอา

เสื้อและกางเกงตัวเก่าของโก้ใส่ลงไปในถุงของห้าง จากนั้นป้าจำพาโก้ไปที่แผนกหนังสือเด็ก แล้วบอกโก้ว่า โก้เลือกหนังสือเองนะ ป้าจะไปซื้อของที่ชั้นล่าง แล้วนั่งอ่านรอป้าที่นี้แหละ เดี่ยวป้ามาป้าจ่าย ตั้งค้ให้ โก้รับค่า โก้อยู่สุพรรณไม่เคยเห็นร้านหนังสือมาก่อนเลย แม้ไม่เคยพาโก้ไปสักครั้ง โก้เดินไปเดินมาก็สนใจหนังสือแปลเล่มที่ชื่อ **ขบวนการจับโก้** โก้สงสัยว่ามันจับโก้กันยังงี้ โก้ก็มีโก้ให้จับเยาะอยู่แล้ว หลังออกจากห้างแล้วป้าจำเล่าเรื่องตลกให้โก้ฟังหน่อย วันหนึ่งป้ามาห้างแล้วก็จอดรถ ป้าเอารถไปจอดชั้นสองแต่จำไขว่เขวเป็นชั้นสี่ เพราะวันก่อนเอามาจอดชั้นสี่แต่ไปเดินหาที่ชั้นสอง โก้ฟังแล้วก็หัวเราะ ป้าบอกโก้ว่า เรากลับบ้านกันดีกว่านะ ป้าจำเป็นครูของจุก แล้วป้าจำขอให้พี่จุกพาโก้ไปเที่ยวเล่นหน่อยสิ เพราะครูมีงานต้องทำ พี่จุกก็พาโก้เดินไปตามถนนในมหาวิทยาลัย ผ่านสวน ผ่านพุ่มไม้ใบหญ้าไปตามเรื่อง ดูว่าพี่จุกก็ไม่มีเป้าหมายอยู่เหมือนกัน พี่จุกพาโก้ไปที่บึงน้ำใหญ่ด้านหน้าอีก โก้ยืนมองขอบสระที่เป็นหินก้อนใหญ่ๆ พี่จุกถามว่า กินไอติมไหมโก้ โก้พยักหน้า ในที่สุดโก้ก็ได้มาเดินอยู่ที่ศูนย์การค้าแห่งหนึ่ง พี่แดงกับลุงสินแยกกันไปคนละทาง เรานัดเจอกันตอนบ่ายสามโมงที่หน้าบันไดเลื่อนชั้น 2 ซึ่งเป็นชั้นที่ลุงสินจอดรถ เสียงพี่แดงบอกก่อนแยกไปเดินซื้อของ พวกผู้หญิงก็รีบเดินกันทำให้โก้มองตามเพื่อนๆ ที่วิ่งอยู่ข้างหน้า ความจริงโก้อยากจะไปที่ห้องขายหนังสืออีกสักครั้ง โก้พยายามนึกถึงคำพูดของครู และข่าวสารที่โก้ได้ยินคุณครูพูดอยู่บ่อยๆ นี่กระมังที่เขาเรียกว่าตุ้เกมคอมพิวเตอร์ เกมที่คุณครูเคยบอก เป็นเกมทำลายจินตนาการของเด็กกรุงเทพฯ แต่ตอนนั้นโก้ก็ไม่ออกเลยว่า ทำไมครูพูดอย่างนั้น คนอยู่ในกรุงเทพฯ ได้เล่นเกมคอมพิวเตอร์ มีแสง สีเสียง เขาโชคไม่ดีอีกหรือ แต่พอได้มาเห็นกับตา โก้ก็ลังเลอยู่ระหว่างความสนใจและความไม่พอใจ จอหนึ่งว่างพอดี ดีดีตรงเข้าไปหยอดสตางค์ โก้มองตามเหรียญสิบบาทสองอันที่หายเข้าไปในช่องอย่างเสียใจ นี่ถ้าโก้จะเล่น โก้ก็ต้องเสียเงินยี่สิบบาทสินะ จี๊ดกับแก้ววิ่งกลับหายไปจะไปเล่นอีกเกมหนึ่ง สร้อยฟ้าก็ชวนมาลาตีไปด้วย เสียงวิมลาร้องตะโกน สามโมงเจอกันตรงบันไดเลื่อนนะ โก้มองตามพวกที่วิ่งไปดีดีร้อง โก้ นายอย่าไปนะ จัวยามีมีไว้ด้วย ไชโย เสียงยายมีมีร้อง ดีดีมองหน้าโก้ โก้พยักหน้ายายมีมีควักเหรียญสิบบาทสองอันออกมาทันที ป้าจำเดินลงมาจากรถแล้วบอกโก้ว่า โก้แม่เขาโทรศัพท์มาตามแล้ว โก้จะกลับบ้านพรุ่งนี้ แต่รู้สึกว่าจะเป็นประโยคคำสั่งไปหน่อย โก้จึงต่ออีกเบาๆ ว่า ได้ไหมอะ ป้า ป้าเอื้อมมือมาลูบหัวโก้หัวเราะเบาๆ คิดถึงบ้านแล้วละซี ป้าจำสั่งให้โก้อาบน้ำและรีบเข้านอน เพราะพรุ่งนี้เราเดินทางแต่เช้า คืนนี้โก้หลับเป็นตาย อาจเป็นเพราะว่ากระโดดโลดเต้นมาตลอดทั้งวัน รุ่งขึ้นโก้ตื่นแต่เช้า อาบน้ำแต่งตัวนั่งคอยป้าอยู่ในห้อง ป้าจำเปิดประตูเข้ามา พอเห็นโก้นั่งอยู่ ป้าก็ทำตาโต ป้าก็แต่งตัวแล้วเหมือนกัน ว่าแล้วเราสองคนป้าหลานก็ลงไปกินอาหารเช้า พอกินข้าวเสร็จป้าจำก็ให้โยกของฝากแม่ไปใส่ท้ายรถ พอเปิดประตูรถจะขึ้นนั่ง ป้าจำก็ร้องว่า โก้นั่งข้างหลัง โก้หันไปดูหน้าป้าจำ คุณยายจะไปด้วย ในที่สุดรถของป้าจำก็เลี้ยวเข้าในหมู่บ้าน ให้รถจอดสนิทก่อนโก้ จะรีบอะไรกันนักหนา โก้ก็เลยเปิดประตูค้างอยู่อย่างนั้น พอรถจอดสนิทโก้ก็วิ่งลงมา แม่ยืนอยู่ที่บันไดบ้าน โก้มองแม่เพียงแวบเดียวเองแต่กลับวิ่งไปเตะหมา แล้วก็ไปหาฝูงไก่จนพวกมันแตกกระเจิงกระจาย

ภาคผนวก ฉ
เรื่องย่อ สวัสดิ์.....ช้างถนน

พูน ปณ จิต ชีเว

เรื่อง สวัสดิ์.....ข้างถนน
 ผู้เขียน ชัยภัทร แสงกระจ่าง
 ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2547

เรื่องย่อ โลกรอบตัวผมนี่ช่างเต็มไปด้วยความอบอุ่น ผมเกิดมาพร้อมกับเต้านมของแม่ ยังไม่ทันได้ลืมตาดูโลกเลย ผมก็รู้จักกับเจ้าเต้านมนี้ก่อนแล้ว มันอ่อนนุ่มชวนขยี้มและมีน้ำที่มีรสอร่อยที่สุดในโลก ระงมหมดยกครับ นี่เป็นสำนวนที่ผมได้มาภายหลัง แม่มาพอดี ตอนที่ผมกำลังจะขาดใจตาย ผมลอยลงจากอ้อมกอดนั้นแบบไม่ทันตั้งตัวแล้วหล่นตุ๊บลงไปในแอ่งดินสุดที่รัก ยิ่งตัวโตเราก็งินจุ แค่นมแม่ไม่พอสำหรับเราเสียแล้ว เราทุกตัวเริ่มออกอาการอยากกินโน้นกินนี่ อาการอยากเกิดขึ้นจากจมูกของเรา ทันทีที่มีกลิ่นหอมของอะไรสักอย่างลอยมาเตะ แม่ประกอบวีรกรรมการขโมยไส้กรอกของคนขายไส้กรอกได้อีกสองครั้ง ครั้งหลังนี้แม่ได้กินด้วย เพราะไส้กรอกพวยยาวขึ้น และผมกับพี่ๆ ก็รู้แล้วว่าแม่ก็หิวโหยไม่ต่างจากเรา ผมหลับตาปี กลิ่นเหม็นขอบกลทะเลักเข้าเต็มจมูก อะไรบางอย่างครอบคลุมหัวผมไว้จนมืดมิด แล้วก็มีเสียงอีกเสียงหนึ่งตามหลังมาในช่วงเวลาไม่ห่างกันนัก ดังในระดับรุนแรงพอกัน แต่ดังไม่เหมือนกัน คินนี่เป็นคินแบบที่แม่เรียกว่า "คินหมาคราง" เพราะบนท้องฟ้าค่อนข้างดำมืด ผมเดาเออว่าน่าจะเป็นเพราะฝนใกล้ตก พวกพี่ๆ กอดกันกลมอยู่ตรงปากประตูบ้าน เราทุกตัวจะเออชะแอ่คอยแม่ มีเสียงพี่สาวผมตัวโตละเมอร้อง แม่ได้รับบาดเจ็บมาอย่างแสนสาหัส ใบหน้าด้านซ้ายของแม่เต็มไปด้วยเลือด ส่วนหนึ่งกองแห้งอยู่บนดวงตา ขาขวาด้านหลังห้อยร่องแรงและไม่มีเรียวแรงที่จะเดินต่อไปได้อีก แม่ลุกขึ้นนั่งอยู่สักพักหนึ่ง จึงลากตัวเองช้าๆ ไปบนพื้น โดยมีพวกเราวิ่งร้องแวกๆ ตามไปจนกระทั่งถึงบ้านของเรา ผมค่อยๆ ลัดเลาะจากรั้วมาจนถึงประตูบ้าน มองเข้าไปในช่องเล็กๆ ของประตูและเริ่มส่งเสียงเรียกตามแบบแผน แม้เขาจะสั่งให้ซ่อนตัวอยู่ริมโถงที่ดูเย็นและปลอดภัย แต่ผมก็ไม่อาจซ่อนอยู่ได้นาน เพราะกลิ่นอะไรบางอย่างมันบอกผมว่า นั่นคืออาหารของผมการมีคนเป็นผู้คุ้มครองให้นี่เป็นความสุขครั้งแรกของผม แต่เป็นความสุขที่ไม่ยั่งยืนนานเท่าไรหรอก เด็กโหน่งพาผมกลับไปที่บ้านหลังเดิม เราสองคนเดินผ่านกลิ่นความตายไปอีกครึ่งหนึ่ง ผมยังอ่อนเปลี้ย พอถึงบ้านเขาก็วางผมลงตรงหน้าประตูรั้ว เอามือดันผมให้ลอดเข้าไปทางใต้ประตู ถ้าเขาเป็นหมาเหมือนผม เขาก็จะสามารถลอดเข้ามาได้เช่นกัน ยายป้าเดินกลับไปแล้ว เด็กโหน่งยืนหันหลังขว้างทำท่าเหมือนมองหาผม ความจริงผมอยู่ใกล้เขานิดเดียว ผมอยากจะส่งเสียงเป็นสัญญาณว่าผมอยู่ที่นี่ บ้านของเทพิดานี้สมควรเรียกว่าบ้านแสนสุขของสัตว์สี่ขาโดยแท้เพราะบ้านทั้งหลังเป็นของหมาและแมวนอกจากเทพิดาใจดีแล้วผมไม่เห็นคนอื่นได้อีก เธอและบรรดาสัตว์ทั้งหลายครอบครองบ้านหลังนี้ ป้าใจดีพาผมออกไปนอกบ้าน พลาบสั่งว่า “คินต่อไปหนูต้องนอนนอกบ้านนะ...เพราะหนูเป็นหมา” ทำไมแมวได้นอนในบ้านและทำไมหมาต้องนอนนอกบ้าน นี่เป็นปริศนาที่คาใจผมมาโดยตลอดจนโต ป้าวางผมลงที่หน้าบ้าน หมาใหญ่ทั้งห้ากรูเข้ามาทีเดียว โดยเฉพาะยายมะเกลือเขียวขาว “แวก” ผมส่งเสียงพร้อมกับทำท่าคารวะแบบเดิม แถมฉีราด นิดหน่อย ผมได้กลิ่นของเด็กโหน่งประมาณสองครั้ง แต่ทุก

ครั้งผมไม่เคยได้สัมผัสตัวเขา เพราะเขาจะมายืนอยู่ห่างๆ พอผมได้กลิ่นเขาก็เดินลับหายไปครั้งที่สองนี้
 ป้าใจดีเห็นตัวเขาด้วย แอบบอกกับผมว่า "นายเก่าเขาห่วยแฉะ" บะหมี่สำเร็จรูปหมดไปตั้งแต่สอง
 วันที่แล้ว และผมกำลังวางแผนจะแห่บ้านคุณพงษ์แทนอาหาร เขาก็กลับมาพอดี เป็นเวลาเกือบพลบ
 ค่ำแล้วละครับที่ผมได้กลิ่นเขาลอยมาอย่างเต็มจมูก ท้องผมซึ่งกำลังร้องจ๊อกหยุดทันที ต้องตามผม
 มองสวนแสงไฟและรู้ได้ในทันทีว่าเขาก็เป็นห่วงผมเช่นกัน นับแต่วันนั้นมา ผมก็เลยกลายเป็นหมา
 ประจำคิวมอเตอร์ไซค์หน้าหมู่บ้านของคุณพงษ์ แต่ก็น่าแปลกที่ผมไม่เคยเห็นคุณพงษ์เลยแม้แต่ครั้ง
 เดียว ผมมีความสุขดี เพราะแดนเพื่อนของผมดูแลผมอย่างดี นอกจากสัมพันธ์อันดีกับคนที่เป็
 นมอเตอร์ไซค์รับจ้างแล้ว ผมยังเข้าไปสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหมาที่หางออกไปอีกสองสามซอยด้วย
 เป็นหมาที่เขาเรียกกันว่า หมา ไอ.เอ็ม.เอฟ ล้วนแต่เป็นหมาฝรั่งทั้งสิ้น ตัวหนึ่งเป็นหมาโด้เบอร์แมน
 หน้าตาน่าเกลียดพิลึกละ วันหนึ่งผมก็ทำให้แดนเสียใจ ลูกค้ายคนหนึ่งเดินเข้ามาใช้บริการเขามีกลิ่น
 แห่งความตายที่น่าสยดสยอง ผมเชื่อว่าเขาเป็นเพชฌฆาตหมาแน่นอน มีกลิ่นบางอย่างที่โชยออกมา
 จากตัวเขา ชีวิตของแดนเลวร้ายลงเรื่อย ๆ เขามามากขึ้น เพราะเหตุที่ไปหลงรักผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งเป็น
 สาวโซ้อยู่ที่ร้านป้าเจี๊ ซือมารี แต่มาริไม่ชอบแดน เพราะเธอมีแฟนอยู่แล้ว แดนก็เลยยิ่งมามายและ
 อ้วกใส่ผมหนักขึ้นทุกวัน ในที่สุด เรื่องของผมกับแดนก็ลงเอยแทบไม่ต่างกับกับครั้งอื่น ๆ ผมรักเขาเน
 ครับ แต่เขาเป็นคนที่ไม่มีวันที่จะเข้าใจหมาและไม่มีวันจะรู้ด้วยความรู้สึกเหมือนหมา ผมวิ่งไปเรื่อย ๆ
 มองสองข้างทางด้วยความแปลกใจสุดขีด นี่ผมกำลังอยู่ในเมืองหลวงแน่หรือ เพราะพ้นจากทุ่งนาที่มี
 วัชมาแล้ว ภาพสองข้างทางที่ผมเห็นคือต้นไม้กับสนามหญ้า ในที่สุดผมก็มาถึงที่ไม่มีน้ำ เป็นทางเข้า
 สถานที่แห่งนี้ ผมวิ่งแบบไม่ต้องดูตามหาตาคนเลยละครับ มีเสียงคนไล่หอบแฮ่ก ๆ และเสียงกระบอง
 ฟาดตามหลังมา ถึงแล้วละครับ แต่คราวนี้เป็นคดีหาสน์ ไม่ใช่บ้าน ผมเคยอยู่บ้านหลังเล็ก ๆ แบบบ้าน
 เด็กโหน่ง บ้านหลังกลางๆ อบอุนแบบบ้านป้าใจดี บ้านหลังกลางๆ แห่งนี้แบบบ้านคุณพงษ์ เพิ่งของ
 แดน คือนั่นผมนอนไม่ค่อยจะหลับเลยครับ แปลกที่สำหรับหมาข้างถนนอย่างผม การไม่ได้นอนติด
 พื้นดินมันเป็นทุกข์อย่างยิ่ง เพราะผิดธรรมชาติหมา ผมวิ่งต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง เพราะผมเป็นหมาข้าง
 ถนน นอกจากรักษาระดับการวิ่งให้แลดูงดงามแล้ว เรายังต้องระมัดระวังตัวไม่ให้ภาพลักษณ์ ดูน่ากลัว
 เกินไปสำหรับคนอื่นด้วย ผมเดาเอาว่าเธอก็คงเล็ดรอดหนีออกมาจากบ้านไหนสักบ้านหนึ่งเหมือนกัน
 ผมเดินหงอยเหงาออกมาจากวัด ผมคงไม่กลับไปหมู่บ้านนั้นอีกแล้วนั่นไม่มีอะไรดึงดูดใจผมอีกแล้ว
 แม้จะเป็นหมู่บ้านที่ปลอดภัยมาก ในที่สุดผมก็มาถึงสถานที่แห่งนี้ น่าจะเป็นอาคารสำหรับกิจการ
 อะไรสักอย่าง เพราะมีสนามกว้าง รั้วโปร่ง มีไม้ดอกไม้ประดับงดงาม จบเรื่องกลิ่นแห่งความผิ
 ดนั้นไป ได้ ผมก็ตั้งใจว่าจะกลับไปหาโหน่ง ผมไม่นึกหรอกครับว่าจะมีวันนี้ วันที่โลกจะแยกออกเป็นสองซีกด้วย
 เหตุอะไรที่ไม่น่าเกิด ร่างของผมหล่นลงไปในกลุ่มแห่งความดำมืดที่เต็มไปด้วยกลิ่นของความตายอัน
 น่าสยดสยอง กระสอบใบที่วัดร่างผมเข้าไปนี้เคยรองรับร่าง กลิ่นแห่งความพรั่นพรึงฉุนกึกเข้าจมูกแล้ว
 ร่างของผมก็ลอยสูงขึ้นก่อนหลุดออกจากหลุมดำนั้นและหล่นลงกระทบพื้นแข็งเสียงดัง ไม่มีเสียงร้อง

ออกมาจากผม เทพธิดาส่งว้ายคู่กับเพชรฆาตหญิงกระหนุงกระหนิง ผมอ่านออกจากกลิ่นตัวของเธอ
ทั้งสอง เธอต่างก็ไม่ไว้ใจกัน

ภาคผนวก ช
เรื่องย่อ เด็กหญิงแห่งกลางคืน

พูนัน ปณ จิตโต ชีวะ

เรื่อง เด็กหญิงแห่งกลางคืน
ผู้เขียน ชมัยกร แสงกระจ่าง
ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2548

เรื่องย่อ ขอยสุดท้ายของหมู่บ้านสวรรค์โลกนิเวศเป็นชอยนอกโครงการ ทำราวกับเป็นชอยของหมู่บ้านโดยถือโอกาสเชื่อมต่อกับขอยสุดท้ายซึ่งชอยมีนัยถึงสวรรค์ชั้นเจ็ดว่าดาวดิงส์ ชอยนอกหมู่บ้านนี้หลายคนชอบเรียกว่าชอยรกหนัก ๆ เด็กหญิงวัยประมาณเจ็ดขวบมองดูร่างของคนแปลกหน้าตัวใหญ่กับตัวผอมที่นอนอยู่บนพื้นบ้านอย่างไม่แน่ใจว่า จะทำอย่างไรดี เธอมองสบตาหญิงแก่ที่หลบอยู่อย่างขอคำปรึกษา หญิงชรามองดูสองหญิงที่มีท่าทีบุกรุกอย่างไม่สบอารมณ์ นางฟ้าของเธอใส่ชุดสีเขียว เพราะเป็นชุดเดียวที่เธอจำนนอยู่ในความทรงจำ เป็นชุดของใครไม่รู้ แต่มันอยู่ในความฝันเสมอ นางฟ้าจะมาครั้งละสององค์ เปิดประตูออกจนกว้างแล้วก็โค้งให้เธอনাแปลกที่นางฟ้านุ่งกระโปรงเหมือนเด็กนักเรียนที่โรงเรียนตอนเต็นรำ ราฟิงตื่นขึ้นมาจากความฝันอันหอมหวาน ข้าวมันไก่หายวับไป เธอเลยมือที่ยังแตะอยู่ที่ริมฝีปากอย่างงง ๆ ไม่มีรสชาติอย่างในความฝันแม้แต่น้อย วันที่สี่ของการนอน และเป็นวันที่สามของการส่งข่าวให้ ผีปอบของหนูพินก็ค่อยฟื้นขึ้นมาและคุณแก้วก็เพิ่งสังเกตว่าไขหนึ่งโหลในตู้เย็นหายไปครึ่งโหล คุณแก้วก็เรียกหนูพินมาซักฟอก ยายออกมาเดินอยู่ข้างบ้าน ชีมือไปที่ตัวบ้านแล้วพูดขึ้นว่า “ บ้านของกูๆ ” แบ่งเปียก

หมอบเงียบเพราะกลัวยาย เด็กหญิงราฟิงกำลังสาวบะหมี่ปู เส้นยาวยาว ไปจนถึงฟ้าโนนมีพระอินทร์นั่งดูตาปริบ ๆ ระยะนี้เกชออกอาการแปลก ๆ ทำให้คุณชวนชมเฝ้าสังเกต คุณชวนชมชอบไปซุสเปอร์มาร์เก็ตและซื้อของมาตุณไว้ทีละมาก ๆ ตลอดเวลาที่ผ่านมากะก็ไม่เคยขโมยกินแอบกินหรือทำอะไรที่ทำให้ คุณชวนชมต้องจับตาดูทั้งสิ้น คุณชวนชมชอบคุยให้เพื่อนบ้านฟังว่า เกชเป็นคนใช้ที่ดีทีเดียวเพราะซื่อสัตย์และใจเย็น แต่วันนี้คุณชวนชมเริ่มไม่แน่ใจเพราะเห็นเกช เข้ามาหยิบจับของแห้งบ่อยครั้ง หนูพินกับเจ้าหลอดเดินเข้าไปจนเกือบถึงบ้านผีปอบ ในจำนวนเพื่อนกันสามคน หนูพินรู้ดีว่าเกชเป็นคนที่ย่านหนังสือเก่งที่สุด ดังนั้นเกชซึ่งแม้จะเรียนไม่สูงนักแต่มีนิสัยชอบอ่านอยู่แล้วจึงพลอยเป็นนักอ่านไปด้วย เช้าวันรุ่งขึ้นเกชตื่นมาพร้อมกับความรู้สึกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันวานนั้นคือความฝัน พอเดินเข้าไปในครัวเห็นคุณชวนชมยืนอยู่หน้าเตาไฟ เกชก็สะดุ้งโหยง คิดว่าถึงอย่างไรเสียคงต้องโดนตำฐานตื่นสายกว่า ความจริงยายกับราฟิงไม่ได้ย้ายไปไหนและไม่ได้ถูกใครจับไป เพียงแต่ตอนที่ไดยินเสียงรวิ้งเข้ามาในชอย

หญิงชราผู้หวาดกลัวตำรวจมากจนน่าแปลกใจก็พาราฟิงหนีออกทางด้านหลัง เด็กหญิงก็เดินไปรอบ ๆ บ้าน โดยมีแบ่งเปียกเดินตาม มีเสียงร้องห้ามของเกชดังเบา ๆ เป็นระยะ ๆ “ คุณคะ ... ระวังยาย ” เกชไม่รู้เหมือนกันว่าจะเกิดอะไรขึ้น หากยายแก่ คนนั้นตื่นขึ้นมาในขณะที่คุณชวนชมกำลังเดินไปเดินมาอยู่อย่างนี้ น่าแปลกที่เด็กหญิงกลับเดินตามคุณชวนชมไปทุกอย่างก้าว แล้วยังกระซิบบอกคุณชวนชมอีกว่า “ ยายกำลังนอน ” เด็กหญิงร้อง “ ยาย ” ทำท่าจะวิ่งไปหา แต่คุณชวนชม

ตั้งมือไว้ “ไม่ต้องไป” เกษเดินลัดไปตามช่องทางที่รื้อครั้นนั้นปากก็ร้องเรียก ตาก็มองหา “หนู ๆ ะ รำพึง” ทันใดนั้นเกสรู้สึกเหมือนมีตัวอะไรสักอย่างลื่นและชวนให้ขยี้แซงเคลื่อนผ่านหลังเท้าไป เกษตกใจเมื่อตื่นขึ้นมาพบว่าเด็กหญิงรำพึงนอนอยู่หน้าเตียงเธอกำลังเคี้ยวปากจิบ ๆ อย่างสบายอารมณ์ด้วยความเข้าใจว่าเด็กหญิงแอบเข้ามานอนเอง เด็กหญิงรำพึงอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่ เสียงเด็กหญิงบ่น “หนูไม่ชอบห้องนี้เลย ไม่มีปลาซักตัว” เกษได้ยินก็นึกขำ เด็กหญิงเข้ามาอยู่ในห้องนอนแล้วแต่ไม่ยอมหลับ คุณกุลยาเดินตามเกษเข้าไปในบ้าน เด็กสาวมองเข้าไปในรถแววหนึ่งพอมองไม่เห็นร่างของเด็กหญิงพอมองค่าเธอก็หันเสีย “หนีไปอีกแล้วละมั้ง” แต่พอคุณกุลยาอธิบายความประสงค์ที่จะขอพบคุณชวนชม เกษก็ค่อยสบายใจขึ้น คุณชวนชมตื่นแล้ว แต่ยังไม่ทันคิดว่าจะมีแขกมาแต่เช้า พอเกษเข้าไปบอกว่าคุณกุลยามาหา เธอก็ยืนหน้าบ่นพึมพำว่า “อะไรกันแต่เช้า” เมื่อเห็นหน้าคุณกุลยา คุณชวนชมก็ยิ้มแยมแจ่มใสเป็นอันดี “มีธุระอะไรหรือคะ” คุณกุลยามาพาเด็กหญิงรำพึงไปกินของว่างด้วย คุณวัฒนาเดินเข้ามาหาภรรยาในครัว และพฤติกรรมของเด็กหญิงรำพึงที่ได้รับฟังจากผู้อำนวยการถูกถ่ายทอดอีกครั้งผ่านสามีภรรยา หญิงสาวรู้สึกตกใจ และเริ่มเป็นห่วงลูกสาว แต่พอออกไปเห็นหน้าของเด็กสองคนที่นั่งหัวเราะอยู่ด้วยกัน หญิงสาวก็เริ่มเป็นห่วงเด็กหญิงกำพร้าด้วย เด็กหญิงรำพึงนั่งแถวหน้าสุดตามคำสั่งของครูประจำชั้นอนุบาล ๒ ที่ชื่อสิริรัตน์ เป็นครูคนที่เคยสั่งให้รำพึงออกนอกห้องเมื่อครั้งก่อนนั่นเอง คราวนี้เธอได้รับคำสั่งพิเศษให้ดูแลรำพึงอย่างดีโดยมีหมายเหตุ คำว่าดีด้วยว่าอย่าให้คลาดสายตา เพราะรำพึงเป็นเด็กมีปัญหาแถมด้วยคำสั่ง ห้ามตี ห้ามว่า นั่นเป็นข้อที่ทำให้ครูกว้างอกใจ เด็กหญิงเป่ที่นั่งคู่กับน้ำใสถูกย้ายไปนั่งกลางห้อง เด็กชายขวัญฟ้าที่เคยนั่งกลางห้องต้องย้ายไปนั่งหลังห้อง นับเป็นความเปลี่ยนแปลงที่ เด็ก ๆ ไม่ค่อยสบายใจเท่าไรนัก เด็กหญิงรำพึงกับป้าแจ่มกลายเป็นเกลอประจำโรงเรียนไปเสียแล้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนบอกป้าแจ่มว่า “ฝากไว้ก่อนนะ แจ่ม ดูแลให้เป็นพิเศษเลย ป้าแจ่มภูมิใจอยู่อีกโขที่ได้รับมอบหมายให้ดูแล รุ่งเช้าคุณวัฒนาไปกับคุณกุลยารับรำพึงไปโรงเรียนด้วยท่าทางไม่สบายใจ ส่วนน้ำใสยังเด็กเกินกว่าจะเข้าใจความไม่สบายใจของผู้ใหญ่ได้ คุณวัฒนาไปกับคุณกุลยาขับรถออกตระเวนไปตามถนนต่างๆ ในกรุงเทพฯ จส. ๑๐๐ ออกข่าวว่า เด็กผู้หญิงสองคนหายออกไปจากบ้านโดยไม่มีร่องรอยใดๆ คนรายงานข่าวทำท่าเหมือนกำลังจะมีชีอยู่เกิดขึ้นใน พ. ศ. นี้หนูพินกับเจ้าหลอดพร้อมใจกันไปบนศาลพระภูมิหน้าหมู่บ้านขอให้เด็กสองคนปลอดภัย เด็กหญิงรำพึงกลับมาเจอคุณยายชวนชมอีกครั้ง คุณชวนชมออกจากโรงพยาบาลแล้วและเดินกระเื่องกระเื่องอยู่หน้าบ้าน พอรถวิ่งมาจอดตรงหน้าบ้าน เกษร้องว่า “มาแล้ว” หญิงซาก็เดินกลับเข้าไปนั่งที่เก้าอี้ตัวเดิมเหมือนไม่เคยคอยใคร เด็กหญิงรำพึงผู้หนีไปเพราะคำว่าตำรวจ ไม่มีใครอยากเชื่อเรื่องที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเลย ป้าแจ่มได้เลื่อนสถานะจากแม่บ้านเป็นครูคนหนึ่งโรงเรียน ได้สอนนักเรียนหนึ่งคนที่ครูทั้งโรงเรียนไม่กล้าสอน ในอีกสถานะหนึ่งป้าแจ่มก็เป็นเด็กนักเรียนไปด้วยเพราะป้าแจ่มเข้าไปนั่งฟังครูตัวจริงสอนไปพร้อมกัน เด็กหญิงรำพึงเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วจนป้าแจ่มตกใจ ครูตัวจริงก็ตกใจ ผ่านไปเทอมหนึ่ง รำพึงกลายเป็นเด็ก

ขยันเรียนของโรงเรียนไปแล้ว เพราะครูป่าแจ่ม เวลาเดินไปไหนมาไหนในโรงเรียน รำพึงกลายเป็นคนสำคัญ วันหนึ่งขณะนั่งรอรถ และน้ำใสออกไปวิ่งเล่นอยู่กับเพื่อนคนอื่น ป่าแจ่มเดินผ่านมานั่งคุยด้วย นับแต่วันที่รำพึงได้เป็นที่หนึ่งของเขต ครูป่าแจ่มก็กลับไปชงกาแฟตามเดิม เพราะผู้อำนวยการบอกว่า “ไม่เป็นไรแล้วแจ่ม เด็กเขาช่วยตัวเองได้แล้ว” เด็กหญิงรำพึงออกเดินหาป่าแจ่มตั้งแต่เช้า และพบว่าป่าแจ่มชุกตัวอยู่ในห้องกาแฟ พอเห็นรำพึงโผล่ไปหาน้ำตาของแกก็ไหล “หนูต้องขยันเรียนนะ ป้าช่วยหนูไม่ได้แล้ว” รำพึงพยักหน้า

ภาคผนวก ซ
เรื่องย่อ คุณยายหวานชาลีส์ตี้

พูนัน ปณ จิโต ชีเว

เรื่อง คุณยายหวานชาส์ส์ส์

ผู้เขียน ชมัยกร แสงกระจ่าง

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2549

เรื่องย่อ ยายหนูชื่อหวาน ใครๆ ก็บอกว่ายายไม่แก่เลย ใครที่เคยเห็นยายเมื่อตอนอายุเจ็ดสิบ มาเห็นตอนนี้ก็ยังออกปากกันเป็นเสียงเดียวว่าเหมือนเดิม

บ้านยายกับบ้านหนูห่างกันแค่ ๕๐๐ เมตร แม่บอกให้หนูขนของใช้ที่จำเป็นไปไว้บ้านยาย หนูมองดูบ้านสองหลังที่ห่างกันแค่ ๕๐๐ เมตร แล้วก็บอกกับแม่ว่า “จะย้ายไปทำไม หนูก็เอาไว้ที่บ้านนี้แหละ เวลาจะนอนค่อยไปนอนบ้านยาย” ในหนึ่งสัปดาห์ หนูจะต้องเผชิญกับชีวิตอันทุกข์ยากแบบนี้ อยู่ห้าวันหนูเรียกแบบประชดยายว่า “ตกรนก” ส่วนอีกสองวันหนูก็ได้ขึ้นสวรรค์ เมื่อแม่มาถึง แม่ก็จะจอดรถตรงหน้าประตู ไม่กล้าวิ่งรวดเดียวเข้าไปในบ้าน คล้ายเป็นแม่แสนดีและเป็นลูกกตัญญู ต้องลงมากอดหนู และทักทายก่อน เล่าถึงบรรยากาศเย็นวันศุกร์แล้ว ถ้าหนูไม่เล่าเรื่องเข้าวันจันทร์ก็จะเป็นเรื่องไม่สมบูรณ์ ระหว่างสองวันที่แม่และพ่ออยู่กับหนู เราก็จะคุยกันเล่นกันรื่นเริงบันเทิงใจกันในครอบครัว เราสนุกสนานกันสามคนพ่อแม่ลูก โดยมีการพูดถึงพี่ชายสองคน ที่เรียนอยู่ขอนแก่นคนหนึ่ง อยู่เชียงใหม่คนหนึ่ง

เสาร์นั้น แม่ทำหน้าที่ชอบกลตอนที่หนูเล่าเรื่องน้ำมันกระเด็นมาติดแขนและเตาแก๊สยายลุกโพล่ง วันรุ่งขึ้นตอนแม่ไปตลาด ยายก็ได้เตาแก๊สใหม่ เสียงยายบนกระปอดกระแปดว่า “เอามาทำไมของเก่ามันยังดีอยู่แท้ๆ” แม่เต้าของหนูย้อนว่า “ดีของแม่ แต่มันไม่ใช่ดีของลูก” ยายก็เลยเงียบไป เป็นครั้งแรกที่เราสองคนยายหลานกินข้าวด้วยกันด้วยความชื่นมื่น

หนูเล่าเรื่องยายกินแฮมเบอร์เกอร์แล้วท้องอืดให้แม่ฟัง แม่ขำยกใหญ่แล้วก็เลยเล่าเรื่องขนมปังปอนด์ ต้องมีคำว่าปอนด์ด้วย แม่บอกให้ฟังว่าตอนเล็ก ๆ แม่ก็กินขนมปังแบบนี้จิ้มนมเป็นประจำที่ตลาดมีคนทำขนมปังแบบนี้ขาย ดูว่าเขาเป็นคนทันสมัยที่สุดในสมัยนั้น แม่บอกว่าคนที่โตมากับขนมปังปอนด์จริงๆ เป็นน้ำเตน ลูกสาวคนเล็กที่ยายรักที่สุด น้ำเตนเป็นผู้เข้ามาสร้างความสะดวกสบายให้หนู แต่มาสร้างความลำบากให้ยายโดยไม่รู้ตัว อาจเป็นเพราะแม่เล่าจากที่โพลุกท่วมกระทะ ตามที่หนูเล่าให้แม่ฟัง ให้น้ำเตนฟัง ผลก็คือน้ำเตนเสนอให้ซื้อเตาอบไฟฟ้าเตาไมโครเวฟ เครื่องบดไฟฟ้า กระทะไฟฟ้า และอะไรๆ ที่ไฟฟ้าๆ ทั้งหลายให้ยาย แม่ตัดสินใจแทนยายโดยเลือกเอาเตาอบไฟฟ้ากับเครื่องบดไฟฟ้าและแถมเครื่องซักผ้าให้อีกหนึ่งเครื่อง เนื่องจากเครื่องที่มีอยู่เป็นของแม่ เวลายายจะซักก็ต้องเดินมาซักที่บ้านแม่ น้ำเตนบอกว่าตัดปัญหาทั้งยายทั้งหลานจะได้ไม่ต้องเดินไปอีกบ้าน

เสาร์อาทิตย์เวลาเข้าร้านสะดวกซื้อกับแม่ หนูก็เมียงมองอยู่แต่แถว ๆ พวกเครื่องทาหน้า ทาผิวอะไรพวกนี้ พอได้โอกาสหนูก็จะสะกิดแม่ แม่เป็นคนง่ายๆ อยู่แล้ว เวลาหนูเอาอะไรมาใส่ตะกร้าไว้แม่ไม่เคยว่าเลย

พอไปถึงโรงเรียนเปิ้ลก็เดินเข้ามาถามหนูว่า “วันนี้ตื่นเช้ามั๊ย” หนูส่ายหน้า ไม่เข้าใจว่ามันจะถามทำไม ก็รู้กันอยู่แล้วหนูเป็นคนตื่นสาย “อะไรไม่ได้ยินเลยเธอ” มันว่าอีก หนูก็ยังส่ายหน้าอยู่ มันก็หันไปพูดกับแอนกับนันท์ว่า “ แยมั๊ย ”

ในที่สุดแม่ก็มาช่วยแก้สถานการณ์คับขันให้หนู คำๆ วันนั้น พ่อแม่ขับรถมาถึงบ้าน หนูก็รีบไปรายงานแม่สักพักหนึ่งแม่ก็เดินมาหายาย แม่ไม่พูดเรื่องมือถืออย่างที่หนูทำ หากแม่เล่าเรื่องสนุก ๆ ให้ยายฟัง พักหนึ่งแม่ก็บ่นเรื่องมือถือที่ให้หนูเอาไปใช้ ขอโทษที่ลูกสาวตั้งนาฬิกาปลุกเป็นเสียง แล้วแม่ก็บ่นเรื่องมือถือทำให้ชีวิตพินาศอย่างไรบ้าง จนกระทั่งยายรู้สึกไม่กลัวมือถืออีกต่อไปหากแต่ช่วยแม่ "ถล่ม" เสียด้วย

แม่เป็นลูกที่น่ารักจริงๆ เพราะแม่ซื้อเครื่องสังฆทานเตรียมมาสองชุดบอกว่าตั้งใจจะเอามาให้ยายถวายสังฆทานวันอาทิตย์ พ่อบอกยาย ยายก็ยิ้มหวาน ประกายตาสดใส

โรงเรียนเปิดเทอมแล้ว หนูไปโรงเรียนตามปกติ พ่อยังดูหงอย ๆ เหมือนเดิม ทุกครั้งที่จะขับรถกลับไปนครสวรรค์ พ่อเอารถไปใช้แทนแม่

วันที่แม่กลับ พ่อกับหนู สองคนเท่านั้น ไปรอรับที่สนามบิน หนูตื่นเต้นเหมือนกับว่าแม่ไปสักสามปี หนูแหงนดูเที่ยวบินของแม่ทางจอจนคอแทบหัก พ่อเครื่องของแม่ลงจอดเรียบร้อย เราสองคนพ่อลูกก็ไปชะเง้อรออยู่ตรงช่องทางออก จนกระทั่งแม่ขึ้นกระเป๋ามา หนูร้องเรียก

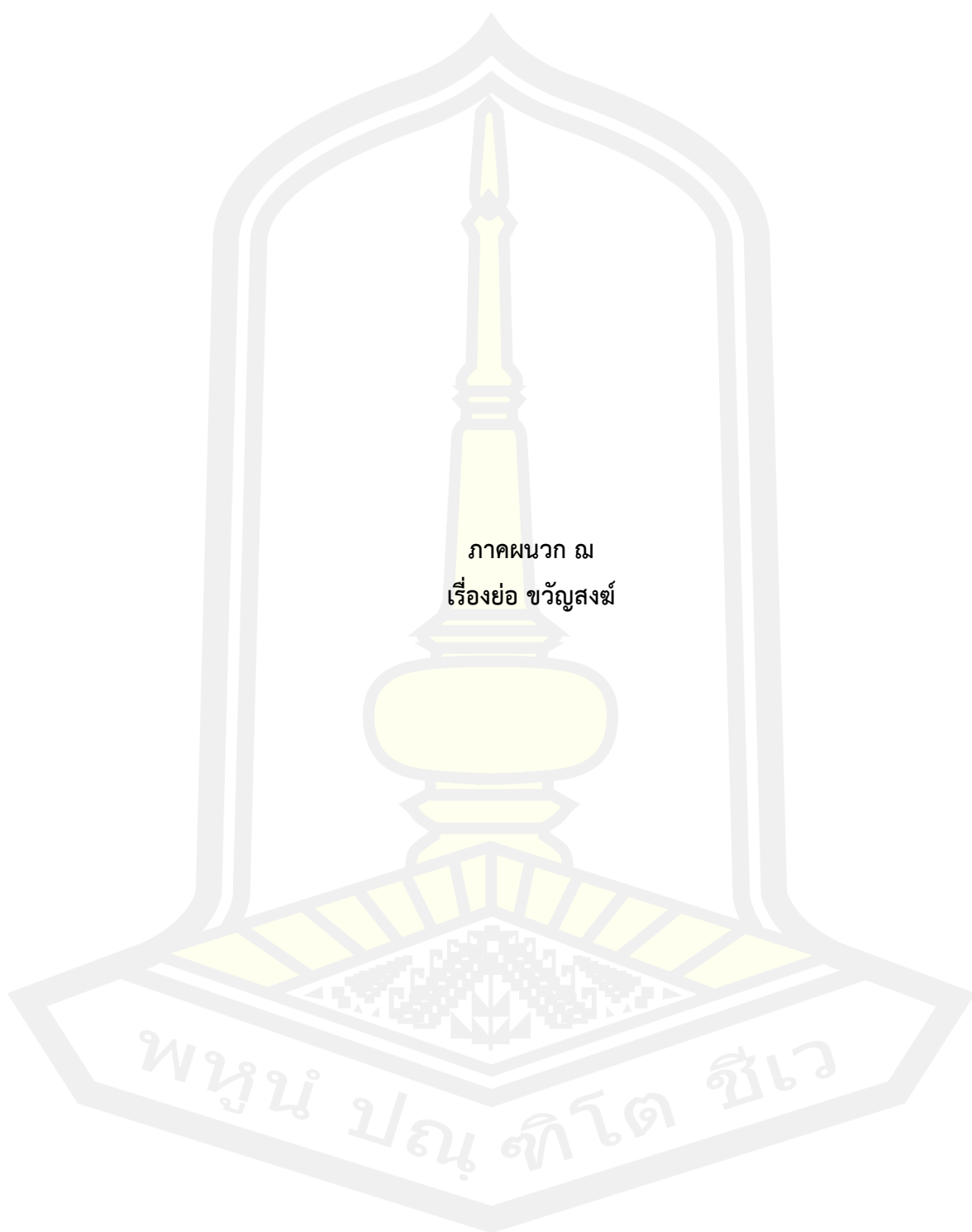
ในที่สุดวันที่หนูตื่นเต้นที่สุดในชีวิตก็มาถึง คือการประกาศผลคะแนนสอบเข้ามหาวิทยาลัย พอรู้ผลหนูก็กลับบ้านมาด้วยอาการเรงร่าหน้าบานลงจากรถได้ เห็นยายยืนอยู่หน้าประตูหนูก็วิ่งเข้าไปกอดเอายายจนยายเซไป

ยายเก็บเอาเรื่องหนูจะไปเป็นหมอหมาหมอมแมวนี่ไปคิดอยู่หลายวัน เพราะสังเกตดูว่าหน้านี้หัวคิ้วขมวดแล้วก็ชอบเอาแผนที่มาเปิดดูเป็นประจำ รู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง บ่ายวันเสาร์วันหนึ่ง หนูกับแม่มานั่งเล่นนอนเล่นที่บ้านยาย จู่ๆ ยายก็พูดขึ้น ผลการสอบเข้ามหาวิทยาลัยทำให้หนูกับเพื่อน ๆ คึกคักเพื่อน ๆ ต่างก็แยกย้ายกันไปอยู่ตามที่ต่างๆ เปิ้ลไปอยู่เชียงใหม่ ในขณะที่บ๊อบกับก๊อดติดนิเทศศาสตร์ที่สวนดุสิต ส่วนนันท์อยู่ใกล้มากกว่าเพื่อน คือที่มหาวิทยาลัยบูรพา แต่ที่หนูไม่สบายใจเท่าไรก็เห็นจะเป็นนายชิษณุต้นสอบได้มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เดียวกันกับหนูเสียอีก แต่เป็นคณะเภสัชศาสตร์ เพื่อน ๆ แอบมากระซิบบว่า “ถ่านไฟเก่าต้องคุ้ยเขี่ย” หนูก็เลยด่ามันให้ว่า “ บิ๊กเมิร์ธ ”

ส่วนเรื่องที่ยายจะย้ายไปเข้าบ้านอยู่ที่ขอนแก่นกลายเป็นเรื่องสนุกประจำบ้านแม่ แต่ห้ามไปพูดที่บ้านยายพ่อทำเป็นตื่นเต้นแล้วว่าจะไปขอเจ้านายย้ายไปอยู่ขอนแก่นด้วยจะได้ไปขออาศัยบ้านยายอยู่ พี่กะโตกับพี่กะตอยโทรศัพท์มาแสดงความยินดี พี่กะโตบอกด้วยว่าเดี๋ยวจะหาหอพักที่ดีๆ ให้พอหนูเล่าเรื่องยายจะไปเข้าบ้านอยู่กับหนู พี่กะโตก็หัวเราะจนโทรศัพท์แทบพัง ส่วนพี่กะตอยล่อว่า “บอกยายให้มาเข้าบ้านที่เชียงใหม่ดีกว่า หลานชายคิดถึง”

หลังจากฟังน้ำแทนคุยกับแม่และคุยกับยายประมวบรวมกันแล้ว ก็ได้ความว่า น้ำแทนเขาเบื่อชีวิตกรุงเทพฯ เต็มแก่แล้ว ส่วนน้องจิงโจ้ (เขาเป็นน้องของหนูตามศักดิ์ แต่เป็นน้องที่อายุมากกว่าหนู เพราะว่าเขาเป็นลูกคนโตของน้ำแทนซึ่งเป็นน้อง ในขณะที่หนูเป็นลูกคนสุดท้องของแม่ซึ่งเป็นพี่ แหม ตรงนี้เวียนหัวยังกะนิทานเวตาล) เขาเรียนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รังสิตซึ่งไกลบ้านมาก เขาก็เลยไปอยู่หอพัก น้ำแทนก็เกิดไอเดียบรรเจิดเลิศเลอว่า จะมาปลูกบ้านหลังใหม่อยู่กับยาย ส่วนน้องจิงโจ้ก็ให้อยู่หอพักไป

ภาคผนวก ฅ
เรื่องย่อ ขวัญสงฆ์

พหุจน์ ปณ จิตโต ชีวะ

เรื่อง ขวัญสงฆ์
ผู้เขียน ชมัยกร แสงกระจ่าง
ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2551

เรื่องย่อ เด็กชาย **ขวัญสงฆ์** เติบโตขึ้นมาภายใต้ร่มธรรม และคำสอนของหลวงตาผู้เป็นเสมือน ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต ขวัญสงฆ์เป็นเด็กซุกซน อยากรู้อยากเห็น และมีชีวิตที่เต็มไปด้วยความฝัน และจินตนาการเช่น ฝันว่าตัวเองอาจเป็นลูกของลูกมหาเศรษฐีที่ยังไม่พร้อมจะเลี้ยงดูจึงนำ ตนกมาฝากให้พระเลี้ยงดู รอจนกระทั่งเติบโตแล้วจึงจะเดินทางกลับไปหาพ่อแม่ที่แท้จริง ซึ่ง ความเพ้อฝัน และการเล่นซุกซนของขวัญสงฆ์ก็ทำให้ถูกหลวงตาลงโทษหลายครั้ง เช่นปล่อย ลมยางรถยนต์คนที่มาทำบุญที่วัด ด้วยเหตุเพียงเพราะเจ้าของรถพุดจากกับตนไม่ดี หรือเล่น ซุกซนไปขับรถแทร็คเตอร์ ทั้งที่ตนอายุเพียงหกขวบ

ขวัญสงฆ์มักคิดว่าตนเองมีปมด้อย ไม่มีพ่อแม่เช่นคนอื่น ความต้องการมีครอบครัวที่ สมบูรณ์ เช่นเด็กคนอื่น จึงโยยหาพ่อและแม่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ขวัญสงฆ์จึงเฝ้าถามหลวงตา ตลอดเวลาว่า ใครเป็นพ่อแม่ของตน แต่ก็ไม่เคยได้รับคำตอบใดๆ ต่อมาเมื่อขวัญสงฆ์เข้า โรงเรียนก็รู้สึกว่าคุณครูผูกพันกับครูสุดาและอยากให้ครูมาเป็นแม่ ส่วนครูนั้นก็รัก สงสาร และเอ็นดูขวัญสงฆ์เป็นพิเศษ จึงมาขอรับอุปการะ เมื่อเป็นความต้องการของทั้งสองฝ่าย ใน ที่สุดหลวงตาได้ตัดสินใจยกขวัญสงฆ์ให้เป็นบุตรบุญธรรมของครูสุดา แต่เจตนาส่วนลึกหลวงตา หวังจะให้หลานได้เรียนรู้ชีวิตแบบฆราวาสนั่นเอง ในช่วงแรกของการใช้ชีวิตอยู่กับแม่ ขวัญสงฆ์ มีความสุขมากแต่เมื่อครูสุดาแต่งงานและมีลูกเป็นของตัวเองสัมพันธ์ภาพระหว่างขวัญสงฆ์ และพ่อแม่บุญธรรมก็เปลี่ยนไป ขวัญสงฆ์รู้สึกว่าตนเองกลายเป็นคนอื่น รู้สึกว่าตนเองไม่มี ความสำคัญและไม่ได้รับความรักและการเอาใจใส่ดูแลจากพ่อแม่เหมือนเช่นแต่ก่อน ถึง กระนั้นขวัญสงฆ์ก็ไม่ได้หนีออกจากบ้านแต่กลับรักน้องมากขึ้นทุกวัน เห็นได้จากการพยายามช่วย แบ่งเบาภาระพ่อและแม่โดยการช่วยดูแลน้อง ถึงแม้หลายครั้งต้องหยุดเรียนก็ตาม จนครั้งหนึ่ง ได้กลายเป็นประสบการณ์อันเลวร้ายยิ่งสำหรับขวัญสงฆ์ วันนั้นเป็นช่วงของการสอบ ขวัญสงฆ์ ไม่สามารถขาดโรงเรียนมาดูแลน้องได้จึงต้องพาไปที่โรงเรียนด้วย และโชคก็ไม่เข้าข้างเมื่อน้อง หายตัวไปขณะที่เขากำลังสละวนกับการทำข้อสอบ เหตุการณ์วุ่นวายครั้งนั้น ไม่เพียงแต่ส่งผลให้ขวัญสงฆ์ต้องเจ็บปวดทรมานเพราะถูกพ่อตีอย่างหนัก แต่ได้สร้างความเจ็บปวดทางใจ อย่างที่สุดเมื่อถูกตำหนิดด้วยถ้อยคำหยาบคาย จนต้องหนีต้องออกจากบ้าน หลังหนีออกมาจากบ้าน ขวัญสงฆ์ตัดสินใจกลับไปหาหลวงตาที่วัดอีกครั้ง ซึ่งการกลับไป ครั้งนี้ทำให้ขวัญสงฆ์ได้เรียนรู้ว่าความรักที่แท้จริงสำหรับขวัญสงฆ์ ก็คือความรักจากหลวงตา นั่นเอง ขวัญสงฆ์เลือกจะอยู่วัดแม้ว่าพ่อกับแม่จะมารับกลับบ้านก็ตาม การกลับมาอยู่วัดครั้งนี้ ทำให้ขวัญสงฆ์ได้ซึมซับธรรมะจากหลวงตาทุกวัน

หัวใจของขวัญสงฆ์เข้มแข็งขึ้น การอยู่วัด ทำให้ขวัญสงฆ์ได้มีโอกาสเรียนรู้ทางโลกและทางธรรมไปพร้อมๆ กัน ขวัญสงฆ์มีโอกาสช่วย เหลือคนที่อยู่รอบข้างมากมาย ได้เรียนรู้คำว่ามิตรภาพจากเพื่อน ได้มีโอกาสช่วยเพื่อนรัก ปณณัตติยายที่ป่วยหนัก ได้เรียนรู้การมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียงจากตาน้อยที่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง และมีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก ซึ่งทุกคนที่ขวัญสงฆ์ได้พานพบล้วนสอนให้เขาได้เรียนรู้ชีวิตมากขึ้น อันนำไปสู่การตัดสินใจครั้งใหญ่เพื่อความสุขที่แท้จริงของตน

ขวัญสงฆ์ตัดสินใจละทางโลกด้วยการขอหลวงตาบรรพชาเพื่อศึกษาธรรมะอย่างเต็มที่ คำพร่ำสอนของหลวงตาที่เด็กน้อยได้ซึมซับมาตั้งแต่วัยเด็ก การมีโอกาสดูแลซึ่งกันและกัน อย่างใกล้ชิด รวมถึงการได้ซึมซับวัตรปฏิบัติอันงดงามทั้งทางกาย วาจา ใจจากหลวงตาอย่าง สม่าเสมอ เมื่อถึงวันที่หลวงตาอาพาธ และมรณภาพลง ขวัญสงฆ์จึงได้อุปสมบทเพื่อทดแทน คุณท่าน และได้ต่ออายุการบวชของตนเรื่อยมา ในระหว่างบวชก็ศึกษาธรรมะจนแตกฉาน และได้ออกเดินธุดงค์เป็นพระป่าเป็นเวลายาวนาน สดุดีด้วยคำสอนและสำนึกภายในใจที่ไม่ อยากรื้อฟื้นที่หลวงตาเคยอยู่ และเพียรบำารุรักษามาด้วยชีวิตของท่านต้องกลายเป็นวัดร้าง ขาดคนเหลียวแลใส่ใจ และไม่ยากให้ชาวบ้านต้องขาดที่พึ่งทางใจ ขวัญสงฆ์จึงได้ตัดสินใจ กลับมาเป็นเจ้าอาวาสที่วัดเดิม ซึ่งการกลับมาครั้งนี้ขวัญสงฆ์ไม่ใช่เด็กน้อยแสนซน ไม่ใช่ สามเณรที่เกะติดหลวงตาตลอดเวลาเช่นแต่ก่อน แต่คือพระขวัญสงฆ์ที่แสนงดงามในธรรม เป็นที่รักของชาวบ้าน และเป็นผู้สืบทอดภารกิจทางธรรมของหลวงตาอย่างสมบูรณ์สืบไป

ภาคผนวก ญ
เรื่องย่อ แสงดาวกลางเมือง

พูนัน ปณ จิตโต ชีวะ

เรื่อง แสงดาวกลางเมือง
ผู้เขียน ชมัยกร แสงกระจ่าง
ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2553

เรื่องย่อ สอยดาวลืมหินมองไปรอบๆ ห้องสี่ขาวอย่างงงๆ พยาบาลชุดขาวคนหนึ่งยืนอยู่ข้างเตียง นัยน์ตาจ้องมาที่เธอ สอยดาวหลบตา เธอไม่อยากสบตาใครทั้งนั้น เพราะสายตาของใครต่อใครในโลกนี้เป็นสิ่งที่เธออ่านไม่ออก หรือไม่ก็อ่านผิดมาตลอด เธอจึงเชื่อว่าแม้เป็นนัยน์ตาของพยาบาล ผู้ได้ชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของคนที่มีเมตตา สอยดาวมองภาพตรงหน้าอย่างงงๆ ไม่ใช่ห้องสี่ขาวอย่างที่คิด หากเป็นต้นไม้ใบสีเขียวอ่อนสลบสีเขียวแก่ ต่ำ ๆ สูงๆ ไหลระดับกันไปจนสุดสายตา สอยดาวเริ่มเดินออกไปนอกห้องเป็นครั้งแรก มีคนใส่เสื้อสีชมพู ผ่าถุงสีชมพูเป็นจำนวนมากเดินอยู่ที่สนาม มีเสียงพูดคุยกันอ้ออิงฟังไม่ได้ศัพท์

การไม่มีเงินกับไม่มีรองเท้านั้นเป็นปัญหาอย่างยิ่ง แม้สอยดาวไม่เจ็บเท้ามากนักเพราะเธอคุ้นชินกับการเดินโดยไม่ใส่รองเท้าตั้งแต่สมัยอยู่บ้านนอก สอยดาวไม่ต้องการให้ตำรวจหรือใครคนใดคนหนึ่งเฝ้ามอง สอยดาวไม่ต้องการกลับไปโรงพยาบาล ไม่ต้องการไปที่สถานีตำรวจ และเหนืออื่นใด ไม่ต้องการกลับไป สอยดาวอยากหันหลังกลับเข้าไปในศูนย์การค้า แต่ที่นั่นไม่เหมาะกับคนไม่ใส่รองเท้า ทางที่ดีเธอก็จะไปตลาด สอยดาวเดินออกจากร้านไปยืนอยู่ที่ป้ายรถเมล์ สอยดาวเป็นหน้าไม่อยากจะเห็นแม่กับลูกคู่ไหน ๆ ทั้งนั้นเด็กผู้ชายในชุดนักเรียนหัว หุ่ย ๆ เด็กคนชื่อนกหรือเปล่านั้น เธอจะเง้มอง เธอนั่งลงอยากพักลงสักที่ใดที่หนึ่งที่ใดก็ได้ขอให้มีต้นไม้มีคนมาจ้องมองสอยดาว ไม่มีใครมาคอยบังคับให้ทำโน่นทำนี่ สอยดาวจะนอนหลับตาลงฝันถึงเมื่อครั้งที่พอกับแม่พาเข้าป่าไปหาของป่า สอยดาวพลิกตัวหงายหน้าขึ้นมองลอดผ่านใบไม้ไปสู่ท้องฟ้า

เสียงตำรวจเป่านกหวีดยังดังอยู่เป็นระยะ ๆ พวกเขายังคงค้นหาสอยดาวอยู่อีกหรือเสียงเพลงจากศูนย์การค้า เสียงประกาศโฆษณา เสียงหัวเราะ เสียงแข่งแซ่ทุกอย่างดังผ่านดวงดาวระยิบเหล่านั่น แล้วก็หายไปแล้วก็กลับดังขึ้นใหม่สลบสับเปลี่ยนไปมาอยู่อย่างนี้ เสียงไม่เคยบอกความจริงทั้งหมด ป้าแสนสวยเสียงอ่อนหวานเคยทำให้สอยดาวผิดหวังจนแทบสิ้นชีวิตมาแล้ว สอยดาวรู้สึกตัวเพราะเสียงหัวเราะของผู้หญิง เธอคว่ำหมอนมาปิดหูเสียงหัวเราะในความทรงจำแวบขึ้นมา ไม่อยากฟัง ไม่อยากได้ยิน แต่เสียงหัวเรานั้นก็ยังดังเรื่อยไป ทว่าเป็นเสียงหัวเราะของเด็กผู้หญิง ไม่ใช่เสียงของผู้หญิงวัยกลางคนที่ฝังอยู่ในความทรงจำ

สอยดาวสังเกตว่า คนในบ้านของยายทองสายมีเพียงแค่นั้น ไม่มีใครอื่นอีก มันทำให้สอยดาวหายใจทั่วท้องขึ้น หลังจากกินข้าวเสร็จ ปุ๊กพาสอยดาวเดินไปทั่วบริเวณ เดินเพียงไม่กี่นาที สอยดาวก็ถึงกำแพงรั้วสูงใหญ่ด้านข้างที่เธอปีนลงมาตอนกลางคืน ยิ่งคิดสอยดาวก็ยิ่งตระหนกตกใจ ชีวิตในเมืองหลวงยิ่งยากจะรอดพ้นไปได้ ในหัวของสอยดาววิ่งวนอยู่ แต่คำว่า "หนี" ต้องหนีให้ได้ เธอจะไม่มีวันก้าวกลับเข้าไปในบ่วงอันรันทดทรमानนั้นอีกเป็นอันขาด

ยายทองสายนำทุกคนเข้าไปในห้องที่มีโต๊ะยาวเหมือนห้องประชุมเครื่องเรือนเป็นของโบราณ ดูสวยงามสอยดาวมองไปรอบห้อง ไม่มีวี่แววว่าจะมีใครอื่นซ่อนอยู่ ด้านขวามีประตูเปิดไปสู่อีกห้องหนึ่ง ดูโปร่งโล่ง และไม่น่ากลัวอย่างที่คิด โต๊ะทำงานของครูนนท์อยู่อีกห้องหนึ่ง ประตูเปิดโล่ง ในห้องมียายทองสายนั่งอยู่ด้วย ครูนนท์จะเรียกเด็กๆ ไปอ่านหนังสือให้ฟังทีละคน เด็กหญิงจิวออกไปหาครูก่อน สอยดาวกำลังอ่าน “บ้านเขา บ้านเรา” ซึ่งเป็นหนังสือของกระทรวงศึกษาธิการอยู่ วันรุ่งขึ้น สอยดาวถือหนังสือสามเล่มไปที่ห้องเรียนหนังสือ ครูนนท์อมยิ้มเมื่อเห็นสอยดาวกอดหนังสือทั้งสามเล่มแน่น สอยดาวหยิบหนังสือ “เที่ยวบินยามเช้า” ขึ้นมาอ่านอีก ภาพของเด็กผู้ชายคนหนึ่งที่เกิดหนีออกจากบ้านค่อยปรากฏชัดในมโนภาพ ตอนสุดท้ายของบทแรก เด็กชายมีปัญหา สอยดาวอ่านซ้ำๆ เที่ยวบินยามเช้า “เป็นหนังสือที่เล่าเรื่องของศากุนต์กับสอยดาวจริงๆ ด้วย สอยดาวอ่านไปใจระทึกไป โอ...ศากุนต์สงสัยตลอดเวลาว่าทำไมสอยดาวจึงกลัวตำรวจและกลัวบางสิ่งบางอย่าง สอยดาวอยากจะบอกนักข่าว สอยดาวกลัวผู้ชายทุกคนและกลัวศากุนต์ด้วย สอยดาวอ่าน “เที่ยวบินยามเช้า” ไปน้ำตาไหลไป แม้แต่ตอนที่ครูนนท์ให้สอยดาวอ่านให้ฟัง สอยดาวอ่านตอนที่ปูสอนศากุนต์

สอยดาวลืมตาขึ้นมาจึงเห็นยายทองสายนั่งอยู่ มีใบหน้าเล็กๆ ของเจ้าจิวและเจ้าปักชะโงกอยู่ตรงหน้า ไกลออกไปเป็นใบไม้สีเขียวและท้องฟ้าสีคราม สอยดาวกลับมาที่บ้านยายทองสาย มีใครต่อใครมาเอาใจรากับว่าสอยดาวเป็นคนไข่มุก บางคนทำท่าเกรง ๆ สอยดาวด้วยซ้ำไป อาจเป็นเพราะยายทองสายห้ามทุกคนกวนใจสอยดาว คนเดียวที่ไม่กลัวสอยดาวเลยก็คือ ดวงดีเธอทำรากับเป็นพยาบาลประจำตัว

สอยดาวทำตามความคิดของตนเองโดยการกินยาที่หมอให้เพียงครั้งเดียว ยาที่สอยดาวเคยกินเมื่อครั้งที่อยู่กับป้าแสนสวย เคยทำให้สอยดาวแทบเป็นบ้ามาแล้ว และสอยดาวก็รังเกียจยาทุกเม็ด แม้แต่จากหมอนี่มโนวลที่แสนน่ารัก สอยดาวไม่สนใจเกี่ยวกับการเอาสอยดาวไปเป็นตัวละครในเรื่อง “เที่ยวบินยามเช้า” แม้แต่นักเขียนบอกว่าไม่ใช่สอยดาวก็ตาม แล้วต่อมานักเขียนมารับสอยดาวให้ไปดูการทำงานของนักเขียนเขาด้วย

“เอาอย่างนี้ดีไหมคะ ...ดิฉันจะรับเขาไปอยู่ด้วย ให้เขาได้เห็นว่าเวลาที่ดิฉันทำงานนั้น ทำอย่างไรจินตนาการมาจากไหน และเรื่องที่แต่งล้วนมาจากในหัวของดิฉันทั้งสิ้น “นักเขียนเอาจริงเอาจัง” ดิฉันก็อยากรู้ด้วยว่าเขาเป็นใครกันแน่...ทำไมจึงมาทักท้วงเอาว่าเป็นตัวละครของดิฉัน ”

ยามเช้าของวันใหม่วันนี้ ทุกอย่างดูมืดสลัวอึมครึม ปีกตื่นขึ้นมาด้วยความแปลกใจเมื่อพบว่าไม่มีพี่ดาวนอนอยู่ข้างๆ และไม่มีพี่สาวอยู่ในครัวเธอล้างหน้าแปรงฟันเสร็จแล้ว จึงเดินไปยืนที่ประตู เห็นยายทองสายกำลังยืนแกว่งแขนอยู่กลางสนาม ก็เดินกลับเข้าไป พี่บุญพาตั้งหม้อข้าวแล้ว และกำลังหันผัก

สายมากแล้ว นักเขียนเดินออกจากบ้านของยายทองสายอย่างหงอย ๆ เจ้าของบ้านบอกว่า เด็กสาวสองคนหนีออกจากบ้านไปแล้ว ไม่รู้ไปไหน “น่าสงสาร” ยายทองสายบอก “ไม่รู้ทำไมต้องหนี” นักเขียนก็สงสัยเหมือนกันว่าทำไมต้องหนี

วันนี้ให้นักเขียนให้ลูกสาวขับรถมาส่งเหมือนเดิม เธอเดินกลับไปที่ศูนย์การค้าที่ลูกสาวจอดรถ ขณะเดินผ่านสะพานข้ามคลองน้ำคร่ำสายเล็ก ๆ เธอก็รู้สึกเหมือนมีใครบางคนกำลังเดินตามอยู่ แต่พอหันกลับไป ก็ไม่เห็นใคร

เธอมาบ้านฉันถูกได้อย่างไร ... ” นักเขียนถาม สีหน้าเป็นต่อ “เธอสองคนเป็นใครกันแน่”

สอยดาวเงยหน้าขึ้นมองนักเขียน ส่วนดวงตียังนั่งก้มหน้า ท่าทางอ่อนเพลียทั้งคู่ “หนูแอบนั่งแท็กซี่ตามคุณมา...ดวงตียาพอมีสตางค์ เราสองคนอยากรู้ว่าบ้านคุณเป็นบ้านหรือว่าเป็นช่อง...คุณเป็นนักเขียนปลอมตัวไปหลอกเราหรือเปล่า” นักเขียนยิ้ม ทั้งขำทั้งเคือง “อะไรวะ ... ” เธอบนโกรธ ๆ

ลูกสาวของนักเขียนกลับมาแล้ว เธอขับรถมาในตอนดึก พอเธอบีบแตรเสียงดังขึ้น เด็กนิตก็วิ่งไปเปิดประตูสอยดาวกับดวงตียังนั่งอยู่ที่สนาม มองหน้ากัน ทั้งสองคนเคยเห็นลูกสาวของนักเขียนมาก่อนแล้วที่ศูนย์การค้าตอนที่ไปตามดูพฤติกรรมนักเขียน สอยดาวยังไม่ทันได้เล่าเรื่องของตัวเองให้นักเขียนฟังอย่างละเอียดเธอก็ได้เห็นसानต์เช้าวันนั้นสอยดาวออกไปตลาด แต่มีดเธอกับดวงตียาจะออกไปซื้อข้าวโพดและดอกไม้มาให้ให้นักเขียนใส่บาตรเพราะเป็นวันคล้ายวันเกิดของนักเขียน ทั้งสองคนเดินไปตามซอย มุ่งไปสู่ตลาดนัดยามเช้าประจำหมู่บ้านมณีพิมันที่ได้อยู่บ้านนี้จึงอ้วนขึ้นมากเดินช้าลงกว่าสมัยก่อนสอยดาวยังตัวเท่าเดิมก็พลอยเดินช้าลงตามดวงตียาเลี้ยวโค้งหัวมุมสอยดาวก็ได้เห็นร่างของเด็กผู้ชายคนหนึ่งกระโดดลงมาจากรั้วบ้านข้างหลังของเขามีเป้เขาหล่นบลมมาอยู่ตรงหน้าของสอยดาวกับดวงตียาพอดี

สอยดาวเดินกลับจากบ้านซอยทุกอย่างคนใจลอย ดวงตียาเดินห่างออกไป ทำท่าแข็ง ๆ ที่ต้องไปยืนอยู่กับสอยดาว น่าจะได้รางวัลในฐานะเป็นพลเมืองดี ผู้หญิงซื้อพื้ยาทำให้เธอผิดหวังเป็นอย่างยิ่ง หลังจากนั้นก็ไม่มียาปฏิกริยาใด ๆ ที่ดีอีก

จากนั้น สอยดาวก็รอเวลาอยู่ทุกวันที่จะได้เจอก หรือสาธุณตมียาที่นักเขียนจะข่มขู่ “คุณพื้ยาเขาไม่ชอบให้เธอไปยุ่งกับบ้านของเขานะ อยู่ห่าง ๆ หน่อย” แต่สอยดาวก็ไม่สนใจ แม้นักเขียนย้าว่า “ถ้าเธอไม่เชื่อฟัง ฉันจะส่งเธอไปอยู่กับคุณยายทองสายตามเดิม “สอยดาวไม่ได้กลัวคำขู่ เพียงแต่หาโอกาสที่จะเจอกับคนอนกียังไม่ได้

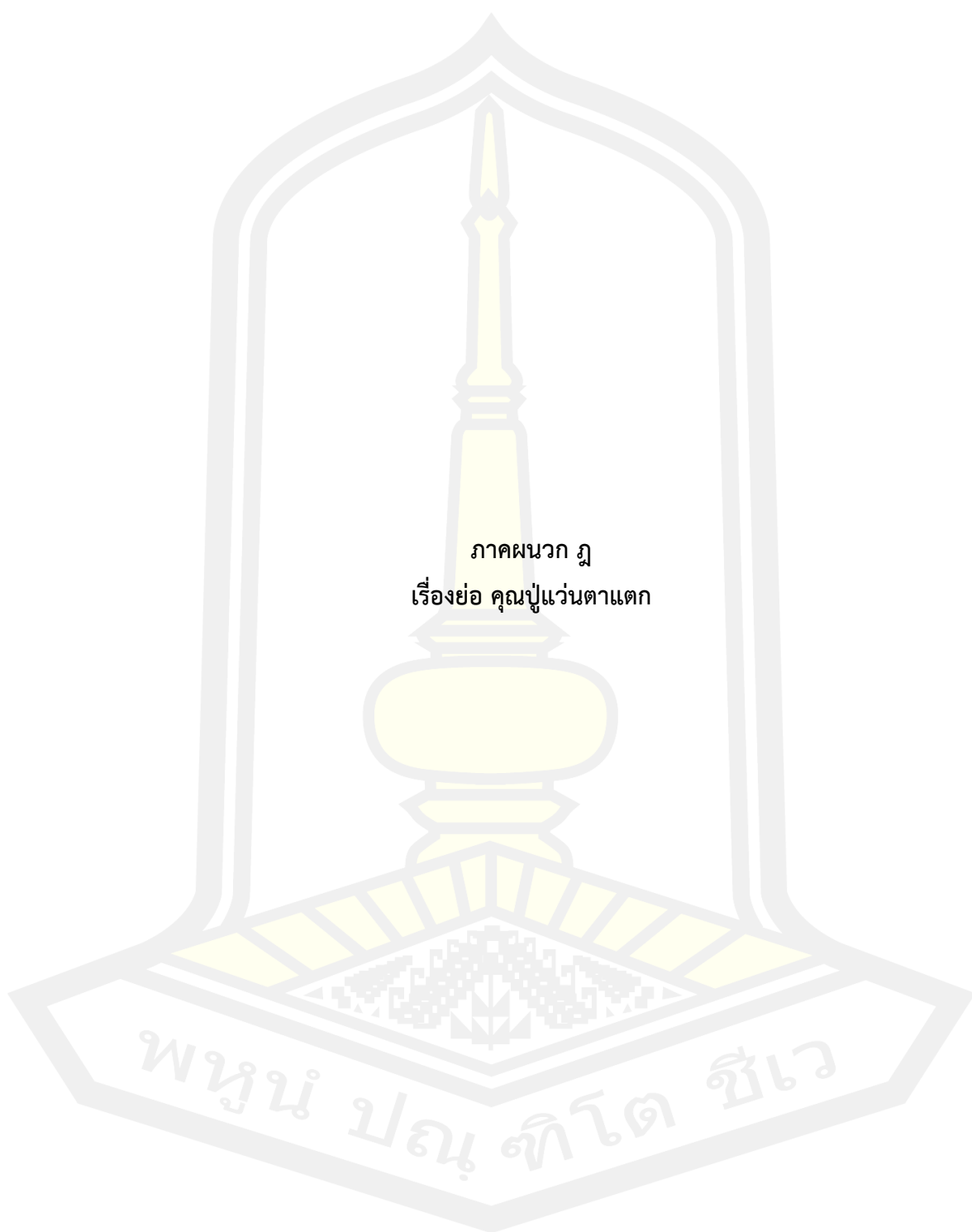
ทุกเช้าตอนเดินไปตลาด สอยดาวจะมองเข้าไปในบ้านหลังนี้ น่าแปลกที่หลังจากเหตุการณ์วันนั้นแล้ว สอยดาวกลับไม่เห็นความเคลื่อนไหวในบ้านหลังนี้อีกเลย ไม่เคยเห็นคนชื้อนกระโดดออกมาจากรั้ว ไม่เคยเห็นฝรั่งในบ้าน และไม่เคยเห็นคุณพื้ยาออกมาเดินอยู่ที่สนามหน้าบ้าน ราวกับว่าหลังจากวันนั้น ทุกคนก็ต้องคำสาปหายวับไปจากตาของสอยดาว

สอยดาวกำลังยืนรตนน้ำต้นไม้อยู่หน้าบ้าน มีเสียงกตอดตงขึ้นจึงเงยหน้าขึ้นมอง เห็นเงาใครคนหนึ่งที่หน้าประตูจึงเดินออกมาดู สอยดาวโผล่หน้าทางช่องประตูรั้ว พลังสมตากับคนมาใหม่

สอยดาวนั่งอยู่หน้านักสังคมสงเคราะห์สองคนของบ้านพักฉุกเฉินแนะนำตัวว่าชื่อ พี่หมายกับพี่เล็ก คุณปู่หมอเล่าให้ทั้งสองคนฟังคร่าวๆแล้วก็สรุปว่า

“ผมพูดกับหนูสอยดาวแล้วว่า ที่บ้านพักฉุกเฉินจะช่วยเขาในหลายเรื่องทุกคนเข้าใจเขา จะไม่มีใครมองเขาแบบดูถูกเหยียดหยาม หรือไม่มีใครเป็นตราบกับเขาอีก...ต่อไปเขาอาจจะได้เรียนหนังสือ ได้ฝึกอาชีพ ... ”

ภาคผนวก ฎ
เรื่องย่อ คุณปู่แว่นตาแตก

พูน ปณ จิต ชีวะ

เรื่อง คุณปู่แว่นตาแตก
 ผู้เขียน ชมัยกร แสงกระจ่าง
 ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2554

เรื่องย่อ คุณปู่เจริญจิตต์กับคุณย่านิจยังอยู่บ้านแบบเยอรมันในซอยเทวาลัยในอุดมยาลัยนิเวศ เด็กๆ รุ่นแรกที่มาเรียนรู้ชีวิตกับคุณปู่เติบโตไปหมดแล้วเด็กรุ่นที่สองและรุ่นต่อไปก็เติบโตไปหมดแล้วเช่นกัน และในหมู่บ้านไม่มีเด็กมาให้คุณปู่ฝึกอีก คุณปู่เพื่อชีวิตของการเป็นศาสตราจารย์อยู่กับบ้าน จึงรับงานเป็นกรณีพิเศษ เป็นคุณครูทดลองสอนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง คือ วิชา “ชีวิตวิทยา” และคุณปู่ไปเรียนเพิ่มการใช้คอมพิวเตอร์อีก

วันต่อมา คุณปู่เดินเข้าห้องสอนมาด้วยใบหน้ากระหม่อมย่นหลังจากนั่งอยู่ที่โต๊ะครูหลังห้องได้สักพักใหญ่ ร้องจนเด็กๆ เงียบเสียงลง คุณปู่นัดหมายคณะทัศนศึกษาวัฒนธรรมอัมพวา ให้มาเจอกันที่โรงเรียนมานุษยวิทยาฟ้าใสตั้งแต่เจ็ดโมงเช้า มินิบัสสีฟ้าแดงของโรงเรียนจอดรออยู่ เด็ก ๆ แต่งตัวชุดท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นกางเกงยีนส์ เสื้อยืด หรือชุดเอี้ยม ทุกคนพูดคุยกันไม่หยุดปาก เพราะดีใจที่จะได้ไปเที่ยว

ในที่สุดรถก็แล่นถึงสมุทรสงคราม และไปจอดอยู่หน้าวัดแห่งหนึ่งพอเห็นว่าเป็นวัดเท่านั้น เด็ก ๆ ก็ไม่ยอมลงจากรถ ทำท่าเฉโกโฉมกันใหญ่ แต่อาจารย์สายจันทร์ไม่ยอม ลุกขึ้นคว้าไมโครโฟนประจำรถมาประกาศเองว่า “ใครไม่ลงจากรถถูกหักคะแนน”

ออกจากสวนลั่นจีเด็ก ๆ ก็ขึ้นรถไปชมตลาดน้ำอัมพวา เด็กหญิงสะท้านขวัญเจื้อยแจ้วตั้งแต่ออยู่บนรถว่า นี่เป็นสถานที่ที่เธออยากจะมามากที่สุดเธอเคยดูในทีวี มีพิธีกรชายและหญิงนำชม

คุณปู่พยายามจะสร้างความเข้าใจให้แก่เด็กนักเรียนทดลองของตนให้ได้ วันต่อมาคุณปู่จึงอธิบายถึงเรื่องแผ่นดินแม่อีกครั้ง โดยเปรียบเทียบให้เห็นภาพว่า “รากทางศิลปวัฒนธรรมก็เหมือนรากของต้นไม้ ขอนไซ้ไปทั่วผืนแผ่นดินแม่ ยิ่งรากแก้วหยั่งรากลึกเท่าไร ศิลปวัฒนธรรมของชาติจะยิ่งมั่นคงแข็งแรง วรรณคดีหลายเล่มแสดงให้เห็นว่า เรามีรากที่แข็งแกร่ง รากที่แข็งแกร่ง ตรึงยึดโยงอยู่กับผืนแผ่นดินอย่างเหนียวแน่น ด้วยเหตุนี้วัฒนธรรมอัมพวาจึงเป็นที่รากสำคัญ ...”

พอเด็ก ๆ คนต่อมาเห็นก็ยิ่งหัวเราะดังกว่าเดิม คนที่ยังไม่เห็นบทกวีของคุณกวีก็เอื้อมมือมาขอลับไปอ่านใหม่ คุณปู่เห็นการรวนเวียนของกระดาษแผ่นนี้แล้ว แต่อยากรู้อย่างมันจะไปถึงไหน จึงไม่ห้ามปราม แต่กระนั้นคุณปู่ก็ไม่หัวเราะเหมือนทุกครั้ง จนกระทั่งหมดชั่วโมงสอน สัปดาห์ต่อมา เมื่อเข้าสอน คุณปู่บอกเด็กนักเรียนตัวน้อยด้วยเสียงเรียบ ๆ ว่า “ปู่จะลาพักร้อนหน่อยนะ.. ปวดหัว”

เด็ก ๆ มีสีหน้าตกใจเมื่อได้ยิน เด็กชายคุณกวีหน้าเปลี่ยนสีจนเห็นได้ชัด เขานั่งก้มมองโต๊ะอยู่นาน ในขณะที่เด็กหญิงสะท้านขวัญบ่นเสียงแหลมปริ๊ดมาเข้าหูคุณปู่ว่า “ไม่ได้ค่ะ ไม่ได้ค่ะ หนูไม่อนุญาตค่ะ” ส่วนเด็กหญิงนี้ก็อวยแก้ปัญหาคความเสียใจด้วยการเอามือแคะโต๊ะไปมา แล้วเงยหน้ามองคุณปู่เป็นครั้งแรก สำหรับเด็กหญิงเอ็งก็บอกชัดเจนว่า “ไม่มีทางหรอกค่ะ”

หลังจากนั้น เด็กๆ ก็เฝ้าคอยไปรษณียบัตรจากคุณปู่ แต่ปรากฏว่าเงียบหาย จนกระทั่งวันหนึ่งขณะพักกลางวันผู้อำนวยการสายจันทร์เอากระดาษขนาดเอสี่มาให้เด็ก ๆ หนึ่งแผ่น

ในที่สุดคุณปู่ก็กลับมาจากเยอรมันจดหมายไฟฟ้าครั้งสุดท้ายของคุณปู่ส่งถึงอาจารย์สายจันทร์บอกว่า

อาจารย์สายจันทร์ ผู้มาประจำห้องชีวิตวิทยาแทนคุณปู่ เอาอีเมลมาอ่านให้ฟังในห้อง และว่า “เดี๋ยววันจันทร์ เด็กๆ ก็จะได้เจอคุณปู่แล้ว “เสียงไชโยอื้อดังลั่นห้อง

วันจันทร์เด็กๆ มาโรงเรียน แต่เช้า และมานั่งคอยคุณปู่อยู่ในห้องชีวิตวิทยา นายวนก็มาเดินวนเวียนอยู่ด้วยเช่นกัน “นาวน” เด็กหญิงเอ็กหักท่าย “คุณปู่จะมาแล้ว ดีใจไหม” นายวนยิ้ม ยึดตัวเอามือกุมกันตรงด้านหน้าอย่างสุภาพ มองหน้าเด็กหญิงผู้ถามราวกับเป็นเจ้าของโรงเรียน

หลังจากออกจากโรงพยาบาล คุณปู่ก็ไม่มีแว่นตาใส่ กลายเป็นคุณปู่ไม่มีแว่น อ่านหนังสือก็ไม่ได้ตั้งใจ ดูอะไรก็ไม่ค่อยเห็นในที่สุด คุณปู่ก็ตัดสินใจยื่นจดหมายลาออกจากโรงเรียนมานุษยวิทยา ฟาไฮ ด้วยเหตุผลว่า “สุขภาพตาไม่ดี” และแอบกระซิบคุณย่านิจว่า “แปลว่าวิสัยทัศน์แย่” คุณย่านิจถามว่า “แล้วเขาจะรู้ไหมว่า คุณเขียนใบลาออกเป็นเชิงสัญลักษณ์นะ” คุณปู่ตอบว่า “เซอะ เขาจะไปรู้อะไร ... พวกสายดำนะ”

อาจารย์สายจันทร์นัดเด็กๆ พร้อมผู้ปกครองที่หอศิลปะเจ้าฟ้า หรือพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลปะ ที่ถนนเจ้าฟ้า เป็นที่น่าตื่นเต็นว่า นี่เป็นครั้งแรกที่คุณปู่จะได้เห็นผู้ปกครองของเด็กๆ เอ๊ย คุณครูของคุณปู่ คุณปู่ ขับรถมาถึงก่อน เมื่อลงจากรถแล้วก็เดินไปเดินมารอเด็กๆ อยู่ ในที่สุดกลุ่มคุณย่าคุณยายและคุณแม่คุณน้าของเด็กหญิงรัชฎาตัดสินใจเข้าชมหอศิลปะด้วย “ไปบางลำพูตอนบ่ายแล้วกัน ...” คุณย่าว่า ว่าแล้วคุณปู่และคุณครูเด็กๆ ห้าคน พร้อมด้วยผู้ปกครอง

อาจารย์สายจันทร์กับอาจารย์บุษบาพร้อมด้วยเด็กหญิงสะท้านขวัญ เดินลงมาจากที่จอดรถก่อน ตรงหน้าที่จอดรถมีร้านอาหารตามสั่งตั้งอยู่บนฟุตปาธหนึ่งร้าน แนนจนแทบไม่มีที่ยืน แถมกับข้าวกับปลาทำกัน โข่งแข็งโผงฉ่างอยู่ตรงนั้นเอง

เมื่อกลับมาถึงกรุงเทพฯ คุณปู่ก็เอาแต่เดินร่นงานอยู่ในบ้าน บางทีก็นั่งโมโหโกรธาอยู่หน้าโทรทัศน์ คนเดียว ในขณะที่คุณย่านิจนั่งบ่นพึมพำ นายวนซึ่งมาทำสวนรู้สึกแปลกใจเพราะบรรยากาศในบ้านผิดแผกแตกต่างไปจากเดิมมาก และที่นายวนไม่เข้าใจเลยก็คือ นับแต่กลับจากปางมะผ้า คุณปู่ไม่ใส่แว่นตาอีกเลย

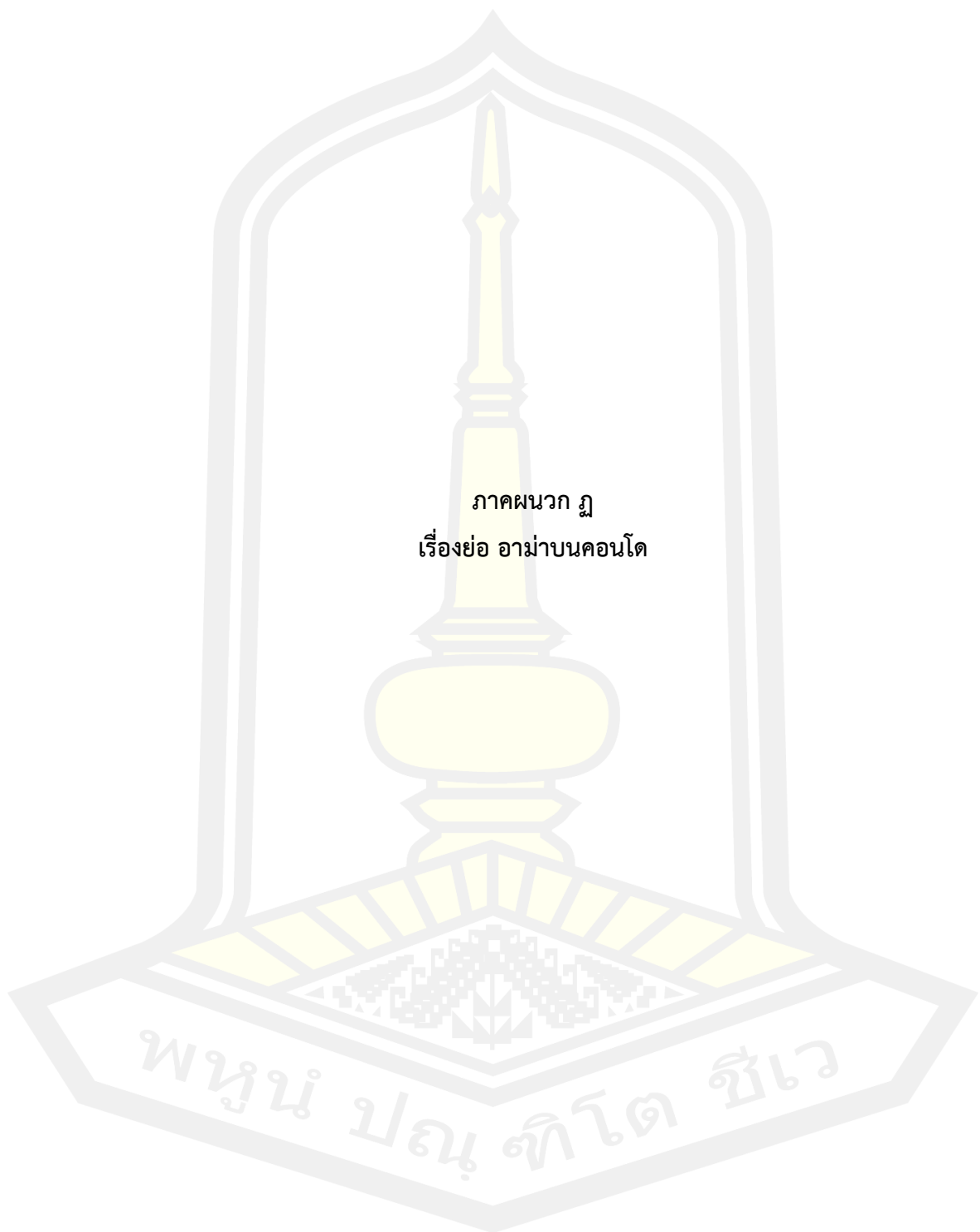
วันรุ่งขึ้น คุณปู่เดินออกไปที่ร้านแว่นตาด้านปากซอย เอาแว่นที่กระจุกหลุดไปให้เจ้าของร้านดู และขอให้เขาใส่น็อตที่กระเด็นหายไปให้ด้วยเจ้าของร้านรีบหาน็อตมาใส่ให้

เด็กๆ ยืนกันอยู่ตรงประตูรั้วหน้าบ้านของคุณปู่ พวกเขาตั้งใจกันว่าจะมาทำ “เซอร์ไพรส์” คุณปู่ในวาระที่คุณปู่อายุเจ็ดสิบสองปี เด็กหญิงสะท้านขวัญตั้งใจจะร้องเพลงอวยพรวันเกิด สู้สุดส่าห์บังคับให้เด็กชายคุณกวีเขียนบทกวี ในขณะที่ตัวเธอเองลงทุนใส่ทำนองและหัดร้องมา เด็กหญิงฝันดี

ถือตุ๊กตาหมีที่น่ารักที่สุดในโลกในความคิดของเธอมาให้คุณปู่ และเด็กชายบุญนะลงทุนทำซีดี
มัลติมีเดีย มีรูปคุณปู่ที่เก็บมาจากเว็บไซต์ต่างๆ ผสมผสานรูปของพวกเด็กๆ เข้าไป แน่ใจที่สุดว่า มี
รูปนายวนน้ำดี แหมอยู่ประปราย

ภาคผนวก ฎ
เรื่องย่อ อาม่าบนคอนโต

เรื่อง อาม่าบนคอนโด
ผู้เขียน ชมัยกร แสงกระจ่าง
ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2557

เรื่องย่อ โชคกำลังยืนรอลิฟต์อยู่ครับ มือขวาถือลูกฟุตบอลมือซ้ายกำลังเกาหัว ตัวเลขลิฟต์แสดงว่าใกล้ถึงพื้นดินเต็มทน พอลิฟต์เปิดก็มีคนประมาณสามสี่คนออกมา โชครอจนคนออกหมดแล้ว จึงค่อยๆ เดินเข้าไป

โชคตื่นขึ้นมาเพราะเสียงปลุกของพี่สาวยามเช้า แสดงว่าเธอกำลังจะไปทำงานแล้ว พี่ขวัญพี่สาวของโชคเรียนจบปริญญาตรีทางการละครจบมาแล้วเธอทำงานในบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ โชคได้เอาเรื่องราวของอาม่าบันทึกในเฟซบุ๊กของเขา ทำให้พี่ขวัญสวดโชคยกใหญ่ พี่สรุปส่งท้ายว่า โชคไม่มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ เป็นนิสัยที่ใช้ไม่ได้

ต่อมาโชคทำตามแม่พระ(พี่สาว)บอกทุกประการ มือถือถุงขนมยี่ห้อดังคับกรุงเทพฯ ไปยื่นเคาประตูห้องอาม่า เคาสองครั้งตามที่พี่สั่ง ประตูห้องค่อยๆ เปิดออก พอเห็นเป็นผมยืนอยู่ ประตูก็ปิดฉับลงแล้วมีเสียงดังอยู่ด้านหลังประตูว่า “มีอะไร ไ้หนู” หลังคุยกับป้าการะเกด โชคกลับมารายงานความคืบหน้าในเฟซบุ๊กอีกครั้ง

“อาม่าตื่นขึ้นมาแล้ว แต่ยังอยู่ที่โรงพยาบาล” ผมรายงานแบบสรุป หลายคนเข้ามาให้กำลังใจอาม่าผ่านโชคกันใหญ่ พี่สาวโชคสงสัยว่า สมศรีจะมีความผิดหรือไม่ มีคนเข้ามาอธิบายว่า “ไม่มีเจ้าทุกข์จะเอาผิดเธอได้อย่างไร เพราะอาม่ายังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าเกิดอะไรขึ้นกับตัวเอง”

“ถ้าอาม่ามาอยู่คนเดียวแล้วเราจะช่วยແຍ່ງໄວ” พี่สาวผมถามขึ้นมา มีคนช่วยกันคิดหลายรูปแบบ ผลัดเวรกันไปดูแลอาม่า รวมเงินกันจ้างเด็กไปให้อาม่า วันหนึ่งอาม่าปฏิเสธน้ำใจของคุณน้ำยัมปloomกระจายไปถึงหูป้าหน้าเย็นและคุณอาทิตย์ในที่สุด ทุกคนงั่งงและไม่เข้าใจ คุณน้ำยัมปloomจะได้ผลกระทบมากที่สุด ดูเหมือนเธอขี้ม่น้อยลง ส่วนหนูข้าวโพดกับพี่วันจันทร์ก็พลอยไม่สนใจอาม่าไปด้วย อาม่ายังไม่ได้ลงลิฟต์อีกแน่นอน ไม่มีใครพูดถึงอาม่าอีก คุณอาทิตย์ก็ไม่ค่อยสูงส่งกับใครอยู่แล้ว คุณน้ำยัมปloomก็หันกลับไปยุ่งกับครอบครัวของเธอมากกว่า มีแต่ผมเท่านั้นที่รู้ม่น้อยอยู่ด้วย โชคกลับมาเล่นเกมอย่างสบายอกสบายใจ สักพักใหญ่พี่ขวัญก็กลับมาถึงห้องด้วยอาการตื่นเต้น เธอวางถุงกระดาษใบหนึ่งลงบนโต๊ะแล้วบอกกับโชคว่า

“นี่โชค รู้หรือเปล่า อาม่าเคยเป็นแม่ครัวด้วยนะ แกเคยประจำอยู่ที่เหล่าแถวเยาวราช ... แกยังบอกตำราอาหารอีกหลายอย่างเลย แกว่าพี่ทำขนมปังหน้าหมูพอกินได้ แต่ถ้าจะให้อร่อยต้องอย่าให้มันอมน้ำมันแบบนั้น ... แหม แล้วแกก็สอนอีกหลายอย่างจนพี่คิดว่าจะเอาอาม่าไปออกโทรทัศน์เสียดีไหม ...”

โชคมาดูอาม่า ยืนบัตรโรงพยาบาลของอาม่าที่ดูเก่ากให้เจ้าหน้าที่ ในบัตรเขียนว่า นางสาวชัยกิม แซ่ลิ้ อายุ ๘๐ ปี ยืนบัตรเสร็จเรียบร้อย มองดูนาฬิกาพบว่าเกือบสองทุ่มแล้ว โชคนึกขึ้นมาได้

ว่าถ้าไม่เอากระเป๋าสตางค์ไปคืนอำมา โชคก็คงจะต้องเฝ้าแกไปตลอดทั้งคืน ดังนั้น โชค จึงเดินเข้าไปในห้องฉุกเฉิน มองไปตามเตียงคนไข้ มีพยาบาลคนหนึ่งเดินป่วนเปี่ยนอยู่แถวนั้น โชคตัดสินใจเดินเข้าไปหาและบอกกับเธอ "คุณพยาบาลครับ ... ผมฝากกระเป๋าสตางค์ไว้ให้ เอ้อ ... อำมาหน่อย" "อ้าว ... " คุณพยาบาลว่า "จะไปไหนละ " "ผมจะกลับบ้านครับ" ผมตอบ

วันรุ่งขึ้นผมถูกทำโทษเพราะไม่ได้ทำการบ้าน โชคบอกครูว่า "ลืมทำครับ"

คืนนั้นพี่ขวัญชักถามผมละเอียดยิบเรื่องของอำมา พอถึงเรื่อง "ประกันสังคม" เธอก็ร้องว่า "ถ้าอย่างนั้นอำมาก็ต้องเคยทำงานบริษัทมาก่อน" ว่าแล้วพี่สาวผมก็จัดแจงสืบค้นตระกูลอำมาโดยการถามอาอุปฐากว่าคำตอบที่ได้มาคือมีคนชื่อชัชยิม แซ่ลี อยู่สามคน และมีอายุไล่เลี่ยกันคือ ๘๐, ๘๐ และ ๘๕ "ตัดแปดสิบห้าทิ้งไปได้เลย ดูแปดสิบอีกสองคนนี่ ชัชยิม แซ่ลี คนแรกทำงานบริษัทขายยาฮ่า ถ้าอำมาแกทำงานบริษัทขายยา แกก็ต้องมีหมอหรือเภสัชกรที่รู้จักเยอะเยาะ ตัดไปก่อน" พี่สาวว่าเองเออเอง "งั้นก็อยู่บริษัทจัดสวนนี่ละ" พี่สาวว่า

ผมเดินออกจากโรงพยาบาลสงฆ์อย่างอึมเหมม รู้สึกตัวพองเล็กน้อยที่สามารถทำภารกิจที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จเรียบร้อยดีโดยไม่มีอะไรบกพร่อง กรวดน้ำก็ไม่ต้องทำอะไรมาก ป้าข้างหน้าต่างน้ำเตหะ ผมก็ยกน้ำเตหะวาง ผมก็วาง พอพระออกจากห้องโถงไปหมดแล้ว ผมก็เดินตามคนอื่นออกมา เป็นอันจบพิธี

คุณน้ายิ้มปลอมทักผมเสียงใส "โชค...ไปข้างนอกมาหรือจ๊ะ" ผมทำเป็นไม่ได้ยิน เดินดิ่งจะเข้าลิฟต์ แต่กลับได้ยินหนูข้าวโพดร้อง "พี่โชคเป็นอารายนะ หน้าไม่ยิ้มเลย" ผมก็เลยต้องหันไปยิ้มเสียหน่อย

วันรุ่งขึ้นผมไม่ได้ไปเยี่ยมอำมา กลับมาถึงคอนโดก็ไปเตะฟุตบอลให้หายอยาก พอกลับถึงห้องเปิดเฟซบุ๊กผมก็แทบสลบ เพราะรูปอำมานอนอยู่ในเตียงพร้อมผู้เยี่ยมสามคนถูกโพสต์อยู่หน้าวอลล์ โดยแท็กมาหาผมด้วยผมตกตะลึง มีคนกดถูกใจและเข้ามาแสดงความคิดเห็นกันยาวเหยียด รวมทั้งพี่สาวผมด้วย

อำมากับพี่วันจันทร์มีความลับด้วยกันแน่นอน เพราะหลายครั้งมาแล้วที่ผมเห็นพี่วันจันทร์ออกมาจากห้องอำมาด้วยหน้าตาซีเรียสจริงจังแวบหนึ่งบางทีผมก็อยากรู้เหมือนกัน แต่ก็ป็นนิสัยของผมที่รู้สึกว่าการอยากรู้อยากเห็นเป็นเรื่องไม่จำเป็นกับชีวิต

ชีวิตผมยุ่งยากขึ้นอีกหน่อย เพราะต้องปรับเวลาให้อำมาใหม่ตอนเช้าไม่ต้องทำอะไร แต่เอาตัวเองให้ไปโรงเรียนให้ทันก็เก่งสุดๆ แล้วผมเองก็นึกไม่ออกว่าอำมาแกจึงใคร ถ้าเมื่อก่อนแกคงอาศัยวันจันทร์ แต่พอพี่วันจันทร์มีปัญหา แกจะพึ่งใคร ผมก็ไม่ได้ถาม ป้าดาแม่บ้านคนเก่าก็ลาออกไปนานแล้วตั้งแต่สมัยแกยังนอนอยู่ที่โรงพยาบาล หรืออาจจะพึ่งพาเจ้าหน้าที่คอนโดก็ได้ หรือบางทีผมอาจจะคิดมากไปเอง แกอาจจะไม่ได้อาศัยใครเลยก็ได้ เพราะแกคงไม่มีอะไรต้องทำเป็นพิเศษ

อามาจัดห้องใหม่ ผมไม่ได้ไปห้องแกไม่กี่วัน ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปอย่างเหลือเชื่อ ผมหันไปเห็นป้ายหน้าเย็นที่ยืนอยู่ด้านในห้อง ท่าทางคล้ายเจ้าของห้องอีกคน แกยิ้มให้แล้วว่า “แปลกใจละสิ” ห้องอามาที่เคยมีของรกรุงรังพอสมควร บัดนี้ของเหล่านั้นหายไปหมด

เป็นวันใหม่ของผมจริงๆ เพราะผมต้องก้าวเข้าไปเผชิญหลายอย่าง นับแต่การขาดโรงเรียนหลายวันโดยไม่มีใบรับรองแพทย์ การพบกับสายตาทรมานของเพื่อนบางกลุ่ม สายตาแสดงความฉุนของครูอาจารย์ และการถูกลงโทษจากโรงเรียน ผมนึกถึงอามาและรูปใบเล็ก ๆ นั้น วันพ่ายแพ้ของผม แต่ก็ยังมีกำลังใจจากอามา

ในที่สุดชีวิตอันยากลำบากของผมก็ผ่านไปได้ด้วยดี ที่โรงเรียนนายนกฮัมมิงเบิร์ดกลายเป็นนกกระจอกไปแล้วครับ คนเรานี้ก็แปลกตอนที่ผมหลงรักเธอเธอทำอะไรก็ดีไปหมด แต่พอผมไม่รักเธอแล้วไอ้ที่เคยดูดีก็กลายเป็นดูไม่ได้จริงที่ผมเคยเห็นว่ารักน่าเอ็นดูเหลือหลายกลายเป็นจืดนางอิจฉาไปเสียนี้เพื่อน ๆ ก็ไม่มีใครสนใจจะมาล้อผมอีกแะะ ๆ แต่ผมกลับไปสนใจเพื่อนร่วมห้องอีกคนหนึ่งแทน เพื่อนคนที่มีอะไรบางอย่างเหมือนโบตันของอามาเป็นอย่างมาก

ผมยังมีชีวิตประจำวันตามเดิม แต่เพิ่มการไปโรงพยาบาลเข้ามาอีกเรื่องหนึ่ง ตอนเช้าผมก็ตื่นขึ้นไปโรงเรียนตามปกติ พอบ่ายแก่ ๆ กลับมาถึงห้อง ที่โต๊ะในห้องก็มักจะมีเกาลัด หรือไม้กวาดโกเล่ตของฝากของขวัญวางไว้อยู่แล้ว ผมก็หยิบใส่เป้ และนอกห้องก็จะมีคนคอยผมอยู่แล้วอีกคนหนึ่ง คือคุณน้าดวงทิพย์คนยิ้มไม่ปลอม แกรอฝากของไปเยี่ยมอามา ส่วนใหญ่แกก็จะเตรียม ของที่อามาชอบซึ่งมักเป็นอาหารว่างแบบโบราณ ๆ ทั้งไทยทั้งจีนที่ผมไม่ค่อยชอบ เช่น กุ้ยช่าย จั๊ยก้วย หมี่กรอบ สาคุไส้หมู ขนมปังหน้าหมู

ผมไม่ได้ฟังเรื่องของอามาในคราวเดียวกันเพราะหลังจากพูดให้ผมตะลึงงันไปแล้วอามาที่ไล่ผมกลับบ้านแกก็ยังบอกว่า “วันหลังจาล่าให้ฟัง ... เลื่องมั่งยาว ... ” ผมลาแกกลับบ้านเกือบลืมนกินอาหารมื้อเย็นที่คาดหมายไว้ก่อนหน้านี้ แต่บังเอิญผมต้องเดินผ่านร้านอาหารเหล่านั้นและกลิ่นของผัดซี๊มาเข้าจมูกอย่างจังผมก็เลยนึกได้และตัดสินใจกินสปาเก็ตตี้ผัดซี๊มาชำระอารมณ์เศร้าในอดีตที่ผ่านมาเสียให้รู้แล้วรู้รอดไป

พรุ่งนี้ผมต้องถูกครูเล่นงานอีกรอบหนึ่งแน่นอนถ้าหากผมลอกการบ้านเพื่อนไม่ทัน “เรื่องที่อามาคุยนะไม่ต้องไปคิดมาก ... ผมได้ยินเสียงของพี่สาวเพียงแค่นั้นแล้วทุกอย่างก็รับหายไปตื่นขึ้นมาอีกทีก็เช้าแล้วและพี่สาวก็ออกจากบ้านไปแล้วมีจดหมายน้อยจากพี่สาวผมวางไว้บนโต๊ะหนึ่งฉบับเป็นลายมือบนกระดาษสีม่วงอ่อนหวานแหวว” โซคน้องรักอามา บอกว่าอามาถามโซคน้องเรื่องโกรธพ่อกับแม่หรือเปล่าและโซคน้องตอบ เหมือนพี่คือโกรธซึ่งทำให้อามาไม่สบายใจ แกบอกว่า สองคนไม่ควรโกรธพ่อแม่ เพราะพ่อแม่เป็นผู้ให้กำเนิดเราอามาว่า ชีวิตมนุษย์แต่ละคนย่อมมีการเกิดขึ้นการเป็นไปและการจากไปแตกต่างกันไป อามาว่า อามาลำบากกว่าเรานัก เพราะเป็นลูกติดของแม่ที่มาจากเมืองจีน มีพี่ชายอีกคนหนึ่งด้วย แม่อาศัยอยู่ในบ้านหลังใหญ่ของเจ้าสัวคนหนึ่งในเมืองไทยเป็นกึ่งญาติ ถึงได้ครับ

ใช้ส่วนอาม่าเป็นเด็กเล็ก ๆ ที่คอยวิ่งเล่นกับลูกท่านหลานเธอและไม่เคยได้รับความรักจากใครมากนัก อาม่าเติบโตมาแบบขาดแคลนในท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์ คุณวิเชียร โชติชัยสว่าง วันนั้นแท้จริงเป็นลูกท่านหลานเธอคนหนึ่ง เขาเข้ามาอุปการะอาม่า และใช้ประโยชน์อาม่าไปพร้อมกัน อาม่าได้เรียนหนังสือจนจบมัธยมศึกษาแรกที่ทำคือเป็นผู้ช่วยก็อยู่ในร้านอาหารของเจ้านาย ต่อมาก็ย้ายไปทำงานใน บริษัทจัดสวน อาม่าก็เลยมีความรู้หลายอย่าง ทำให้เราแปลกใจกันทั้งคอนโด อาม่าว่า พ่อกับแม่เราคงมีเหตุผลบางอย่างที่เราไม่รู้ พี่ก็พยายามจะทำความเข้าใจกับเหตุผลที่เราไม่รู้มันอยู่เหมือนกัน แต่มันก็ยากอยู่นะ เราจึงต้องพยายามกันไป

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	Miss Fatimafaty Sou
วันเกิด	วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2513
สถานที่เกิด	อำเภอปุนญีลือ จังหวัดกันดาล ประเทศกัมพูชา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	หอพักกุตรัง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มงานกิจการต่างประเทศ เลขที่ 63/20 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44150
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา และเป็นอาจารย์สอนวิชาบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยแห่งชาติพระตะบอง ประเทศกัมพูชา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยแห่งชาติพระตะบอง ประเทศกัมพูชา
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2525 ประถมศึกษา โรงเรียนเปตยายจี อำเภอพระตะบอง จังหวัดพระตะบอง ประเทศกัมพูชา พ.ศ. 2528 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระโมนิวงศ์ อำเภอพระตะบอง จังหวัดพระตะบอง ประเทศกัมพูชา พ.ศ. 2533 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระโมนิวงศ์ อำเภอพระตะบอง จังหวัดพระตะบอง ประเทศกัมพูชา พ.ศ. 2548 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยการจัดการและเศรษฐกิจ ประเทศกัมพูชา พ.ศ. 2552 ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการบริหารธุรกิจและบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยการจัดการและเศรษฐกิจ ประเทศกัมพูชา พ.ศ. 2566 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ทุนวิจัย	สำนักงานความร่วมมือระหว่างประเทศของกระทรวงการต่างประเทศไทย Thailand International Cooperation Agency (TICA) ประเทศไทย